GODDHISH ( ) Cartea (V) EDIȚIA SOCIETĂȚII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA - CU ASISTENŢA SOCIETĂŢII FILOZOFICE S -PETEREURG ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE PSIHOLOGII NOIEMBRIE DECEMBRIE CONŢINUT: P Novgorodtsev Criza conștiinței juridice moderne L Lopatin Fizician-idealist (În memoria lui N I Shishkin) B Chizh Împăratul Paul I C Suhanov Despre anxios și suspicios caracter N Borovko Percepția de relief Critică și bibliografie I Recenzie de cărți P Pliant bibliografic Știri și note Societatea psihologică Materiale pentru statistica jurnalului MOSCOVA Tipo-litografie T-va I N Kushnerev and Co str Pimenovskaya, suspin e Biblioteca "Runivers" EDIȚIA SOCIETĂȚII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA CU ASISTENŢA SOCIETĂŢII FILOZOFICE S -OETERYRGSSHI# ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE PSIHOLOGII JURNAL, fondat de prof N Ya Grotom și A A Abrikosov AN XVIII Editat de L M Lopatin Cartea a V-a ( ) NOIEMBRIE-DECEMBRIE- MOSCOVA Tipolitografia Asociației lui I N Kushnerov și K(r) str Pimenovskaya x "mb Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " CONŢINUT Pagină Criza conștiinței juridice moderne (Continuare) P Nov- Gorodtsev Fizician-idealist (În memoria lui N I Shishkin) (Continuare- nr) L Lopatina Împăratul Pavel I (Sfârşit) V Chizha Despre un personaj neliniştit şi suspicios S Suhanova Percepția de relief N Borovko Critică și bibliografie I Recenzie de cărți William James Varietățile de religii experiență Un studiu asupra naturii umane Londra New York și Bombay Ed a XII-a XII + A Lazareva B Schmid Cititor filozofic Un manual pentru instituțiile de învățământ secundar și pentru autoeducație Pe cu el Yu A Govsev, ed și cu o prefață de prof H N Lange Odesa P Blonsky M Etttinger Untersuchungen über die Bedeutung der Des- zendenztheorie für die Psihologie V ZЪnkovekiy A Yaropg Originea sufletului și elementele cunoașterii Experiențe de viziune paralelă asupra lumii SPb an G Gordon II Pliant bibliografic Știri și note A K Shimansky (Necrolog) N Kholodnago Societatea Psihologică din Moscova (Rapoarte despre șezând) Materiale pentru statistica jurnalului Anunturi Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " Criza conștiinței juridice contemporane VI Studiul doctrinei revoluționare franceze ne-a convins că deja aici teoria suveranității populare a primit o expresie care echivala cu o negare a esenței sale Gândul cel mai profund al învățăturii lui Rousseau, ideea necesității recunoașterii generale pentru aprobarea unor legi drepte, nu a fost asimilat de acea direcție politică, care s-a dovedit a fi călăuzitoare atât pentru timpul său, cât și pentru cel următor În schimb, a prevalat și s-a răspândit o altă idee - aceea că adevărata voință a poporului este exprimată de reprezentanții săi, purtători de cuvânt mai buni și mai capabili ai poporului său Ideea de reprezentare a dus în esență la recunoașterea independenței adunărilor reprezentative, iar pe această cale a fost posibilă o ruptură completă cu principiile suveranității populare Acest lucru s-a întâmplat de fapt în teoria germană ulterioară, care a înlocuit ideea de suveranitate populară cu conceptul de suveranitate a statului Combinând puterea și oamenii în conceptul de stat și acoperind cu acest concept mai general toate elementele incluse în el, teoria germană nu mai avea nevoie să vorbească despre suveranitatea populară Ideea de suveranitate sau supremație, conform acestui punct de vedere, presupune inevitabil stat *) Vezi "Întrebările lui Fil și Psych ", KN Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV organizarea, iar organizarea de stat impune înființarea unor organisme abilitate care exprimă voința întregului Aceste organisme reprezintă oamenii organizați în stat și sunt reprezentanții legali ai voinței acestuia Acesta este sensul teoriei germane predominante a reprezentării Cu toate acestea, scriitorii politici mai apropiați de Rousseau nu au

îndrăznit să respingă ideea lui despre voința poporului Dimpotrivă, ei au proclamat că ea stă la baza acelei noi concepții politice, care doar în aparență semăna cu doctrina "Contractului social" În esență, în această nouă formă, în care teoria suveranității populare s-a răspândit, s-a păstrat doar o recunoaștere abstractă a vechii idei Cea mai importantă credință a lui Rousseau - că voința poporului nu are nevoie de mediatori și nici de reprezentanți pentru exprimarea ei, că, ca lumina zilei, se face simțită mereu și direct - această credință nu se regăsește printre adepții de mai târziu ai lui Rousseau Aceasta a fost diferența lor ascuțită și fundamentală față de Rousseau Contractul social exprima o idee originală și remarcabilă despre posibilitatea de a stabili politica pe baza funcționării inconfundabile și infailibile, ca să spunem așa, automată a voinței generale În conformitate cu aceasta, problema organelor prin care voința de poporul este exprimat a venit în prim-plan de la sine, o chestiune lipsită de importanță din punctul de vedere al lui Rousseau, care credea în posibilitatea autodescoperirii directe a dorințelor populare Dar pentru a menține o legătură fundamentală cu ideea de suveranitate populară, adepții lui Rousseau au trebuit să facă o presupunere, într-o anumită măsură justificată Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE trebuiau să admită că poporul însuși vorbește prin reprezentanții săi, că organismele abilitate să exprime voința poporului sunt adevărații vestitori ai adevărului poporului, că prin ei se dezvăluie aceeași voință generală constantă și de nezdruncinat, despre care a vorbit Rousseau în " Contrat social" Reprezentanții înșiși, care au intrat în Adunarea Națională, au fost complet impregnați de acest aspect Ei se considerau chemați să găsească și să stabilească adevărurile incontestabile care decurg din voința poporului Acceptând declarația drepturilor, ei erau convinși că proclamă principii simple și incontestabile, care să servească întotdeauna drept garanție a "conservației constituției și fericirii tuturor " Toate aceste date mărturisesc faptul că visătorul credinţa în adevărul de nezdruncinat al voinţei generale, care dă o bază solidă vieţii politice, s-a transferat complet în adunările reprezentative În acest sens, optimismul politic al epocii a primit o oarecare întărire de la Montesquieu, care susţinea că poporul mult după aceea au trăit aceste idei, care au găsit poate cea mai simplă și mai clară expresie în introducerea la retipărirea Moniteurului: și prin nenorocirea adusă de toate instituțiile noastre; dar într-o adunare populară nu este niciodată foarte periculos, pentru că aici este de acord, dintr-o serie întreagă de considerente, cu interesul general: iar dacă îl contrazice, atunci acesta este) Retipărire a vechiului Moniteur, introducere istorică Prefață la ediția publicată în Гап IV, p XXVIII (въ концѣ тома) * Библиотека"Runivers" P НОВГОРОДЦЕВЪ atât de evident și rușinos de nedrept încât interesul propriu îi este rușine să se dezvăluie în fața ochilor întregului popor Nu există om care să-și dorească altceva decât propria sa fericire, iar acest lucru este valabil pentru totalitatea persoanelor, nu mai puțin decât pentru indivizi Dacă acest organism este poporul și dacă reprezentarea lui este formată din deputați luați cu indiferență din toate clasele, atunci singura uniune pe care o vor reprezenta deputații este poporul, iar rezultatul judecăților unei astfel de adunări trebuie să fie fericirea generală A fost aceeași convingere despre care John Stuart Mill vorbește în Autobiografia sa ca fiind credința sa din tinerețe, pe care o împărtășea cu tatăl său, credința tatălui meu în influența temeiurilor raționale asupra gândirii umane - în prezența libertății complete a unei astfel de influențe - a fost foarte mare: a

crezut că totul s-ar mântui dacă poporul ar învăța să citească, dacă i s-ar exprima în fața lui toate opiniile posibile verbal și în scris și dacă va duce la îndeplinire opiniile primite prin alegeri pentru adunarea legislativă *)" În aceste cuvinte este bine exprimat acel motiv călăuzitor, care încă de pe vremea Adunării Naționale a fost pus la baza teoriei statului reprezentativ Într-o formă diferită și cu premise diferite, aceeași idee a lui Rousseau se repetă aici despre găsirea ușoară a voinței generale, despre dreptatea și acordul ei cu interesul tuturor și cu fericirea comună În acest sens, patosul "Contractului social" a supraviețuit fundamentelor sale teoretice și a fost păstrat de adepții săi după John Stuart Mili, Autobiografie Ediția a treia Londra P Acesta și citatul precedent, împreună cu alte fragmente similare, sunt date într-o juxtapunere interesantă în d'Eichtal, Souveraineté du peuple et gouvernement Paris, pp - Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE cum i-au modificat complet doctrina Ideea că voința generală se dezvăluie în deciziile unei adunări reprezentative stă la baza acestei teorii modificate a suveranității populare Dar fiind o verigă de legătură între această teorie și ipotezele de bază ale doctrinei "Contractului social", această idee ridică totuși o serie întreagă de îndoieli și neînțelegeri Cât timp rămâne valabilă presupunerea că poporul își exprimă voința în decizii care emană direct din el și cu claritatea convingerilor indubitabil inerentă acesteia, afirmația că voința generală, ca într-o oglindă, reflectă adevărul poporului, este de înțeles și natural Dar de îndată ce această presupunere este înlocuită cu alta, că reprezentanții ei vorbesc în numele poporului, se pune imediat întrebarea dacă este posibil ca reprezentanții să exprime voința poporului cu aceeași acuratețe cu care el însuși ar putea-o exprima Procesul alegerilor, ordinea votării, adoptarea hotărârilor, asigură pentru adunările reprezentative fidelitatea față de voința lor populară? Și cum putem judeca această fidelitate, dacă însăși voința poporului este o cantitate misterioasă și obscură care trebuie recunoscută și căutată în mod constant? La această serie de îndoieli teoria statului reprezentativ nu numai că nu reușește să răspundă, dar, după o analiză ulterioară, nu face decât să le confirme puterea Dacă cineva ar dori să plece de la ideea că reprezentarea reflectă cu adevărat și perfect voința poporului, ar trebui să spună în cele din urmă că această sarcină este irealizabilă și în esență imposibilă pentru orice reprezentare în lume Din acest punct de vedere, sistemul reprezentativ ar putea fi supus celei mai severe critici, iar legitimitatea acestuia ar putea fi respinsă Dar un astfel de rezultat nu ar face decât să ne îndoim de corectitudinea începutului original Guvernul reprezentativ este o proprietate inevitabilă a tuturor popoarelor civilizate într-un anumit stadiu al dezvoltării lor și ar fi la fel de imposibil să o respingem Biblioteca "Runivers" p Novgorodtsev este de imaginat modalitatea de a nega instanța, administrația și alte elemente ale ordinii juridice În sistemul instituțiilor statului de drept, acesta nu este una dintre formele structurii sale, ci un element comun și necesar al organizării sale Trebuie, deci, presupus că sursa forței sale morale în statul reprezentativ nu se află în presupunerea unei reproduceri exacte a dorințelor populare, ci într-o altă idee; şi mi se pare că o asemenea idee este conceptul de organizare a opiniei publice prin crearea unor organe speciale pentru exprimarea ei Sarcina statului de drept este de a crea solidaritate între autorități și popor, dar întrucât voința poporului nu este unitară, definită și clară și constă dintr-un set de dorințe eterogene și adesea conflictuale,

pentru a se ghida după ea, este necesar să-l organizăm, cu scopul de a aduce la unitate Este clar că această voință organizată nu poate reflecta cu exactitate toate dorințele care se aud în rândul oamenilor: în cel mai bun caz, ea dă doar rezultatul acestor dorințe Și, prin urmare, atitudinea oamenilor față de ea în totalitatea elementelor sale nu este atitudinea de consimțământ și satisfacție universală, ci doar atitudinea de recunoaștere și reconciliere, adesea mai mult pasivă decât activă Dintr-un punct de vedere superior, o astfel de ordine a relațiilor este prea departe de idealul armoniei universale a sufletelor, care ar trebui să distingă comuniunea perfectă, iar din acest punct de vedere, un stat reprezentativ este doar o etapă pe calea dezvoltării ulterioare Poate fi înțeles și acceptat ca o etapă și o etapă, ca o cale către o ordine mai înaltă și mai perfectă a relațiilor Aceasta este punctul de vedere care rezultă din datele practicii și științei moderne În comparație cu teoria anterioară a reprezentării, care vedea în ea coroana dezvoltării și "idealul politic suprem", această viziune modernă poate părea rezultatul deziluzionarii Fara indoiala Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE dar acest punct de vedere modern nu adăpostește iluziile anterioare; dar creează un teren mai solid pentru statul de drept, căci acest teren nu este visător, ci real Nu într-un halou de perfecțiune necondiționată, ci cu pecetea unui fenomen temporar supus dezvoltării ulterioare, statul de drept apare aici Și așa este protejat de loviturile care i se pot da din punct de vedere necondiționat Pentru lumea modernă, aceasta este o cale necesară și inevitabilă și asta spune totul Principiul perfecțiunii absolute, aplicat corect, necesită doar recunoașterea faptului că aceasta este calea și nu sfârșitul ' Propozițiile exprimate aici reprezintă o abatere decisivă de la teoria actuală a suveranității populare, așa cum am prezentat-o Acum trebuie să dovedim că această retragere este justificată de faptele vieții și de cerințele științei Trebuie să aflăm că cea de-a doua formă a teoriei suveranității populare nu rezistă criticilor și că de fapt reprezentanții poporului nu își exprimă atât voința, cât o direcționează și o organizează VII Reprezentanții poporului sunt purtătorii de cuvânt exacti ai voinței poporului, prin ei manifestându-se și dominând în stat - așa este poziția de plecare a teoriei modificate a suveranității populare Dar gândindu-ne la această propunere, simțim din nou cum, în lumina experienței politice mai mature și a reflecției mai profunde din diferite părți, apar din nou îndoieli și dificultăți, care complică extrem de mult teza principală Totuși, ca și pe vremea lui Rousseau, susținătorii optimi ai teoriei suveranității populare tind să creadă că opinia publică este o cantitate clară și ușor perceptibilă Dar mai mult ca oricând, experiența timpurilor moderne spune că opinia publică este o problemă sau o ghicitoare, Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV care este chiar mai greu de exprimat decât de descifrat În , în prima ediție a tratatului său Despre libertate, Mill a scris* că în teoriile politice și filozofice, ca și în acțiunile indivizilor, succesul dezvăluie astfel de erori și neajunsuri, care, în caz de eșec, ar rămâne ascunse observației Când republica democratică s-a răspândit pe o mare parte a globului, forma electivă și responsabilă de guvernare a devenit obiect de observație și critică, care pornesc din Faptul existent Și apoi și-au dat seama că expresii precum "autoguvernare" sau "puterea poporului asupra lor înșiși" nu exprimă starea reală a lucrurilor "Oamenii * care folosesc puterea nu sunt întotdeauna aceiași oameni asupra cărora puterea se extinde; și așa-numita "autoguvernare" nu este guvernarea fiecăruia de către el însuși, ci a fiecăruia de

către toți ceilalți Mai mult, voința oamenilor în practică este voința unei părți mai mari sau mai active, voința majorității sau a celor care reușesc să se forțeze să se recunoască drept majoritar Aceste cuvinte minunate ale unui gânditor care a ieșit din școala lui Bentham, care a apărat cu atâta ardoare ideea de democrație, subliniază cea mai slabă latură a teoriei suveranității populare În practică, voința populară poate să nu fie nici măcar voința majorității, ci voința celor "care reușesc să se forțeze să fie luați pentru majoritate " Dar ceea ce Mill a afirmat și ca practica republicilor democratice nu este un simplu accident: este o consecință firească a unei combinații extrem de complexe de condiții, care sunt doar parțial susceptibile de corectare, ele reprezintă în majoritatea cazurilor obstacole de netrecut în calea obținerii unui rezultat ideal Apropo de reflectarea în legile pur naționale John Stuart Mili, Despre libertate A doua ediție, Londra, , pp - Biblioteca "Runivers " CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE dacă Rousseau avea în vedere} puritatea izvorului acestei voinţe Practica ulterioară a adus în prim-plan problema organelor de exprimare a voinței generale și aranjarea lor oportună Dar experiența politică ne asigură că atât opinia publică a poporului, sursa imediată a voinței generale, cât și organele sale, diverși reprezentanți și exponenți ai acestei opinii, exclud prin însăși natura lor posibilitatea unei exprimări exacte și clare a voi Analiza noastră ulterioară va avea ca scop clarificarea acestei situații Vom începe de la izvorul voinței generale, de la opinia publică a oamenilor Ceea ce am avut de spus de mai multe ori - că opinia publică "nu este un fapt gata făcut, ci doar o sarcină sau o normă de ghidare, care în conținutul ei pozitiv se dovedește adesea a fi o ghicitoare, o ecuație cu multe necunoscute, o cantitate misterioasă şi nedeterminată \ - urmează acum să explicăm printr-un studiu mai precis al conceptului de opinie publică Expresia ideală a opiniei publice ar trebui să fie recunoscută dacă fiecare membru al societății ar putea lua parte la educația sa, contribuind în mod independent și liber la aceasta cota de experiență și reflecție Din interacțiunea unor astfel de opinii libere și mature s-ar putea forma o opinie generală, solidă în temeiul ei și autoritară în conținut "Teoria democratică ortodoxă", observă Bryce, "presupune că fiecare cetățean s-a gândit sau ar fi trebuit să gândească pentru el însuși anumite opinii, adică trebuie să aibă o viziune clară, bazată pe argumente, despre ceea ce are nevoie țara, ce principii ar trebui aplicate guvernării sale și în mâinile cui ar trebui să fie încredințată puterea guvernamentală "*) Când ta-) Vguse, Comunitatea americană New York, Voi P, p Cu privire la subiectul opiniei publice, a se vedea în special secțiunea relevantă a cărții lui Bryce din lucrarea sa despre "American Republics st Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV În orice ipoteză, opinia publică, formată din opiniile cetăţenilor individuali, ar avea o valoare deosebită Dar același Bryce, care a studiat opinia publică într-o țară în care, după el, este la fel de puternică ca oriunde altundeva și mai mult decât oriunde poate fi bine studiată, mărturisește pe baza observațiilor sale că, doar o mică parte a opiniilor prin care dispune de omul obișnuit când merge să-și dea vocea, elaborate de el; este suficient să facem o experiență de familiarizare cu exprimarea opiniei publice, "să vedem cât de monotone sunt opiniile în toate clasele de oameni, cât de puțin există în ideile fiecărui individ și dezvoltate în mod independent și cât de puțină putere și esențială conținut în opinii politice și sociale nouăsprezece persoane din douăzeci La o analiză atentă a acestor opinii, va apărea că ele constau din două sau trei prejudecăți, din două sau trei

prejudecăți în favoarea vreunui lider sau a unei facțiuni a unui partid politic, din două sau trei fraze care conțin astfel de argumente care se repetă fără prealabil verificare " *) Concluzia la care ajunge Bryce pe baza unui studiu îndelungat al manifestărilor opiniei publice din America nu reprezintă nimic nou pentru știința politică Cu mult înaintea lui, Holtzendorff, care a consacrat un tratat special studiului opinia publică, în mod similar, afirmă că cea mai mare parte a oamenilor aflati în stadiile inferioare sau mijlocii de dezvoltare asimilează de bunăvoie acele opinii asupra afacerilor publice pe care cel mai adesea trebuie să le (Commonwealth-ul american Vol II Opinia publică) Această secțiune este poate cea mai remarcabilă dintre toate cele scrise pe acest subiect Este foarte interesant de comparat cu concluziile lui Bryce, făcute pe baza unor observații îndelungate ale realității americane, concluziile lui Holtzendorf, coincid cu acestea, în multe puncte principale, reprezentând rodul unei ocupații mai abstracte) Bryce, ibid , pp - per p Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE auzi-i pe cei din jurul tău sau care vorbesc cel mai tare Adesea, o opinie care dintr-un anumit motiv pare a fi generală, devine așa de fapt și toată lumea se ține de ea cu cât își dă seama mai mult de dificultatea de a elabora prin eforturi personale o convingere politică independentă Concluziile la care au ajuns GoltsendorF și Bryce pe baza unor investigații și observații speciale pot fi verificate de fiecare cu ajutorul datelor propriei experiențe Acest fenomen de percepție pasivă a ideilor celorlalți și de supunere ascultătoare din exterior față de opiniile primite poate fi tratat într-un fel sau altul; dar nu se poate să nu o recunoaștem ca fiind complet naturală, care decurge din anumite condiții mai profunde ale vieții umane Politica, ca cauză comună, poate fi recunoscută ca datoria fiecăruia, dar pentru a-și îndeplini această datorie în toată măsura sarcinilor pe care le impune unei persoane nu doar simțul datoriei, nu doar un interes deosebit, ci de asemenea, sunt necesare abilități speciale Politica ne pune în fața nu numai întrebări simple și clare, al căror răspuns este imediat gata în mintea tuturor, ci și probleme de cea mai mare complexitate, pentru a căror rezolvare este nevoie de o anumită cunoaștere specială Cu alte) Golzendorf, Rolul opiniei publice în viața publică Traducere de A Th Annensky SPb i i, p - Într-un eseu recent al lui Dicey, consacrat problemei specifice a dezvoltării opiniei publice în Anglia, ideea că opinia publică se formează sub influența anumitor lideri ai societății își găsește o nouă confirmare Dicey găsește că este posibil chiar să asocieze epoci întregi în dezvoltarea opiniei publice cu numele unor gânditori eminenți, precum Blackstone și Bentham Pe de altă parte, el observă că stăpânirea democrației nu aduce deloc cu sine o schimbare atât de fundamentală a legilor, așa cum s-ar aștepta de la subordonarea lor față de stăpânirea voinței poporului Această observație arată că voința populară și opinia publică nu sunt principii politice clare capabile să determine direct și pozitiv activitatea legislativă Vezi Dicey, Prelegeri despre relația dintre drept și opinia publică în Anglia Londra în special, cursurile II și III Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV Pe de altă parte, oricât de importantă pare să fie datoria unui cetățean, forțându-l să trateze cu atenție și cu atenție chestiunile politice, dar în sufletul unei persoane, interesului politic se opun atât interesele și întreprinderile personale profund incitante, cât și de cele mai înalte și puternice interese ideale - religioase, științifice, artistice Ar trebui adăugat la aceasta faptul că în politică în sine, oamenii care nu participă direct la ea sunt mult mai interesați de scopurile comune

și de principiile programului decât de mijloacele și tehnicile tactice Entuziasmul pe care politica îl trezește în om se referă la sarcinile sale cele mai înalte și finale, și nu la mijloacele practice de implementare a acestora Între timp, în realitate, atingerea scopurilor stabilite se realizează adesea printr-un set complex de mișcări tactice, în care se poate manifesta marea pricepere a politicienilor de vocație, dar care prezintă puțin interes pentru societate în ansamblu Necesitatea de a interacționa sau de a lupta cu alte forțe politice creează pentru fiecare grup activ o nevoie de tactici Aceasta este latura cotidiană a politicii, necesară ca mijloc, ca o treabă grea, dar descurajând pe cei care sunt duși de sarcini politice înalte Nu este de mirare că, în aceste condiții, doar câțiva participă activ la formarea acelei opinii publice, ceea ce înseamnă politică în toate scopurile și mijloacele ei: nouăsprezece oameni din douăzeci, după cum spune Bryce, nu creează, ci doar percepe și difuzează opinia publică; dar al douăzecilea om, angajat în primul rând în treburile publice, creează opinia publică și o dirijează Aceasta stă la baza influenței politicienilor de seamă, jurnaliștilor talentați, organelor de presă răspândite, care au un rol principal în formarea opiniei publice Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE Astfel, rolul cercurilor sociale largi în viața politică are, în general, caracterul de acord pasiv cu ideile care capătă predominanță Uneori nu este vorba atât de o aprobare clară, cât de absența unui protest puternic; tocmai această recunoaștere pasivă (Anerkennung) în care juristul german Birling a vrut să vadă ultimul pilon al ordinii juridice în general Este de la sine înțeles că există o limită a percepției și recunoașterii pasive: societatea nu poate fi convinsă de nimic; el poate fi influențat doar la ceea ce se potrivește nevoilor și instinctelor sale mai profunde Marii politicieni diferă doar prin aceea că sunt capabili să ghicească tendințele ascunse ale gândirii sociale și, în conformitate cu scopurile stabilite, să slăbească sau să le întărească manifestarea Dar chiar și cei mai eminenti dintre ei - să ne amintim din trecutul recent exemplele lui Gladstone și Gambeta - au fost influențați de aceste tendințe de îndată ce și-au calculat greșit forța reală Din tot ce s-a spus, urmează alte proprietăți extrem de importante ale opiniei publice Fiind în calea formării sale mult mai pasivă decât activă, opinia publică, în primul rând, nu poate fi puternică și stabilă, în al doilea rând, nu poate fi definită și clară și, în al treilea rând, nu poate acoperi domeniul problemelor politice în întregime setare Pentru cineva care ar dori să găsească în ea o bază fermă pentru decizii, aceasta se va dovedi în orice caz insuficientă și, fără alte criterii, mai solide, mai degrabă va dezamăgi decât să sprijine pe cineva care i-ar lua în cap nu numai să ia în calcul el, dar în toate conform Opinia publică nu poate fi puternică și stabilă dacă nu provine din profunzimea convingerilor Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV fiecare, dar de la atașamentul pasiv la răspândirea ideilor Odată cu lupta constantă a ideilor și programelor influente, cu schimbarea inevitabilă a evenimentelor și stărilor de spirit, capacitatea de percepție pasivă implică fluctuații și întorsături constante ale minții, iar în condiții mai complexe de viață acest lucru se observă într-o măsură mult mai mare decât în situatia unei simple stari a vietii După cum explică pe bună dreptate Golzendoro, "odată cu extinderea gamei de subiecte asupra cărora ne este atrasă atenția, odată cu intensificarea diviziunii muncii în domeniul spiritual, forțând indivizii să se oprească în principal asupra sarcinilor binecunoscute, cu o viteză crescută în schimbare de impresii care ne

domină în afara lumii prezente, iar opinia publică și-a pierdut o parte din stabilitatea și constanța În același timp, probabilitatea eforturilor sale a scăzut acolo unde era nevoie de activitate perseverentă Opinia publică se maturizează mai repede acum, dar, pe de altă parte, se estompează mai repede Adesea dispare complet într-o perioadă scurtă de timp" *) De aici devine clar cât de dificil este să se constate conținutul opiniei publice În această dificultate, Bryce vede pe bună dreptate una dintre slăbiciunile guvernului, ghidat de opinia publică "În Occident, masele de oameni vorbesc cu voce tare ceea ce cred Dar vocile lor sunt atât de asurzitoare încât nu este ușor să distingem ce opinii sunt exprimate de către majoritate și care de către minoritate Organele opiniei publice sunt extrem de numeroase, iar fiecare dintre ele își transmite propriile opinii drept opinii ale oamenilor Ca toate celelalte obiecte de valoare, opinia publică este sub *) Golzendorf, groapă cit , pp - , p Aceasta se aplică, desigur, manifestărilor individuale și concrete ale opiniei publice, și nu acelor fundamente mai permanente ale acesteia, care sunt în legătură cu întregul curs al istoriei și al despre care Dicey spune că se schimbă doar încet și treptat (Dicey, o s , p) Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE în lipsa unei opinii publice definite, clare și stabile, în prezența unor curente variate și adesea contradictorii în ea, cu posibilitatea constantă de fluctuații și schimbări ale stărilor publice, să afle exact ce vrea societatea, ce își dorește oamenii, este extrem de dificil Tocmai aici este nevoie de creativitate și artă: trebuie, așa cum spunea Hegel, nu numai să asculți ceea ce se spune ici și colo, ci trebuie să înțelegi "natura interioară și esența timpului propriu" Pentru a avea un drept real de a vorbi în numele oamenilor, trebuie să înțelegem nevoile și aspirațiile lor reale Dar nu vorbele întâmplătoare și zvonurile au o importanță decisivă aici, ci o adevărată cunoaștere a nevoilor și aspirațiilor oamenilor, ghidată de cele mai înalte principii ale gândirii politice Am remarcat mai sus că opinia publică nu poate servi drept bază unică pentru a decide chestiunile politice Și asta depinde nu numai de motivele indicate mai devreme, ci și de faptul că opinia publică nu acoperă întregul domeniu al problemelor politice și nu se manifestă peste tot cu aceeași unanimitate, forță și perseverență Chiar și Bluntschli a atras atenția asupra faptului că "opinia publică are mult mai multă putere în direcția negativă, în opoziție cu aceste sau alte planuri guvernamentale, decât în direcția pozitivă, în punerea în aplicare a propriilor revendicări" *) în sensul că cel mai ușor este să unești un număr mare de oameni într-un fel de negație Dar această remarcă corectă, la rândul ei, își găsește o explicație în împrejurarea că) Bryce, ibid II R ; Rusă pe Partea , p Cf Golzendorf, ibid , p) Golzendorf, cit cit , p Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV perfecțiunile prezentului sunt recunoscute și resimțite mult mai clar și viu decât trăsăturile pozitive ale viitorului Aspectele negative ale unui fenomen binecunoscut pot fi recunoscute de toată lumea în același mod, dar în cerințele pozitive, punctele de vedere diverg imediat, iar această divergență se face simțită cu atât mai mult, cu atât contururile programului pozitiv devin mai concrete și detaliate În același timp, dezvoltarea și apărarea principiilor pozitive necesită incomparabil mai multă energie și un impact mult mai prelungit Dimpotrivă, este relativ mai ușor să stai pe negație; odată exprimată, nu necesită efort suplimentar de forță spirituală pentru întreținerea sa Din toate acestea s-ar putea deriva un fel de lege pentru funcționarea opiniei publice Se poate spune că se manifestă cu

unanimitate și forță mai mare, cu atât se raportează mai mult la propoziții negative și generale; și că, pe măsură ce este necesar să se clarifice laturile pozitive și concrete, opinia publică își pierde din ce în ce mai mult unitatea și puterea, iar dincolo de o anumită limită devine complet neputincioasă, refuzând să dea orice instrucțiuni celor care și-ar dori să le aibă Într-un capitol extrem de interesant, la rubrica "Wherein public opinion fails", Bryce certifică că tocmai dorința de a se conforma în orice cu opinia publică constituie o dificultate de netrecut pentru legislatorii americani, că țara dorește adoptarea unei legi ei procedează la întocmirea unui proiect de lege, dar neavând lider, proiectele lor devin adesea impracticabile, iar teama lor de a depăși ceea ce cere opinia publică încetinește executarea voinței poporului dreptul de a-și exprima dorințele , dar nu este în măsură să indice în ce fel Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE și în ce formă urmează să fie îndeplinite aceste dorințe - cu alte cuvinte, opinia publică poate indica scopul ultim, dar este incapabilă să ia în considerare și să aleagă mijloacele prin care acest scop ar putea fi atins Se gândește constant la ele, vorbește constant despre ele, se plânge că nu sunt rezolvate de Congres și este foarte nemulțumit că nu sunt rezolvate de la sine Dar rămân încă nerezolvate* Aceste observații ale lui Bryce sunt cele mai importante și curioase Ei ne explică un alt detaliu esențial în natura opiniei publice: în virtutea proprietăților sale inerente, aceasta este incapabilă să aleagă mijloacele pentru scopurile urmărite și să indice planuri concrete pentru reformele necesare Liderii opiniei publice, numiți politicieni, pot elabora astfel de planuri și le pot disemina în societate, dar ridicarea opiniei publice la înălțimea unei conștiințe clare a tuturor detaliilor unor astfel de planuri practice este o sarcină imposibilă, chiar dacă nu vorbim despre masele largi ale oamenilor, dar despre grupuri de partid mai restrânse Poate că răsplata pentru această lipsă de opinie publică poate fi considerată, împreună cu Bryce, "faptul că, atunci când opinia întregii națiuni își găsește în sfârșit prilejul de a se exprima cu siguranță, ea este cea mai competentă autoritate pentru a indica scopurile politicii naționale *, cu ce "cuvinte va avea o asemenea greutate pe care nu le-ar putea dobândi cuvintele celei mai înțelepte clase conducătoare a populației * *) Dar, în orice caz, trebuie admis că opinia publică, având în vedere toate motivele indicate, nu este doar neclară și nedeterminată, ci, în plus, "nu este suficientă incompletă și tocmai cu !) Bryce, ibid , Π, p ; Rusă per , Partea pp io-ii) Bryce, ibid , p ; R p , p p Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV latura atât de esenţială pentru politică: în indicarea mijloacelor pentru scopurile stabilite Acesta este un domeniu în care se cere nu numai bunul simț inerent maselor, ci și pregătire tehnică și cunoștințe speciale În fine, acesta este domeniul în care dezacordurile și contradicțiile existente în societate se fac simțite cel mai mult, iar aici opinia publică este neputincioasă Acum putem aprecia pe deplin vechea remarcă a lui Mill că voința populară în practică nu este nici măcar voința majorității, ci voința celor "care reușesc să se facă să fie luați pentru majoritate" Numai în cazuri de importanță deosebită apare în scenă majoritatea reală; în condiții obișnuite de viață și pe o serie întreagă de întrebări, doar anumite grupuri sociale vorbesc în numele majorității, mergând mai departe cu mai multă energie, cu simpatie pasivă sau chiar cu totală indiferență și indiferență a celorlalți În ce măsură cei care vorbesc în numele poporului acţionează corect în astfel de cazuri nu se poate decide în domeniul acreditărilor formale;

aici, ca în general în toate întrebările controversate referitoare la opinia publică, ultima soluție este natura internă și esența timpului Din acest punct de vedere, politica apare ca o luptă pentru interpretarea corectă a voinței poporului Fiecare grup social interpretează voința oamenilor în felul său și fiecare se străduiește să-și generalizeze propria interpretare, să cucerească majoritatea de partea sa, să convingă pe fiecare de corectitudinea ei Toate acestea pentru că voința poporului nu este un Fapt gata făcut, ci doar o sarcină călăuzitoare, pe care trebuie să o rezolvăm în conformitate cu conștiința și cu datoria noastră publică Am examinat până acum voința generală din punctul de vedere al sursei sale și am ajuns la concluzia că, la baza ei, este neclară și insuficientă Dar chiar și având în vedere această ambiguitate și insuficiență, au fost întotdeauna necesare organe pentru exprimarea voinței generale, care Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE Din necesitate, ei au fost scoși în prim-plan și și-au făcut sarcina nu doar să exprime opinia publică, ci mai ales să o educe Acest fenomen universal pare să fie doar reversul Faptului că opinia publică nu este imediat terminată și pregătită, ci se formează constant într-un proces viu de interacțiuni sociale Fiecare dintre organele care pretind că își exprimă opinia publică - și ar trebui să se acorde o atenție deosebită acestui lucru - întotdeauna, dacă analizăm problema în esență, pornește nu din ceea ce este opinia publică, ci din ceea ce ar trebui să fie Vorbind în numele unui popor sau al unei societăți, se construiește întotdeauna mental aceste concepte, iar bazele acestei construcții sunt, pe de o parte, principii și scopuri cunoscute și, pe de altă parte, o presupunere cu privire la simpatia că aceste principii și obiectivele se pot îndeplini în cercurile publice Referirea la faptul că așa este opinia publică, așa cum apare ca urmare a construcției indicate, înseamnă doar o certitudine, mai mult sau mai puțin solidă, că societatea simpatizează cu aceste principii și scopuri Astfel, în determinarea rolului organelor opiniei publice, trebuie în primul rând să remarcăm că acestea nu exprimă atât această opinie, cât o Formulează și o creează Toate acestea rezultă din Faptul fundamental că, în modul în care se formează, opinia publică diferă mult mai mult prin pasivitate a percepției decât prin inițiativă activă Atunci când se discută problema organizării opiniei publice, trebuie acordată atenție în primul rând influenței partidului Rousseau a presupus - și în această privință a exprimat credința generală a vremii sale - că la formarea voinței generale toți ar trebui să participe în mod independent și liber, nepermițând nicio influență mediatoare între ei și voința suverană: bine informați, despre- * Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV judecă deciziile sale, cetățenii nu au avut relații între ei, o voință comună ar ieși întotdeauna dintr-un număr mare de mici diferențe, iar decizia tuturor ar fi bună Dar când se recurge la hărțuirea specială și se creează sindicate private în detrimentul unuia suprem, voința fiecăreia dintre aceste uniuni devine generală în raport cu membrii săi și privată în raport cu statul: atunci se poate spune că va exista nu atât de mulți alegători cât indivizi, ci cât mai mulți indivizi sindicate Diferențele devin mai puțin numeroase, iar rezultatul care provine din ele este mai puțin general " (L II, cap III) Din punctul de vedere al expresiei ideale a voinței generale, ar fi necesar să admitem, ca am remarcat deja mai sus, că fiecare își contribuie la conținutul său în plină auto-precizare liberă Aceasta ar fi și înțelegerea libertății personalității, care, în egală măsură cu toate celelalte domenii ale puterii suverane, ar fi atras o confirmare

de sensul ei autonom Doctrina revoluționară, în calitățile organului de exprimare a voinței populare, Se presupunea că în alegătorii reprezentanților de peste tot libertatea deplină a rândului independent Totuși, practica îndepărtată a votului popular a fost cu toate acestea, a scos la iveală faptul că, prin expresiile voinței generale, era imposibil să alungi Așa rezistenței muzicale, de care Revoluția Rusă i-a fost atât de frică de gând, încât gândurile gândului pe care le emanau revoluțiile franceze că gândurile emanate proclamarea egalităţii şi libertăţii persoanelor va asigura tuturor independenţei egale; dar s-a dovedit că pentru a produce un rezultat social este necesară o combinație de forțe individuale Vocile separate și disparate, neconforme cu ceilalți, sunt împrăștiate în general la vot ca nisipurile mânate de vânt și se pierd fără urmă Pentru a dobândi semnificație, individul trebuie să se complice cu ceilalți pentru o acțiune concertată Necesitatea unor astfel de acorduri pentru a realiza același lucru Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE rezultatele dorite de la sine dau naștere unei organizații de partid, iar organizarea de partid aduce cu sine o nouă dependență pentru individ, care devine din nou parte, în loc să fie un tot independent Revoluția Franceză a căutat, în căldura egalității civile, să spulbere corporațiile și alianțele medievale care se aflau între individ și stat Dar în locul vechilor corporații s-au creat organizații de partid între stat și individ Iar natura interioară a acestor organizații este de așa natură încât, pentru a-și atinge mai bine scopurile, ele se străduiesc să dezvolte în membrii lor spiritul de disciplină și acțiunile monotone mecanic, "pentru a înlocui individualitatea cu un mecanism", așa cum a spus un politician englez \) Pe această bază se creează acea dominație a "mașinii" de partid pe care, după Bryce, Ostrogorsky a descris-o cu o cunoaștere atât de exhaustivă a subiectului Vestitorii noului stat, filozofii secolului al XVII-lea, au vrut să înlocuiască tradiția cu Filosofia Practica pare să conducă politica modernă să înlocuiască filosofia cu disciplina "Lăsați-ne în pace" - "lăsați-ne singuri" - a exclamat individualistul Bentham, adresându-se legiuitorului "Votați așa cum vi se spune"-"votați așa cum vi se spune"-le spun organizațiile politice moderne membrilor lor Pentru a judeca ce valoare pot dobândi organizațiile de partid în anumite condiții în voturile populare, este suficient să ne referim la descrierile menționate mai sus ale lui Bryce și Ostrogorsky Despotismul comitetelor de partid, disciplina membrilor de partid redusă la pierderea dreptului de judecată individuală, tacticile de partid neîngrădite, care nu sunt constrânse prin mijloace, toate acestea se explică în mod adecvat prin i) Membru al Ministerului Gladstone Courtney Vezi Ostrogorsky, La democratie et l'organisation des partis politiques Paris, µ T I, p Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV Aceasta este concluzia generală a lui Bryce cu privire la procedura pentru alegerile populare din America "Întreaga procedură", spune acest expert în viața americană, "chiar și în opinia multor americani, nu este altceva decât o parodie a alegerilor populare Respectă doar superficial regula potrivit căreia totul trebuie să depindă de votul alegătorilor, dar în realitate asemenea candidați li se impun acestor alegători pe care nu îi cunosc deloc, sau pe care nu i-ar fi ales dacă ar fi cunoscut Câțiva politicieni profesioniști și adepții lor înlocuiesc alegătorii adevărați, se pregătesc la întâlniri bine organizate pentru numirea candidaților aleși de ei înșiși și trec astfel de numiri ca expresie a voinței populare supreme"*) Cu greu ar fi corect să generalizăm aceste concluzii și să le facem o lege generală pentru toate organizațiile de partid în general În America, ca

și în Anglia, căreia îi aparțin observațiile lui Bryce și Ostrogorsky, există motive speciale pentru a face despotismul partidelor mai nemărginit, iar dependența de el a voinței populare mai palpabilă Când statul ajunge într-o asemenea stare încât bunurile cele mai elementare și valoroase din el să fie întărite și protejate, când deocamdată se sprijină pe rezultatele obținute și nu se teme de complicații amenințătoare, politica practică își pierde interesul arzător și importanța fundamentală Nu se poate compara, desigur, nivelul politicii moderne engleze cu acea epocă a marilor lupte, când cele mai bune aspirații ale cetățenilor erau date pentru apărarea libertății politice și religioase; la fel cum este imposibil să comparăm interesele politicienilor americani din zilele noastre chiar și cu timpul în care se aprind marile întrebări despre abolirea sclaviei și păstrarea integrității uniunii statelor nord-americane Bryce iblei V II, r fusta; cf R ; Rusă trad , p , p Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE a luat mințile celor mai nobili nordici, atât bărbați, cât și femei "Întrebările despre banii actuali, despre tarife despre finanțe, despre îmbunătățirile interne, despre comenzile feroviare", notează Bryce, "nu sunt cu siguranță lipsite de importanță, dar nu sunt interesante pentru toată lumea" *) Dar dacă politica se limitează doar la aceasta, ea nu poate deveni subiect de interes general, iar dacă în alte cazuri necesită entuziasm și entuziasm, cu condiția să fie suficient un mecanism administrativ stabilit pentru aceasta Dacă, de altfel, acest mecanism, oricât de imperfect ar fi, nu amenință nici fundamentele constituției, nici libertatea individului, nici interesele esențiale ale națiunii, cetățenii - după cum arată exemplul Statelor Unite ale Americii - sunt mai înclinați să tolereze frenezia organizațiilor de partid decât să-și asume munca, care necesită eforturi foarte persistente, pentru a lupta împotriva dominației lor despotice > După cum spune Ostrogorsky, americanii se mângâie în acest caz cu un fel de optimism politic, o credință în vis medicatrix naturae, o convingere că în timp totul se va rezolva (se va îndrepta); la aceasta se adaugă încrederea în indestructibilitatea dispozitivului american, pentru care abuzurile mărunte nu sunt importante (putem suporta, nu poți strica această țară) În fine, cea mai înaltă justificare a indiferenței cu care cetățenii privesc abuzurile politicii este credința poporului american în sine, în importanța lor supremă, credința că, totuși, poporul este stăpân pe toate și, în caz de nevoie, își vor arăta puterea, după cuvintele oratorului popular, "când poporul american se va ridica în puterea şi măreţia lor"))) Bryce, ibid, II, p ; Rusă per , h , str -Sr Ostrogorsky, ibid II) Bryce, ibid II, pp , , , ; Rusă pe II, , , ,) Ostrogorsky, ibid II, ° i Biblioteca Runiverse P NOVGORODTSEV Așa sunt condițiile în care cele mai bune minți părăsesc domeniul politic și lasă acest domeniu în seama politicienilor profesioniști care fac din politică o meserie și un mijloc de viață Pe măsură ce cele mai importante probleme politice sunt soluționate și lasă loc actualității, între partidele care poartă povara administrației de stat, liniile de diferență se șterg treptat Nu programul iese în prim-plan, ci componența partidului, grupată în jurul modului cunoscut de exprimare a programului Loialitatea față de partid devine mai mare decât loialitatea față de program, iar politica se transformă în cele din urmă în acea zonă a intereselor profesionale și private, despre care unul dintre practicanții acestui caz i-a răspuns sincer lui Roosevelt cu laconism american: "Nu există politică în politică", adică "Nu există politică în politică" Cu toate acestea, după ce am introdus în limitele adecvate ale posibilelor generalizări

din abuzurile și imperfecțiunile vieții de partid, trebuie să recunoaștem două propoziții de bază ca indiscutabile: *) Vezi Ostrogorsky, op Cu I, pp - ; rr , - În , în timpul unei ciocniri zgomotoase între puternicul mecanism de partid ("caucus") și una dintre cele mai proeminente personalități politice, Cowan, acesta din urmă și-a exprimat foarte bine dezacordul cu partidul: "Am pus în în prim-plan principiile liberale, ei sunt partidul liberal; pentru mine, măsurile contează, pentru ei, chipurile Aceasta este întreaga dispută " (Ostrogorsky, I,) de Gachek (Hatschek, Englisches Staatsrecht Tilbingen, Bd II, S) se consideră că "pentru englezi organizarea partidului este mai scumpă decât programul partidului " Gachek vede acest lucru ca fiind fapt principal al vieții de partid englezesc și îl derivă din particularitățile spiritului englez, iar printre astfel de caracteristici, el se referă la capacitatea de a se bucura de acțiune, indiferent de scopurile acesteia (die Handlungsfrudigkeit fur sich ohne Zweck und Ziel) Aceste concluzii, precum și o indicație suplimentară a legăturii organizației de partid cu metodele sportive ("der Sport, das ist der Erklarungsgrund") trebuie atribuite, desigur, domeniului fabricilor teoretice nereușite Preferința pentru organizarea de partid față de principiile de partid, pe care Cowan le-a subliniat atât de clar, stă în legătură cu un set mult mai complex de condiții și, mai ales, cu o scădere generală a nivelului vieții politice Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE Politica statului de drept, de chemare a poporului la participarea la guvernare, nu se poate lipsi de influența organizatorică mediatoare a partidelor Organizațiile de partid, pentru a atinge mai bine scopurile politice, sunt nevoite să dezvolte disciplina în rândul membrilor lor în detrimentul individualității lor Aceste afirmații nu sunt altceva decât consecințe particulare ale propoziției generale menționate mai sus, că o combinație de forțe individuale este necesară pentru producerea acțiunii sociale La bine sau la rău, partidele îndeplinesc această sarcină de a uni indivizi care luptă pentru realizarea anumitor sarcini politice Obiectivele politice nu se realizează niciodată fără sprijinul unor grupuri sociale mai mult sau mai puțin importante În starea vechii ordini, cu diviziunile sale de clasă și corporațiile tradiționale, aceste grupuri provin de obicei din diviziile de clasă și corporative existente; într-un stat de drept, rupând vechile legături istorice și diviziuni ale societății, partidele le iau locul Totodată, în concordanţă cu întreaga structură a noului stat liber, aceste noi asociaţii pun la temelia lor şi marele principiu al libertăţii *) Uriașul avantaj fundamental al părților) Oponenții înflăcărați ai organizării moderne de partid precum Ostrogorski nu se gândesc deloc să nege principiul asociațiilor de partid Ostrogorsky spune direct: "Les groupesments de citoyens en vue d'une fin politique qu'on appelle partis sont indispensables partout où le citoyen a le droit et le devoir d'exprimer sa pensée et d'agir; mais il faut que le parti cesse d'étre un instrument de tyrannie et de corruption et soit ramené ü sa fonction, propre (V P, p) În consecință, Ostrogorsky propune nu eliminarea organizațiilor de partid, ci doar reforma lor (ibid , p / și suìv) Despre semnificația partidelor, vezi și o serie de articole ale lui A Merkel din lucrări ulterioare (în Fragmente zur Socialwissenschaft Strassburg), în special articolul: "Allgemeine Bedeutung des Parteiwesens" (Ss -) În rusă : Chicherin, "Kurs of State Science* , Part III, pp and seq Vezi, de asemenea, broșurile populare ale prof Gambarov, "Political partides in their past and present St Petersburg, , nd ed , introf Hvostov, "Opinia publică și partidele

politice" M , Biblioteca "Runivers" I NOVGOROTSEV constă tocmai în faptul că ele constituie asociații libere, în care oamenii intră la alegere Egalizarea cetăţenilor în drepturi nu poate elimina diferenţa firească de poziţii sociale şi direcţii de gândire, iar această diferenţă duce inevitabil la divizarea în grupuri politice B N Chicherin remarcă pe bună dreptate că "numai în deplină stagnare mentală, în absența oricărei participări la soarta patriei, gândirea politică stătută nu produce ramuri divergente " Când societatea este chemată să participe la treburile statului, partidele cu un anumit program şi organizare Recent am văzut confirmarea acestui inevitabil fenomen în Rusia) Dar la fel de necesară ca însăși formarea partidelor pare să fie subordonarea tuturor celor care fac parte din ele unei anumite organizații și discipline Dacă aderarea la o parte depinde de libera apreciere a fiecăreia, atunci, pe de altă parte, apartenența la aceasta presupune în mod necesar consimțământul de a respecta instrucțiunile acesteia Principalul lucru care poate aduce victoria partidului și ei) Chicherin Citat cit , p și) Un articol de prof V I Vernadsky în jurnal "Polyarnaya Zvezda" martie , nr "Trei hotărâri" "În problema dureroasă a eticii publice, ce ar trebui să facă un individ pentru a ajuta țara să iasă din dezastru, cum poate el să ajute necazul general", spune prof Vernadsky, toți (oamenii prezentului) au același răspuns: el trebuie să intre într-un partid politic, trebuie să participe la munca lui, la activitățile acestuia, în cele din urmă să reorganizeze complet statul, să-i dea o nouă formă, în care sarcinile și scopurile politicii de stat sunt determinate de voința poporului organizat "(p) Formarea partidelor și participarea la partide este considerată aici ca o chestiune de etică publică, ca o îndatorire ce decurge din sarcina de a organizarea poporului, care singura poate pune capăt anarhiei și confuziei dezintegrarii sociale Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE principii, este unitate și armonie de acțiune, fără de care niciun partid nu poate reuși Prin urmare, la vot, membrii partidului se angajează să-și urmeze liderii, subordonând opiniile personale disciplinei de partid Din punctul de vedere al celei mai înalte dezvoltări individuale, acest lucru poate părea inadmisibil, dar cine se lansează pe calea politicii trebuie să se împace în prealabil cu aceasta, ca și cu o condiție inevitabilă a activității politice Din toate acestea rezultă că, chiar și cu cea mai bună formulare pur principială a partidelor, esența acestui tip de organizare corespunde unei semnificații independente și chiar conducătoare în raport cu opinia publică Ca și alte organe ale opiniei publice, dar cu atât mai mult decât toate, părțile nu își exprimă această opinie, ci o formulează și o creează Abuzurile partidelor nu sunt consecințele principiilor care stau la baza lor, ci denaturarea lor Unele abuzuri nu sunt întotdeauna posibile, deoarece, de exemplu, principala nenorocire a sistemului american este distribuirea mercenară a posturilor plătite de către partea câștigătoare Dar ceea ce este întotdeauna inevitabil și rezultă din esența problemei este importanța dominantă a organizațiilor de partid în exprimarea voinței generale Această propoziție este confirmată de întregul curs al vieții politice moderne VII După ce am considerat cel mai important factor politic care influenţează organizarea opiniei publice, putem trece la corpul juridic al exprimării acesteia, la reprezentarea populară Și aici primul lucru care atrage atenția este poziția independentă a reprezentării în raport cu oamenii Dar spre deosebire de partide, care nu sunt o instituție juridică, ci doar un factor politic, al poporului Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV Reprezentarea se bucură de independență nu numai de

facto, ci și de drept Potrivit începutului recunoscut pretutindeni, reprezentanții nu pot fi legați de mandate în raport cu alegătorii lor Considerați reprezentanți ai întregului popor, aceștia acționează destul de liber, supunându-se doar propriei rațiuni și conștiințe Aceasta este poziția susținută de doctrina modernă și evocând în oponenții acestui sistem zvonuri despre o oligarhie parlamentară care lipsește poporul de drepturile lor supreme*) Știm deja că conceptul de independență a reprezentanților poporului în raport cu alegătorii însoțește dezvoltarea teoriei statului de drept încă de la începutul ei Chiar și în epoca Revoluției Franceze a predominat punctul de vedere, care și-a găsit expresia cea mai detaliată în Sieyes) că admiterea mandatelor imperative contrazicea esența reprezentării În consecință, într-un decret din decembrie și mai târziu în Constituția din , s-a exprimat prevederea că reprezentanții aleși în departamente nu vor fi reprezentanți ai departamentelor individuale, ci ai întregii națiuni și că niciun mandat nu poate fi În același timp, a fost recunoscută și o altă idee a lui Sieyes, că voința poporului trebuie căutată în Adunarea Națională, care este chemată să o creeze prin eforturi comune (de former en commun une volonté) comuna) Reproșuri de acest fel se aud nu numai din dreapta, ci și din stânga Deci în literatura social-democrată sunt frecvente atacuri la adresa reprezentării ca direcție oligarhică Vezi de ex în Literatura rusă K Takhtarev, "De la reprezentare la democrație SPb Pg - Recenziile cu un singur caracter sunt de la Magaziner, "Autocrația oamenilor* SPb , - s replici ironice despre "parlamentul burghezo-feudal, plin de lepădare de sine de clasă"* (p) - Nu vorbim de curentul mai radical al sindicalismului, care neagă nu numai reprezentarea, ci politica modernă în general) Arhivele parlamentare I Serie T VIH, pp - Vezi "Q Phil și Psih * carte , p S) Duguit et Monnier, p Yu Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE de vreme ce întipărit de teoria reprezentării populare, iar toată dezvoltarea ei ulterioară se află sub acea conștiință călăuzitoare că reprezentanții poporului sunt chemați nu să-i reproducă voința, ci să o găsească prin propriile lor eforturi Negarea mandatului imperativ, negarea înlocuirii deputaților și recunoașterea libertății de exprimare a acestora, toate acestea decurg din ipoteza de bază că voința poporului nu este încă de ghicit, că nu este un gata făcut Fapt pentru deputați, dar doar un principiu călăuzitor Despre asta am vorbit deja mai sus Am mai subliniat că, deși recunoscând semnificația independentă a adunării reprezentative, teoria lui Sieyes și adepții săi a luat reprezentare pentru adevărata expresie a voinței populare Conform celebrei definiții a lui Mirabeau, "o adunare reprezentativă este pentru oameni ceea ce este o hartă pentru spațiul pe care îl ocupă; atât parțial cât și în ansamblu, copia trebuie să aibă întotdeauna aceleași proporții ca și originalul* Această viziune a făcut posibilă, de asemenea, concilierea ideii de reprezentare cu ideea de voință a poporului, chiar și în ipoteza că reprezentarea are o semnificație independentă în ceea ce privește exprimarea acestei voințe De fapt, conștiința obișnuită atașează adunării reprezentative speranța că aceasta ar trebui să fie o copie a poporului, iar căutarea neîncetată a unui vot mai bun este dovada că dezvoltarea instituțiilor reprezentative este însoțită de "o străduință neschimbată de a găsi forma potrivită de reprezentare în care voința poporului s-ar obține în cea mai pură formă b , nedistorsionată * *) Deja pe baza datelor la care ne-a condus cunoașterea naturii opiniei publice și a organizării partidelor, se poate concluziona că *) Ellinek "Constituțiile, schimbările și transformările lor", traducere rusă, M ,

p J Biblioteca "Runivers" I NOVGOROTSEV aceasta este o sarcină imposibilă Este imposibil să exprimi cu acuratețe și fără distorsionare ceea ce este în sine neclar și nedefinit La fel, nu se poate aștepta ca, odată cu influența enormă a partidelor asupra alegerii reprezentanților, voința populară să se reflecte în reprezentarea în forma ei inviolabilă, liberă de influența organizațiilor de partid Totuşi, independent de aceasta, şi în însăşi natura adunărilor reprezentative, în condiţiile alegerii lor şi în natura hotărârilor lor, găsim noi motive care le-ar împiedica să devină expresia exactă a voinţei populare, dacă aceasta ar fi posibil Analiza reprezentării din acest punct de vedere se poate face în două direcții, atât din partea definițiilor cantitative, cât și din partea definițiilor calitative Se poate lua în considerare raportul numeric dintre reprezentanți și numărul de cetățeni și se poate indica în ce măsură proporțiile corecte pot fi observate aici Se poate, pe de altă parte, să ia latura calitativă a relațiilor și să vedem în ce măsură reprezentanții pot transmite corect opiniile și dorințele oamenilor Relațiile cantitative sunt, în acest caz, cu atât mai importante cu cât teoria suveranității populare se bazează pe legea numerelor - la loi du nombre, așa cum spune Esmein Doctrina modernă presupune că deputații reprezintă majoritatea cetățenilor și tocmai pe aceasta se întemeiază dreptul lor de a vorbi în numele poporului Este de la sine înțeles că o astfel de corespondență nu poate avea loc acolo unde există un sistem de calificări, iar dreptul de vot este limitat Bismarck a calculat cumva că Camera prusacă reprezenta doar - % dintre cei care aveau drept de vot Acest lucru este nesemnificativ Discursuri din ianuarie Vezi Brandenburg, Die parlamentarische Obstruction, ihre Geschichte und ihre Bedeutung Dresda, S -Procentul extrem de mic calculat de Bismarck se explică prin numărul mare de abțineri și dualitatea alegerilor A se vedea numărul de abțineri la alegerile prusace pentru o dată ulterioară la Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE Procentul semnificativ nu poate fi surprinzător pentru Prusia, având în vedere limitările votului existente în ea Dar un rezultat cu adevărat uimitor ne așteaptă dacă, în speranța triumfului principiului majorității, ne întoarcem la funcționarea unor sisteme mai progresiste În Imperiul German și în Republica Franceză a fost implementat votul universal, egal, direct și secret S-ar putea crede că reprezentanții, aleși în fiecare raion cu majoritate de voturi, ar avea, în acest sistem, pentru ei și în populația generală o majoritate a cetățenilor care au drept de vot De fapt, se dovedește că numărul total de voturi exprimate pentru toți deputații reprezintă de obicei nu o majoritate, ci o minoritate a voturilor tuturor cetățenilor eligibili Și dacă ținem cont de faptul că hotărârile unei adunări reprezentative nu sunt decise de toți deputații, ci doar de o majoritate a acestora și uneori foarte nesemnificative, atunci de fapt opinia poporului este determinată de deputați, care au în spate ei doar o parte din acea minoritate de cetățeni prin care și-au primit puterile Voi da aici câteva date referitoare la alegerile din Franța, care vor clarifica definiția generală care tocmai a fost dată Numărul de cetățeni care au drept de vot Numărul total de voturi primite de deputații aleși Numărul total de voturi rămase nereprezentate Cu alte cuvinte, în , cei aleși ca deputați au primit % din totalul voturilor tuturor alegătorilor la alegeri, iar în , % Aproximativ același procent poate fi stabilit în raport cu Pifferun "Sisteme electorale europene" Traducere de Y Steklov, Sankt Petersburg, Pg - , special Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV alegerile din alti ani: °/o la alegerile din , 'd in , % in

, o in , % in) Cifrele citate arată că membrii Camerei franceze primesc în general la alegeri mai puțin de jumătate din voturile deținute de alegătorii din liste Dacă, totuși, luăm doar deputații care constituie o majoritate decisivă în cameră, atunci numărul de voturi pe care le-au avut în spatele lor la alegeri va scădea și mai mult Date similare pot fi date și în ceea ce privește alegerile din Germania În loc de un șir lung de numere, voi folosi aici un exemplu de calcul pe care îl face pro(r) Brandenburg pentru Reichstag în Cu % dintre alegători participând la alegeri, deputații ar putea obține cu greu mai mult de - % din voturi, iar majoritatea în parlament, dacă nu este foarte semnificativă, reprezintă aproximativ - % din cetățenii care au dreptul de a vota Acest rezultat, surprinzător la prima vedere, este însă o consecință cu totul inevitabilă a condițiilor care au loc de obicei la alegeri Prima astfel de condiție, cu atât mai importantă cu cât se repetă în toate sistemele electorale, este un număr foarte mare de abțineri Astfel, de exemplu, în Franța procentul obișnuit de abstinență este de aproximativ *) În Germania este mai scăzut, dar cu toate acestea, cu un interes extraordinar pentru alegerile din , a ajuns la , , iar în anii precedenți (și) a fost mult mai mare (, și ,) Dar, în plus, cu așa-numitul sistem majoritar, acționând în durere ') Cifrele pe care le-am dat sunt preluate din tabelele statistice date de Benoit în anexa la lucrarea sa "La crise de l'Etat moderne", pp - Calculul procentual pentru anii individuali este realizat de Alfred Meyer, "La théorie des élections et la représentation proportionelle* în Revue générale des sciences pures et appliquées*, februarie , nr) Vezi pentru Franța un tabel detaliat în Benoit, "La crise de Fétat moderne*, în anexe Pentru Germania, toate datele necesare se află în Viertel-jahreshefte zur Statistik des Deutschen Reichs*   În majoritatea statelor moderne, numărul de voturi rămase "nereprezentate" este sporit și mai mult de faptul că deputații sunt luați doar din majoritate Următorul caz schematic poate servi drept explicație a acestei poziții Din Yu ooo se acordă voturi: pentru candidatul partidului A- pentru candidatul partidului B - pentru candidatul partidului C- Candidatul care primește de voturi este considerat ales, în timp ce de voturi sunt împărțite între diferiți candidați, rămân nereprezentați și se pierd, în sensul de a influența alegerile Acest fenomen anormal este în mare măsură eliminat de sistemul proporțional, care stabilește și reprezentarea minorității Un număr atât de semnificativ de alegători nereprezentați, care apare în sistemul majoritar din cauza împărțirii voturilor, nu poate fi aici Dar totuși, sistemul proporțional nu poate elimina pierderea unui anumit număr de voturi, deoarece minoritatea, a cărei reprezentare o permite, trebuie să atingă anumite limite *) Dacă susținătorii acestui sistem protestează cu ardoare împotriva ordinii moderne, în care vocea grupurilor emergente care nu au majoritate pentru ele însele și rămân în afara pragului parlamentului este înecată, acest fenomen nu este complet eliminat nici la alegerile proporționale Conform Formulei reformiștilor belgieni, vorbim aici doar de grupuri semnificative - "une représentation exacte de tous les groupes sérieux du corps électoral" (r))) Cifre interesante pot fi găsite în broșura domnului Vodovozov, "Alegeri proporționale sau reprezentare a minorităților*" SPB) Vezi, de exemplu, Rudolf Springer, Mehrheits-oder Volksvertretung?a Wien u Leipzig, , SS - , -) Această formulă (formule de l'association réformiste de Bruxelles) este dată de Saripolos, "La démocratie et l'élection proportionelle", p

carte , Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV Nu este sarcina acestui sistem să reprezinte toate opiniile și toate nuanțele de opinie; scopul său este doar de a introduce anumite corecții în sistemele majoritare existente Și nu este surprinzător dacă, din partea adepților unei proporționalități matematice stricte, proiectele propuse întâmpină critici invariabile și oferă doar un pretext pentru noi căutări în acest domeniu *) Dar precizia matematică nu este, în general, realizabilă aici), iar dorința de a reprezenta corect într-un singur organ toate grupurile, chiar și cele mici, întâlnește un obstacol de netrecut deja în însăși natura organului decisiv și activ, care permite doar un anumit număr de alcătuirea sa, dincolo de care poate deveni complet incapabil de munca lor') La tot ce s-a spus, trebuie adăugat că numărul de abțineri, care introduce o disproporție atât de semnificativă în corectitudinea ratelor electorale, nu poate fi redus prin introducerea unui sistem proporțional *) Și cele mai cunoscute sisteme proporționale, precum cel al lui Victor d'Hondt, de exemplu, se întâlnesc cu obiecții tocmai din partea că oferă un avantaj grupurilor mai puternice și încalcă principiul proporționalității egalitare Vezi Alfred Meyer, "Revue générale des sciences" februarie , nr , pentru critici de acest gen, în Tecklenburg, "Proportional Election as an Idea of Right" Rusek- per SPB Supliment; în La Chenais, "La t représentation proportion elle et les partis politiques" și în articolul său separat "Représentation et répartition proportionelles*| în Revue Scientifique februarie Nr Alături de aceasta, trebuie menționat că și acum există lucrări ale unor admiratori înfocați ai sistemelor proporționale și, în special, ai sistemului d'Hondt Unul dintre acești admiratori, domnul Velikhov, Teoria și practica reprezentării proporționale, Sankt Petersburg, Toate aceste experimente care se repetă constant sunt doar relative importanţă în sensul de mai sus de a corecta parţial deficienţele sistemelor majoritare) Saripolos, aproximativ s , r) Din punctul de vedere al menținerii rolului activ al parlamentului, obiecțiile sunt exprimate și împotriva sistemelor proporționale în general (vezi Saripolos, o s pp -) Aceste obiecții devin inevitabile și legitime atunci când principiul proporționalității este dus la extrem Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE se clătină Experiența arată că, după introducerea sa, uneori chiar crește *)· Printr-un studiu mai atent al raporturilor numerice relevate de statisticile alegerilor, s-ar putea convinge si mai mult de cat de neconceput in acest domeniu stabilirea unor proportii corecte Ținând ferm pe baza cifrelor, ar trebui să admitem că fiecare deputat ar trebui să reprezinte aproximativ același număr de voturi ca oricare altul Dar chiar și în acest sens există o disproporție completă Depinde de două cauze: fluctuațiile numărului de circumscripții și fluctuațiile numărului de voturi primite de deputați individuali Compoziția numerică a raioanelor poate fi determinată prin lege doar aproximativ și este uneori supusă schimbării rapide în timp) Dar dacă în acest sens Vezi date date de Vodovozov, p) Nu vorbesc aici despre abuzuri în repartizarea raioanelor, despre așa-zise Walilgeometrie, despre sistemul gerryinanderrig, deși este bine cunoscut cum gerrymanderring, i e planificarea arbitrară a districtelor are loc, de exemplu, în America Potrivit lui Bryce, la aceasta se recurge aproape întotdeauna în statele individuale, cărora li se lasă desemnarea districtelor (Bryce, I, p ; traducere rusă, I, p) De asemenea, se știe cât de bine întemeiate sunt plângerile cu privire la distribuția proastă a raioanelor din Germania Un exemplu de diferență izbitoare în numărul de districte individuale este următoarea comparație dată de Pifferun În

timpul alegerilor pentru Reichstag din , un deputat a căzut Numărul de locuitori Numărul de alegători Medie Schaumburg-Lippe - Districtul Schletstadt (în Alsacia-Lorena) Era un cartier în Berlin, în care Astfel, districtul Berlin indicat în era de peste cinci ori numărul mediu al districtelor germane în ceea ce privește componența electorală și de peste ori districtul Schaumburg-Lippe (vezi "Sistemele electorale europene", p), datele lui Pifferun se referă la La alegerile ulterioare (și), cifrele date sunt * Biblioteca "Runivers" β P NOVGOROTSEV Dacă abaterile sunt inevitabile, atunci sunt și mai inevitabile și mai naturale în a doua direcție Numele și partidele populare atrag de obicei un număr mult mai mare de voturi decât altele Mai mult, în circumscripțiile binecunoscute, unde, de exemplu, poate fi ales un deputat, poate exista doar un număr mult mai mare de membri ai unui partid binecunoscut decât este necesar pentru a câștiga alegerile și surplusul de voturi acumulat pe un nume popular binecunoscut poate fi foarte semnificativ Toate acestea nu numai că creează o mare disproporție în repartizarea voturilor între reprezentanții individuali ai poporului, dar au și drept consecință că un anumit număr de voturi acumulate în exces într-un nume sau altul se pierde în esență Se poate spune despre ei că s-ar putea să nu fi fost depuse În general vorbind, cea mai mică adâncire în datele instructive ale statisticii electorale, în locul triumfului așteptat al principiului majorității și al legii rapoartelor numerice, ne dezvăluie cele mai neașteptate disproporții, care mai puțin de toate confirmă ideea lui Mirabeau că reprezentarea este pentru oameni ce este o hartă geografică pentru țară Desigur, există multă aleatorie în aceste disparități și în anumite condiții pot fi depășite; dar există circumstanţe care nu pot fi evitate prin nici un efort în domeniul îmbunătăţirii sistemelor electorale După cum am văzut, la alegeri voturile își pierd semnificația în trei cazuri: când rămân neexprimate, când se acumulează și cresc, dar raportul dintre ele rămâne aproximativ același Vezi cifrele necesare în publicaţia oficială "Vîerteljahrsheft zur Statistik des Deutschen Reichs" - " Statistik der Reichstagswahlen von Berlin, ; Statistik der Reichstagswahlen von " Berlin, -Pot fi date date similare pentru Franța (vezi Alfred Meyer pentru comparații interesante, în articolul de mai sus din, Revue générale des sciences **) și pentru Anglia (vezi publicat la Londra din , anuarul "The Constituțional Vear Voosk") Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE f un anumit candidat peste o anumită normă, iar, în final, atunci când nu ating această normă, necesar pentru promovarea persoanelor vizate la deputați Ultimele două fenomene pot fi, într-o anumită măsură, corectate prin acțiunea reprezentării proporționale, dar nu pot fi eliminate complet În ceea ce privește absenteismul electoral, este imposibil de evitat deloc, la fel cum este imposibil de evitat faptul că majoritatea decisivă din Cameră are întotdeauna pentru sine - după numărul de voturi exprimate pentru ea în alegeri - doar o minoritate alegătorilor și, uneori, o foarte mică minoritate Pentru oricine acordă importanță numerelor în acest domeniu, calculele de mai sus trebuie să fie o sursă de îndoieli foarte serioase Și într-adevăr, vedem cum, în numele aceleiași "legi a numărului* , se reînnoiesc constant încercările de a găsi un sistem cu adevărat proporțional Există deja cel puțin de astfel de sisteme *), iar această abundență de sisteme propuse vorbește despre dificultatea extremă a sarcinii pe care se angajează să o rezolve Oricât de diferite ar fi principiile după care încearcă să stabilească un sistem de alegeri mai just, pe un anumit punct par să fie toți de acord - dorința de a extinde din ce în ce mai mult cercul alegătorilor Acesta este poate

singurul punct în care principiul numărului triumfă cu adevărat Însă, oricât de extinsă ar putea fi sfera de cuprindere a colegiilor electorale, aceasta, desigur, în sine nu poate corecta câtuşi de puţin acele disproporţii inerente fiecărui sistem electoral Dar poți argumenta altfel Poate fi considerat unilateral aplicarea problemei complexe și delicate a reprezentării standardului brut al calculului aritmetic Absența la alegeri nu înseamnă acord cu tendința predominantă și calm pentru fluxul general *) Vezi Vodovozova, p Biblioteca "Runivers" I NOVGOROTSEV nee del? Nu este oare doar aparentă minoritatea de voturi acordate pentru deputați și, pe lângă voturile exprimate, aleșii poporului nu au avut și mase de alte voturi pentru ei înșiși, nu exprimate, dar simpatizante? Toate acestea, desigur, sunt posibile, dar nu se poate să nu spună că cu aceste presupuneri intrăm deja în domeniul ghicirii, care este complet dincolo de analiza științifică Absența de la alegeri se poate datora unei varietăți de motive, printre altele, din dorința de a condamna sistemul În general, se poate presupune orice despre vocile neînregistrate Cu toate acestea, însăși posibilitatea unor astfel de presupuneri arată că nu ne putem limita aici cu adevărat la partea cantitativă a problemei Pentru a elucida pe deplin subiectul, trebuie să reamintim și acea altă analiză calitativă, despre care am vorbit mai sus Venind la această latură a subiectului, ne confruntăm aici cu următoarea întrebare de bază: în ce măsură poate fi reprezentată voința alegătorilor de aleșii lor? Când investigăm această întrebare, ne reamintim involuntar, în primul rând, zicala clasică a lui Rousseau: "voința nu poate fi reprezentată: ea este ori aceeași, fie diferită; nu există cale de mijloc " De câte ori adepții lui Rousseau au ocolit complet această poziție sau i- au răspuns cu o ciudată lipsă de înțelegere, ca, de exemplu, în cazul lui Esmen; a dori altul este la fel de puțin, adăugăm noi de la noi înșine , deoarece este imposibil să mănânci sau să bei pentru altul Ce date ne obligă să ajungem la această recunoaștere, care este pe cât de neașteptată, pe atât de neveselă pentru teoria "olităţii" generale Pentru a clarifica această întrebare, trebuie din nou
Ellinek, ,,Constituţiile, schimbările şi transformările lor^ Traducere ed B A Kistyakovsky SPB Pg Biblioteca "Runivers" CRIZA COBPÉMÈHHATO DE CONSTIINTA JURIDICA urmăriți procesul de reprezentare de către deputați a voinței alegătorilor, dar nu din punct de vedere cantitativ, ci din punct de vedere calitativ Deja de la primii pași - de la alegerea unui deputat de către un anumit grup de alegători - întâlnim îndoieli cu privire la voința cui și în ce mod reprezintă deputatul ales Destul de des, membrii adevărați ai partidelor sunt doar o minoritate, iar factorul decisiv în rezultatul votului sunt acele elemente nepartide care, prin aderarea la grupuri de partide cunoscute, prin simpatia lor le aduc victoria Programul partidului, desigur, indică în general principiile care au triumfat în alegeri Dar înseamnă că aceste principii au fost pe deplin împărtășite de toți cei care au votat pentru candidatul de partid? Votarea unei persoane celebre spune un singur lucru: sunt de acord cu alegerea acestei persoane În ce măsură aprob și întregul său program rămâne complet necunoscut Adesea starea de spirit aleatoare a alegătorilor este decisivă în alegeri "La fiecare alegere, notează Jellinek, există un număr nenumărat de persoane (Unge- zählte) care își manifestă nemulțumirea, poate trecătoare, de faptul că votează pentru candidații partidelor de opoziție, fără a se gândi deloc să-și aprobe programul în ansamblu * Determinarea motivelor care determină alegătorii individuali să-și voteze pentru candidați cunoscuți este imposibilă pur și simplu pentru că aceste motive rămân

nespuse și, prin urmare, fiecare vot, din partea sa interioară, este în esență un mister și o ghicitoare Cât de des, atât observațiile preliminare dinaintea alegerilor, cât și apariția alegătorilor în timpul alegerilor, i-au înșelat pe cei care doreau să determine din timp eventualele rezultate ale votului Nu există nicio îndoială că curentele puternice ale vieții oamenilor, și în x) Jellinek, Das Pluralwahlrecht und seine Wirkungen Dresda, , S   trăsăturile curentului de opoziție, ca și elementele, își croiesc drum în ciuda tuturor obstacolelor Dar în distribuirea voturilor de opoziție în jurul anumitor nuanțe și programe de partid, există peste tot multă aleatorie - aici starea de spirit joacă un rol mai mare decât convingerea Dar dacă este imposibil să se determine exact ce dorințe și gânduri au dorit alegătorii să transmită reprezentantului lor ales, atunci este la fel de imposibil să se afirme că acesta din urmă, dacă ar cunoaște aceste gânduri și dorințe, le-ar putea păstra într-o fidelitate inviolabilă În primul rând, printre alegătorii înșiși, chiar și cei apropiați, pot exista diferențe și contradicții deosebite care se exclud reciproc Mai mult decât atât, reprezentantul este întotdeauna ales pentru un mandat mai lung sau mai scurt, iar între timp starea de spirit a alegătorilor se schimbă odată cu trecerea timpului Comunicarea cu alegătorii poate oferi deputatului posibilitatea de a afla în timp util despre schimbările care au loc în rândul lor Dar nici un efort de voință și gândire nu-l va ajuta să fie pătruns de dorințele alegătorilor într-o măsură atât de mare încât să poată citi mereu mental în sufletele lor și, supunându-și hotărârilor lor imperioase, să fie un ecou și un ecou al vocii oameni Oricât de însuflețit ar fi el cu dorința arzătoare de a exprima această voce, în cel mai bun caz nu poate trage din ea decât indicații generale, indicații ale scopurilor finale, în timp ce sarcinile politice la care este chemat reprezentantul necesită, în primul rând, concrete și practice măsuri Primii reprezentanți ruși au fost pătrunși de convingerea că oamenii care i-au ales așteaptă "pământ și libertate"; dar acest slogan general permite o serie întreagă de decizii specifice diferite, care pot fi între ei nu numai în dezacord, ci și în ostilitate antagonism la stabilirea acestor decizii specifice, "vocea poporului" nu a dat nicio instrucţiune anume; aici necesitatea specială extinsă   cunoașterea și dezvoltarea detaliată a măsurilor practice; dar nici una, nici alta nu pot apartine constiintei colective a unor mari grupuri sociale Indiferent de aceasta, există și condiții speciale în însăși poziția reprezentanților și în relația acestora cu alegătorii, în virtutea cărora determinarea unor măsuri concrete practice depinde doar într-o foarte mică măsură de alegători La Bryce găsim o clarificare interesantă și caracteristică pe acest subiect, referindu-se la Republica Nord-Americană: "Când un cetățean al Statelor Unite își pune buletinul de vot în urne, este conștient că susține părerile politice generale, nu tocmai definite în programul partidului său, dar rareori își dă seama că susține vreo măsură politică clar definită El votează pentru un partid politic, dar nu știe cum va acționa acel partid; el votează pentru un candidat sau altul, dar acest candidat nu găsește niciodată ocazia să propună acele măsuri legislative de care alegătorii săi sunt cel mai interesați Observația lui Bryce are, desigur, o semnificație nu numai locală, ci și generală Din tot ce s-a spus, rezultă cât de drept are Jellinek când afirmă că "problema unui vot corect, echitabil este absolut insolubilă) Indiferent de modul în care sistemele și metodele de alegere ar fi îmbunătățite, nu se vor

putea depăși niciodată acele obstacole firești care decurg din imposibilitatea transmiterii voinței alegătorilor către deputat De asemenea, este clar cât de irealizabil este visul de a găsi o formă de reprezentare în care voința poporului să fie obținută într-o formă pură și nedistorsionată, păstrând totodată Bryce, I, p ; Rusă pe oră, p) Yellinek, Constituțiile, schimbările și transformările lor, p , preot, ed B A Kistyakovsky Biblioteca "Runivers" ΰ NOVGOROTSEV toate nuanțele și diferențele care îi aparțin cu adevărat Pornind de la Mirabeau și până la Lorimer, Prévost-Paradol și alți scriitori moderni nu încetează să apară puncte de vedere care consideră reprezentarea, cel puțin ideală, drept "hartă geografică", "oglindă", "fotografie" a poporului*) Aceste opinii optimiste sunt adesea acceptate natura viselor frumoase și sunt exprimate și astăzi sub forma celor mai exagerate speranțe Un exemplu de astfel de optimism visător este următoarea definiție a "reprezentării reale", care aparține unui scriitor rus: "Real reprezentarea poate și trebuie să reflecte țara cu toate culorile vieții sale sociale, cu toată plinătatea și energia manifestărilor ei, intersectându-se în cele mai diverse direcții Realitatea vie, imediată a țării, bătaia constantă neîncetată a pulsului forțelor ei trebuie simțite în fiecare act al corpului ei reprezentativ, cântărește semnificația lor comparativă și, în sfârșit, cum să prinzi tot ce este în viață, toate culorile ei , toate manifestările creative? manifestări ale spiritului național, pline de cele mai mari valori? Și cum să măsoare toate aceste calități, subtile, evazive, complexe în abstract) Lorimer "Constituționalismul viitorului sau Parlamentul oglinda națiunii" Edinbourg, -Prévost-Paradol, La France nouvelle, j-me édition Paris, -Vezi numeroase referințe pe acest subiect ySaripolos, "La democratie et l'élection proportionelle" pp etc urma J A se vedea articolul dlui Matsevici, "Despre Fundamentele Reprezentării Zemstvo", în colecția de articole întocmite în numele Zemstvo-ului Provincial Saratov, sub titlul "Sufragiul Universal" Saratov, , p o Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE dar accesibil sistemelor electorale? Nu ne aflăm aici la granița artei politice, la frontiera a ceea ce este posibil și realizabil? X) Avându-ne ca scop urmărirea procesului de reprezentare de către deputați a voinței alegătorilor, nu putem lăsa fără atenție încă un moment din acest proces, și anume cel final Mă refer la decizia adunării generale a reprezentanților Am văzut cât de puțin este posibil ca o reprezentare să reflecte cu exactitate întreaga viață a oamenilor în componența ei; dar este cu atât mai puțin posibil ca acesta să o reflecte cu acuratețe în deciziile sale Pentru a realiza o astfel de reflecție, ar fi necesar să presupunem că toate nuanțele și diferențele de opinie ar putea intra într-o decizie generală și, după ce a primit recunoașterea cuvenită în aceasta, ar constitui un rezultat armonios și armonios al prevederilor individuale Asta avem cu adevărat? Deciziile adunărilor reprezentative, așa cum se știe prea bine, nu provin din combinarea pașnică a opiniilor separate într-un rezultat general, ci sunt rezultatul concurenței și luptei din diverse direcții Din acest proces de competiție și luptă se naște ceva nou, un fel de sinteză a diferențelor și, mai mult, o astfel de sinteză în care aceste diferențe își pierd adesea caracterul special, inițial caracteristic Intrând într-un compromis cu curenți opuși, ei transmit *) "Das scheitert sclion daran", Yelli Nek, dass Intensitâten nicht durch Extensitāten, geistige und sittliche Krafte nicht durch trockene Ziffern gemessen werden know, spune bine despre asta Aile Organization des Wahlrechts ist aber darauf angewiesen, seine Resultate in Zahlen zu berechnen und darzustellen" (Das Plurahvahlrecht, S io) Comparați, de

asemenea, observația potrivită a lui Benoist: "La représentation proportionelle n'est que la représentation propor-tionelle des opinii Des opinions, c'est à dire de ce qu'il ya de plus mobile, de plus fuyant, de plus insaisissable, de plus irréductible à un petit nombre de categories, de ce qui peut le moins être fixé, inventorié, compté et classé" ("La crise de l'Etat moderne" Paris, ,?) Comparaţi referinţele pe care le face la Courcelle-Seneuil, "La société moderne" şi "Préparation à l'étude du droit""   înainte de decizia generală, doar o parte din conținutul lor inițial și nu întotdeauna partea care le-a aparținut în mod predominant Rousseau presupunea că în acest fel diferențele sunt echilibrate; se dovedește acel lucru comun care este la fel de inerent tuturor, ca un element constant al lor De altfel, decizia generală este formată în mod egal atât din elemente generale, cât și din diferențe particulare, în funcție de ponderea și semnificația comparativă a opiniilor aflate în conflict Se poate spune, desigur, că rezultatul obţinut în acest fel este adevărata voinţă a poporului Dar va fi voia poporului, nu reflectată, ci creată, și în orice caz creată nu din toate elementele vieții oamenilor, ci doar din cele care au fost reprezentate cu suficientă pondere în adunare Nu va fi nici o copie, nici o reflectare în oglindă a dorințelor oamenilor, ci doar un compromis temporar, care includea dorințe care s-au declarat cu o energie mai mare și, în plus, au intrat nu în forma lor adevărată, ci într-o formă trunchiată, conform sensul general al compromisului, care decurge din concesii parțiale și auto-restrângeri "Scădeți plusurile și minusurile, care se anulează reciproc, iar rezultatul va fi o voință generală", a spus Rousseau De fapt, plusurile și minusurile din acest domeniu nu se anulează, ci se luptă între ele pentru a-și câștiga loc în rezultatul de ansamblu prin puterea declarației lor Și generalul care se obține ca urmare, în loc să fie la fel de drag și comun pentru toată lumea, de fapt, pentru toată lumea, concluzionează ceva cu care trebuie să se suporte; dar, după cum s-a explicat mai sus, pe lângă generală, există întotdeauna una specială, introdusă de părțile încheiate în compromis*)

*) Am dat de curând peste un fel de reproducere modernă a formulei lui Rousseau: Otez deces mêmes volontés les plus et les moins qui s'entre-détruisent, reste pour somme des différences la volonté générale Rousseau credea că voința generală astfel obținută era sacră și   Precizările de mai sus ar putea fi exprimate în alte definiții, luând aceeași întrebare din cealaltă parte Dacă soluțiile care se fac în adunările reprezentative nu pot aduce o împăcare armonioasă și o satisfacție comună pentru toți, atunci aceasta depinde nu numai de natura și sensul soluției unificatoare, în care unirea se realizează prin limitarea reciprocă forțată a diferențele fiind unite Acest lucru se explică și prin natura acestor diferențe, care adesea se ciocnesc între ele într-un dezacord puternic Nicio artă a sintezei și nicio dorință de reconciliere nu vor fi de acord cu ceea ce este în esență dezagreabil Statele moderne conțin în limitele lor grupuri puternic diferite de populație, uneori separate de secole de istorie anterioară și numai în exterior unite sub sceptrul puterii de stat Armonia dorită a vremurilor vechi este un ideal de neatins pentru ei Ce rezoluție a reprezentării poate reconcilia aceste contradicții ascuțite? Despre ce unitate a voinței poporului putem vorbi aici? Orice decizie unică va lăsa unul sau mai multe grupuri parlamentare nesatisfăcute Că aceste considerații au departe de a fi un interes pur academic care decurge din analiza teoretică o lege indiscutabilă pentru toți, în care fiecare găsește

ceea ce și-a dorit ("dacă părerea mea privată ar prevala, n-aș face ce mi-aș dori" L IV, cap I) Un scriitor modern, departe de asta "pentru a modifica deliberat vechea formulă a "Contractului social", printr-o coincidență involuntară de gândire, repetă calculul în termeni de plusuri și minusuri, dar după caracterul sceptic al secolului, ajunge la rezultate mai puțin satisfăcătoare: "Faire une majorité, c'est prendre la moyenne de toutes less opinions favorablesà la réforme et s'en tenir soigneusement à cette moyenne, qui est pour les uns en deçà, pour les autres au delà du point qu'eux mêmes auraient choisi C'est assez dire, că personne nu va fi tout à fait content Tout le monde se bucură de victorie, mais elle aura costé un sacrifice à chacun Une victoire parlementaire, plus de neuf fois sur dix, est une transaction" Ferdinand Buisson, La morale professionelle -L'Homme politique-in the fabric La revue du Mois, y Mars, No P Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV de întrebare, dovada în acest sens este nevoia practică urgentă, care se manifestă clar în unele state moderne, de a găsi o cale de ieșire din imposibilitatea îmbrățișării anumitor contradicții în hotărârea generală a unei adunări reprezentative Așadar, este suficient să amintim contradicțiile naționale din Austria, care se dezvăluie cu atât mai multă forță că aici este deschisă o anumită sferă liberei lor concurențe Nimeni altul decât Jellinek, un apropiat cunoscător al ordinii austriece, a afirmat recent că antagonismul dintre elementele slave și cele germane, care șochează constant viața publică a Austriei, necesită o formă specială de vot într-o adunare reprezentativă, în care, în anumite întrebări, s-ar vota găinile naționale, așa că, în general, adunarea nu putea decide asupra lor cu majoritate simplă, în detrimentul minorității disidente În această restaurare a ordinii străvechi a Reichstagului german, Jellinek vede singura cale de ieșire din dificultate și, într-adevăr, se naște de la sine gândul că, în cazul în care este imposibil să găsești o soluție la aceste contradicții, trebuie să recurgi la ele divorţează şi încearcă acea itio in partes, care a fost practicată de Reichstag în Germania într-o perioadă dificilă pentru ciocnirile religioase după războiul de treizeci de ani În măsura în care este Pentru a clarifica procedura menționată în text, voi spune că a fost însoțită de desființarea modului obișnuit de întâlnire pentru anumite probleme și instituirea unei ședințe speciale pentru curie "Dominarea majorității a devenit imposibilă în această ordine, lucrurile s-au decis prin amicabilis composito între două partide religioase; iar dacă una dintre părți a declarat vreo întrebare, chiar dacă nu este în legătură cu religia, afacerile unei corporații, atunci Reichstag-ul a fost împărțit în Corpus Catholicorum și Corpus Evangelicorum Cu o astfel de itio in partes votul a fost luat de circumscripții, prin care voturile mai mici ale protestanților au primit aceeași pondere ca și ale catolicilor Această itio in partes se găsește și în reproducerea originală a lui Gladstone în proiectul său al Parlamentului irlandez ( ) Vezi Jellinek, "Das Recht der Minoritaten", S și Nota Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE Unitatea se va dovedi a fi practică și compatibilă cu unitatea statală a anumitor uniuni politice - aceasta nu poate intra în cercul considerației noastre') Sarcina noastră a fost doar să indicăm importanța practică a analizei efectuate Remarcile tocmai făcute ne conduc la un alt punct important, care nu trebuie trecut cu vederea în analiza naturii deciziilor parlamentare Cererea unui divorț de contradicții apare atunci când decizia unificatoare a majorității parlamentare amenință în parlament orice interes valoros al minorității Posibilitatea unei astfel de "majorizări" a minorității,

oricât de strălucit ar fi prezentată, confirmă încă o dată, ceea ce este totuși clar, chiar și la prima vedere, că reprezentarea minorității în sine nu o asigură încă în parlament împotriva votul majoritar predominant Unii dintre cei mai înflăcărați admiratori ai reprezentării proporționale sunt încrezători că totul va fi realizat dacă se va realiza oportunitatea grupurilor rămase în minoritate de a-și trimite reprezentanții în Cameră Dar în afară de dificultățile menționate anterior pentru implementarea deplină a acestei idei, trebuie spus că în procesul de reprezentare a opiniei publice, aceasta nu ia decât începutul și uită de sfârșit Aceasta reflectă o trăsătură psihologică deosebită a colegiilor electorale, care de obicei plasează asupra aleșilor lor totalitatea așteptărilor și sperantelor lor A-și trimite reprezentantul, un apărător al nevoilor și dorințelor, este cel mai important lucru, din punctul de vedere al acestei psihologii electorale, care este împărtășită de unii căutători de sisteme electorale mai bune Dar din punct de vedere obiectiv, este clar *) Menționez acest lucru aici pentru că în literatura de specialitate proiectul lui Iellinek a întâmpinat obiecții tocmai din punctul de vedere al unității statale Vezi" Brandenburg, Die parlamentarische Obstruktion Nota , S Biblioteca "Runivers" I NOVGOROTSEV ceea ce este cel mai important este înainte, în condițiile activității unei adunări reprezentative, și aici este cea mai bună cale Securitatea minorității cu ajutorul votului se poate dovedi a fi complet insuficientă atunci când se iau decizii generale Jellinek are dublă dreptate când spune că "va exista inevitabil întotdeauna o contradicție între voința legală a poporului, exprimată pe baza constituției prin reprezentare, și voința masei diverselor grupuri populare, dintre care majoritatea nu vor putea niciodată , în orice sistem, să fie reprezentat" ') După cum am văzut, aceasta depinde nu numai de neajunsurile sistemelor electorale, ci și de condițiile în care funcționează adunările reprezentative, ca instituții colegiale, ghidate în deciziile lor de principiul majorității Cu toate acestea, nu am încheiat încă analiza noastră asupra procesului de reprezentare a voinței populare În studierea acestui proces, am lăsat până acum fără luare în considerare întrebarea în ce măsură membrii individuali ai camerelor sunt cu adevărat independenți și egali între ei ca valoare și pondere pentru direcția generală a activității legislative a țării Între timp, indiferent de diferența firească de abilități și cunoștințe, care se înțeleg de la sine, există încă condiții speciale în activitatea adunărilor reprezentative, care, din totalitatea tuturor reprezentanților, îi evidențiază pe unii și, mai mult, puțini, pentru să-i aşeze în fruntea întregii adunări reprezentative şi să le înzestreze cu valoare dominantă şi mare putere Teoria juridică a reprezentării presupune că fiecare deputat în mod liber și independent - "librement, arbitrairement", în expresia lui Esmen - vorbește în numele poporului, în deplină independență față de restricțiile care îi leagă voința ') Jellinek, "Constituțiile, modificările și transformările lor" Art Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE Cu toate acestea, în practică relația este diferită În primul rând, după cum știm deja, odată cu dezvoltarea organizațiilor de partid, deputații nu sunt doar aleșii poporului, ci și protejați ai partidelor lor și unde disciplina partidelor, ca în Anglia și America, dobândește sensul subordonării stricte față de comitetele de partid și liderii acestora x), conducerea grupurilor parlamentare De fapt, este în mâinile câtorva politicieni de partid În comparație cu alți membri ai partidelor și grupurilor parlamentare, acești politicieni de frunte sunt implicați

predominant în determinarea direcției generale a afacerilor politice Dar, pe lângă condițiile vieții de partid, există și alte motive care contribuie la concentrarea puterii adunărilor legislative în câteva mâini În măsura în care relațiile vieții de pretutindeni devin din ce în ce mai complicate, tot mai multe sarcini incomensurabile sunt prezentate legislației Aceste sarcini nu cresc întotdeauna în profunzime și câștigă interes, dar devin mereu mai numeroase și mai variate odată cu trecerea timpului Între timp, adunările aglomerate de reprezentanți ai poporului, deja în virtutea numărului mare de oameni, întâmpină inevitabil dificultăți în a-și îndeplini rapid sarcinile Prin cursul firesc al lucrurilor, ei sunt obligați să încredințeze lucrările pregătitoare unor comisii sau comitete (cum sunt numite în America) Dar în acest domeniu, a pregăti înseamnă adesea a predetermina, iar dacă sarcina unei astfel de pregătiri este încredințată unui colegiu care, indiferent de aceasta, se bucură de o poziție privilegiată și este înzestrat cu drepturi speciale, o putere exclusivă cade în sarcina acestuia colegiu, absorbind aproape puterea adunării legislative Observatorii politici atenți au remarcat de mult faptul că în Anglia, țara clasică a parlamentarismului, orice *) Vezi Ostrogorsky, op cit I, pp , , ; II, rr c Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV o evoluție de încercare, în sensul transferului puterii de guvernare de la parlament la cabinetul de miniștri Acest fenomen, a cărui descriere detaliată, în legătură cu caracterizarea generală a Constituției actuale a Angliei moderne, este meritul lui Sidney Low *), a fost deja subliniat în termeni generali de către Dicey și Bryce Pe lângă noua ediție a celebrei sale lucrări despre dreptul public englez, Dicey a prezis că în viitorul apropiat Cabinetul s-ar putea transforma "de la un parlamentar într-un executiv neparlamentar" și a constatat că în prezent alegerile generale sunt alegerile al unui celebru om de stat la postul de prim-ministru) Acest ultim fapt, care îl face pe primul ministru mai dependent de alegători decât de Parlament, este remarcat și în eseul lui Bryce despre Republica Americană, publicat în Acest eminent expert în domeniul politic relațiile au atras atenția asupra faptului că chiar și la alegerile din , ca și la alegerile ulterioare din și , a existat, de fapt, un vot popular la întrebarea cine ar trebui să fie plasat în fruntea departamentului - Gladstone sau Disraeli * De asemenea, Bryce a subliniat importanța sporită a ministerului, care, în virtutea poziției și a autorității sale, se poate opune voinței parlamentului și de multe ori nu numai să-și controleze aspirațiile inconștiente, ci și să se opună intențiilor sale matur considerate *) Scopul cabinetului Bryce) Într-o carte apărută în sub titlul "Guvernarea Angliei" *) Dicey, "Foundations of the Public Law of England" Rusek, trad din a șasea ediție engleză ( ) M Appendix III, pp și urm încă mai devreme spunea Anson în The law and custom of thè Constitution, Oxford, Cp referință în Jelleneck, "Constitutions, their alterations and transformations", p pe pp bo, cca) Bryce, I, p ; Rusă pe I, p *) Ibid, p - ; Rusă trad , p - Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE deja atunci caracterizată în felul următor: "Actuala putere executivă, i e ministerul actual se bucură de anumite avantaje care sunt enorme, nu în drept, ci în practică Are dreptul de inițiativă în toți colegii de activitate legislativă și dreptul exclusiv de inițiativă în legislația financiară Este format dintr-un număr mic de persoane, reprezentând un întreg bine organizat, și trebuie să acționeze în mijlocul unei adunări mult mai aglomerate și mai puțin organizate (adică două camere), ceea ce, prin urmare, nu este dificil pentru ca el să se subordoneze influenţei sale Poate dispensa

atât funcții ecleziastice, cât și civile și, deși trebuie să folosească această putere cu discreție, pentru a nu stârni nemulțumiri în Camera Comunelor, se bucură totuși de o gamă largă în acest sens În timp ce sesiunea parlamentară este deschisă, are aproape totul la dispoziție și uneori (cum ar fi, de exemplu, în) chiar și tot timpul dedicat de Camera Comunelor reuniunilor sale și, prin urmare, poate supune discuției acele măsuri pe care le vrea și poate să nu cedeze loc acelor propuneri care nu-i plac În acele cinci prea multe luni în care Parlamentul nu este în ședință și, în consecință, cerințele administrației publice ar putea rămâne nesatisfăcute, Ministerul ia uneori măsuri importante sub propria răspundere este de obicei opus ca un complet opus Caracterizarea remarcabilă a lui Bryce, care a rupt cu viziunea tradițională a constituției engleze, nu a atras atenția la vremea sa Și abia acum, datorită cărții lui Sidney Low, și poate chiar mai mult datorită distribuției largi a principiilor sale principale Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV În pamfletul lui Jellinek, care știe întotdeauna să prezinte și să sublinieze noi puncte de vedere în relief, schimbarea care a avut loc în constituția engleză primește o recunoaștere generală) Deși au existat deja plângeri în Camera Comunelor însăși că era mai degrabă un organ care înregistrează decretele guvernamentale decât un legislativ, doctrina atotputerniciei Parlamentului era încă reprodusă în manuale și manuale acceptate S-a repetat faimoasa zicală a lui Delolme că Parlamentul poate face orice, în afară de a transforma o femeie într-un bărbat și un bărbat într-o femeie Dar în zilele noastre, această veche glumă sună ca o ironie crudă asupra regulamentelor actuale ale Parlamentului În timp ce, conform instrucțiunilor autoritare ale publiciștilor eminenți, locul guvernării parlamentare a fost luat în Anglia de guvernul cabinetului, se poate vorbi de atotputernicia Parlamentului doar în sens convențional Ar fi o sarcină extrem de importantă să arătăm cum și din ce motive a avut loc această tranziție cu semnificație faptică de la parlament la cabinetul de miniștri Aceste motive sunt complexe și variate, dar printre ele, fără îndoială, faptul că Parlamentul pur și simplu nu a putut face față multitudinii nesfârșite de cazuri care i-au stat înainte a fost important "Parlamentul este supraîncărcat", a spus Gladstone, "Parlamentul este aproape copleșit" S-a spus asta acum vreo treizeci de ani; și, desigur, această indicație nu și-a pierdut nimic din forță în perioada care a trecut de atunci Camera Comunelor este copleșită de multiplicitatea îndatoririlor sale nominale, de varietatea funcțiilor sale, de imensitatea intereselor sale Rezultatul încercării de a face față acestor sarcini colosale este că) În literatura rusă, ultima fază în dezvoltarea constituției engleze a fost remarcată într-un articol al lui B A Kistyakovsky, în jurnal Libertate și cultură, nr , , Cabinetul de miniștri* (acest articol a apărut chiar înainte de publicarea pamfletului lui Yellinek), precum și în pamfletul lui A S Aleksev, Iresponsabilitatea monarhului și responsabilitatea guvernului M Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE activitatea camerei, după primele săptămâni de şedinţă, se dovedeşte de obicei a fi înapoiată, iar membrii acesteia, împotriva voinţei lor sau cu inima uşurată, predau toată conducerea treburilor în mâinile miniştrilor *) Avantajele de afaceri ale ministerului sunt, desigur, doar o latură a acestui fenomen, dar o latură de cea mai mare importanță Acesta este modul firesc de concentrare a puterii active în mâinile câtorva care, prin organizarea și poziția lor, sunt capabili să facă față masei afacerilor politice actuale și sarcinilor legislative, care depășesc puterea unei mari adunări În Statele Unite a avut loc și un fenomen

similar, dar acolo direcția principală a afacerilor a trecut la comitetele de afaceri ale Camerei, sau mai bine zis președinții acestora, care, împreună cu Președintele Camerei, care numește comitetele, joacă rolul principal Latura practică a acestui fenomen i-a fost foarte bine explicată lui Bryce chiar de americani: "Avem trei sute douăzeci și cinci de membri ai Camerei", i s-a spus aici, "despre care aproape toată lumea vrea să țină discursuri și aproape toți" dintre care sunt la şedinţele Casei Numărul proiectelor de lege introduse în Cameră este atât de mare încât în decursul a două sesiuni, dintre care una durează șapte sau opt luni, iar cealaltă doar trei, iar o douăzecime dintre ele nu au putut deveni subiectul unei dezbateri ample în cadrul lor a doua lectură sau în examinarea lor în ședința comisiei a întregii Camere În Anglia aveți o comisie mare și puternică sub formă de miniștri, care se ocupă de cele mai importante chestiuni și chiar ia în considerare proiectele de lege introduse de membri individuali a Parlamentului Camera Comunelor dumneavoastră nu ar putea continua nici măcar pentru o singură ședință dacă nu ar exista o astfel de comisie - acest lucru este evident din faptul că atunci când rămâneți chiar și pentru o perioadă foarte scurtă de timp fără un minister, Camera își încetează ședințele pentru o perioadă Și ca) Sidney Low, op cit p Vezi di Ili, IV, V, V) Bryce, I, ; Rusă trad , I, p Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV Așa cum în Anglia direcția actuală a întregii politici a țării este în mâinile Cabinetului de Miniștri, tot așa în Statele Unite doar câteva persoane sunt în fruntea tuturor Acest lucru l-a determinat pe un diplomat american să afirme că forma de guvernământ în Uniunea Nord-Americană era despotismul absolut, acoperit cu forme constituționale; este despotismul câtorva persoane, și anume președintele Statelor Unite, secretarul de stat, secretarul Trezoreriei, președintele Camerei Reprezentanților și ultimii președinți numiți ai celor mai importante două comitete ale Casa; Este necesar să adăugăm că această concentrare a puterii în mâinile câtorva persoane este facilitată de influența organizațiilor de partid? Ceea ce am spus anterior despre opinia publică, arătând că conducerea acesteia aparține în cele din urmă a câtorva politicieni de partid, acum trebuie să stabilim despre toate activitățile politice și legislative în care se traduce opinia țării Organizațiile de partid trec în organizarea puterii, iar disciplina partidelor menține ordinea creată pentru putere de nevoia unei conduceri mai de succes și a unei direcționări mai rapide a afacerilor politice După cum susține Sidney Low cu privire la Anglia, explicația acestui fenomen nu constă în ambiția și pofta de putere a miniștrilor, ci în simpla necesitate de a face față masei de cazuri), sau, după cum spune Bryce, în nevoia de a strânge fonduri pentru a face şedinţele mari să funcţioneze fără întârziere) Așa că, după o lungă analiză, venim *) Vezi linkul din Jellinek, ,,Constituții, modificările și transformările lor \ p) Sidney Low, op cit p Despre influența partidelor, vezi deosebit de interesant Instrucțiunile lordului Salisbury în scrisorile către Sidney Law din dec , op cit , pp II -IIJ) Vezi Bryce, I, ; Rusă pe I, v Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE la concluzia că în ţările cu cele mai dezvoltate forme democratice, voinţa populară este determinată în esenţă de voinţa celor puţini care stau în frunte Teoria suveranității populare ajunge aici, pe de altă parte, la punctul de plecare, descriind un fel de cerc de transformări treptate Se pleacă de la faptul că voinței domnitoare a puținilor i se opune voința supremă * a poporului, voința tuturor cetățenilor fără excepție Dar prin forța lucrurilor, voința întregului popor este înlocuită cu voința

majorității, voința majorității cu voința acelor cetățeni activi care știu să-i facă să se recunoască ca fiind majoritari și, în final, voinţa acestor elemente active prin voinţa mai multor personalităţi politice care stau în fruntea puterii şi conduc cursul vieţii politice Fanii concluziilor reacţionare din experienţele parlamentarismului modern ar putea trage concluzia din cele spuse că, în consecinţă, nimic nu s-a schimbat şi că natura umană slabă a ajuns încă la ceea ce voia să scape, crezând în propriile forţe Dar o astfel de concluzie ar fi pe cât de tendențioasă, pe atât de frivolă Între vechea dominație a oligarhiei privilegiatelor și dominația modernă a oligarhiei conducătorilor politici ai poporului se află un întreg abis, iar acest abis constă în primul rând în faptul că "despotismul" politicienilor moderni se manifestă doar în limite înguste ale politicii actuale, în timp ce fundamentele democrației și drepturile naturale ale cetățenilor rămân inviolabile pentru el Ultimul temei al politicii, chiar dacă sub forma izvorului ei îndepărtat, este încă voința poporului, și conștiința poporul nu se înșeală cu greu în puterea sa ascunsă, despre care vorbesc americanii: "când poporul american se va ridica în puterea și maiestatea sa" În practică, acest lucru se exprimă prin faptul că cei) A se vedea în acest punct observația unui gânditor care nu poate fi în niciun caz suspectat că este dependent de politica modernă, W E H Lecky, Democracy and liberty Vol eu, p i Biblioteca "Runivers" b P NOVGOROTSEV" putinii care stau acum in fruntea guvernului depind inca de popor si sunt alesi de ei Lupta reprezentarii populare impotriva omnipotentei puterii a avut ca scop limitarea arbitrarului iresponsabil al acesteia După ce s-a atins acest scop și puterea executivă a fost educată în respectarea legii și a nevoilor poporului, nu mai există niciun motiv să limiteze această putere acolo unde acordarea de puteri mai mari ei este cerută de binele comun Și dacă, ca în Anglia, executivul se bucură de o independență din ce în ce mai mare față de Parlament, este doar pentru că a devenit mai direct conectat cu oamenii Având întotdeauna posibilitatea de a dizolva parlamentul și de a prezenta dezacordul său cu parlamentul la judecata poporului, ministerul simte cu cât un teren mai solid sub el însuși, cu atât mai mult poate conta pe simpatia poporului x) Toate aceste considerații și similare fac chiar posibil să se afirme că noua fază de dezvoltare a parlamentarismului englez "promite să devină tipică pentru statul de drept al viitorului apropiat", ca o nouă formațiune politică, urmând să-l înlocuiască pe fostul parlamentar Aceasta este, în esență, concluzia lui Jellinek, care nu a fost exprimată, totuși, cu deplină claritate, și o concluzie similară exprimată recent în literatura rusă de prof Aleksev: "Această nouă formațiune politică este o monarhie democratică constituțională, în care miniștrii vor înceta să mai joace rolul de agenți subordonați monarhului sau de servitori doar ai majorității parlamentare, dar se vor ridica la gradul de organe independente ale statului și vor forma un guvern care, mergând mână în mână cu reprezentarea populară, se va simți ca conducătorul şi mandatarul poporului" *) "Iti poti imagina, Bryce, I, ; Rusă trad , I, Vezi și Sidney Lowe, op cit , pp yub-sh) A S Aleksey, "Iresponsabilitatea monarhului și responsabilitatea guvernului *, p Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE Dicey prezice că va veni vremea când, deși toate formele Constituției engleze rămân neschimbate, primul ministru englez va fi ales la fel de incontestabil prin vot popular ca și președintele american După cum se vede din aceste indicații, care sunt foarte caracteristice concepțiilor moderne, publiciștii din zilele noastre sunt departe de a fi înclinați să vadă

în "criza parlamentarismului", despre care s-au spus multe până la epuizare în ultimii ani, odată cu ea, triumful absolutismului diminuarea progresivă a semnificației politice a parlamentelor s-a instalat - așa este diagnosticul autoritar al lui Jellinek - că vechile forțe ale absolutismului din vremurile trecute nu vor fi niciodată aduse la viață prin aceasta autocratul nelimitat al secolele trecute a înviat din nou" *) Or, așa cum criticul înflăcărat al statului modern Benois exprimă aceeași idee, sarcina viitorului este "să nu distrugă statul modern și să nu-l refacă pe baze noi, ci doar să-l completeze") Dar într-un fel sau altul, dacă rămânem doar în domeniul fenomenelor pe care le-am luat în considerare, s-ar putea ajunge la concluzia că concentrarea efectivă a puterii în câteva mâini care are loc în statele democratice rupe radical de teoria popularității suveranitatea, pe care Rousseau a exprimat-o ca o mărturie a lumii noi Principiul democrației, așa cum arată practica vieții, nu constă deloc în faptul că oamenii decid și fac totul ei înșiși și nici măcar în faptul că supraveghează de fapt totul - acest lucru se dovedește a fi impracticabil și imposibil - dar numai în !) Daisi, "Fundamentals of the State Law of England" Rusă Per M p) Ellinek "Constituții p ·) Benoist, "La crisê de l'Etat moderne", p Biblioteca "Runivers" P NOVGOROTSEV că, din punct de vedere juridic, totul decurge din el, astfel încât, nefiind legiuitor al Fapticului, el este tot, după o expresie cunoscută, acel "legiuitor latent", care păstrează suveranitatea juridică și posibilitatea legală de a-și exercita supremația drepturi Totuși, fenomenele pe care le-am indicat, care se rezumă în general la concentrarea puterii în câteva mâini, nu epuizează noile schimbări care se pot observa în lumea politică modernă Am remarcat mai sus că în Anglia întărirea puterii executive merge mână în mână cu stabilirea unei legături directe cu alegătorii Iar dacă aruncăm o privire asupra diferitelor prevestiri de pe orizontul politic, va trebui să ajungem la concluzia că slăbirea puterii și a importanței parlamentelor are loc peste tot, nu numai în favoarea acelor puțini lideri politici care stau vârful, dar și în favoarea corpului alegătorilor crescând în importanță Fără a enumera toate fenomenele particulare care semnifică această importanță crescândă a oamenilor, ne vom întoarce direct la principalul și fundamental lucru care se conturează în acest domeniu - la ideea și practica referendumului, care tocmai în ultima perioadă a ieșit la suprafață a vieţii politice pentru a atrage atenţia generală ca o nouă soluţie la vechile dificultăţi Referendumul nu este apelat doar de susținători înfocați ai democrației, ci și de politicieni moderați și chiar conservatori, precum Jellinek, Dicey și Lecky, care se așteaptă ca acest sistem să salveze reprezentarea modernă de diverse abuzuri și jene Ca orice sistem care nu este încă utilizat pe scară largă și care, pentru multe țări, pare a fi doar un scop ideal al aspirațiilor, referendumul conține așteptări multe și variate Biblioteca "Runivers" CRIZA CONSTIINTEI JURIDICE MODERNE Pentru scopurile noastre nu este necesar să supunem avantajele referendumului ca sistem politic unui studiu detaliat Putem fi de acord în avans atât cu faptul că referendumul este cel mai bun bastion împotriva schimbării frivole a constituțiilor, așa cum cred Dicey) și Lecky), cât și cu faptul că votul popular, așa cum susține Jellinek), are multe avantaje în comparație cu cel parlamentar dezbateri, cu excepția, de exemplu, ѣръ , posibilitatea unor mici tranzacții și compromisuri, folosirea obstacolului etc Dar este interesant să privim referendumul din punctul de vedere care decurge din sarcina prezentării noastre Este interesant pentru noi să luăm în considerare măsura în care referendumul, această

instituție relativ puțin cunoscută și atractivă pentru mulți, contribuie la triumful voinței populare și la exercitarea suveranității populare Din vremea Revoluției Franceze și până în prezent, referendumul este văzut ca cea mai completă întruchipare a ideii de suveranitate populară și, în plus, nu numai legal și formal, ci Factual și real În ce măsură este corect acest punct de vedere? Și este adevărat că implementarea principiului legislației populare va oferi în sfârșit oportunitatea de a transforma suveranitatea populară dintr-un scop de neatins într-o practică de viață? (Va urma) P Novgorodtsev) Dicey, "Ar trebui ca referendumul să fie introdus în Anglia" în Revista Conteni-porary aprilie, p) Lecky, Democrație și libertate, I, p) Yellinek, Constituții p Biblioteca "Runivers" Fizician-idealist *) (În memoria lui N I Shishkin) IV Показавъ на вопросахъ о началѣ и концѣ міра и о свободѣ воли, что дѣйствительча накительча нак рія занимаетъ, въ отношеніи къ нимъ, критическое или примирительное положеніе, и не не толдмае толдеское тическихъ выводовъ матеріализма, но скорѣе опровергаетъ ихъ, раскрывая неизбѢУжную спровергаетъ ихъ собственныхъ объяснeній a întregului proces cosmic, N I Shishkin ajunge la o concluzie complet analogă, referindu-se la a treia mare întrebare a credinței umane și a filozofiei umane: aceasta este întrebarea nemuririi sufletului Articolul "Despre fenomenele psihofizice din punctul de vedere al teoriei mecanice" și este dedicat în principal prezentării opiniilor critice asupra acestei probleme N I Shishkin consideră că teoria mecanică nu este în măsură să ofere o soluție pozitivă la problema independenței sufletului și nemurirea sa); în același timp, el dovedește cu insistență că pentru ea există motive foarte serioase de a pune la îndoială decizia lui negativă N I Shishkin își pune remarcile critice în strânsă dependență de întrebarea generală dacă) Nr "Întrebare Phil și Psych ") "Întrebări Phil and Psych ", Cartea I, p Biblioteca "Runivers" FIZIK-IDEALIST mediul meu, așa cum este permis în fenomenele pur fizice "Această întrebare devine punctul central al tuturor raționamentului său Cum ar trebui să fie înțeles mediul impenetrabil sau eteric din punctul de vedere al teoriei mecanice? Aici, în primul rând, trebuie lămurite unele neînțelegeri Sunt oameni care neagă complet realitatea acestui mediu și, ca Or Comte, credeți că conceptul ei este o rămășiță a metafizicii și că cu același drept am putea explica fenomenele naturii prin influența geniilor sau a demonilor Cu toate acestea, referirea la metaofizică cu greu explică nimic aici De când fizica în teoriile ei a început să pătrundă în fundamentele materiei și energiei, diferența dintre metafizic și fizic în acest domeniu a devenit șubredă, arbitrară și relativă "Într-adevăr, ceea ce trebuie recunoscut ca un concept metafizic: fie că este conceptul de materie imponderabilă, fie conceptul de greutate, care servește ca o misterioasă ghicitoare pentru fizicieni, dar rezolvat atât de mult încât niciunul dintre ei nu consideră că totul este la fel de inalienabil calitatea corpurilor ca, de exemplu, extensia sau impenetrabilitatea Însuși cuvântul "atracție" cu o mai mare certitudine este adesea înlocuit cu expresia: "Interacțiunea fictivă a corpurilor" *) Cât privește convergența ipotezei eterice cu intervenția geniilor și a demonilor, ar fi adevărat dacă această ipoteză nu și-ar dovedi capacitatea neîndoielnică nu doar de a explica, ci și de a prezice fenomene pe grupuri vaste de fenomene naturale Tocmai acest lucru nu este în niciun caz de așteptat din ipoteza geniilor La urma urmei, liberul arbitru este atribuit geniilor și demonilor; despre ce fel de predicții despre acțiunile lor viitoare putem vorbi? Cu o asemenea ipoteză demonică se poate *) Ibid , p -

Biblioteca "Runivers" L LOPATIN mai degrabă să reunească încercările multor oameni de știință naturală, de exemplu Grove, pentru a explica toate fenomenele naturii numai din proprietățile materiei grele Aceste încercări aparțin acelor ipoteze nedefinite care se mărginesc la explicațiile cele mai generale, fără a pune mâna pe vreun fir călăuzitor cu caracter profetic Ce este eterul? Pentru teoria mecanică, ideile noastre obișnuite despre materie se rezolvă în conceptul de energii puternice și constante, care, conform expresiei figurative a lui Faraday, învăluie grăuntele de materie, parcă, cu o atmosferă Ultimul lucru care rămâne în înțelegerea noastră a substanței, expusă din toate aceste energii, este capacitatea de a rezista energiilor externe, adică din nou energie, deși pasivă În limbajul mecanic se numește masă și se poate spune că legea conservării materiei, în acest punct de vedere, nu este altceva decât legea conservării masei Teoria mecanică consideră că acel mediu este real, care poate transfera energie către alte medii și rezistă transferului de energie din alte medii Eterul sau mediul impermeabil satisface această definiție? Cu greu se poate argumenta împotriva acestui lucru Suntem obișnuiți să spunem că soarele efectuează asupra pământului toate lucrările pe care le observăm - chiar se calculează că în fiecare minut pământul primește de la el o energie de de miliarde de cai putere - dar, în același timp, nu trebuie să uităm, în primul rând, toate, că aceste lucrări sunt comunicate direct lumii mediu care lovește corpurile pământului, ca flutura mării: altfel nu le putem imagina mecanic Are rezistență acest mediu eteric cosmic? Se poate prevedea dinainte că trebuie să fie nesemnificativ La urma urmei, densitatea materiei și densitatea energiei sunt distribuite în corpuri invers proporțional între ele: observăm energie relativ mică în corpurile solide, este mai mare în lichide și chiar mai mult în gaze Și totuși, în interacțiunile eterului cu corpurile grele, ne întâlnim Biblioteca "Runivers" FIZ IK-IDEALIST cu rezistențele care apar atât de clar încât este posibil să se obțină o expresie numerică aproximativă pentru densitatea sa Împotriva obiecției că rezistența eterului nu afectează mișcarea corpurilor cerești, se poate sublinia o teorie care explică însăși gravitația prin influența eterului: această teorie ne permite să presupunem că rezistența unui mediu fără greutate deja intră ca o simplă componentă în acea rezultantă care direcţionează mişcarea aparentă adică corpurile cereşti Având în vedere toate aceste considerații, avem toate motivele să privim eterul ca pe un mediu real*) Mediul eteric participă la apariția și dezvoltarea Fenomenelor psihice ca un factor determinant al naturii lor speciale, sau este substratul fizic al vieții psihice o substanță grea? Dorința de a introduce conceptul de materie fără greutate în doctrina fenomenelor spirituale a apărut de mai multe ori Între predecesorii săi în această privință, N I Shishkin îl subliniază pe Pirogov și se oprește cu o atenție deosebită asupra Spillerului de fizică german, supunându-și opiniile unei critici stricte și deliberate Spiller vede în eter sursa oricărei puteri din natură și, în consecință, îl consideră substratul vieții mentale, recunoscând omul drept cel mai perfect organism eteric Spiller găsește principalul argument în favoarea concepției sale în faptul unității personalității umane În lumea psihică a fiecărui individ, în ciuda întreruperilor somnului și a tulburărilor morbide, ceva rămâne ca un dat neschimbător și stabil; acest rest constituie ceea ce numim "eu" nostru "Eul" nu poate aparține, ca Funcție directă și imediată, substanței obișnuite conținute în organismul nostru, deoarece corpul nostru este în continuă schimbare în compoziția sa O persoană adultă în timpul *) Ibid , p id -

$ Biblioteca "Runivers" L LOPATIN pierde trei până la patru kilograme într-o zi, iar într-o perioadă de aproximativ șapte ani câștigă un corp complet nou "Ceea ce rămâne* în viața mentală nu poate fi asociat cu o astfel de substanță trecătoare și schimbătoare, potrivit lui Spiller, doar eterul poate fi purtător al acesteia Nu se poate nega importanța enormă a Faptului prezentat de Spiller Și totuși, pentru a recunoaște drept condiție inevitabilă participarea eterului la fenomenele mentale, în acest Fapt, luat în sine, încă nu există date suficiente Se poate susține că "rămășitul" din noi nu este legat de compoziția variabilă a corpului nostru și rezidă undeva și cumva independent de acesta, dar este tocmai în acel mediu care produce fenomene luminoase și electrice? Poate că au mai dreptate spiritii puri, pentru care purtătorul vieții psihice nu are nimic material în ea? A doua dovadă a lui Spiller este și mai puțin valoroasă El se referă la diversitatea în structura creierului uman și a centrilor nervoși și vede în ea o contradicție cu Faptul că fenomenele mentale sunt similare la toți oamenii Pentru a reconcilia această contradicție, el presupune că fenomenele vieții mentale provin din eter, în care sunt scufundați centrii nervoși, la fel cum soarele și planetele sunt scufundate în mijlocul eterului mondial Dar, în primul rând, chiar dacă considerațiile inițiale ale lui Spiller ar fi corecte, din ele nu s-ar putea deduce decât existența unui agent general de natură necunoscută, care acționează în același mod în toate sistemele nervoase, dar de ce să se afirme că acest agent este neapărat eter? În al doilea rând, aceste considerații în sine nu pot fi considerate indiscutabile: structura generală a creierului la oamenii normali este aceeași și, dacă particularitățile sale sunt variate, atunci cu greu mai mult decât cât de diferite sunt caracteristicile lor mentale · Biblioteca Runiverse FIZICIISTUL IDEALIST Este prea clar că pentru a fundamenta influența mediului eteric asupra dezvoltării trăsăturilor fundamentale ale vieții noastre mentale, nu se poate recurge la astfel de argumente șocante și ambigue Este necesar să se transfere problema pe o bază mai precisă și științifică Și pentru aceasta, trebuie în primul rând să răspundem la întrebarea fundamentală: în raport cu ce fenomene fizice întâmpinăm nevoia de a recunoaște participarea unui mediu fără greutate? Ce semne generale ale unei astfel de participări pot fi indicate? N I Shishkin pune diferența dintre cele două tipuri de energie potențială la baza răspunsului la această întrebare El o explică cu următoarele exemple Există mori de vânt special amenajate în care se lucrează astăzi cu vântul de ieri Pentru a face acest lucru, ei fac un dispozitiv special, care, pe măsură ce aripile se rotesc, înfășoară o frânghie în jurul axei, ridicând greutatea atașată de ea Când greutatea este ridicată la o înălțime considerabilă, se fixează, iar a doua zi, când nu bate vânt, fixarea este distrusă, greutatea coboară, iar aripile încep să se miște Spunem apoi că energia cinetică a vântului a fost stocată sub forma energiei potențiale a pietrei ridicate, care s-a transformat apoi în energie cinetică când a căzut Este adevărat, totuși, că energia potențială în acest caz este stocată în piatra însăși? Imaginați-vă că în momentul în care piatra este desprinsă, pământul încetează brusc să se mai atragă - piatra rămâne evident pe loc Asta nu înseamnă că nu a existat nicio rezervă de energie în piatra însăși? Cu toate acestea, legea conservării muncii impune ca aceasta să fie depozitată undeva; și întrucât nu se află în piatra în sine, atunci rămâne de presupus că mișcarea a trecut într-un mediu fără greutate, ceea ce, după cel mai probabil speculația, deși nu se știe încă cum, produce relația Fictivă Ibid , p -d b Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" L

LOPATIN nemoderarea corpurilor, adică gravitatie Cu toate acestea, nu orice energie potențială se explică printr-o astfel de tranziție a mișcării într-un mediu fără greutate; uneori, schimbările de poziție ale corpului determină de fapt tensiuni interne în el care ne sunt insesizabile, care vor da naștere la mișcări, de îndată ce obstacolul în calea acestui lucru trece Un exemplu de astfel de fenomen este o sfoară elastică întinsă Care este diferența dintre aceste două tipuri de energie potențială? Este ușor de observat că ea constă în primul rând în puterea diferită a stării de energie potențială în aceste două cazuri tipice O piatră suspendată sau culcată pe un acoperiș nu mai conține energia care a ridicat-o; prin urmare, impactul altor energii asupra lui nu va produce o schimbare a stării sale potențiale în raport cu viitoarea cădere; nu pot actiona decat asupra unui obstacol in sensul inlaturarii acestuia si, in consecinta, eliberarii miscarii Înfășurarea gravitațională de aripile morii își va face treaba chiar și atunci când este zdrobită în bucăți sau topită sau arsă, atâta timp cât aceste părți sau produse de ardere pot fi colectate într-un singur loc Este o cu totul altă chestiune în starea potențială a unei corzi elastice întinse: în primul rând, energia însăși, care ține sfoara într-o poziție odată luată, nu este doar un obstacol, ci acționează constant, deformându-i diferitele părți; în al doilea rând, toate celelalte energii, redistribuind particulele interne ale firului în felul lor, își schimbă de fiecare dată tensiunile interne și, prin urmare, o pun în condiții noi Prin urmare, o piatră, indiferent de câte ori o ridicăm pe acoperiș, de fiecare dată când cade, va face aceeași muncă Dimpotrivă, o sfoară, scoasă din echilibru, se va deforma din ce în ce mai mult și își poate pierde cu totul elasticitatea Întreabă-l pe Phil și Psych , carte , p - Biblioteca "Runivers" FIZIK-IDEALIST Aceste exemple predetermină deja concluzii foarte importante, pregătite anterior prin considerații teoretice generale "dacă starea cinetică și potențială a unui sistem dat este determinată de la sine, atunci ele vor fi puternice și stabile numai atunci când nu acționează asupra sistemului forțe externe străine într-un mod modificator cale; dimpotrivă, dacă cinetica și stările sale potențiale se datorează trecerii mișcării de la sistem la un mediu impenetrabil și de la acest mediu la sistem, ele pot avea stabilitate și rezistență deplină sub cele mai diverse influențe exterioare corpuri în natură fenomene "Forța și stabilitatea energiei, adică capacitatea sa de a fi păstrată și restaurată, în ciuda forțelor străine care acționează constant, servește ca un indiciu că în acest fenomen fizic trebuie să recunoaștem participarea unui mediu fără greutate) După ce a stabilit un astfel de criteriu general, N I Shishkin își demonstrează în continuare aplicabilitatea la diferite grupuri de fenomene Maxuel, în tratatul său despre electricitate, arată existența unei mari analogii între fenomenele de căldură și electricitate, dar consideră și limita pentru această analogie în proprietăți foarte esențiale Un corp încălzit la o anumită temperatură și un corp electrificat la un anumit potențial nu rețin în mod egal una dintre tensiunile lor termice și alta electrică Pentru a menține stresul termic la același nivel, este necesar să se mențină constant legătura corpului cu sursa de căldură; dimpotrivă, tensiunea electrică, odată apărută, poate persista la infinit Alături de aceasta este o altă diferență: o schimbare a temperaturii unora) Ibid , p -) Ibid , p · Biblioteca Runiverse L LOPATIN organismul este întotdeauna însoțit de o schimbare a stării sale fizice și uneori chimice; acumularea prea mare de căldură poate chiar distruge corpul Nu este așa și cu electricitatea: dacă un vas, ai cărui pereți sunt supuși

unor sarcini și descărcări electrice constante, este umplut cu unele corpuri, atunci, în ciuda fluctuației constante a potențialului din aceste corpuri, acestea vor rămâne fără nicio modificare vizibilă Faraday a demonstrat acest lucru foarte clar A amenajat o celulă specială în care s-a instalat cu toate instrumentele sale; a supus această cameră la o puternică electrificare, astfel încât pereții ei degajau scântei mari și revărsări constante de lumină și totuși nu putea, nici în sine, nici în jurul său, să observe vreo schimbare produsă de influența electrică Ce s-ar fi întâmplat dacă, dimpotrivă, ar fi stat într-o celulă care era foarte caldă? Care este sursa acestei diferențe între fenomenele termice și cele electrice? Aici criteriul stabilit acum este pe deplin aplicabil "Imposibilitatea menținerii stresului termic într-un corp și efectul său distructiv asupra legăturilor dintre particule indică clar că fenomene de acest fel apar în materia grea Dimpotrivă, stabilitatea tensiunii electrice și rezistența unei substanțe aflate sub influența ei arată că în fenomenele electrice este necesar să se presupună interacțiunea unui mediu eteric cu particule grele "Să comparăm acum exemplele date cu cele considerate anterior exemple de piatră suspendată și de sfoară întinsă și vom descoperi că elasticitatea și căldura sunt esența unor astfel de fenomene, care sunt explicate satisfăcător prin proprietățile materiei grele, dimpotrivă, gravitația și electricitatea devin inteligibile doar cu ajutorul ipoteza eterului Care este activitatea propriu-zisă a mediului imperceptibil, eteric, care îi permite să îndeplinească rolul care îi revine în economia generală a naturii? Și în acest sens Biblioteca "Runivers" FIZIK-IDEALIST sunt posibile condiții diferite Pot exista cazuri când un mediu fără greutate absoarbe mișcările corpurilor scufundate în el fără întoarcere, răspândindu-le în spațiu în toate direcțiile Acest lucru se întâmplă, de exemplu, cu fenomenele luminoase Pentru a preveni o astfel de împrăștiere, este necesar ca mișcările comunicate mediului eteric de la particulele grele să constituie însele un fel de sistem, individualizat nu mai puțin decât acea combinație de substanțe grele cu care este, parcă, legată organic O astfel de individualizare, de exemplu, este puternic exprimată în fenomenele electrice în general și fenomenele magnetice în special: în ele este determinată de existența așa-numitului câmp electric sau magnetic În acest din urmă caz, se poate crede că mișcările eterice reprezintă un sistem de vârtejuri, atât pătrunzând în interiorul magnetului, cât și învăluindu-l cu mult dincolo de limitele sale La aceasta trebuie să adăugăm un rezultat foarte important obținut din observațiile acelor fenomene în care este inevitabil să recunoaștem participarea unui mediu impermeabil: activitatea acestui mediu își păstrează în general individualitatea și nu trece de la o Formă la alta Un exemplu clar în acest sens îl găsim în proprietățile forței gravitației, care, din punct de vedere pur mecanic, este, de asemenea, doar unul dintre tipurile de energie eterică: gravitația nu poate fi convertită în nicio altă energie Căci însăși legea conservării materiei nu este altceva decât legea conservării gravitației: așa se exprimă ea și așa este testată experimental, ca absența oricărei pierderi de greutate Dar problema, aparent, nu se limitează la gravitație Unii fizicieni promovează principiul conservării energiei electrice ca o generalizare nu mai puțin valabilă decât conservarea materiei Sylvanus Thompson spune: "Nu putem crea sau distruge electricitate, deși suntem capabili să-i schimbăm distribuția, putem face să apară mai multă electricitate Biblioteca "Runivers" 0 l Lopatin calitate într-un loc și mai puțin în

altul, o putem transfera dintr-o stare de repaus într-o stare de mișcare sau să facem ca electricitatea să intre în mișcare ca vârtejurile sau vârtejurile care au capacitatea de a atrage sau respinge alte vârtejuri similare Potrivit acestui punct de vedere, toate mașinile și bateriile noastre electrice sunt doar dispozitive care efectuează o schimbare în distribuția energiei electrice " Mai departe, trebuie să remarcăm o altă trăsătură foarte interesantă a activității mediului eteric, care nu are nicio analogie cu fenomenele mediului ponderal: mișcările care au trecut în mediul eteric se pot acumula una lângă alta, fără a se amesteca între ele și fără a distorsiona nici măcar detaliile lor cele mai subtile Fenomenele luminii sunt un exemplu izbitor al persistenței mișcării în acest sens O grindă mică, una dintre multele, aparent complet asemănătoare cu ea, ne poartă, adesea de la o distanță terifiantă, toate subtilitățile și detaliile a ceea ce se întâmplă acolo Pentru a le observa depinde doar de mijloacele care sunt la îndemână "Luna, de exemplu, în razele microscopice de lumină care intră în ochiul nostru, ne trimite cele mai subtile detalii ale structurii suprafeței sale și le trimite mult mai departe de noi, în toate direcțiile, la infinit " Ei arată pe bună dreptate a aflat că toate faptele poveștilor noastre pământești sunt întotdeauna vizibile în diferite colțuri ale universului "Dacă razele care vin de la diferite obiecte, ciocnind și pătrunzând unele în altele, s-ar amesteca și s-ar aduna mișcările, cum ar putea doi observatori, fiind aproape de unul? altul și examinând două obiecte diferite: unul, de exemplu, o vedere a unui oraș îndepărtat, celălalt, suprafața unei mări care se ridică, ar putea vedea ceea ce este în fața lor și nu ceva mecanic între cele două vederi, adică vreo imagine fantastică, complet lipsită de sens? Organul vederii este cel mai perfect dintre organele de simț Biblioteca "Runivers" FIZIK-IDEALIST doar pentru că este foarte receptiv și sensibil, dar mai ales pentru că agentul care îi dă impresii este remarcabil prin stabilitatea uimitoare a mișcărilor sale Acum, caracteristicile indicate ale mediului fără greutate fac posibil să înțelegem de ce energia transferată în el este păstrată atât de ferm Alături de acestea, trebuie subliniat încă un fapt important, care explică în mare măsură aceste caracteristici: un mediu fără greutate își păstrează întotdeauna proprietățile originale, nu este supus deformărilor fizice și chimice Eterul este un mediu simplu din punct de vedere fizic și chimic - numai pentru aceasta nu poate fi vorba de încălcarea puterii sale Având în vedere aceste proprietăți generale ale mediului eteric și criteriul stabilit anterior pentru prezența acestuia, putem deja să răspundem mult mai clar la întrebarea: este necesar să recunoaștem participarea unui agent imperceptibil și la fenomenele psihofizice? N I Shishkin înțelege fenomenele psihofizice* ca fiind acelea care au loc la granița lumilor fizice și spirituale Preferă pentru ei termenul "psiho-fizic", decât "psiho-fiziologic", dorind să-și sublinieze punctul de vedere general asupra lor: oricât de complexe sunt procesele biologice și fiziologice, ele trebuie să fie totuși procese fizice, care sunt pe baza legilor elementare energie Dacă cineva ar privi altfel, poate că întrebarea ar fi rezolvată mai simplu, dar ar fi o decizie preconcepută Teoria mecanică se bazează pe principiul unității forțelor naturii și încearcă să explice totul prin legile de bază ale doctrinei energiei, care sunt supuse în mod egal atât moleculei chimice, cât și celulei organice *) Cum să numim fenomene psihofizice? Acest cuvânt desemnează legătura, fără îndoială, existentă între Faptele vieții mentale și diversele fizice Ibid , p -) Ibid , p - Biblioteca "Runivers" L LOPATIN mişcări

care le însoţesc şi le condiţionează în funcţie de conţinutul lor calitativ Indiferent de modul în care interpretăm această legătură, ea este indiscutabil dată pe toate treptele scării Fenomenelor psihice cunoscute nouă Cu cea mai mare ușurare, se găsește în cele mai simple fenomene mentale, în funcție de senzații și stimuli Ce este această dependență? În schema cea mai vizuală, poate fi exprimată astfel: ceva dispare din natura înconjurătoare și ceva se adaugă conștiinței omului Unde și cum transformarea unei opere în alta, incomensurabilă cu ea, având în vedere eterogenitatea lor calitativă, nu știm; dar, având în vedere cerințele fundamentale ale teoriei mecanice, trebuie totuși să presupunem că, indiferent de relația dintre ultimele mișcări mecanice și senzație, aceasta trebuie să fie echivalentă cu aceasta "Aceasta înseamnă că de fiecare dată când este produs, senzația corespunzătoare se obține într-o anumită calitate și cantitate Dimpotrivă, atunci când această senzație apare, ea va fi însoțită de aceeași mișcare mecanică "Astfel raționăm despre senzații; dar suntem forțați să presupunem același lucru despre toate celelalte tipuri de activitate mentală în care senzațiile, fie experimentate direct, fie reproduse , sunt întotdeauna o componentă foarte esențială: toate experiențele noastre psihice sunt însoțite și condiționate de mișcări mecanice echivalente , ca să spunem așa, par a fi ultimele mișcări mecanice, direct adiacente apariției psihicului, sunt efectuate în materie cu greutate, sau participarea unui mediu imperceptibil se dezvăluie clar în întregul lor caracter? Biblioteca Runiverse FIZICIISTUL IDEALIST Este suficient să formulezi această întrebare clar pentru a înțelege unde tinde inevitabil soluția ei La baza oricărei vieți mentale stă fenomenul general de reproducere a impresiilor trăite, ceea ce în sensul cel mai larg al cuvântului poate fi numit amintire sau amintire Odată primite, senzațiile nu dispar fără urmă din conștiință - în circumstanțe favorabile ele renasc sub forma unor amintiri explicite sau implicite (adică cu conștiința apartenenței lor la experiența noastră trecută sau fără această conștiință) Există o posibilitate puternică în a presupune că capacitatea de a renaște este o proprietate comună a senzațiilor și că fiecare amintire este întotdeauna păstrată Dar apoi trebuie să ne gândim că mișcarea, care este echivalentă cu senzația, la început slăbită și ascunsă, apoi poate fi din nou restaurată în aceeași formă și adesea cu aproape aceeași intensitate cu care a însoțit senzația în momentul primei sale aspect *) Cu alte cuvinte, dacă principiul paralelismului fizic și mental este corect, toate mișcările corespunzătoare senzațiilor și amintirilor trebuie păstrate undeva și cumva în forma lor originală și în varietatea infinită a conținutului lor individual Unde sunt depozitate? Care este substratul material al proceselor reproductive ale conștiinței? Nu poate fi căutat în materie după greutate Acest lucru decurge inevitabil din tot ceea ce a fost stabilit anterior Fenomenele psihofizice aparțin mai mult tipului de electrice, magnetice și luminoase decât fenomenelor termice sau elastice, cu greu se poate argumenta împotriva acestui lucru Proprietățile unui mediu ponderal se opun în mod fundamental acumulării în el unul lângă altul și păstrării pe termen nelimitat a mișcărilor infinit diverse în caracteristicile lor individuale - o astfel de acumulare fără !) Acolo, Prinț , p - Biblioteca "Runivers" L LOPATIN inevitabilitatea ar duce la deformarea sa fizică și chimică Dacă purtătorul Fenomenelor psihofizice ar fi doar materie grea, atunci toți stimulii noi ar produce noi procese fizico-chimice, care ar trebui neapărat să-și pervertize stările anterioare, iar aceasta ar face din memorie, așa cum o știm, un fenomen de neconceput) Între timp, ar

trebui foarte mult să ținem cont de faptul că nu pot fi stabilite limite pentru reproductibilitatea în conștiința noastră a impresiilor trăite La prima vedere, problema apare cu totul diferit: s-ar putea spune că ne amintim clar poate o milioneme parte din ceea ce am trăit Într-adevăr, asta se întâmplă în condiții obișnuite, când vrem să evocăm imagini ale trecutului în voie - eforturile noastre în acest caz sunt adesea întâmpinate cu obstacole invincibile Dar cât de des, chiar și în viața noastră de zi cu zi, ne întâlnim cu dovezi că evenimente care păreau să fi dispărut iremediabil din amintirea noastră reînvie brusc în fața noastră Unele scrisori găsite, o vizită într-un loc în care nu am mai fost de mult timp, o întâlnire cu o veche cunoștință ne evocă brusc în minte roiuri întregi de impresii uitate, iar epoca vieții noastre care aproape a dispărut pentru noi devine brusc atât de aproape și de familiar în toate detaliile sale, de parcă tocmai s-ar fi încheiat ieri Astfel de amintiri apar spontan și accidental: totuși, în prezent avem mijloacele de a evoca în mod artificial în conștiință cutare sau cutare epocă din viața unei persoane, cu toate trăsăturile care o caracterizează, de altfel, într-o formă mult mai intensă și mai detaliată decât o memorie normală poate face Un astfel de remediu este hipnotismul Din observațiile fenomenelor hipnotice, reiese că nu numai) Ibid , voi , pagina Biblioteca Runiverse FIZICIISTUL IDEALIST senzațiile, imaginile și evenimentele conștiente pot fi reînviate în noi în claritatea lor inițială, dar și stări care par să fi fulgerat dincolo de conștiință sau așa ceva, care, dacă sunt vreodată conștiente, nu mai pot fi reînnoite în memorie în viața noastră obișnuită Așa sunt stările de spirit în timpul distragerii extreme, în timpul atacurilor de epilepsie, cloroformare, somn Se dovedește că toate acestea sunt stocate în noi, deși nu bănuim nimic despre asta și deși eforturile noastre de a le chema înaintea noastră în condiții normale nu vor da niciun rezultat La aceasta se adaugă și cunoscutele cazuri patologice, când, printr-un joc ciudat de influențe morbide, cele mai imperceptibile și cu totul neînsemnate impresii ale trecutului îndepărtat sunt îmbrăcate sub forma unui delir viu, uimitor prin neconcordanța sa cu nivelul obișnuit al conștiința pacientului În cele din urmă, este imposibil să ignorăm faptele unei reamintiri bruște a unei vieți întregi, care, potrivit poveștilor multora, sunt uneori trăite într-un moment de extrem primejdie, când toate imaginile trecutului, sau cel puțin nemăsurat lor șiruri uriașe, apar brusc în minte, cu cele mai mici detalii, ca într-o oglindă, și mai mult, în așa fel încât toate să fie simțite atât împreună, cât și fiecare separat Nu demonstrează toate aceste fapte că puterea de a reproduce ceea ce am experimentat este incomparabil mai puternică în noi decât suntem obișnuiți să presupunem? Dar aici vorbeam doar despre amintiri în sensul restrâns al cuvântului, adică despre astfel de idei, a căror relație cu trecutul este clar stabilită pentru noi Dar câte alte idei avem, care, deși, desigur, ne-au inspirat din experiența anterioară, dar de care nu ne amintim deloc, cum și când au apărut Tocmai acest tip de reprezentări, sau chiar elemente ale unor astfel de reprezentări, adesea evazive în efemeritatea și obscuritatea lor, constituie fundalul obișnuit al proceselor noastre mentale și al matematicii obișnuite Biblioteca "Runivers" L LOPATIN realitatea creativității noastre interioare De exemplu, activitatea imaginației presupune în mod evident descompunerea imaginilor percepute de noi în senzațiile și calitățile elementare constitutive ale acestora și adăugarea unora noi, cărora uneori nu le corespunde deloc în lumea obiectivă Oricât de fantastică ar fi imaginea, elementele din care este compusă trebuie cu siguranță

luate din depozitul de senzații cu adevărat trăite Sau, trecând la o altă zonă, dacă vom obține o senzație nouă, vom aprecia calitatea și cantitatea acesteia doar atunci când o comparăm cu senzații similare primite mai devreme Sau când impresiile slabe devin vizibile pentru minte prin repetare, este pentru că niciuna dintre ele nu se pierde pentru noi fără urmă Între timp, toate acestea duc la o concluzie inevitabilă: până și cele mai slabe și mai imperceptibile senzații persistă *) Dacă ne gândim cu atenție la toate aceste Fapte, nu se poate considera imposibil ca legea conservării senzațiilor să dobândească într-o zi același drept incontestabil de a exista în știință ca și legile conservării materiei și energiei "Într-adevăr, ce ne determină să vedem în aceste legi generalizări riguroase și precise ale datelor experienței? Certitudinea lor, pentru noi, are rădăcinile doar în faptul că s-a găsit o modalitate de a confirma realitatea fenomenelor care le corespund, în orice caz dat Nu se propune o metodă oarecum similară pentru testarea legii persistenței senzațiilor în domeniul hipnotismului? Cel puțin studiul acestora din urmă îi convinge pe toți că persistența impresiilor trăite în noi este incomparabil mai mare decât se crede în mod obișnuit") Într-adevăr, dacă nu se aventurează în riscant *) Acolo, carte p - d) Acolo, carte j, P sep , p Biblioteca "Runivers" FIZIK-IDEALIST Õ presupuneri despre persistența absolută a tot ceea ce trăim, avem prea multe motive să admitem că această persistență are limite foarte largi Apropo, unii psihologi au încercat să stabilească o formulă empirică care exprimă raportul dintre Fapte reținute de memorie și numărul de Fapte uitate și s-a dovedit că acest raport este invers proporțional cu logaritmul timpului Aceste formule sunt importante tocmai pentru că sunt formule logaritmice: cine este familiarizat cu teoria logaritmilor știe că modificările de numere între limite uriașe (de exemplu, și) modifică logaritmii în sistemul zecimal doar între I și ; iar aceasta înseamnă că suma totală de reprezentări stocate în memoria noastră trebuie să se schimbe foarte lent Oricum, indiferent de modul în care rezolvăm aceste întrebări în special, un lucru rămâne de neclintit: din ceea ce a trăit sufletul nostru, se păstrează în noi mult mai mult decât credem noi înșine ÎN Ce se propune, deci, pentru Faptele considerate până acum ca explicația lor fiziologică? Fiziologii, căutând să determine forma și natura fenomenelor care ar putea constitui corelația mecanică a memoriei, au ajuns la una dintre cele două ipoteze Dacă senzația, considerată mecanic, este o anumită mișcare a particulelor în centrii nervoși, atunci păstrarea ei este determinată fie de păstrarea mișcării în sine, fie de păstrarea echilibrului la care a adus particulele nervoase când a încetat Din această dublă posibilitate de interpretare rezultă două ipoteze: prima poate fi numită a doua static Ca exemplu tipic de fiziolog care apără ipoteza dinamică, N I Shishkin îl citează pe Louis *) i) Luys, Le cerveau et ses fonctions Biblioteca "Runivers" L LOPATIN cu învăţătura sa despre fosforescenţa organică Lui compară urmele de lumină lăsate în ochi după o examinare îndelungată a obiectelor puternic luminate și determinând ochiul nostru să vadă imaginea acestor obiecte chiar și atunci când acestea nu se mai află în fața noastră, cu fenomenele de fosforescență din anumite substanțe aflate sub influență lumină și extinde această analogie la toate tipurile de urme subiective atât în câmpul vizual, cât și în sfera altor simțuri și sugerează că, dacă aceste urme încetează să fie clar perceptibile, ele rămân totuși în conștiință sub forma reamintirii, sau chiar numai dorinţa de amintire El presupune în continuare că, la fel cum orice senzație a unui obiect real trebuie să fie echivalentă cu o anumită mișcare a

centrului nervos, tot așa și senzația unei urme, precum și fiecare act de reamintire, sunt însoțite de mișcări analoge în centre Întreaga diferență dintre aceste mișcări poate sta doar în gradele lor diferite de intensitate Dispariția memoriei, potrivit lui Lui, va corespunde unui fel de stare cataleptică a particulelor în mișcare, care va tinde întotdeauna să se rezolve în mișcare și, prin urmare, la manifestarea memoriei Fiziologii care nu sunt de acord cu ipoteza dinamică (de exemplu, Sergy) ridică obiecții foarte serioase de natură principială împotriva acesteia Ei subliniază că, dacă centrii nervoși pot întârzia pentru un timp în sine mișcările rezultate din iritații, atunci acest timp nu poate fi lung, altfel activitatea nervilor ar putea fi complet suprimată: ar putea apărea o nouă senzație sau deloc, sau ar fi complet pervertit Ca urmare a unei vieți lungi, am avea un creier atât de schimbat, iar elementele și-au pierdut activitatea într-un asemenea grad, încât niciun exces de nutriție nu le-ar putea corecta Aceste obiecții la Biblioteca Runiverse FIZICIISTUL IDEALIST noi suntem foarte interesanți: în ele nu este greu de observat o repetare a acelorași considerații care au fost exprimate mai devreme despre persistența mișcării în materia grea în general, deși nici Luy, nici cei care i-au obiectat, nu s-au gândit la posibilitatea ca conservarea mișcării în materia fără greutate De fapt, obiecțiile prezentate acum ar putea primi o formă mai generală, iar atunci ar lua această formă: dacă oricărui sistem de puncte, material în sensul obișnuit al cuvântului, i se acordă prea multă muncă, atunci o parte din acesta va merge la ruperea conexiunilor, existente între particule, iar acest lucru poate fi exprimat nu numai în incapacitatea unui sistem dat de activitatea sa inerentă, ci și în schimbarea sa fizică sau chimică O altă ipoteză, cea statică, este mult mai populară în psihologia fiziologică modernă Conform acestei ipoteze, memoria este determinată de păstrarea echilibrului particulelor redistribuite de stimuli externi Redistribuirea particulelor în centrii nervoși și conexiunile existente între aceștia constituie ceea ce se numește predispoziție sau adaptare la repetarea fenomenelor biologice, de care în unele cazuri este atașată conștiința - și atunci obținem Fenomenul memoriei Să presupunem că un obiect acționează simultan asupra diferitelor organe ale simțurilor noastre, provocând iritații în ele, care se transmit centrilor nervoși și se răspândesc prin diverse sfere ale substanței nervoase; repetarea frecventă a unor astfel de stimuli redistribuie particulele din aceste sfere și stabilește o legătură mecanică între ele, astfel încât, atunci când stimulul se răspândește chiar și într-un singur fel și atinge direct doar o farfurie, tot provoacă mișcare, deși relativ slabă, iar într-un altul t) Ibid , I sep pp - Biblioteca "Runivers" L LOPATIN sfere gih Aceste excitații reflectate ale sferelor nervoase, în măsura în care sunt însoțite de conștiință, constituie acte de amintire Deci desenul unui trandafir ne face să ne amintim mirosul lui, iar imaginea unei căpșuni ne face să ne amintim gustul lui Nu există nicio dispută, ipoteza statică aduce în față un Fapt de o importanță capitală Redistribuirea particulelor este un factor enorm în dezvoltarea sistemului nervos, deoarece stă la baza adaptării sale constante la o percepție mai rapidă și mai completă a stimulilor externi Și totuși, pentru a explica toate fenomenele memoriei numai cu ajutorul ei, este necesar să se facă astfel de întinderi mecanice care să nu dea ipotezei statice în forma sa modernă mai multă semnificație decât comparațiile memoriei cu fotografia, fonograful etc au Lucru ciudat! Cum pot aceiași fiziologi care cu o asemenea perspicacitate dezvăluie deficiențele ipotezei dinamice să nu înțeleagă că tot ceea ce

spun împotriva ei, cuvânt cu cuvânt, se poate spune că este împotriva propriilor presupuneri Dacă mușchii brațului sau piciorului se adaptează la repetarea automată a anumitor mișcări, atunci acest lucru se datorează faptului că toate mișcările lor noi nu se îndepărtează de caracterul general al celor dintâi și, împreună cu ei, au un scop comun - să să ne creștem mobilitatea În același mod, nu este nimic surprinzător în faptul că redistribuirea particulelor în nervi îmbunătățește căile pentru mișcările cauzate de iritație: indiferent cât de diverse sunt astfel de iritații, rezultatul îmbunătățirii căii rămâne totuși viteza de distribuție a acestora , mai puțină pierdere de energie pentru munca străină și, în consecință, o mai mare conservare a acesteia în timpul transmiterii către centrii nervoși În cele din urmă, este clar că redistribuirea particulelor în cadrul acestor centri poate contribui la dezvoltarea sensibilității generale și susceptibilității lor la mișcare Biblioteca Runiverse FIZICIISTUL IDEALIST Cu toate acestea, când vine vorba de memoria noastră, aceste presupuneri generale sunt evident prea insuficiente: în acest caz, este necesar să explicăm conservarea nu a unor fenomene generale, ci a unora particulare sau, mai precis, individuale în toată originalitatea lor Este posibil să rezolvăm această problemă făcând referire la redistribuirea particulelor în sistemul nostru nervos, când știm că fiecare moment ne aduce noi stimuli care duc la noi redistribuiri ale materiei nervoase? Nu este necesar, dimpotrivă, cu inevitabilitate să presupunem că aceste noi redistribuiri trebuie să le schimbe pe cele vechi atât de mult încât rezultatul nu poate fi decât uitarea senzațiilor trecute și o perversiune completă a celor noi? De ce să ne gândim că un anumit stimul, care a provocat anterior modificări simultane în diferitele nuclee ale activității nervoase, le va provoca ulterior din nou, deși toate legăturile dintre aceste sfere, în intervalul dintre două impresii, au suferit tot felul de modificări un număr nenumărat? de ori? Nu ar trebui să ne așteptăm la exact opusul, ca în asemenea condiții generale imaginea unui trandafir să evoce parfumul unui lacramioare sau chiar o melodie muzicală care nu avea nicio legătură cu trandafirul? "Cum ar fi atunci viața mentală diferită de delirul sau nebunia constantă? Deci, teoria mecanică, în explicarea fenomenelor memoriei, nu poate în niciun fel să recunoască ipoteza statică în forma ei modernă ca satisfăcătoare, la fel cum trebuie să respingă ipoteza dinamică Este obligat să facă acest lucru de poziția generală stabilită anterior: nicio energie nu poate lungi și cu toate caracteristicile ei individuale să fie păstrată într-o stare potențială în acea substanță care poartă numele de ponderală "De aceea, dacă fenomenele psihice trăite în conținutul lor concret infinit variat pentru o perioadă nedeterminată Întrebări de filosofie, KN ASA DE β Biblioteca "Runivers" l Lopatină raro de timp se păstrează în noi, uneori dispărând din conștiință, apoi reînviind înaintea ei, - aceasta trebuie privită ca o dovadă decisivă că doar mediul imperceptibil poate fi substratul mecanic al acestor fenomene ") "Proprietățile acestui fenomen medii, familiare nouă din fenomenele optice și electrice, sunt de așa natură încât permit destul de mult să admită în el păstrarea mișcărilor în trăsăturile lor individuale cele mai subtile ") Ce fel de activitate ar trebui să atribuim mediului fără greutate, ca purtător al fenomenelor memoriei, în relația sa cu organismul uman? După cum am văzut mai devreme, procesele de tip dublu sunt observate într-un mediu imperceptibil: fie absoarbe mișcările unui sistem material scufundat în el fără întoarcere, răspândindu-le în spațiu în toate direcțiile - așa cum se întâmplă, de exemplu, în fenomenele luminoase - sau, dimpotrivă,

aceste mișcări nu se risipesc, ci zăbovesc în jurul unui corp dat, parcă organizate și ele însele compuse într-un sistem, individualizat nu mai puțin decât combinația de substanțe grele cu care este legat În conformitate cu care dintre aceste două tipuri este necesar să ne gândim la activitatea mediului fără greutate ca fiind substratul fenomenelor memoriei? Nu poate exista nicio ezitare în a răspunde la această întrebare: la urma urmei, dacă toate impresiile pe care le primim ar fi pur și simplu difuzate în spațiul din jurul nostru, atunci noi, într-un mod evident, nu am putea avea nicio amintire Astfel, procesele într-un mediu imponderabil în acest caz nu pot fi gândite decât în termenii celui de-al doilea tip Mișcările corespunzătoare fenomenelor memoriei trebuie să formeze un tot armonios și, în plus, individual: se poate crede că ele sunt combinate și păstrate într-un organism eteric, puternic și stabil, incapabil de) Ibid , voi , p - $ s) Ibid , voi , pagina Biblioteca Runiverse FIZICIISTUL IDEALIST nom să se împrăștie în spațiu În ce formă ni se vor prezenta, atunci, condițiile fizice ale originii amintirilor noastre? Cu greu se poate pune la îndoială că atât pentru prima apariție a senzațiilor noastre, cât și pentru reproducerea lor în conștiința noastră, este necesară prezența proceselor fizico-chimice în substanța grea a sistemului nostru nervos Dar, pe de altă parte, tot ceea ce a precedat ne duce la convingerea că natura memoriei nu poate fi explicată numai prin aceste procese Deci, cheia soluționării problemei nu constă în presupunerea unei interacțiuni între elementele grele ale sistemului nostru nervos și substratul organizat, fără greutate, al stărilor noastre mentale? Corelativul dispariției și apariției amintirilor nu s-ar dovedi atunci a fi un schimb de mișcări între mediul eteric și mediul ponderal, astfel încât organismul eteric în Funcția sa psihică ar fi un recipient pentru un depozit de senzații inconștiente, care sunt puse la dispoziția conștiinței noastre obișnuite tocmai datorită acestui schimb?) N I Shishkin nu se limitează la a demonstra participarea mediului fără greutate la originea memoriei noastre El încearcă să ofere ipotezei sale eterice o formulare și mai largă Apropo, el subliniază că problema corelației mecanice a memoriei în cercetarea psihofizică este de obicei legată de problema importantă a eredității și că, indiferent de punctul de vedere exprimat în rezolvarea primei, se extinde inevitabil la a doua Și așa încearcă să arate că fenomenul eredității, ca și fenomenul memoriei, se poate reduce la o transmitere mecanică a mișcărilor doar cu condiția asumării unui mediu stabil și imponderabil în care acestea sunt conservate N I Shishkin dedică o serie întreagă pentru fundamentarea acestei concluzii Ibid , cip * Biblioteca Runiverse L LOPATIN paginile din articolul său "On Psychophysical Energy from the Point of View of Mechanical Theory" x), exprimă alte considerații foarte originale și pline de spirit pe acest subiect, dar nu-l vom urmări în această zonă specială, care ne-ar devia departe Expunerea mea este deja prea lungă și, prin urmare, mă voi opri doar asupra acelor concluzii ale lui N I Shishkin, care sunt direct legate de ipoteza organismului eteric ca purtător fizic al proceselor mentale Din capitolele precedente știm deja cum a imaginat N I Shishkin relația dintre evoluția mecanică a naturii și centrele puterii psihice Lui i se pare că numai forțele unei ordini psihice, intelectuale pot poseda o activitate cu adevărat creatoare în natură - dacă nu ar exista astfel de forțe în ea, viața ei s-ar fi oprit de mult Evoluția lumii întregi, în ciuda diversității și complexității enorme a Formelor sale, în ciuda apariției progresului în imaginile sale individuale; vaniyah, întruchipează disiparea treptată a energiei, mișcarea constantă către

moartea universală În fenomenele psiho-fizicului observăm trăsătura opusă: viața mentală se caracterizează printr-o acumulare constantă de energie sub formă de senzații, sentimente, acte de gândire și voință și mișcări echivalente cu acestea Esența vieții spiritului constă în dezvoltarea și creșterea continuă, în extinderea irezistibilă a conținutului său Și numai ipoteza unui organism eteric ne permite să considerăm această proprietate a sufletului, care ne este imediat clară, drept proprietatea sa reală, și nu ca o simplă iluzie Din punctul de vedere al acestei ipoteze, dimpotrivă, fenomenul redresării în viața psihică trebuie să apară doar iluzoriu "Dacă există un organism eteric (și fără el chiar elementalul !) Ibid , p - Biblioteca Runiverse FIZICIISTUL IDEALIST õ proprietățile stărilor mentale), orice cădere și slăbire a forței psihice din noi va trebui considerată ca un fenomen aparent, în funcție de imperfecțiunea schimbului de mișcări între mediul imponderabil și greu al Phonomenelor psihice, adică în acestea din urmă rezultă din slăbiciunea centrelor grele ale conștiinței Între timp, nu acești centri fizico-chimici grei sunt adevărații purtători ai fenomenelor psihice; după cum am văzut, sursa lor ultimă trebuie căutată în organismul eteric Dar pentru un organism eteric se poate imagina doar acumularea și reținerea constantă a energiilor evocate; pentru orice procese distructive din acesta, nu pot fi indicate motive" x) Acestea sunt concluziile finale care se obțin cu deplină inevitabilitate, dacă comparăm în mod clar proprietățile fizice cunoscute ale materiei grele și imponderabile cu indicațiile experienței interne și externe despre fenomenele memoriei și despre întregul curs al vieții noastre mentale în general Când ne gândim la semnificația fundamentală a acestor concluzii, vom înțelege că odată cu ele foarte multe probleme care păreau rezolvate irevocabil într-un anumit sens pentru o viziune mecanică a lucrurilor, primesc o nouă formulare și o iluminare diferită decât se obișnuiește să se gândească Printre astfel de probleme se numără și problema nemuririi sufletului Soluția negativă a acestei întrebări pare a fi singura plauzibilă, dacă întreaga viață psihică este considerată ca o Funcție exclusivă sau un produs direct al elementelor fizico-chimice ale creierului nostru Chiar dacă recunoaștem o sursă dublă pentru psihicul nostru - în proprietățile sistemului nostru nervos cunoscute de noi, pe de o parte, și în activitatea unui spirit absolut nematerial cumva unit cu acesta, pe de altă parte - problema a nemuririi, cel puţin în sensul păstrării noastre k) Ibid , p - Biblioteca "Runivers" L LOPATIN personalitate individuală, capătă o înfățișare nedefinită și șubredă La urma urmei, experiența noastră individuală pământească este prea evident legată de anumite condiții fizice generale, de un organ material al spiritului și, dacă acest organ imediat al sufletului este în întregime cuprins în sistemul nostru nervos-creier, ne este extrem de dificil să imaginați-vă care este eu-ul nostru, când acest organ moare și se prăbușește cu tot ce depinde de el și a fost depozitat în el în timpul vieții Să ne rămână spiritul; dar ce rămâne din viața spiritului într-un organism dat? Între timp, să presupunem că organul imediat al sufletului este ceea ce N I Shishkin a numit "organismul eteric", iar acum obiecțiile de mai sus își pierd o cantitate semnificativă din persuasivitatea lor Să presupunem chiar că nu există un suflet nematerial și că viața spirituală este doar un produs sau Funcția acestui organism impermeabil - ce motive să ne gândim că se va prăbuși cu siguranță dacă organismul greu va muri? sticla prin care a trecut este spart, electricitatea nu este distrusă de faptul că mașina electrică se strică, greutatea substanţei date nu este distrusă de faptul că este arsă sau zdrobită în

părţi mici?De ce ar trebui organismul nostru eteric să reprezinte în acest caz o excepţie completă şi să piară fără greş atunci când procesele fizico-chimice din compoziția corpului nostru greu s-a schimbat? Este chestiunea nemuririi soluționată de asemenea considerații? Desigur că nu La urma urmei, credința noastră obișnuită în nemurire include ideea de eternitate, personalitatea noastră spirituală Și ce mecanism, fie el imponderabil sau ponderal, poate avea pretenția la o ființă absolut eternă? În acest sens, ipoteza nemuririi este Biblioteca "Runivers" FIZIK-IDEALIST sugerează cu blândețe ideea naturii substanțiale a spiritului nostru individual Această idee nu era deloc străină de perspectiva generală a lui N I Shishkin Știm deja că pentru el viața mentală în conținutul ei interior se află în afara tabloului mecanic și că în concepția sa finală despre univers a văzut sursa forțelor creatoare tocmai în centrele spirituale ale existenței, opunându-se tendințelor mecanismului cosmic către disiparea energiei și moartea universală Cu toate acestea, în raționamentul prezentat aici, el nu se oprește la aceasta și este clar de ce El a vrut să rezolve nu o problemă dogmatică, ci doar o problemă critică El a vrut să arate că, chiar și din punct de vedere pur mecanic, și în afară de toate premisele spiritualiste, nu există niciun motiv să ne gândim că la moartea organismului nostru fizico-chimic vizibil trebuie distruși imediat toate produsele sale psihofizice: aceasta ar fi inevitabil numai dacă întregul conținut al Fenomenelor psihofizice din noi ar fi Funcția exclusivă a elementelor grele ale organizației noastre, dacă nu este cazul, dacă suntem siliți, dimpotrivă, să admitem că cel mai apropiat Factorul Fizic al nostru viața mentală este mediul fără greutate, există o probabilitate teoretică neîndoielnică pentru presupunerea că nu totul piere în psihicul nostru atunci când corpul nostru moare Va fi nemurire? Nu trebuie să uităm că în istoria credințelor umane ideea de nemurire are un dublu sens În concepțiile noastre creștine moderne, se îmbină fără îndoială cu ideea existenței eterne a eului nostru individual În alte sisteme religioase și filozofice, aceste două idei nu coincid întotdeauna una cu cealaltă și admit adesea că sufletul individual al unei persoane, după ce a supraviețuit morții corpului, în soarta sa viitoare își poate pierde viața personală, dizolvându-se în Biblioteca "Runivers" L LOPATIN vreo Zeitate, în Nirvana, sau, dimpotrivă, căzut în moarte spirituală finală din cauza adâncimii căderii sale morale Nemurirea în acest ultim sens înseamnă pur și simplu că spiritul nostru experimentează moartea corpului său Este destul de clar că se poate ridica o întrebare despre o astfel de nemurire fără a se deda la considerații speculative despre natura metafizică a personalității noastre: este o întrebare despre compoziția Factuală a ființei noastre ' Astfel, nemurirea, asumând organismul eteric ca substrat fizic imediat al stărilor noastre mentale, capătă o anumită probabilitate Această probabilitate crește semnificativ dacă ne uităm la cealaltă parte a problemei Stările și procesele noastre mentale sunt atât de infinit de variate și complexe, sunt păstrate atât de persistent în memorie nu numai în calitățile lor, ci și în intensitatea lor, încât este firesc să concluzionăm că există o cantitate foarte semnificativă de lucru mecanic care trebuie să aibă loc sau pot fi stocate în organismele noastre în conformitate cu acestea *) De fapt, stările mentale pe care le-am experimentat nu numai că pot reînvia în fața conștiinței noastre în cele mai mici detalii ale diferențelor lor calitative, ci au o capacitate nu mai puțin incontestabilă de a fi reproduse în noi cu forța lor originală Adevărat, în cursul obișnuit al vieții noastre spirituale, amintirile

sunt mult mai puțin intense și vii decât au fost impresiile reale din evenimentele pe care le amintim Dar aceasta este departe de a fi o lege generală: pe lângă aceste reproduceri slăbite ale trecutului, trebuie notate șiruri întregi de altele în care impresiile trecute sunt restaurate cu aceeași, uneori chiar cu intensitate crescută Vise, iluzii, halucinații, experiențe ale evenimentelor trecute *) Ibid , vol , pagina Biblioteca Runiverse FIZICIISTUL IDEALIST Ei, sub influența sugestiei hipnotice, ne dezvăluie o zonă nelimitată de reproduceri mentale, despre care nu există nici un motiv să afirmăm că sunt mai slabe decât originalele lor originale Hipnotismul în special, așa cum s-a spus mai înainte, este un instrument experimental neprețuit pentru a reînvia chiar și impresiile uitate în strălucirea lor irezistibilă Există un caz cu un soldat care, sub hipnoză, a fost inspirat să retrăiască una dintre bătăliile războiului franco-prusac: și-a amintit cu o realitate uimitoare tot ce i se întâmplase, iar când a ajuns la momentul bătăliei în care a fost şocat de obuze, el, izbit de tunete, a căzut la podea şi, trezindu-se, s-a văzut deja în spital, unde de fapt fusese transferat după bătălie) Cazuri ca acestea - și multe dintre ele ar putea fi citate atât din domeniul sugestiei, cât și din cel al experiențelor spontane ale sufletului în momente de emoție puternică, boală etc - arată că impresiile trecute într-o cantitate colosală rămân latente în noi, păstrându-și potențial toată intensitatea, deși foarte mulți dintre ei nu vor aștepta niciodată împrejurări favorabile în care s-ar putea trezi în toată puterea lor Și aceasta înseamnă că stocul de energie potențială acumulat în conformitate cu această bogăție nelimitată a posibilelor noastre amintiri în organismul nostru greu sau eteric nu poate fi în niciun caz mic În "Considerații suplimentare" ă) la articolul său "Despre fenomenele psihofizice" N I Shishkin face o încercare de a calcula cantitatea totală de lucru mecanic care trebuie inclusă în corpul uman, dacă este între procesele fizice din acesta și psi) Acolo, carte , sec c, pagina) Ibid , Secțiunea I, p - Biblioteca "Runivers" L LOPATI datele chimice ale experienței noastre interioare de acțiune Există într-adevăr paralelism și corespondență Nu voi descrie în detaliu cursul calculelor sale: el însuși le-a atribuit o valoare foarte aproximativă și a văzut în ele doar o ilustrare schematică a gândirii sale, mai degrabă decât o concluzie sigură și exactă a științei Voi indica doar metodele de ghidare pe care le-a urmat în acest caz: a încercat să determine cantitatea totală de energie psihofizică cu cele mai mici ipoteze posibile Considerând că mișcarea centrală imediat anterioară în organism este echivalentă cu senzația, el presupune că la pragul stimulării (adică, la cel mai mic dintre stimulii externi care pot provoca senzație), munca mecanică trece în senzație fără pierderi și fără câștig În acest fel, el elimină în mod deliberat pe cea mai probabilă, dar pentru aceasta ridicând la nesfârșit cifra rezultatului final, presupunerea că iritația acționează asupra centrilor nervoși doar ca un stimul al energiei latente în ei și că, în consecință, mișcarea în acestea, corespunzând direct senzației, pot conține mult mai mult lucru mecanic decât iritație Pe de altă parte, crede că pierderea energiei iritative pentru munca de natură secundară, cu iritații mici, este atât de neînsemnată încât pot fi ignorate În plus, atunci când calculează cantitatea totală de energie psihofizică, el are în vedere doar senzațiile vizuale și stocarea lor în memorie și ignoră complet senzațiile altor sentimente, precum și procesele interne ale gândirii, voinței, diferitelor stări afective trăite de noi , deși toate aceste fapte ale vieții interioare trebuie să se potrivească cu o muncă mecanică Și astfel, după ce a făcut toate

aceste rezultate, în mod evident, scăzând adevăratele rezultate ale limitării, el ajunge la concluzia că, dacă toată energia psihofizică din noi ar fi cheltuită numai pentru generarea de senzații vizuale, dar în același timp pentru toate Biblioteca "Runivers" FIZIK-IDEALIST munca făcută de ea s-a păstrat, atunci iritații ușoare ar fi adus-o timp de patruzeci de ani la cifra colosală de șase milioane de kilograme Cu toate acestea, neavând în vedere că este posibil să se propună principiul păstrării tuturor senzațiilor ca ceva incontestabil, el, pe baza unor considerații generale, reduce această sumă la două milioane de kilograme Cifra este încă uriașă Nu este o chestiune de cât de adevărate sunt aceste numere; rezultatul general legat de ele este important: în organismul nostru, în conformitate cu viața noastră mentală activă și potențială, trebuie să se prevadă o cantitate foarte considerabilă de muncă mecanică Și astfel apare o întrebare simplă: unde se duce toată această rezervă când murim? Rămâne undeva în forma sa inițială? Dar nu ar fi aceasta nemurire în sensul că psihicul nostru experimentează corpul nostru? Sau în momentul morții își pierde complet caracterul psihofizic special și trece în alte Forme de energie mecanică? Dar transformarea unei forțe atât de mari în Forme noi nu ar trebui să fie exprimată în acțiuni distructive asupra mediului? Nu ar fi un muribund într-un astfel de caz un proiectil exploziv foarte periculos? Totuși, mi se pare că voi face mai bine dacă afirm aceste nedumeriri în propriile cuvinte ale lui N I Shishkin, cu care își încheie articolul "Despre fenomenele psihofizice din punctul de vedere al teoriei mecanice " talent, forțe creatoare, care ne-au frapat înainte cu cunoștințele și calitățile ei morale, ne întrebăm adesea în confuzie: unde s-a dus această putere spirituală, care s-a întruchipat cândva în ea, și a lăsat acum fără urmă ceea ce dăm ultimul !) Ibid , p - $ · Biblioteca Runiverse L LOPATIN onoruri și ceea ce prin procesele interne nu se mai poate distinge de niciun alt gunoi organic? Și din punct de vedere pur mecanic, se poate pune aceeași întrebare, deși într-o formă mai crudă: unde se duce uriașa rezerva de muncă mecanică, corespunzătoare bogățiilor inepuizabile ale vieții spirituale a omului, când organismul nostru moare? Rămâne în întregime în interiorul organismului, trecând într-o stare pur potențială? Dar este acest lucru de conceput în contextul unei dezintegrari care pătrunde în întregul organism, afectând în primul rând acele părți ale acestuia în care se concentrează activitatea nervoasă? Sau totul se transformă în muncă de altă ordine, trecând în energie cinetică? Atunci unde, cum și în ce formă se manifestă în dimensiunea ei fără îndoială mare? La urma urmei, organismul uman, încărcat cu întregul depozit de activități mentale, trebuie să reprezinte aparent o astfel de forță care, dacă ar trece dintr-o stare potențială într-una cinetică dintr-o dată sau într-un timp scurt, ar putea produce o stare foarte vizibilă explozie; în orice caz, cu greu ar fi rămas complet fără urmă pentru lumea înconjurătoare Sau poate că stocul de energii psihice nu este deloc atât de mare și se risipește treptat și încetul cu încetul? Dar atunci, nu ar trebui să fie încă dezvăluit cel de neurmărit cu un singur organism mort atunci când un număr foarte mare dintre ele mor și produce aproape același lucru ca și cu unul, dacă rezerva de energie ar fi semnificativă și ar trece brusc într-o stare cinetică? Sau, în sfârșit, acel agent imperceptibil, care, în convingerea noastră profundă, este purtătorul tuturor acumulărilor stabile de energie potențială, ar trebui să ofere și cheia rezolvării acestei probleme? Dacă în el se află un veritabil substrat mecanic de energii psihice care se acumulează în noi în timpul vieții, nu le reține în sine chiar și atunci când legătura lui directă

cu organismul nostru se rupe? Care dintre aceste ipoteze este mai probabilă? Știința Biblioteca "Runivers" FIZIK-IDEALIST în starea actuală a cunoștințelor nu poate da un răspuns definitiv și decisiv la întrebarea pusă, dar însuși faptul că aceste întrebări pot fi discutate folosind presupuneri mecanice arată cât de nedreaptă este punctul de vedere dintre premisele științifice generale ale teoriei mecanice și cele mai importante credinţele spiritualismului există o contradicţie fundamentală şi ireconciliabilă) Astfel, în chestiunea nemuririi, N I Shishkin ajunge la o concluzie conciliantă: nu există contradicții ireconciliabile între premisele științifice ale teoriei mecanice și credința în nemurirea personalității noastre Cum putem înțelege ipoteza lui despre un organism eteric? Putem spune pur și simplu că în ea organismului eteric îi este atribuit același rol care a fost recunoscut anterior pentru sistemul nostru nervos și că, prin urmare, în el ceea ce ne este mai mult sau mai puțin familiar este înlocuit cu ceva complet necunoscut și conjectural? O astfel de evaluare nu poate fi în niciun caz considerată corectă N I Shishkin nu a eliminat deloc sistemul nervos și nu l-a înlocuit cu altceva: De fapt, funcțiile care îi aparțin sunt reținute de acesta în deplină măsură Viața reală a conștiinței noastre în ochii lui este rezultatul interacțiunii constante a mediului fără greutate cu elementele grele ale organismului nostru fizic și chimic Nu s-a îndoit deloc că pentru apariția senzațiilor este necesar să se transmită iritația părților centrale interioare ale sistemului nostru nervos sau că pentru trezirea amintirilor este necesar să avem o stare activă a acelor celule nervoase care au avut anterior a primit impresii reproductibile El credea doar că în ambele cazuri mediul fără greutate trebuie să ia parte la generarea EFECTULUI psihic, iar în al doilea caz, de la trezirea amintirilor, tocmai de el depind separarea și acuratețea în reproducere Ibid , Partea I, pp - Biblioteca Runiverse L LOPATIN experiențe ale stărilor mentale În același timp, el a presupus mediul fără greutate nu undeva departe de părțile grele ale sistemului nervos, ci în același loc în care se află, ca un agent activ și pătrunzător în ele Între timp, un mediu în suspensie trebuie totuși admis ca factor de viață al sistemului nervos din toate punctele de vedere, fie și doar prin simpla considerație că prezența acestui mediu este presupusă în majoritatea proceselor naturale cunoscute de noi: după toate, în sistemul nervos au loc procese electrice, chimice, în ele se dezvăluie acțiunea gravitației și pentru toate acestea trebuie dat un mediu eteric Întrebarea, așadar, este doar dacă nu în acest mediu care există, fără îndoială, în noi trebuie să căutăm condiții pentru acele proprietăți ale fenomenelor psihofizice care sunt în dezacord vădit cu proprietățile incontestabile ale mediului ponderal Organizarea specială a mediului eteric recunoscută de N I Șișkin prin prisma Funcțiilor sale psihofizice este, desigur, doar o ipoteză; dar nu sunt ele ipoteze și, în plus, contrazic însăși natura materiei grele, reprezintă acele presupuneri nespuse și vagi despre substanța nervoasă, potrivit cărora, în ciuda variabilității sale și a reînnoirii constante a întregii sale compoziții, din anumite motive, pentru mult timp ani, păstrează în detaliu și separat stocuri infinite de impresii din trecut? În ipoteza eterică a fenomenelor psihofizice, cel puțin nu există nicio contradicție cu proprietățile de bază ale eterului De fapt, atunci când discutăm toate astfel de întrebări, nu se poate decât să țină cont de o împrejurare importantă: Fizica ne convinge de prezența unui mediu fără greutate la aproape toate nivelurile fenomenelor naturale Iar participarea sa la ele servește ca o adevărată măsură a complexității,

diversității și stabilității lor: numai în raport cu fenomenele cele mai elementare, brute și mai puțin stabile din materia din jurul nostru putem complet Biblioteca "Runivers" FIZIK-IDEALIST ignora această participare De ce, atunci, de dragul simpatiilor și prejudecăților filozofice preconcepute, vom nega participarea unui mediu imperceptibil într-un astfel de domeniu de fenomene, care reprezintă cel mai subtil, perfect, divers și stabil intern dintre tot ceea ce știm - în propria viață mentală? Toate aceste considerații duc să credem că psihologia va fi forțată să se dezvolte în direcția indicată nu numai de științele fizice, ci și de științele biologice (fie doar în problema enigmatică a eredității), iar mai devreme sau mai târziu va recunoaște un eteric organism sau ceva similar cu acesta, ca fiind cea mai apropiată corelație fizică a structurii noastre mentale Și dacă, prin aceasta, unele dintre premisele sale coincid cu tradițiile pierdute în vechimea veche despre dualitatea corpului nostru, nu trebuie să se teamă de asta La urma urmei, tradițiile vechi și puternice sunt de obicei dictate de experiență, deși imperfectă, dar reală (Urmeaza finalul) L Lopatin Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " împăratul Paul I ') IX Despre sistemul politic, despre ideile sau opiniile politice ale lui Paul I, se poate spune doar că nu au fost elaborate în modul psihologic în care sunt elaborate de oamenii de stat Acestea nu au fost gândite, verificate prin comparații și vederi de informații și niciodată, nu au fost conectate într-un sistem; nu aveau acel caracter obiectiv, teoretic, pe care ar trebui să-l aibă ideile generale care guvernează comportamentul unei persoane de mulți ani La originea lor, concepțiile politice ale lui Paul I erau la fel de puțin asemănătoare cu ideile generale, pe cât sistemul sau metoda lui de guvernare era cu guvernarea într-un stat bine organizat Prin natura activității sale mentale, Pavel nu putea avea propriile sale idei generale, sistem obiectiv sau teoretic; toată gândirea lui și, în consecință, opiniile sale politice, au fost întotdeauna supuse sentimentelor și, prin urmare, sistemul său de guvernare nu poate fi înțeles decât de cei care îi cunosc sentimentele Este de la sine înțeles că absența opiniilor politice independente nu este încă o mare problemă; întotdeauna există sisteme elaborate de rutină, există întotdeauna consilieri, iar lucrurile, după cum ne învață istoria, nu merg foarte rău de ceva vreme Dacă opiniile politice sunt dezvoltate sub influența sentimentelor, dacă aceste sentimente sunt egoiste Nr "Căutare Phil și Psych Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" V F chizh De exemplu, dacă toate procesele mentale se desfășoară rapid, atunci nenorocirea amenință țara: "domnia lui Pavel I este ca o furtună care zdrobește totul, sfâșie totul, distruge totul, desfigurează totul, nu transformă nimic", așa cum a spus frumos Ribopierre *) Administrația militară a lui Paul I a fost oarecum sistematică; era încă o idee generală, era o secvență, s-au elaborat detalii Istoria și-a pronunțat deja cel mai dur verdict asupra acestui sistem și nu putem decât să regretăm că simpatiile sale pentru afacerile militare s-au revărsat în sistem Acest succes nefericit se datorează simplității comparative a sarcinii, deoarece exista deja un model elaborat până la detalii Paul I a efectuat transformarea armatei sub influența a trei motive: ura față de mamă și angajații ei, egoism extrem, închinare și dragoste pentru Prusia Într-adevăr, sarcina nu a fost dificilă: în primul rând, a fost necesar să distrugem tot ce făcea mamă, sau să începem cu ea; în al doilea rând, era necesar să se concentreze toată puterea în propriile mâini, deci cum, sub influența iubirii de sine și a adorației de sine, părea că nimeni nu poate face nimic la fel de bine ca un centralizator

care se adora; în al treilea rând, a fost necesar să se îmbrace și să antreneze soldații ruși în același mod în care au fost instruiți prusacii Este de la sine înțeles că nu au lipsit argumentele în favoarea unei astfel de reforme: sentimentele care l-au călăuzit pe reformator erau deja foarte puternice Foarte puternic era și disprețul față de ruși (ces gens là) și, prin urmare, nu s-au luat în considerare necesitatea unui sistem militar național, iar armata rusă învingătoare a fost refăcută la fel ca niște arcași sau miliție Întrucât, în timpul transformării armatei de către Paul I, a fost ghidat de cele mai puternice sentimente, a fost consecvent și a reușit să provoace un rău enorm afacerilor militare din Rusia Acest fapt confirmă încă o dată vechiul adevăr: cât de greu este să faci ceva bun, la fel de ușor este să strici ceva bun, să faci rău Poporul Gatchina a fost mult timp un element corupt al armatei noastre, *) "Arhiva Rusă", T I, p Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I a creat discipoli și imitatori; A fost foarte greu de eradicat spiritul Gatchina Poate că în sistemul militar al lui Paul I au existat părți bune; astfel Panchulidzev (Istoria gărzilor de cavalerie) indică faptul că, odată cu o introducere mai treptată a acesteia, ar putea fi de așteptat unele îmbunătățiri, dar este fără îndoială că un sistem condiționat de ură pentru perioada glorioasă a istoriei noastre, egoismul și pofta de putere ar putea aduce nimic altceva decât rău Politica externă și internă a Rusiei în timpul domniei lui Paul I a fost în întregime, desigur, în măsura în care depindea de el, condiționată de aceleași sentimente de bază Este de la sine înțeles că într-o chestiune atât de complexă nu putea exista aceeași consistență ca în conducerea armatei; evenimentele, acţionând pe baza acestor sentimente, au provocat evenimente care au perturbat cursul stabilit al treburilor Dar, studiind cu atenție motivele acestor evenimente, constatăm întotdeauna că aceleași sentimente au fost cauza lor: liniștea primei jumătăți a domniei, războiul cu Franța și pregătirea pentru război cu Anglia nu s-au datorat niciunui sistem politic sau idee, dar la aceleași sentimente de bază și impactul evenimentelor asupra acestor sentimente Principalul sentiment care a călăuzit politica externă și internă a Rusiei în prima jumătate a domniei sale a fost ura lui Paul I pentru mama lui, angajații ei și tot ceea ce a creat ea) Atunci sentimentul de dispreț față de ruși a jucat cel mai mare rol; foarte probabil acest sentiment a fost intensificat sau întărit de cel precedent: oamenii care adorau mama urâtă, s-au închinat înaintea domniei ei, nu puteau trezi nici un alt sentiment decât disprețul Pavel Petrovici i-a spus odată contesei Rosenberg, pe care a cunoscut-o în timpul călătoriei sale în străinătate "Dacă soarta mă pune pe ea (tronul), nu fii surprins de ceea ce voi face; îmi cunoști inima, dar nu) "Pavel, urându-și mama, a urât tot ce se făcea în prezența ei: el a înlocuit sistemul ei blând cu acțiuni nu numai stricte, ci crude și nedrepte " Mișcări sociale din Rusia Fon-Vizin Trecere în revistă a manifestărilor politice viata in Rusia * Biblioteca "Runivers" V F chizh îi cunosc pe acești oameni (adică ruși), dar știu să-i tratez) Pe vremea când Pavel Petrovici vorbea în felul acesta despre ruși, nu-i cunoștea și singurul lucru de care putea să-i acuze era dragostea și devotamentul față de marea sa mamă El a inspirat fiilor săi mai mari dispreț pentru oameni; i s-a părut că Revoluția Franceză a confirmat valabilitatea concepției pe care o dezvoltase cu mult timp în urmă și și-a învățat fiii: bufnițe, vedeți, copiii mei, că oamenii trebuie tratați ca niște câini Disprețul lui Pavel Petrovici față de oameni în general și față de ruși în special era atât de puternic, încât nu a ascuns acest sentiment nici în fața

străinilor; observatorul Prinț de Ligne a prezis destul de exact groaza domniei sale: De asemenea, o influență uriașă asupra politicii externe și interne a lui Paul I a fost exercitată de sentimentul său extrem de intens - auto-adorarea Doar cu o auto-adorare extrem de puternică este posibilă o astfel de convingere: "în Rusia, doar el este nobil, cu care vorbesc și în timp ce vorbesc cu el" Pavel I, când s-au referit la legi în prezența lui, s-a lovit în piept și a strigat: "iată legea ta" Contele Golovkin spune o anecdotă foarte probabilă "Într-o zi, prințul Repnin la paradă și-a exprimat părerea cu privire la o chestiune Împăratul i-a spus: "Domnule feldmareșal, vedeți acest detașament de gardă? are de persoane; un cuvânt de la mine și toți vor deveni feldmareșali Cât de mare a fost auto-adorarea lui Paul I, poate fi judecat după următoarea poveste a lui Derzhavin "Paul I, văzând Der-) Schilder op cit p : "mais si le sort m'y porte, ne vous etonnez pas de ce que vous me verrez faire; vous connaissez mon coeur, mais vous ne connaissez pas ces gens là (en parlant des russes), et je sais comme il faut les mener Având în vedere importanța extremă a acestei hotărâri, citez atât traducerea, cât și originalul) Masson, Memoriile secrete t , p) Schilder, op cit , p) La cour et le regne de Paul, p Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I Jivina, cu o privire furioasă, dându-și nările ca de obicei, pufni astfel încât mulți oameni l-au observat și s-au gândit că îl vor trimite cu siguranță pe Derzhavin în exil, sau măcar îl vor trimite afară din oraș în sat; dar Derzhavin s-a încrezut în nevinovăția sa, a mers la biserică de parcă n-ar fi luat nimic, s-a rugat lui Dumnezeu și și-a făcut o promisiune, spre lauda lui Dumnezeu, să ceară inscripția pe stema lui: Mă ţin prin putere a Celui Prea Înalt , Împăratul însă nu se putea împotrivi acestui lucru, pentru că, din mândria lui, cinstea puterea Celui Prea Înalt în sine În cele din urmă, politica internă și externă a Rusiei în timpul acestei domnii a fost, de asemenea, guvernată de un sentiment foarte puternic în Paul I - frica și timiditatea combinate cu aceasta Aleatorietatea extremă a evenimentelor individuale depindea de viteza în schimbarea și cursul proceselor mentale, care era semnul principal al organizării mentale a acestui suveran Este de la sine înțeles că nu știm exact de ce fel de sentiment a fost condiționată ordinea dată, dar rămâne întotdeauna neîndoielnic că ea este totuși motivată tocmai de un fel de sentiment, și nu de o idee generală De exemplu, sunt posibile diverse explicații pentru amnistia generală care a urmat în Se poate explica și prin faptul că superstițiosul Pavel a crezut predicția: dacă domnește cu succes timp de patru ani, domnia sa viitoare va fi calmă; deci amnistia a fost rezultatul bucuriei că pericolul trecuse Explicația lui Palen poate fi corectă: Pavel, ca toți oamenii cu auto-adorarea foarte dezvoltată, "avea pretenții de mărinimitate", de înțeles atunci când nu necesita niciun sacrificiu Chiar mai probabil este explicația lui Shișkov "Între timp, Pavel, clătinat de suspiciune și teamă, acum recurgea la severitate, acum se temea de un mare număr de cei jignați de el Aceasta din urmă l-a obligat să accepte pe toţi cei expulzaţi şi destituiţi în serviciu') *) În cele din urmă, este posibil ca în acest caz toate aceste sentimente să acționeze împreună, precum și dexteritatea lui Palen, care a folosit în scopul său viteza extremă a apariției și curgerii psihicului *) Notele lui Derzhavin, vol VI, p) Notele lui Shishkov, TI p Biblioteca "Runivers" V F chizh lui Paul I "Am hotărât să profit de unul dintre minutele strălucitoare ale împăratului m-am aruncat la picioarele lui la două ore după conversația noastră, douăzeci de curieri galopeau deja în toate părțile imperiului " B , începutul În timpul domniei lui Paul I, principalul motiv pentru

toată politica externă și internă a fost ura față de mamă, angajații ei și domnia ei Primul ordin al noului suveran a fost acordarea celui mai înalt premiu, Ordinul Sf Andrei, Nikolai Zubov; a fost primul * care a informat moştenitorul despre boala fatală a mamei sale Niciodată și nicăieri se schimbă'; domnia nu a fost ca ceea ce au trebuit să îndure contemporanii urcării pe tronul lui Pavel I "Această schimbare a fost atât de mare încât altfel nu mi s-a părut o invazie inamică Palatul era plin de multe feluri de oameni care stăteau nemișcați cu durerea și neliniștea înfățișate pe fețele lor Toată splendoarea de odinioară, toată măreția și importanța curții au dispărut Persoane celebre, oficiali de rang înalt care gestionau afacerile statului au dispărut , parcă deja lipsiți de posturile și titlurile lor, cu capul plecat, nu se observă în mulțime Oameni de trepte mici, despre care nimeni nu se gândea cu o zi în urmă, aproape nimeni nu-i cunoștea, alerga, poruncea, întemeia") Ura, răutatea, răzbunarea sunt sentimentele celor slabi și, prin urmare, oamenii, acționând sub influența acestor sentimente egoiste inferioare, din cauza neputinței lor, îi fac rău nu numai celor pe care îi urăsc, ci și ei înșiși Ei sunt neputincioși să-și distrugă dușmanii; nu au curajul să facă asta; se răzbună pe inamic atunci când acesta este "complet inofensiv, dar chiar și atunci se rănesc mai mult decât inamicul lor " și apoi sunt transferați împreună solemn "la Catedrala Petru și Pavel pentru înmormântare / Prințesa, Dashkova, A Orlov, Baryatinsky, Palen au fost pedepsiți pentru că au participat la lovitura de stat din iunie Evident, aceasta este o cinstire solemnă a rămășițelor muritoare ale lui Petru al III-lea *) "Însemnări ale lui A S Shishkov /, p I, p io Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I iar insultarea memoriei * a mamei nu a diminuat câtuşi de puţin respectul faţă de domnia trecută, nu putea fi o sărbătoare a amintirii lui Petru al III-lea, pentru că nimeni nu-şi amintea nimic bun despre acest nefericit suveran Singurul rezultat al întregii ceremonii a fost o scădere a prestigiului puterii supreme* - adică un fenomen extrem de nedorit La urcarea pe tron, Paul I și-a declarat cu insistență liniștea, "nedorința de a extinde granițele statului" Această direcție a politicii externe s-a datorat în întregime urii față de domnia precedentă *) Această ură era atât de puternică încât detașamentele care compuneau armata care lupta cu Persia li s-a ordonat să se întoarcă în apartamentele lor, în timp ce comandantul armatei și cartierul general au fost lăsați să se descurce singuri - aproape singurul caz din istoria lumii Din fericire, unul dintre comandanti, si anume Platov, l-a luat cu el pe comandantul armatei cu cartierul sau, pentru care a fost aspru persecutat Acest ordin se explica prin faptul ca armata era comandata de contele Valeryan Zubov, urat de Paul I Chiar și mila lui Paul I față de liderii armatei poloneze se explică prin același lucru: ca persoane care au încercat să facă rău Ecaterinei a II-a, au fost premiați; Kostyushka i s-au oferit "suflete", dar a preferat rublele, care i-au fost date Novikov și Radișciov au fost iertați, care este cea mai bună faptă a acestei domnii Este clar că toți angajații Ecaterinei a II-a au suferit mai mult sau mai puțin; numai Bezborodko și-a păstrat funcția și a fost răsplătit cu generozitate; există dovezi sau, cel puțin, presupunerea că Bezborodko i-a predat moștenitorului în ultimele ore din viața Ecaterinei a II-a actul de a-l priva de tron Dacă această informație este corectă, atunci în acest caz Pavel I și-a arătat doar timiditatea excesivă: niciun act al împărătesei inconștiente nu a avut absolut nicio semnificație, iar serviciul lui Bezborodok a fost nesemnificativ Prințesa Dashkova (Zapiski*, , p) spune: "Încă din primele zile de la urcarea sa pe

tron, Pavel și-a exprimat deschis ura și disprețul față de mama sa" Într-adevăr, ura lui față de mama lui era vizibilă, dar era incapabil de dispreț) Platov a fost ținut în Cetatea Petru și Pavel mai mult de trei ani Biblioteca "Runivers" c F chizh Al doilea motiv principal al politicii interne este ura de ces gens là; știm cum, potrivit lui Pavel I, ei ar trebui "tratați" Este clar că atât ura față de trecut, cât și ura față de ces gens là, care necesita un mod special de "conversare", au acționat de foarte multe ori împreună, iar apoi chiar și ceva asemănător unui sistem a apărut în evenimente, dar uneori principalele motive a intrat în conflict și inconsecvența ordinelor s-a repezit în ochi Este clar că atât ura față de domnia trecută, cât și dorința de "mener ces gens là" au fost motivele centralizării, distrugerii avantajelor patrimoniale și instituțiilor acordate și create de Ecaterina a II-a Shumigorsky recunoaște aceste ordine ca fiind rezonabile "Enumerarea tuturor acestor măsuri ale împăratului Paul I în legătură cu moșii duce la concluzia că, în opinia sa, privilegiile succesorale ar fi trebuit să existe numai atunci când erau necesare în beneficiul servirii acestei moșii către stat Curtea și administrația au fost lipsite de caracterul nobil, moșiar, pe care l-au purtat sub Ecaterina, dar ar exprima doar voința autocratului În regiunea baltică, în provinciile anexate de Polonia, în Vyborg și în Rusia Mică, Paul I a restaurat curțile antice și privilegii locale; această inconsecvență evidentă - în unele provincii ceea ce a fost înlăturat în altele - s-a explicat prin faptul că primul motiv s-a dovedit a fi mai puternic decât al doilea la momentul dat: Catherine a luat măsuri pentru a fuziona aceste regiuni cu Rusia și a restabilit privilegii a fost o inversare a ordinii domniei trecute Desigur, a existat un istoric care chiar explică această măsură în favoarea lui Paul I: "Poate că plângerile privind starea deplorabilă a curților ruse l-au determinat pe Pavel, în ciuda dragostei sale pentru uniformitatea în administrare, să restabilească curțile antice și privilegiile locale în Regiunea baltică " *) Nu este nevoie să enumeram nici măcar cele mai importante măsuri pentru conducerea acestei domnii; parțial sunt cunoscute; Dar) Dicționar, p (a)) ID Biblioteca "Runivers" ÎMPARATUL PAUL I principalul lucru este că nu putem verifica întotdeauna ceea ce s-a făcut efectiv conform ideii și cu cunoștințele suveranului însuși și ceea ce a fost făcut de angajații săi; nu există nicio îndoială că atât din cauza nepregătirii, cât și a vitezei sale extreme în cursul tuturor proceselor mentale, Paul I nu a putut el însuși să gestioneze toată politica internă, să gestioneze o mașinărie administrativă complexă Știm că nu a intrat în detalii și există dovezi ale neglijenței sale extreme în chestiuni grave Deci, Derzhavin raportează următorul fapt: "Ar fi o risipă să descriem toate comenzile care sunt incompatibile cu bunul simț; dar voi spune pe scurt despre trei În primul rând, prin ordin, într-un colegiu, într-o adunare generală a negustorilor nobili și a amiralului Kushelev, să se ia o decizie cu privire la navigația interioară, adică ce proiect unde să construiască nave, pentru a merge pe râuri mai convenabil; Ca urmare, în ședință, colegiul și-a anunțat părerea, amiralul a lui, iar negustorii a lor, iar ca în decret nu era prescris în cazul unor opinii diferite să se supună Senatului, ci să o aducă direct la suveran: apoi i-a ieșit hotărârea, înscrisă cu mâna peste toate acele păreri "A fi conform cu aceasta Nimeni nu a îndrăznit să ceară o explicație; astfel tipărit și publicat *) Este posibil ca Pavel I să fi aprobat toate cele trei rapoarte fără să le citească; poate că a aruncat o privire peste ele atât de superficială încât nu a observat dezacordurile cuprinse în ele Acest caz a fost observat

deoarece au fost prezentate trei rapoarte divergente pe un subiect Deoarece există aproape întotdeauna un singur raport asupra unui anumit caz, afirmarea unui raport necitit nu atrage atenția nimănui Demnitarul care a depus un astfel de raport, desigur, nu va informa pe nimeni că procesul-verbal a fost aprobat necitit, dacă are motive să admită un astfel de fapt Deși Paul I i-a concediat pe principalii angajați ai Ecaterinei a II-a, cu toate acestea, mecanismul a funcționat destul de bine de ceva timp; mulți oficiali cu experiență au rămas în funcție Treptat, mecanismul s-a defectat, oamenii din Gatchina au preluat controlul din ce în ce mai mult în propriile mâini, motiv pentru care toți oamenii prudenti se așteptau la o catastrofă Unul dintre cei mai înalți demnitari, guvernatorul militar al Moscovei, mareșalul de câmp, contele I P Salty-) Opere, vol IV, p Biblioteca "Runivers" V F chizh kov a afirmat în repetate rânduri: această agitație nu poate exista Îndepărtarea angajaților Ecaterinei a II-a a afectat interesele unui cerc restrâns de oameni; mai multă indignare a fost cauzată de schimbarea sistemului, întrucât clasa superioară a societății era mulțumită de domnia trecută *) Și mai mult a stârnit nemulțumirea evenimentului, din cauza disprețului; cu toate acestea, cei cărora li s-au îndreptat aceste evenimente au înțeles sau, după cum se obișnuiește să se spună, au simțit ce a cauzat decretele și ordinele lui Pavel I, au înțeles că în aceste ordine se împlinește sfatul lui Pavel I către fii, cum ar trebui "recurs"; cu toate acestea, Pavel I nu și-a ascuns disprețul față de supușii săi El le-a spus oamenilor care s-au bucurat de încrederea lui: "Acest popor depravat dorește să fie condus constant de femei, să aibă favoriți ca conducători și toate crimele să rămână nepedepsite" Aceste măsuri sunt cel mai bine exprimate în decrete, ordine și rezoluții "În ele, ca într-o oglindă, se reflectă personalitatea suveranului însuși cu toate trăsăturile sale") Citirea acestor ordine ne convinge că disprețul față de oameni și auto-adorarea au fost cele mai puternice sentimente în acest suveran Este nevoie de mult dispreț pentru ca oamenii să-i "trateze" în felul acesta, să-i exercite în așa fel, să-i umilească și să-i insulte în așa fel, să-i pedepsească în așa fel, așa cum a făcut Pavel I "Acest popor imoral" i-a fost interzis să folosească anumite cuvinte; în locul unor cuvinte, s-a ordonat să se folosească altele: ca adunările publice să nu se numească cluburi General L "Suveran Împărat, primind raportul dumneavoastră la această dată, căruia îi raportați că, ca urmare a Înaltei porunci, tot ceea ce vi s-a dat va fi "împlinit" de către dumneavoastră, s-a destins să indice: să vă lase să știți că numai tazy sunt "împlinite" , dar ordinele trebuie respectate " În locul cuvântului pază s-a ordonat să se folosească paza și etc Toată lumea știa bine că el (Pavel I) nu împărtășește acele sentimente de dragoste, recunoștință și surpriză pe care le avea poporul rus pentru acest monarh Notele lui Sablukov, p E Împăratul Paul I în actele și ordinele sale Antichitatea Rusă n Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I O atenție deosebită a fost acordată hainelor de ces gens là; cât de meschine au fost aceste măsuri, poate fi judecat prin următoarele decrete "Nu purta pantofi cu panglici, ci ai-i cu catarame, de asemenea cizme, numite cizme, și scurte legate în față cu șireturi și cu revere " "Nu înfășurați imens gâtul cu batiste, cravate sau eșarfe, ci legați-le într-un mod decent, fără o plinătate excesivă" "Pentru ca nimeni să nu poarte nici caftane germane, nici redingote cu gulere și manșete de culori diferite, dar să fie de aceeași culoare " Au fost multe astfel de decrete, iar cei care le-au încălcat au fost tratați extrem de crud Îndreptarea "acest popor imoral" impunea decrete care reglementează

viața privată: "Pentru ca nimeni să nu circule într-un tren în cabine, decât ca doi sau patru cai" "Pentru ca copiii mici să nu fie eliberați în stradă din case fără supraveghere" În consecință, marea majoritate a copiilor nu au îndrăznit să iasă în stradă "Este interzis să dansezi valsul" Există dovezi că "acest popor imoral" i-a fost interzis să danseze valsul, pentru că într-o zi suveranul a căzut în timp ce dansa valsul; apoi a fost permis să danseze valsul, deoarece A P Lopukhina iubea acest dans Deosebit de dificilă a fost situația persoanelor din serviciu și, în general, a tuturor celor care au avut de-a face cu guvernul; nu numai că erau pedepsiți, ci și insultați; această dorință de a umili și de a insulta este trăsătura cea mai scandaloasă a acestor ordine și rezoluții "Găznicii de salvare ai Regimentului Preobrazhensky, locotenentul Shepelev, a fost retras la Regimentul de mușchetari Eleț pentru necunoașterea funcției sale, pentru lene și neglijență, cu care era obișnuit când era sub prinții Potemkin și Zubov, unde, în loc de serviciu, ei întors în față și dansează " "Împăratul suveran s-a demnat să-i indice colonelului N , după ce a trimis raportul dumneavoastră trimis de dumneavoastră, să anunțe că trebuie să aveți un concept stupid, scriind la forma anului șapte sute nouăzeci și trei Iar cel dat este șapte sute nouăzeci și șase, cu șapte este atașat "Am poruncit foarte mult guvernatorului (de Perm, Moderakh) să scrie un prost pentru acel raport inconsecvent din aprilie " Aceste ordine și rezoluții nu lovesc doar prin cruzimea lor Biblioteca "Runivers" δ φ sissy os, dar jignitor și dispreț față de oameni "Șeful regimentului de dragoni, generalul locotenent Schraders, a fost demis din ea pentru incapacitatea de a servi " "Consilierul de stat și provincia locală, președintele camerei de judecată și represalii Martyanov, pentru comportament dezonorant, este demis din serviciu" Aceste ordine nici măcar nu încearcă să facă dreptate Regimentul de mușchetari Uglițki către căpitanul Markov, care a cerut să fie transferat la regimentele situate în Sankt Petersburg, a fost refuzat, deoarece "serviciul în toate regimentele este același" "Regimentul de dragoni Seversky către căpitanul Klink, care a cerut să fie transferat la orice regiment al Diviziei Sankt Petersburg, a fost refuzat și, în plus, a fost exclus din serviciu pentru o cerere atât de obscenă " "Contele Muskater Elmpt la regimentul colonelului Budberh pentru o boală care l-a împiedicat să fie în revizuire, retras din serviciu" Shumigorsky a considerat necesar să apere aceste ordine "În general, rezoluțiile și ordinele lui Pavel Petrovici urmăreau în majoritatea cazurilor scopuri educaționale, și nu doar oficiale, care a fost principalul motiv pentru publicarea lor; prin urmare, multe dintre ele au fost însoțite de motivații sau explicații detaliate, care în sine provoacă uneori un zâmbet involuntar În această privință, se poate doar remarca că istoricii nu ar trebui să abuzeze de dreptul lor de a avea propria părere: totuși, este nevoie de un anumit respect pentru adevăr Cu toate acestea, Shumigorsky a remarcat corect că ordinele și rezoluțiile "l-au caracterizat excelent pe suveranul însuși" "Scopurile educaționale" ale acestor ordine sunt deja foarte clare; și dacă ordinele atât de vagi sau atât de neglijente ca următoarele ar fi putut avea o asemenea semnificație: "Un locotenent exclus din serviciu pentru moarte, care a cerut să fie dus înapoi la serviciu, pentru că este viu și nu mort, este refuzat pentru același motiv " Poate un astfel de abuz să aibă valoare educațională? Cât de puțină atenție s-a acordat binelui poporului este evident din următoarea hotărâre: "Domnule Împărat, vezi din raportul zilnic al tău (Sf *) Dicționar biografic rus, p Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I nator) că în ziua de a acestei luni,

profesorul Dumouriez a fost escortat din Sankt Petersburg în afara orașului, la Pskov, națiunea franceză, la comanda excelenței voastre, s-a destins să arate: să vă întreb pentru cine a fost trimis acest Dumouriez și de ce și mai mult, Excelența Voastră remarca că mulți oameni mor în oraș, caz în care trebuie să iei măsurile de precauție necesare din partea ta Firește, "acest popor imoral" i-au fost prescrise tot felul de interdicții; nu este nevoie să enumerăm toate aceste decrete Este suficient să cităm decretul din aprilie "Întrucât prin diverse cărți exportate din străinătate se înfățișează depravarea credinței, a dreptului civil și a bunelor moravuri, de acum înainte, până la decret, poruncim să interzicem intrarea din străinătate de orice fel de cărți, pe care limba lor nu era, fără excepție, în statul nostru, în egală măsură și muzica Apărătorii lui Pavel I susțin că în timpul domniei sale poporul a trăit bine; de exemplu, Runich *) spune: "oamenii nu s-au jignit" Kotzebue merge mai departe: "Oamenii erau fericiți Nimeni nu l-a hărțuit ") Stedinck a raportat guvernului său că "oamenii nu suferă ca înainte") În general, orice poate fi atribuit poporului, întrucât judecățile poporului despre această domnie ne sunt complet necunoscute; cât de puțină încredere se poate în apărătorii lui Paul I poate fi judecat după faptul că același Runich susține că "nici un soldat care se plânge mereu nu era împovărat de "severitatea serviciului" Chiar dacă pe vremea aceea soldatul era doar o "fiară sfântă", nu era doar împovărat, ci suferea și de bețe, smulgerea mustaților, haine grele și incomode etc Cu toate acestea, chiar dacă suntem de acord că evenimentele acestei domnii nu au afectat direct starea poporului și nu au înrăutățit situația acestora, atunci acest lucru nu poate fi atribuit lui Paul I și angajaților săi În primul rând, cu toată dorința nu se pot fora câteva zeci de milioane; poți insulta, pedepsi, priva de libertate și chiar muzica unui individ sau a unui grup mic de indivizi În al doilea rând, în) Note Revista Rusă , august, p) Panchulidzev, op cit , p) Brikner Sfârșitul lui Kaiser Paul Biblioteca "Runivers" V F chizh patru ani a fost imposibil să schimbăm poziția a câtorva milioane într-un mod semnificativ, dar nu există nicio îndoială că atât îmbunătățirile, cât și deteriorarea vieții popoarelor încep cu clasele superioare ale societății În timpul acestei domnii, poziția claselor superioare s-a deteriorat semnificativ și nu există nicio îndoială că dacă această domnie s-ar fi prelungit, poziția poporului s-ar fi înrăutățit în cele din urmă Evident, dacă decretul din aprilie și alte măsuri similare ar fi rămas în vigoare timp de douăzeci sau treizeci de ani, Rusia ar fi revenit la vremurile Annei Ioannovna și chiar Theodor Aleksevici; nu ar fi existat o noblețe luminată, iar puterea supremă nu ar fi putut elibera țăranii în Apărătorii lui Paul I uită de existența legilor imuabile ale societății umane și, prin urmare, nu țin cont de faptul că orice îmbunătățire, orice progres începe inevitabil doar în grupuri mici de oameni, care sunt numite clasele superioare ale societății Până acum, bineînțeles, spre nenorocirea noastră cea mai mare, nu s-a inventat niciun mijloc pentru a îmbunătăți imediat situația tuturor claselor societății " Libertatea poate fi proprietatea întregului popor numai după ce o lungă viață istorică a creat o clasă superioară, deja obișnuit să se bucure de libertate În cele din urmă, apărătorii lui Pavel trec cu vederea faptul că starea poporului de la sfârșitul secolului al XIX-lea era atât de teribilă încât cu greu putea fi înrăutățită Oamenii au suferit atât de iobăgie, cât și de proasta administrare; numai dezvoltarea iluminismului în stat putea da poporului speranță pentru un viitor mai bun, dar în timpul domniei lui Pavel I nu s-a făcut nimic pentru

iluminism și s-au luat măsuri care să ne lipsească nu numai de cărți, ci chiar și de muzică Sistemul de guvernare al lui Paul I a fost caracterizat de moștenitorul său destul de corect într-o scrisoare către La Harpe din septembrie "În orice altceva, nu există un plan strict definit În sfârșit, pentru a spune într-un cuvânt, bunăstarea al statului nu joacă niciun rol în gestionarea treburilor " Într-adevăr, "bunăstarea statului" nu a jucat niciun rol, nu a existat un "plan definit", iar moștenitorul tronului, în ciuda tinereții sale, a evaluat destul de corect "sistemul" tatălui său , Biblioteca Runiverse IMPARATUL PAUL I Pentru a caracteriza acest sistem, este necesar să menționăm o afacere guvernamentală nu lipsită de importanță - patronajul iezuiților Este evident pentru toată lumea că nu ar putea exista motive rezonabile pentru a patrona acest ordin și, prin urmare, toți istoricii acestei domnii explică acest patronaj de neînțeles al lui Paul I prin influența iezuitului Gruber asupra lui Cel mai bun istoric al acestei domnii o spune așa "O împrejurare neînsemnată, de care Gruber a profitat cu priceperea sa caracteristică, i-a deschis calea către poziția excepțională pe care o ocupa: a vindecat-o pe împărăteasa Maria Theodorovna de o durere de dinți gravă, căreia medicii nu au putut face față și a reușit să-l pregătească pe împăratul Paul cel ciocolata iezuita, despre care era incantat sa manance suveranul amintit din timpul calatoriilor sale in strainatate >) Gruber a "vindecat" împărăteasa în aprilie , adică într-un moment în care Pavel și-a tratat soția mai mult decât indiferent, sau mai degrabă, ostil și, prin urmare, este puțin probabil ca Pavel I să fi fost atât de recunoscător pentru vindecarea soției lui lui Gruber, încât l-a adus mai aproape de sine Acest suveran nu era un magazin alimentar și, prin urmare, ciocolata bună pregătită de Gruber nu ar fi putut avea un mare farmec pentru el Între timp, influența lui Gruber a fost atât de mare încât Pavel I nu a ezitat să ia de la catolici casa care le aparținea de pe Nevsky Prospekt și să o dea iezuiților, adică Gruber O explicație mai plauzibilă a patronajului lui Paul I asupra iezuiților este oferită de Bernhard!) Potemkin avea un spion italian, Manuchi; îndeplinind ordinele secrete ale patronului său, a făcut mulți bani, iar fiul său era deja un mare maestru Polonezii, prieteni ai iezuiților, au reușit să-i atragă atenția lui Paul I asupra fiului Manuchi, iar acesta din urmă putea să-i spună suveranului multe lucruri rele despre Potemkin, a devenit favoritul lui Paul I Manuchi, fiul , a cărui companie Paul I, care îl ura pe Potemkin, a fost mulțumit, și prietenii săi, i-au spus suveranului despre starea liberă de gândire și revoluționară a populației catolice *) Schilder, p) Geschichte Russlands, Theìl, S Biblioteca "Runivers" V F chizh niya în Rusia Această liberă gândire se presupune că se datorează inactivității clerului catolic și a șefului acestuia, Sestrinkevici; Iezuiții pot lupta cel mai bine cu acest rău Cred că Bernhardi are dreptate în a atribui un rol mare în această chestiune fiului lui Manuchi, din moment ce el a reușit să lovească cel mai important șir - ura pentru Potemkin, iar cât de puternică era această ură poate fi judecat după faptul că la septembrie , a urmat decretul: redenumirea orașului Grigorgopol în - Cherny În acest moment, fiul lui Manuchi s-a bucurat de favoarea suveranului; este clar cât de plăcut a fost pentru Paul I să asculte tot felul de povești și fabule adevărate despre răposatul Potemkin Deci, ca urmare a urii lui Paul I pentru Potemkin, iezuiților li s-a acordat un larg patronaj, care, dacă evenimentul din martie , nu ar fi schimbat situația din Rusia, ar fi avut o importanță extraordinară în întreaga noastră viață Bernard! acordă și pe bună dreptate acestei

chestiuni o importanță atât de mare încât îi dedică mai mult de pagini, iar întreaga domnie a lui Pavel I este exilată femeie pe de pagini Totuși, dacă patronajul iezuiților s-a datorat capacității lui Gruber de a trata durerile de dinți și de a fierbe ciocolata, concluzia ar trebui să fie aceeași: cele mai importante afaceri de stat depindeau de sentimente și "bunăstarea statului nu joacă niciun rol în gestionarea treburilor " Desigur, printre decretele acestei domnii se pot găsi măsuri care au adus foloase; de exemplu, Pavel I a uşurat poziţia schismaticilor, care, desigur, era foarte bună Velyaminov-Zernov nu greșește cu greu, explicând această ordine în acest fel: "În restabilirea nobilimii și a armatei împotriva lui însuși, Pavel era încă în eroare, de parcă ar fi legat gloata de sine că a dat libertate schismaticilor Astfel , a gemut Rusia de mai bine de patru ani?) Este clar că cei care au fost în contact direct cu Paul I au suferit cel mai mult, adică ofiţeri şi demnitari de pază Sablukov relatează: "De multe ori pentru neglijențe nesemnificative și greșeli în comandă, ofițerii erau trimiși direct din paradă la alte regimente și la distanțe foarte mari Acest lucru s-a întâmplat atât de des încât a devenit un obicei printre noi, a fi pe b Schiemann op cit , p Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I raul, să-și pună în sân câteva sute de ruble Din cei o sută treizeci și doi de ofițeri care se aflau în regimentul de cavalerie în , doar doi (eu și încă unul) au rămas în el până la moartea lui Pavel Petrovici La fel, dacă nu și mai rău, s-a întâmplat și în alte regimente, unde tirania lui Arakcheev și a altor gatchiniți a fost mai puțin reținută decât la noi se poate spune fără exagerare că Petersburg, Moscova și chiar toată Rusia au fost cufundate într-o constantă durere" x) În ultimul an al acestei domnii, Petersburg a căpătat o înfățișare fără precedent și deosebită; la ora seara, după răsăritul zorilor, s-au pus praștii de-a lungul străzilor mari și se lăsau să treacă doar medicii și moașele Deznădejdea generală şi anxietatea provocate de aceste măsuri, şi s-au instalat în toată convingerea că o asemenea situaţie nu poate dura) Evident, un astfel de management nu putea fi justificat de niciun sistem și trebuia să se termine tragic; răbdarea "ces gens là" mai avea limite, iar între ele erau oameni care au decis să pună capăt tiraniei complet inutile Politica externă a acestei domnii dovedește încă o dată că Pavel I a fost ghidat nu de un sistem, sau de idei și considerații generale, ci de sentimente și afecte Înainte de urcarea sa pe tron, Paul I a afirmat constant că Rusia are nevoie de pace, a condamnat întotdeauna cuceririle și achizițiile mamei sale; urcând pe tron, și-a declarat intenția fermă de a păstra pacea Înțelegem pe deplin adevăratele motive pentru o astfel de liniște; tot ceea ce a făcut Ecaterina a II-a a fost rău și totul ar fi trebuit să fie făcut invers față de ceea ce a făcut această împărăteasă În acest moment i-a fost extrem de ușor Rusiei să păstreze pacea; nimeni nu s-a gândit să ne afecteze interesele, nimeni nu ne-a amenințat, nimeni nu a fost periculos pentru noi Nu trecuseră nici măcar doi ani de la moartea Ecaterinei a II-a, întrucât Paul I, care declarase toată viața despre liniștea sa, a fost implicat în război, iar la februarie , Suvorov a fost chemat de la Koncensk *) Op cit , p h,) Schilder, p , Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" c f chizh Numai ura față de Republica Franceză, care nu a făcut nimic rău Rusiei și cu hotărâre nu a vrut să se certe cu noi, și disprețul total față de interesele și nevoile patriei noastre, pot explica acest război, glorios pentru armele noastre, dar rușinos pentru politica noastră Strămoșii noștri și-au vărsat sângele în Italia, Elveția și Olanda, fără niciun beneficiu pentru Rusia Niciodată până

acum Rusia nu a purtat un război atât de umilitor pentru demnitatea sa politică; Din păcate, istoricii noștri încă nu și-au dat seama tot răul pe care l-ar putea avea acest prim război umilitor pentru politica noastră Este evident că acest război a fost cauzat doar de sentimente; a apărut și s-a încheiat brusc, fără nicio cauză rezonabilă Chiar și victoriile lui Suvorov au cauzat nu puțin rău Rusiei, deoarece au slăbit un motiv foarte puternic al acestei domnii: frica Războiul s-a încheiat totuși fericit pentru guvern; Au murit câteva zeci de mii dintre cei mai buni fii ai Rusiei, dar acest lucru nu a supărat deloc guvernul Acum, convinși că puterile străine pot fi "tratate" la fel ca "acest popor imoral", fosta reținere a dispărut în politica externă; deja în , trimisul bavarez era tratat ca un demnitar rus Când Paul I a aflat că electorul bavarez a intrat în posesia numelor aparținând Ordinului de Malta, suveranul a chemat imediat trimisul bavarez și i s-a adresat cu un discurs, singurul din istoria diplomației: "Votre Maître est un insolent Partez aujourd, hui même pour la Bavière et dites de ma part à Votre Maître, care și dans un mois à partir d'aujourd, hui, je n'ais pas sur cette affaire une satisfaction complète, le General Korsakoft, qui est dans son voisinage avec $ m hommes, recevra l'ordre de mettre la Bavière à feu et à sang Allez, domnule! Et pressez vous *) Așadar, pentru că Electorul Bavarez a luat stăpânire pe numele Cavalerilor Maltei, rușii au fost nevoiți să-și verseze sângele în Bavaria, iar această țară a fost condamnată la foc și sabie Victoria lui Suvorov a slăbit un element important în politica externă - frica; Pavel I a văzut că și regii și trimișii pot fi "tratați", că pot fi și "meneri" Amintiri ale lui E A Engelgard Arhiva Rusă, , p Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I Paul I a implicat Anglia în războiul cu Rusia din cauza Maltei, s-a certat cu Austria și Prusia Anglia cu hotărâre nu a vrut să lupte cu Rusia, ceea ce este dovedit de restabilirea rapidă a relațiilor de prietenie în martie De asemenea, Austria și Prusia doreau să trăiască în prietenie cu Rusia Puterile străine au început să fie "tratate" într-un grad atât de neceremonios încât s-a aranjat o farsă diplomatică * pentru ziarul din Hamburg, s-a scris o corespondență despre Pavel I provocându-i la duel monarhii englezi, austrieci și prusaci Relațiile de prietenie au început cu primul consul al Republicii Franceze; pentru a sprijini Franța și a face rău Angliei, cazacii au fost trimiși în India Rusia se confrunta cu un test teribil, de la care a fost salvată de evenimentul din , martie Cel mai mare rău adus Rusiei a fost cauzat de politica externă a lui Paul I; domnia sa a arătat că Rusia este atât de puternică încât guvernul poate duce războaie cu impunitate, chiar dăunătoare direct intereselor sale Intervenția lui Paul I în treburile altora s-a încheiat fericit, desigur, fără să socotească sacrificiile în oameni și bani Acest exemplu rău s-a dovedit contagios și foarte curând Rusia, în detrimentul propriilor interese, a trimis o armată în ajutorul Austriei Întrucât această imixtiune, dăunătoare intereselor noastre, a rămas nepedepsită - soldații care au murit și mutilați pe câmpurile de la Austerlitz nu au interesat nimănui - am putut apăra Prusia - În toată istoria lumii nu a existat nici un exemplu că o putere puternică, adică cu proprio motu a purtat războaie timp de jumătate de secol în apărarea rivalilor săi; a fost necesar să încercăm o astfel de politică uimitoare, iar Paul I a jucat acest rol trist în istoria lumii Din păcate, istoricii noștri nu au aflat încă cât de mult rău a cauzat această politică, cât de mult a rămas în urmă Rusia în dezvoltarea ei din cauza risipei nebunești a fiilor ei cei mai buni și a banilor, pe care i-a avut întotdeauna atât de puțin Am intrat în

datorii neplătibile, ne-am risipit energia, am abandonat treburile interne, nu numai fără niciun beneficiu pentru Rusia, ci direct în detrimentul nostru, deoarece am luptat în beneficiul rivalilor noștri Desigur, înțeleg pe deplin că motivele unui astfel de complex Biblioteca "Runivers" V F h și f b fenomenele istorice sunt atât de numeroase încât nici măcar nu ne sunt cunoscute toate, dar este de netăgăduit că prima încercare, primul pas pe acest drum trist pentru noi, a fost de mare importanță; o astfel de încercare nu putea fi făcută decât de Paul I, pentru că în toate treburile sale s-a călăuzit de sentimentele și afectele menționate mai sus Numai un "popor pervertit" poate îndura cu răbdare disprețul față de ei înșiși; istoria ne învață că oamenii se împacă cu severitatea și cruzimea, dacă își înțeleg chiar vag oportunitatea Strămoșii noștri nu au fost "oameni corupti", și de aceea această domnie mohorâtă și mai ales sfârșitul ei au dovedit convingător că țara iartă mult, dar nu și disprețul de sine Grech, care nu poate fi bănuit de ceartă, în însemnările sale amintea astfel această domnie: "Nu pot nici acum, la bătrânețe, să-mi amintesc fără teamă și mânie despre vremea în care a fost supus cea mai cinstită și nobilă persoană zilnic, fără nicio vină la privarea de onoare , de viață, chiar de pedeapsă corporală, când stăpânitorii domneau, iar fiecare cartier era un tiran al districtului său Este bine acum să lăudăm (acele) vremuri în lipsă! Dacă ar fi trăit, și-ar fi amintit, dar majoritatea oamenilor, masele, l-au urât și puțini oameni au ascuns aceste sentimente Același lucru a fost scris de Karamzin "Un oarecare spirit de fraternitate sinceră a dominat capitalele; calamitatea comună a adunat inimile împreună, iar frenezia mărinioasă împotriva abuzurilor de putere a înecat vocea precauției personale Vigel, soțul surorii căruia a ocupat o poziție proeminentă în poliție, certificăm: "Cei folosiți de poliția secretă nu au putut avea suficient timp să denunțe pe toți cei vinovați de indiscreție; probabil că s-au mulțumit cu indivizi răzbunători; în afară de asta, ei înșiși tremurau și urau guvernul pe care îl slujeau atât de rușinos ") Vigel dă asigurări că nimănui nu s-a temut să învinuiască și să defăimească deschis guvernul Veridicitatea acestor hotărâri este confirmată de fapte) Însemnări despre viața mea, i , p) Memorii, vol I, p Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I Desigur, fiecare conducător are dușmani și niciun merit nu este garantat de la conspiratori Nicephorus Phocas (-), unul dintre cele mai maiestuoase personaje dintre împărații bizantini, a fost ucis în dormitor de John Tsy-miskhiem, introdus acolo de soția împăratului, Theophano Prin urmare, conspirația în sine și succesul ei în sine nu dovedesc nimic Este foarte important atât pentru istoric, cât și pentru psiholog să explice de ce, deși toată lumea știa despre conspirația împotriva lui Paul I, nu s-a făcut nimic pentru a preveni crima "Oamenii imorali" au urât atât de mult regimul, încât toată lumea știa despre conspirație și nimeni nu a făcut nimic pentru a-i împiedica succesul Toată lumea știa de conspirație, cărora nu s-a părut necesar decât să-i spună; de exemplu, guvernatorului general din Sankt Petersburg N S Svechin i s-a oferit să ia parte la conspirație; a refuzat, dar în același timp a declarat că nu va spune nimănui despre conspirație, ci va acționa, dacă va fi necesar, cu autoritatea care i-a fost dată *) Svetchin și-a pierdut locul, în care a fost numit contele Palen D X Diven recunoaște sincer că soțul ei a fost deosebit de fericit că s-a îmbolnăvit la sfârșitul domniei lui Paul și, prin urmare, gr Palen nu a considerat necesar să-l atragă, ca pacient, să participe la conspirație "Ce era de făcut după un mesaj atât de confidențial? Să-l salvez pe împărat? datoria așa poruncită Dar cu

aceasta, tot ce era mai bun și nobil în Rusia a fost dedat la răzbunare; unde se vor opri interdicţiile când numărul vinovaţilor este atât de mare Schela, exil, închisoare pentru toți Și apoi? Regimul este chiar mai crud decât cel sub care a lânceit Rusia Alternativa era teribilă Dacă Palen ar fi vorbit cu soțul meu, singura cale de ieșire ar fi fost să-i bage un glonț în frunte") Aproximativ a motivat și F V Foarte mulți știau despre existența conspirației și s-au gândit la cum să se comporte în cazul în care i s-a propus să se alăture conspirației Sablukov)) Panchulidzev Istoria gărzilor de cavalerie, vol , p >) Schieniann Die Ermordung Pauls S) Schilder, op cit , p) Notele lui Sablukov, p Biblioteca "Runivers" V F chizh după multă chibzuință, a apelat la ajutorul unui om pe care îl considera foarte deștept (Tonchi, care se afla în urma regelui polonez); s-a decis să se mențină atât de închis și de precaut încât nimeni să nu îndrăznească să vorbească despre participarea la conspirație Oamenii deștepți și nobili au înțeles că este imposibil să mai trăiești așa, au înțeles întreaga semnificație a măsurii asupra căreia conspiratorii trebuiau să decidă Oamenii precauți și nehotărâți s-au limitat doar la simpatia față de conspiratori; au urât regimul în așa măsură încât au suportat acel rău care este inevitabil pentru succesul conspirației Este deosebit de izbitor că nu a existat niciun carierist care să folosească descoperirea conspirației pentru a-și elabora "fericirea" Conspirația era cunoscută nu numai de cei pe care au considerat necesar să-i informeze, nu numai de oameni observatori, ci literalmente de toată lumea, de exemplu, lacheii de la curte și șoferii de taxi, iar pe martie, Marele Duce Konstantin Pavlovici a fost atât de speriat când a intrat tatăl său camerele lui, "care stătea uimit, cu mâinile bătând în buzunare, ca un om neînarmat care a întâlnit un urs Sablukov, care ne-a descris comportamentul ciudat al lui Konstantin Pavlovici în timpul zilei și nopții și - pe martie, după ce s-a închinat în fața Alteței Sale, se îmbrăca în sală "În timp ce valetul Gudkovski mă ajuta să-mi pun haina de blană pe hol, Konstantin Pavlovici a strigat: "Rudkovski, un pahar cu apă!" Rudkovsky a turnat-o și i-am observat că o pană plutea la suprafață Rudkovsky a scos-o cu degetul și a aruncat-o pe podea, spunând: "Azi plutește, iar mâine se va scufunda" x) Evident, valetul nu știa doar că pana se va scufunda, ci chiar știa exact ziua în care avea să aibă loc acest eveniment; este deosebit de surprinzător că a considerat necesar să-și împărtășească informațiile cu atâta sinceritate colonelului, care se bucura de încrederea deosebită și chiar de respectul Marelui Duce Este puțin probabil ca Rudkovski să nu fi făcut aluzii stăpânului său; cu toate acestea, poate că Marele Duce nu a vrut să ia indicii Taximetriștii nu știau doar despre conspirație și despre ziua aleasă *) Op cit , p Biblioteca Runiverse IMPARATUL PAUL I conspiratori pentru a-și atinge scopul, dar nici măcar nu și-au ascuns informațiile de la nimeni Seara de Sanglein se afla în biroul guvernatorului militar și îi văzu pe oaspeții sosiți Când de Sanglein a întrebat ce înseamnă asta, i s-a spus: "Ei bine, urmează-i sau du-te acasă" Sanglen a preferat să meargă acasă În aceeași seară a mers într-un taxi care l-a întrebat: "Este adevărat, domnule ce păcat?" Șoferul nu s-a stânjenit deloc și a răspuns: "Iartă-mă, domnule, la schimbul nostru se spune doar: sfârșitul" *) Nu cunosc o astfel de conspirație în istoria lumii; mai corect ar fi să o numim o răscoală, o revoluție, o revoltă; Într-adevăr, doar câțiva au acționat activ - cei mai îndrăzneți, cei mai ofensați, dar pasiv cei care au acționat și sunt numiți conspiratori au fost susținuți de toți sau aproape de toți Este clar că nu a fost suficient să-ți riști propriul cap, să participi la

crima vânătorilor, dar cu greu se poate numi acei conspiratori despre ale căror intenții chiar și taximetriștii aveau informațiile cele mai exacte, care au vorbit cu voce tare despre ziua în care a fost adusă conspirația în execuție Rebeliunea sau conspirația, cu simpatie generală pentru el, a avut loc conform programului; succes din același motiv nimeni nu s-a îndoit În casa lui GI A Apraksina si la martie au luat masa douazeci de oameni; la miezul nopții nepotul stăpânului, un junker de cameră tânăr, frivol și vorbăreț, a cerut insistent șampanie Când vinul a fost turnat în pahare, tânărul s-a uitat în mod repetat la ceas și, în cele din urmă, a ridicat paharul și a proclamat: "Te felicit pentru noul suveran" Toți țipau cu o singură voce și alergau prin camerele interioare) Este evident că în casa aristocratică a soților Apraksin aveau informații mai exacte decât la schimbul de taxi: cunoșteau nu numai ziua, ci și ora punerii în execuție a complotului Numai Kutaisov nu știa despre complot; dar disprețul față de oameni duce inevitabil la faptul că trebuie să folosești exclusiv serviciile unor astfel de oameni care cu adevărat) Note de J I de Sanglen "Antichitatea Rusă", , v , p) Schliemann op cit , S Biblioteca "Runivers" V F chizh nu merită decât dispreț și astfel de oameni nu pot să prevadă necazurile și să-și lase binefăcătorii în momente de primejdie, așa cum a făcut acest omuleț Laharpe l-a îndemnat pe Alexandru Pavlovici să-i pedepsească pe conspiratori, prin care și-a dovedit încă o dată ignoranța completă și neînțelegerea Rusiei Derzhavin a fost un om de stat și, prin urmare, a scris o lucrare în care a sfătuit "cel puțin să se efectueze o anchetă, care să atenueze acuzația acestor prinți"*) Într-adevăr, omul de stat nu mai putea sfătui nimic, pentru că și în martie tot Petersburgul s-a bucurat, iar apoi aceeași bucurie a venit peste tot, unde au sosit curieri cu un manifest despre urcarea la tron a lui Alexandru Pavlovici Întreaga țară s-a bucurat atât de unanim și de furtunos de evenimentele din martie , încât nu a existat suficientă forță, dacă se dorea, pentru a-i condamna pe "eliberatorii" Cea mai nelimitată putere poate fi limitată de forța evenimentelor "Bucuria acestui eveniment, conform martorului ocular al cărții Obolensky, chiar a depășit limitele decenței") Uimirea, bucuria, încântarea stârnite de acest incident, însă, dezastruos, josnic și rușinos, nu pot fi descrise, scria de Sanglein) M S Mukhanova susține: "ascensiunea sa pe tron a fost o sărbătoare universală, asemănată doar cu Sfânta Înviere a lui Hristos: oamenii se sărutau pe stradă și se felicitau între ei") Sablukov și alți contemporani descriu, de asemenea, bucuria generală Ce au gândit cei mai buni oameni ai vremii despre eveniment și despre martie, aflăm din scrisoarea împărătesei Elisabeta Alexevna către mama ei (, III,) "Quelque peine bien reelle, que me fasse le triste genre de mort de l'Empereur, je ne puis cependant m' empecher d'avouer que respire avec la Russie entière je ne voilais că voir cette malheureuse Russie se simt libre, à quelque prix que ce soit Nu se poate decât să se întrebe cum a putut La Harpe, un om inteligent și educat *) Opere, vol VI, p) Rusia antică și nouă, , p i s) Op cit , p \ ) Arhiva Rusă, , II, p Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL i ca sa nu intelegi starea Rusiei as putea sa ma gandesc ca poti face ce vrei cu rusii *) Cel mai nou istoric al acestei domnii, M N Pokrovsky), a spus: Tiranicidul din păcate, nu a fost nicidecum o chestiune de conștiință a oamenilor indignați A fost răzbunarea clasei conducătoare și privilegiate pentru că a încercat să-și atingă interesele și privilegiile cu o mână aspră (p) Această concluzie este însă la fel de falsă ca următoarea poveste a aceluiași autor: "doar apariția tânărului împărat a oprit garda

Preobrazhensky, care se pregătea să-și îndeplinească datoria de jurământ în raport cu ucigașii lui Pavel" se știe, era garda Semenov, condusă de Poltoratsky, thorago ciocănit pentru a avertiza despre o catastrofă și care nu știa nimic De asemenea, Pokrovsky descrie incorect primul act al dramei și March ca "o figură arhiprozaică într-un halat și un bonet de noapte, care a fost găsită în dormitorul imperial de către ofițerii care au pătruns în el în noaptea de martie" Nu vorbesc despre faptul că, potrivit lui Sablukov, care a fost bine informat prin S I Mukhanov, "împăratul dormea întotdeauna în chiloți și o camisolă albă de in, cu mâneci" Pavel I nu era nicidecum o figură arhi-prozaică; în general, este greu de imaginat o figură arhi-prozaică într-o poziție atât de groaznică Pavel I nu s-a referit doar la "interese și privilegii", dar a insultat și pedepsit mulți oameni, a stricat viața și a luat drepturile omului de la foarte mulți și, prin urmare, domnia sa a devenit imposibilă; unii din răzbunare, alții din patriotism, au decis măsuri extreme "Conștiința indignată a poporului" a aprobat acțiunile conspiratorilor, a determinat succesul conspirației: nu au fost găsiți trădători, nimeni nu a fost dispus să apere victima și, în cele din urmă, a aprobat atât de clar și hotărât lovitura de stat încât conspiratorii nu putea fi pedepsit Desigur, "oamenii" nu au participat la conspirație, dar Palatul Mihailovski a fost înconjurat de trupe, iar soldații încă) Când Kamarovsky (Arhiva Rusă, , p) a aflat de moartea lui Paul I, a exclamat: "Doamne, ce fericire **) Istoria Rusiei în secolul al XIX-lea Problema Biblioteca "Runivers" V Ф chizh a ajutat la lovitura de stat; dar Poltoratsky, care nu știa nimic, a ordonat gărzii Semionovski "să îndeplinească datoria jurământului" Bibikov i-a păzit pe conspiratori cu un detașament de semenoviți X Pentru a înțelege caracterul lui Paul I, trebuie să faceți cunoștință cu gusturile și obiceiurile sale, să aflați ce i-a făcut plăcere, ceea ce a iubit în viață Avem suficiente informații despre gusturile și obiceiurile acestui suveran De fapt, Pavel I nu a avut vicii carnale și, în acest sens, s-a remarcat favorabil printre contemporanii săi Nu era gurmand, îi plăcea să mănânce mult sau să mănânce bine; bineînțeles, a preferat o masă bună uneia proaste, dar din moment ce plăcerile mesei nu au jucat un mare rol în viața lui, nu avea un gust sofisticat; cârnații erau felul său preferat de mâncare, ceea ce este o dovadă suficientă a simplității mesei sale Mâncarea în general îl interesa puțin și nu avea o preferință pronunțată pentru niciun fel de bucătărie În cele din urmă, a mâncat întotdeauna foarte repede, ceea ce indică slăbiciunea plăcerii pe care i-o oferă masa Paul N-am abuzat niciodată de băuturile alcoolice, nu am gătit niciodată, nu am apreciat niciodată vinurile bune În această privință, el a fost ca mama sa și sobrietatea lui este de lăudat Chiar și în tinerețe, Paul I nu a băut niciodată, ceea ce este pur și simplu uimitor; se stie ca pana si oamenii treji in tinerete se imbata din curiozitate, din imitatie, in cautarea de noi senzatii Pavel I l-a asigurat pe Chichagov că bea un pahar de malaga pentru digestie și nu avem dreptul să nu credem această afirmație *) Este cunoscut faptul că oamenilor care iubesc băuturile alcoolice nu le place Malaga, iar faptul că Paul I a preferat Malaga tuturor celorlalte băuturi indică faptul că nu era un fan al lui Bacchus Desigur, Pavel I știa cât de scump plătea Petru al III-lea Mémoires de l'Aniiral Tchitchagoff, p Prințul Eugene de Württemberg (Schiemann Die Ermordung Pauls, S) spune că Pavel I bea mult vin serile în Sala Mihailovski, dar un băiat tânăr este un prost judecător al băuturilor alcoolice Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL^I pentru dragostea lui de a zburda

și, prin urmare, este foarte posibil să-i fie frică să semene cu Petru al III-lea în această privință Știind cât de timid era Pavel I, cât se gândea constant la pericole, știind cât de rezervat era în raport cu clerul, putem recunoaște cu adevărat că, într-o anumită măsură, și-a reținut dorința de a merge la năvală, temându-se că același lucru ar fi făcut i se întâmplă lui, ce zici de tatăl lui Dar aceasta nu este singura modalitate de a explica comportamentul virtuos al lui Paul I În primul rând, el nu a avut o voință atât de puternică de a lupta împotriva dorințelor puternice pentru o lungă perioadă de timp; în al doilea rând, putea încet, ascunzându-se cât mai mult posibil, să-și satisfacă dorințele, dar din fire, organic, aceste dorințe erau atât de slabe încât trista soartă a lui Petru al III-lea a servit ca o lecție suficientă pentru ca Pavel I să rămână o persoană virtuoasă toata viata lui Lui Paul I nu-i plăcea compania femeilor vesele, nu-i plăcea o societate veselă în general; poziţia sa înaltă l-a obligat să organizeze recepţii Până când puterea a trecut în mâinile lui și i-a fost frică de mama lui, a fost reținut în societate, dar când nu a mai găsit necesar să se rețină, nu a stat la ceremonie cu oaspeții săi În ziua onomastică a suveranului, în , a avut loc o mascarada în Palatul Peterhof Șișkov, ca general adjutant, l-a urmat pe ziua de naștere "El, întorcându-se, îmi spune: "Spune-i acestei guri (arătând spre un bărbat înalt) că este un prost" Când Șișkov și-a îndeplinit această sarcină neplăcută, Paul I l-a întrebat: "Cine este acest om"? Șișkov nu l-a întrebat pe "rotozy" care este numele lui, despre care a raportat suveranului, pentru care a primit o remarcă: "Ai făcut rău că nu ai cerut" Când familia imperială s-a retras în apartamentele interioare și Șișkov a rămas "stăpânul mascaradei", a ordonat ca muzica să se oprească, dar ploua și, prin urmare, oaspeții suveranului nu s-au împrăștiat; Șișkov a ordonat să se stingă lumânările, iar holurile să fie goale A doua zi, suveranul a întrebat: "Cum s-a încheiat mascarada?" iar când Şişkov a raportat despre ordinele lui, Paul I a râs şi a spus: "Ai făcut foarte bine" *) op cit , p Biblioteca "Runivers" V F chizh Desigur, distracțiile de la curte erau dureroase pentru toată lumea, iar "ce gens-là" apărea pe ei la datorie De asemenea, era dureros pentru toată lumea să rămână în societatea intimă a lui Paul I Șișkov și-a amintit aceste trucuri în așa fel "După plimbare, odihnindu-ne o vreme, ne adunam în fiecare zi pentru o conversație foarte obositoare Acolo suveranul și împărăteasa, cu marii duce și prințese, stăteau unul lângă altul și petreceau timpul în discuții seci; și ne-am așezat prin cameră pe scaune, de parcă idolii s-ar fi înlănțuit de ei, pentru că nu îndrăzneam să vorbim sau să ne ridicăm Acest suveran nefericit nu știa deloc să se bucure de bucuriile vieții; împrejurimile lui erau la fel de sumbre ca compania lui Nu înțelegea și nu îi plăcea confortul, nu înțelegea și nu îi plăcea luxul în viața de zi cu zi Toaleta și mobilierul lui erau atât urâte, cât și incomode; se știe cât de urât și incomod s-a îmbrăcat; era mândru de faptul că îi era frig la paradele de ceas iarna și vara prăjit Este clar că toți curtenii, ca să nu mai vorbim de militari, au înghețat iarna și au suferit de căldură vara În timpul intrării solemne a lui Paul I înainte de încoronare la Moscova, era frig și toată lumea era îmbrăcată atât de lejer încât unii participanți la ceremonie erau înțepeni de frig și au trebuit să fie scoși de pe cai Deși Palatul Mihailovski a costat mulți bani, a fost construit și amenajat luxos, suveranul dormea în biroul său pe un pat de tabără, "deasupra căruia atârnau mereu sabia, eșarfa și bastonul Majestății Sale Împăratul dormea mereu în chiloți și într-o camisolă de in alb cu mâneci Dar,

deși lui Pavel Petrovici nu-i plăcea confortul și luxul, a cheltuit mulți bani, motiv pentru care avea atât de nevoie de fonduri încât a împrumutat bani de la Potemkin, de la Kurakin, de la bancherul de curte Sutherland; nu a rambursat datoria fata de acesta din urma) -) Id , p la ') Aus den Tagen Kaiser Pauls, S -) Note ale lui Sablukov, p) Derzhavin Opere, vol VI, p Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I "În calitate de Mare Duce, Pavel Petrovici avea apartamente magnifice în Palatul de Iarnă, precum și în Palatul Tsarskoye Selo Toate gradele cele mai înalte ale curții lor, precum și slujitorii, aparțineau personalului împărătesei, alternativ erau de serviciu în ambele palate și toate cheltuielile erau plătite din oficiul maiestății sale Pe lângă cele de mai sus- apartamentele menționate, Marele Duce avea și un palat foarte confortabil - Ka- avea un palat magnific și o moșie în Gatchina, la de verste de Tsarskogo Selo Gatchinei i-au fost atribuite teritorii vaste și mai multe sate Soția Marelui Duce avea același nume în Pavlovsk, cu parcuri vaste și sate bogate Memoriile lui Golovkin confirmă și completează informațiile raportate de Sablukov "El (Pavel) nu a suportat nicio cheltuială și a primit de ruble, iar Marea Ducesă de ruble Cand a intreprins mari constructii, imparateasa i-a aprovizionat cu materiale, dupa alegerea sa, si bani avea un personal de curte la fel ca si imparateasa) "Marele Duce Alexandru și-a dat seama chiar din primul an cât de mult diferă soarta lui de soarta împăratului (Paul I), când se afla în aceleași condiții I s-a dat un venit de de ruble, iar Marea Ducesă de ruble, dar nu i s-a dat altceva decât o cameră Avea propria lui curte, propria lui masă, propriul grajd și trebuia să plătească el însuși pentru toate acestea Nu se poate decât să fie de acord cu contele Golovkin, care cunoștea bine viața; despre situația financiară a lui Pavel Petrovici, acesta spune: "Se pare că într-o țară precum Rusia, un asemenea conținut era dincolo de orice pretenție (au-dessus de toutes prétentions) Dar plângerile și nemulțumirile (fhumeur) erau constante, cei apropiați de instanță și tânăra instanță scoteau un strigăt puternic și aveau voie să țipe") Deci, potrivit contelui Golovkin, un om indiscutabil competent în aceste chestiuni, Pavel Petrovici în materie Zapiski Sablukov, p , , și Yu) La cour et le regne de Paul r T) ID p) ID p , - Biblioteca "Runivers" V F chizh În alte privințe, era mai bine mobilat decât aranjat pentru fiul său cel mare Evident, de ruble pentru cheltuieli de buzunar este o sumă uriașă Niciun moștenitor al tronului Rusiei nu era mobilat la fel de lux ca Pavel Petrovici: avea trei palate proprii, dintre care două i-au fost prezentate lui și soției sale de Ecaterina a II-a și aranjate după propriul său gust; nici un moștenitor al tronului Rusiei nu avea astfel de mijloace pentru a-și aranja palate de țară după bunul său plac Cu greu se poate învinovăți pe Catherine a II-a că este nemulțumită că Pavel Petrovici a împrumutat bani și nu i-a dat lui Sutherland; potrivit lui Derzhavin, "ea a început să se plângă că se șerpuia, construind astfel de clădiri neîncetate, în care nu era nevoie; Nu știu ce să fac cu el " Datoria neplătită a lui Pavel Petrovici față de Sutherland a fost plătită de trezoreria statului Nu se știe exact pe ce a cheltuit atât de mulți bani Pavel Petrovici; știm doar că a cheltuit bani "pe clădiri de care nu era nevoie" / pe armata Gatchina și a ajutat rudele soției sale Fără îndoială că el i-a răsplătit pe gatchinanii foarte cumpătat din fonduri proprii; oamenii din Gatchina îi aşteptau acel moment fericit, când toată Rusia avea să le devină pradă; îndelunga lor răbdare a fost mai mult decât răsplătită: în timpul scurtei domnii a lui Paul I, au fost împărțite aproximativ de suflete: o parte din această pradă a mers către Gatchins

În timpul acestei domnii, sufletele au fost împărțite cu atâta generozitate, încât deja în "pentru a împărți rapid și nechibzuit oricui, țăranilor rusi de palat de stat și chiriilor poloneze în timpul urcării pe tron și încoronării, nu a existat nimic care să răsplătească meritul adevărat și meritul direct; apoi se așteptau ca prejudiciul să fie acoperit de selecția bătrânilor de închiriere ") Derzhavin este mândru că nu a permis această nedreptate ' Acest om de stat, care la sfârșitul domniei lui Pavel I deținea funcția de trezorier de stat, este atât de caracteristic Lucrări, vol Lstr/) Op cit , p Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL T terizează sistemul financiar de atunci, ca să spunem așa: trezoreria "era atât de epuizată de costuri incomensurabile și era în mod constant epuizat încât nu lipseau doar sumele de trezorerie reziduale, ci și cele mai vechi restanțe și datorii ale statului, în contul cărora erau forțat să tipărească bancnote noi și să-l mulțumească pe împărat, care nu voia să creadă că vistieria lui era în deficit extrem În două luni atunci, pe lângă toate sumele impunătoare și reziduale, s-au cheltuit peste milioane de ruble, atât pentru trimiterea cazacilor lui Don în India, pentru construirea Bisericii Kazan, cât și alte cheltuieli similare complicate Având în vedere starea disperată a vistieriei statului, Derzhavin "a hotărât să depună un raport împăratului și l-a depus pentru a tipări de milioane de bancnote, pentru a le cumpăra la schimbul de mărfuri comerciale și apoi, după ce a reînviat comerțul intern, a profita de unele dintre îndatoririle lor Dar după moartea împăratului, care s-a petrecut în acea noapte, acest raport nu a mai ieșit Cu această ocazie, putem spune, fără teamă de a fi acuzați de abuz de expresie năucită: orice comentariu este de prisos aici Pavel Petrovici avea nevoie de bani, deși era mobilat foarte luxos de mama lui, pentru că nu știa să dispună de ei; Din păcate, mulți oameni foarte bogați au nevoie de fonduri, pentru că, nedeținând atenție, nu știu să-și coordoneze cheltuielile cu veniturile Oamenii cu un slab vor avea întotdeauna nevoie de bani, iar Paul I a fost tocmai înzestrat cu o voință foarte slabă Nu știm de ce înțeleapta împărătească i-a dat fiului ei o alocație completă gratuită, i-a dat palate și moșii, dar nu i-a dat toată alocația în bani puri, așa cum a făcut Pavel I cu fiul său cel mare Este posibil să-i fie frică să-i dea mai mulți bani fiului ei, temându-se de "acțiune" Desigur, știa că nu era capabil de o întreprindere îndrăzneață, dar știa și foarte bine cât de slabă era voința lui și, prin urmare, la instigarea unui intrigant, putea face o mulțime de lucruri nesăbuite De asemenea, este posibil ca împărăteasa inteligentă să fi înțeles că fiul ei nu a putut să-și ajusteze cheltuielile la venituri și, prin urmare, dacă el) Id , pagini și J Biblioteca "Runivers" V F chizh si-a condus propria gospodarie, ar fi putut face o multime de datorii pe care vistieria ar fi trebuit sa le plateasca Scurta domnie a lui Paul I a dovedit pe deplin că era categoric incapabil de o economie prudentă, că a risipit rapid proprietatea statului și a adus finanțele țării într-o situație disperată Știm bine că atât proprietatea statului, cât și banii au fost cheltuiți fără niciun beneficiu pentru viitorul țării; nu s-a făcut nimic pentru prosperitatea sa, războiul nu s-a purtat pentru interese reale Bineînțeles, se poate înțelege cu finanțele proaste dacă s-au făcut cheltuieli mari pentru cuceriri, pentru clădiri utile etc , dar tocmai în această domnie s-au cheltuit fonduri, la fel ca la Gatchina, pentru ceva pentru care "nu există nevoie " ' Nu există nicio îndoială că Paul I nu a cruțat fondurile statului pentru el însuși; dorind să aibă un castel în care să fie "à l'abri d'un coup de main", a cheltuit o sumă uriaşă pentru construcţia Palatului Mihailovski, care

ar fi costat mult mai puţin dacă Paul I nu s-ar fi grăbit să construiască aceasta Acest palat incomod și urât mărturisește prost-gustul și extravaganța lui Paul I, care credea greșit că șanțurile, podurile mobile etc , îi vor oferi siguranța pe care o folosea mama sa; dar era păzită de "dragostea, recunoștința și minunea" poporului rus *) Pavel Petrovici era dotat cu un organism mobil; corpul lui avea nevoie de mișcare, era obosit de odihnă; toată viața, la fel ca în copilărie, a făcut totul repede, s-a mișcat mereu mult, a obosit de liniște; ba chiar dormea putin, mai putin de ore pe zi Această proprietate a organizației sale se explică pe deplin prin fizicul său; toţi contemporanii acestui suveran pretind că a fost oboseală fizică extrem de subțire, dexter, mobilă și bine tolerată Pavel Petrovici era foarte împovărat de inactivitate, iar toate fețele subordonaților săi erau foarte împovărate de mobilitatea și neobosit S-ar părea că o persoană atât de mobilă, în căutarea constantă de activități, ar fi trebuit să fie pasionată de sport, dar Paul I nu era un sportiv; nu-i plăcea să vâneze, să călărească *) Note ale lui Sablukov, p Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I Gl pe o barcă, gimnastică, etc Adevărat, a călărit mult, dar nu era un călăreț atrăgător Această incapacitate a lui Pavel Petrovici de a face sport este de mare importanță pentru înțelegerea caracterului său Pentru a fi atlet, ai nevoie de răbdare, ai nevoie de perseverență, iar el a fost lipsit de aceste calități Fiecare sport este o activitate sistematică care necesită exerciții fizice persistente; eșecul este inevitabil în fiecare sport; sportul este o activitate ordonată *) Pavel Petrovici nu avea răbdare, nu putea îndura eșecurile, nu avea perseverență și, prin urmare, nu putea fi sportiv S-a săturat curând de toate, nu știa cum să sacrifice prezentul pentru viitor nici măcar în fleacuri, nu știa să facă nimic serios și sistematic și, prin urmare, plângându-se de lenevie, nu găsea distracție nici măcar în sport Pavel Petrovici nu i-a plăcut niciodată să joace cărți; a jucat puțin cărți, fără mare plăcere Prin poziţia lui nu putea juca de noroc; în plus, nu era înzestrat cu curaj Datorită mobilității sale, nici nu se putea lăsa purtat de jocurile comerciale; nu avea răbdarea necesară pentru a stăpâni aceste jocuri Pavel I a avut cea mai mare plăcere de la "meseria de ofițer" și ceremoniile solemne Aceste două ocupații i-au consumat mult timp și a profitat de orice ocazie potrivită pentru a aranja o revizuire, un exercițiu militar sau o ceremonie solemnă în care i-a fost onorat Ecaterina a II-a, care știa bine că entuziasmul pentru "lucrurile mărunte ale ofițerilor" nu era doar indecent pentru suveranul rus, ci chiar dăunător atât pentru stat, cât și pentru suveranul însuși, a luat toate măsurile la aderare pentru ca fiul ei să nu semene Petru al III-lea în acest sens N I Panin a împărtășit pe deplin opiniile împărătesei, la fel ca și colaboratorii săi la educația lui Pavel Petrovici Venerabilii educatori ai țareviciului nu numai că nu au încercat să dezvolte în el un gust pentru afacerile militare, ci) Levy (Psychologie du Caractère, p) consideră pe bună dreptate atleții oameni fără mare voință O parere interesantă a lui Tarde despre psihologia sportului în Compte-Rendu de λ Congrès de Psychologie, pp , Întrebări de filosofie, carte $ Biblioteca "Runivers" V F chizh dar au făcut toate eforturile pentru a-l face să înțeleagă nesemnificația recenziilor și paradelor, ca să nu aibă interes și dragoste pentru "lucrurile mărunte de ofițer" Poroshin scrie (IX): "M-am pus ferm în mintea mea, astfel încât să nu-i dau suveranului gust pentru acestea și alte fleacuri similare, ci să încerc pe cât posibil să-l obișnuiesc cu treburile generale și cu măreția suverană demnă" Eforturile educatorilor nu au avut succes Ecaterina a

II-a nu a dat posturi militare fiului ei, asigurându-se că acesta se dăruiește cu entuziasm "lucrurilor mărunte de ofițer", pasionat și exigent Fără îndoială că Ecaterina a II-a nu i-a încredințat comenzile fiului ei nu de frica "acțiunii": îl cunoștea foarte bine și era atât de iubită de gardieni încât nu avea de ce să se teamă Probabil, regimentul încredințat lui Pavel Petrovici ar fi foarte nemulțumit de severitatea și vehemența țarevicului și, prin urmare, nu este absolut periculos pentru Catherine a II-a Până acum, nimeni nu a încercat să explice dragostea ciudată a lui Pavel Petrovici pentru parade și exerciții Împărăteasa Elizaveta Petrovna nu a luat măsuri sistematice pentru a-și descuraja nepotul de la "lucruri mărunte de ofițer"; dar toate eforturile Ecaterinei a II-a în această direcție, atât în raport cu fiul ei, cât și cu cei doi nepoți cei mai mari, au rămas complet nereușite, iar elevii lui La Harpe aproape l-au depășit pe elevul lui N I Panin în această privință Maria Feodorovna a făcut tot posibilul pentru ca fiii ei mai mici să nu semene cu tatăl lor în această privință, dar virtuoasa Maria Feodorovna nu a fost mai fericită decât înțeleapta Ecaterina a II-a Se părea că această înclinație de a parada ar putea fi ereditară, prin urmare, înnăscută, așa că Pavel Petrovici și Konstantin Pavlovici, care, în general, mai mult decât frații săi semănau cu tatăl său, au înțeles și iubit la fel de mult exercițiile militare elementare Atât tatăl, cât și fiul iubeau exercițiile, paradele, nu înțelegeau hotărât esența artei militare, credeau că războiul strică armata, nu puteau fi lideri militari din lipsă de curaj Cu toate acestea, din punct de vedere psihologic, dragostea pentru "lucrurile mărunte ale ofițerului" este un fenomen atât de complex încât este absolut imposibil să îl luăm în considerare Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I ereditare sau congenitale Până acum nu am cunoscut moștenirea unor fenomene mentale atât de complexe, deși este incontestabil că această tendință se manifestă foarte devreme și poate atinge o intensitate mare Trebuie să considerăm ca fiind înnăscute principalele elemente ale acestei tendințe, ceea ce explică manifestarea ei timpurie și de aceea, în primul rând, aceste elemente trebuie stabilite Persoanele înzestrate cu o sănătate bună, mobile, incapabile de muncă asiduă, de muncă monotonă persistentă, pot iubi meschinăria ofițerului Desigur, o persoană sănătoasă are nevoie de mișcare, de noi impresii, de schimbare a sentimentelor și a dispoziției La o persoană sănătoasă, care iubește munca, reflecția, tensiunea gândirii, sensibilă la bunătate, la frumos, înclinația pentru "lucruri mărunte de ofițer" nu poate atinge un grad semnificativ, pentru că această ocupație monotonă, această schimbare monotonă a sentimentelor superficiale va ajunge în curând obosit de el, iar după un scurt entuziasm pentru terenul de paradă va face altceva Dar dacă o persoană sănătoasă, mobilă, nu este capabilă de muncă persistentă, de activitate energetică independentă, nu are interese serioase, nu iubește nici știința, nici arta, nu este înzestrată cu curaj, își poate umple perfect viața cu "lucruri mărunte de ofițer" Pe terenul de paradă, are o cantitate suficientă de mișcări pentru el, simțurile îi sunt ocupate; se bucură uneori când soldații mărșăluiesc bine, apoi devine supărat și supărat când evoluțiile eșuează In sfarsit si asta în opinia mea, principalul este că un iubitor de fleacuri de ofițer nu poartă o responsabilitate care nu poate fi evitată în alte activități, de exemplu, sport, un joc de cărți etc sărind peste barieră, doare, ridiculizează etc ; iubitor de exerciții și parade nu poartă nicio responsabilitate; ofițerii și soldații subordonați sunt întotdeauna de vină Mai mult, o persoană căreia iubește să impună, să ceartă, să

pedepsească - și există o mulțime de așa ceva - cu executarea proastă a construcțiilor și egalizarea, ca să zic așa, degeaba, primește plăceri cu totul nemeritate Iubitor de "ofițer * Biblioteca "Runivers" V F chizh lucruri mărunte" nu se consideră niciodată vinovat; alții sunt întotdeauna de vină și, drept răsplată pentru neplăcerea produsă de evoluția nereușită, i se oferă o plăcere nu mică - să-l certa sau să pedepsească pe cel care i-a dat neplăcere Este evident că nu există nicio posibilitate reală de a explica comandantului, iar amatorilor de ofițer lucruri mărunte le place întotdeauna doar să comandă, că formația nereușită a fost din vina lui; în primul rând, nimeni nu îndrăznește să-l învețe pe șeful, iar în al doilea rând, este cu adevărat dificil să demonstrezi că eșecul se datorează unui ordin dat neclar, dificultății executării acestuia etc p h Dovada cea mai convingătoare - înfrângerea la un războinic - nu poate convinge un asemenea maestru de exercițiu de incapacitatea sa; generalii care i-au învățat prost lecțiile sunt de vină, iar Paul I, după înfrângerea lui Korsakov și a lui Herman, care își învățase lecțiile, nu și-a refuzat plăcerea de a ordona să învinovățească generalii inocenți ai inspecției finlandeze pentru eșecuri; în această ordine, strălucește clar ideea că nu șeful armatei este de vină, ci executorii răi ai instrucțiunilor sale Într-un ordin din august , Pavel R a arătat în mod clar dorința de a transfera vina pentru înfrângere asupra altora, de a jigni pe cei pe care îi considera vinovați "Majestatea Sa Imperială le remarcă generalilor inspectoratului finlandez că au văzut cât de departe sunt ei înșiși de a fi chiar generali mediocri și că atâta timp cât rămân așa, peste tot, desigur, și toți vor fi bătuți " Paul I a exprimat doar sincer în această ordine ceea ce cred de obicei oamenii cărora le este frică de responsabilitate și, prin urmare, cu plăcere, își aruncă vina asupra altora Deoarece numai trupele care au uitat lecțiile iubitorilor de "lucruri mărunte ale ofițerilor" pot câștiga, nici măcar victoriile nu aduc mare bucurie acestor persoane; trupele, după ce și-au uitat lecțiile, le sunt neplăcute - înseamnă că războiul strică armata Pavel Petrovici nici măcar nu s-a descurcat și nu a considerat necesar să-și ascundă antipatia față de muribundul Suvorov, care a fost vinovat că nu a câștigat conform sistemului Gatchina Desigur, iubitorii de "fleecuri de ofițer" nu au nimic în comun cu cei care iubesc afacerile militare; adevărat războinic Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I el nu evită responsabilitatea și, prin urmare, iubește nu paradele, ci războiul, unde primește o recompensă pentru munca sa și poartă o mare responsabilitate pentru greșelile sale Adevăraților războinici nu le plac "lucrurile mărunte ale ofițerilor", iar dacă sunt angajați în ele, este doar din convingerea că sunt necesare Prințul Eugenia de Württemberg l-a învinuit pe Frederic cel Mare pentru că a insuflat regilor și prinților gustul pentru corporalism Succesele uimitoare, pur și simplu incredibile, obținute cu cele mai nesemnificative mijloace de acest rege-filozof, personalitatea sa remarcabilă, i-au impresionat atât de mult, încât i-a insuflat cu adevărat "gustul pentru corporalism" Observatorii superficiali nu puteau înțelege motivele reale ale succesului lui Frederic al II-lea, nu l-au putut imita în altceva decât în corporalism și este firesc ca un om atât de mare să creeze imitatori Înțelepciunea și activitatea administrativă a lui Frederic al II-lea erau ambele de neînțeles și era peste puterea ei de a imita; nu a fost greu de echipat și antrenat pe terenul de paradă așa cum a făcut Frederic al II-lea; s-a creat o imitație, o modă care a costat atât de scump Rusia Paul I i-a crezut, deși poate nu chiar deloc, lui Dibich (tatăl mareșalului de câmp), când acest prost

lingușitor a strigat că trupele ruse deveniseră în cele din urmă destul de asemănătoare cu trupele lui Frederic al II-lea, că dacă acest mare rege s-ar fi ridicat din mormântul, ar fi fost încântat din armata lui Paul I, etc pentru a atinge o asemenea fericire, a fost nevoie de foarte puțin, de fapt, absolut nimic *, să se îmbrace și să antreneze soldați în felul în care a făcut Frederic al II-lea Acestea sunt elementele care au format dragostea lui Paul I pentru exerciții și parade militare; în această iubire s-au manifestat principalele proprietăți ale caracterului acestui suveran De fapt, ce ar putea face Pavel Petrovici în afară de "lucrurile mărunte ale ofițerului" înainte de a urca pe tron? Doar la recenzii, la parade de ceasuri, putea avea plăcerile la îndemână, fără să-și asume nicio responsabilitate Este plăcut pentru toată lumea să se angajeze într-o afacere care este în puterea lui, pe care a înțeles-o la perfecțiune Biblioteca "Runivers" V F chizh Validitatea acestei explicații este pe deplin confirmată de comportamentul lui Paul I pe o navă de război Suveranul a înțeles că ar trebui să acorde atenție flotei sale și a hotărât în să meargă pe o fregata de la Kronstadt la Revel; a apărut pe fregată cu un mare alai, printre care se numărau Nelidova și Troșcinski "Între timp, deși în desăvârșită lenevire nu existau fapte, împăratul a dat dovadă de un aer de grijă activă; acestea el nu numai des dimineața și seara, ci chiar și în timpul cinei, ridicându-se în mod repetat de la masă, urca la etaj, parcă pentru niște comenzi sau recenzii necesare În cele din urmă, Pavel I a dorit ca corăbiile să fie construite după gustul lui; când Șișkov a explicat că acest lucru este imposibil, "dar, aparent, fără să înțeleagă bine, a spus cu o voce furioasă: "De ce am nevoie de desenele tale! Vreau să facă ceea ce spun eu" Este clar că dorințele suveranului s-au dovedit a fi categoric neîmplinite, iar el și-a pierdut orice interes pentru manevrele navale Trecerea navelor pe lângă fregata, pe care se afla suveranul, l-a condus la "anxietate" și "frică" Valoarea mării l-a cântărit atât de mult, încât Paul I "și-a anulat intenția de a merge la Revel și s-a întors la raidul din Kronstadt" *) În consecință, nu a existat o dragoste adevărată, serioasă, pentru afacerile militare: Paul I, văzând că nu poate comanda pe mare din cauza nepregătirii sale, nu s-a mai urcat niciodată pe o navă Deși nu putea să nu înțeleagă semnificația enormă flota, însă, nu a încercat să studieze această chestiune, nici măcar nu a putut suporta rostogolirea mării Manevrele navale nu puteau să-i ofere lui Pavel I plăcerea pe care a experimentat-o pe terenul de paradă: nu era nicio ocazie de a zbuciuma, striga, certa, comandă; pe corabie au amenințat un om timid de primejdie; în cele din urmă, există un val pe mare Într-un cuvânt, era nevoie de muncă serioasă pe mare, iar acest nefericit suveran nu era capabil de asta; pe mare, responsabilitatea pentru comenzile nerezonabile era evidentă Ocuparea intensificată a lui Pavel Petrovici de către armata Gatchina poate fi explicată prin lenea lui și, în cele din urmă, prin dorința de a avea superior Şişkov Note, vol I, p - Biblioteca "Runivers" IMPĂRATUL PAUL I oameni daruiti singuri M N Muravyov a spus în mod destul de corect acest lucru despre ei: "Gatchina, aceștia sunt paznici în timpul domniei lui Paul I " Nu se poate nega că Gatchina, ca gardieni, i-au fost folositori lui Paul I și, prin urmare, armata Gatchina a avut propria sa rațiune de a fi; cu ajutorul ei a fost posibil să "mener ces gens là" Noaptea și în martie ι οι, transfigurarea a ocupat garda interioară "Când soldații au auzit un zgomot și un țipăt, au început să mormăie Marin, după multe repetări: "în atenție", a apelat la un alt mijloc, a poruncit: "gărzile bătrânei Catherine înainte!" iar când au vorbit, a adăugat: "Dacă

ticăloșii ăștia din Gatchina scot măcar un cuvânt, atunci cu ostilitate, băieți!" Fără îndoială, gărzile au fost alese în așa fel încât majoritatea să nu fie din Gatchina") Ofițerii Gatchina au fost tratați mult mai ușor în acea noapte "În regimentul Izmailovski s-au mulțumit să trimită niște ofițeri să bea beat pe comandantul obișnuit al regimentului, generalul locotenent Mamotin, iar acesta și-a băut binefăcătorul Comandantul Regimentului de Husari Viață, generalul-locotenent Kologrivov s-a plimbat și el toată noaptea cu prietenii ") În raport cu ofițerii Gatchina, această metodă extrem de simplă a fost destul de suficientă; nu meritau o luptă serioasă sau măsuri viclene, căci "ofițerii Gatchina erau vagabonzi, izgoniți din armată pentru diverse lucruri ticăloase, care, neavând adăpost, se bucurau să îndure totul din cauza unei bucăți de pâine; armata Gatchina nu a plasat un singur ofițer care să se gândească la onoare; li se dă adesea dorința de a servi cu un băț ") Vigel a vorbit și despre Gatchina; după el, "printre acești oameni ticăloși au fost și extrem de răi") Dacă înainte de aderare, Pavel Petrovici avea dreptul de a se deda cu "lucruri mărunte ale ofițerului" cu pasiune, atunci, fără îndoială, pe tron a avut o mulțime de afaceri serioase și a trebuit să renunțe la distracția sa preferată, pentru că, așa cum Panchulidzev este destul de corect notează, Paul I "militar -) Poveștile lui M N Muravyov Arhiva Rusă , vol XI, p) Schiemann op cit , S **) Id , S Viața lui Pishekevici, p) T I, p Biblioteca "Runivers" c F chizh a considerat antrenamentul și exercițiile ca fiind cea mai importantă afacere a unui monarh și de foarte multe ori i-a pus în pericol demnitatea de autocrat, transformându-se în cel mai obișnuit și mărunt exercimemeister" *) "Distracțiile și exercițiile militare" erau pur și simplu distracția preferată a acestui nefericit suveran; nici nu se poate vorbi de o transformare serioasa si fructuoasa a armatei sub acel regim, cand parada ceasurilor era principala "Împăratul, în ciuda vremii, ieșea în fiecare zi la divorț, rareori fără predare") "La paradele de ceas, se anunța un războinic în ritmul tobelor, se încheie pacea, se dictau tratate, se scriau porunci formidabile și milostive; în mulțime de la parada de veghe au transportat oameni în exil, la întemnițare constantă în cetăți și mănăstiri și i-au favorizat cu ranguri, ordine, au împărțit pământ și țărani pentru a profita de un moment fericit când Pavel Petrovici era vesel, mulțumit de ceas antrenament de paradă, când batalionul a intrat exact în pluton; ofițerii au răcnit tare și târâtor: "Oprește-te! egal!" Pavel Petrovici a exclamat: "O ceașcă de vin, o liră de vită, o rublă de persoană" și a început să cânte melodia lui preferată: "My grove grove, my frequent birch grove, lyushenki-lyuli!" Acest moment ar fi trebuit să fie profitat, în acest moment Pavel Petrovici a fost milostiv și accesibil, a ascultat cu răbdare pe toată lumea, a acționat cu blândețe și dreptate Se poate crede, așadar, următorul raport al lui Golovkin: La prima primire (cercul) diplomaților, care era în același timp suveranul (Paul I), le-a spus celor adunați Eu sunt doar un soldat; Nu mă amestec în administrație sau politică; Îi plătesc pe Bezborodko și Kurakin să facă aceste lucruri Într-adevăr, acest suveran nefericit era angajat cu dragoste doar în lucruri mărunte ale ofițerilor, iar Poroshin nu a reușit să-l "obișnuiască cu treburile generale și cu măreția suverană demnă" "Pasiunea lui Pavel I pentru ceremonii era aproape egală cu cea pe care a arătat-o pentru afacerile militare Seara si dimineata *) Op cit , p) Memoriile lui Lubianovski Arhiva Rusă, , p) Note de A M Turgheniev Antichitatea Rusă, , vol V, p l Op cit , p Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I a găsit vreo scuză să țină curtea asamblată

Sărbători bisericești, zile de naștere ale membrilor familiei imperiale, sărbători de ordine, toate acestea nu i-au fost de ajuns Îi sărutau mâna, îngenuncheau cu fiecare ocazie și nu numai pentru uniformă; se cerea ca împăratul să audă impactul genunchilor pe podea și să simtă un sărut pe mână Contele Golovkin a observat corect această pasiune a lui Pavel și a descris în detaliu până la ce grad incredibil a ajuns și în ce forme urâte s-a manifestat El asigură că ceremoniile solemne de încoronare au obosit atât de mult pe toată lumea, încât doamnele și domnișoarele, neavând dreptul să stea, stăteau sprijinite de pereți Pavel I a aranjat două repetiții solemne pentru încoronare" Contesa Golovina este martoră la fel "Împăratul și-a satisfăcut cu siguranță pasiunea îndelungată reținută și a căzut în meschinărie S-ar putea spune că Pavel I arăta uneori ca un privat deșartă căruia i se permitea să joace rolul unui suveran, așa că s-a grăbit să se bucure de plăcerile până când i-au fost luate "Instanța a fost prezentă la slujba de luni și marți în Sfânta în diferite catedrale ale Kremlinului, iar începând de miercurea maiestăților lor, timp de mai bine de două săptămâni, au petrecut în fiecare dimineață pe tron în sala mare, primind felicitări Împăratul a constatat că erau prea puțini oameni care se prezentau Împărăteasa a repetat neîncetat, de parcă ar fi auzit de la împărăteasa Catherine, că în timpul încoronării ei mulțimea care îi săruta mâna era atât de mare, încât mâna Majestății Sale chiar s-a umflat, iar împărăteasa Maria și-a exprimat nemulțumirea că mâna nu i s-a umflat Putem foarte bine să credem că o asemenea meschinărie a stârnit ridicol, dintre care observatorul conte Golovin Când nu exista niciun motiv pentru noi ceremonii, iar cele obișnuite erau deja puțin obosite, Paul I a acceptat cu plăcere titlul de Mare Maestru al Ordinului de Malta Plăcerile aduse de ceremonii și de noua ținută solemnă au fost atât de puternice încât acest suveran, atât de mult și constant) Op ea , rr , i ,) Op cit , p IYu, III Biblioteca "Runivers" V F chizh Magnific în puterea sa, a acceptat cu entuziasm titlul oferit de mai mulți aventurieri, nedemni de monarhul rus Desigur, Pavel I știa că până și micii regi considerau sub demnitatea lor să candideze pentru funcția de Mare Maestru al Ordinului de Malta, că această funcție era întotdeauna încredințată nobililor, și nu unor persoane suverane, că, în cele din urmă, el nu a fost ales prin procedura stabilită; dar de dragul ceremoniei, el a acceptat acest titlu Evlavia sa nu era indignată de faptul că el, "șeful bisericii", bineînțeles, ortodox, tatăl unei familii, devenise - cel puțin așa cum credea el - șeful unui ordin monahal catolic Desigur, chiar și un act atât de evident ciudat poate fi explicat, dacă se dorește, prin considerații mai înalte "Cu toate acestea, decizia de a deveni un mare maestru maltez a ascuns un obiectiv ambițios, dar înalt, care ar putea fi foarte fructuos dacă ar putea fi atins Acest obiectiv a fost de a oferi flotei ruse un ancoraj sigur în Marea Mediterană"*) Cu toate acestea, Paul I nu a făcut nimic pentru a dobândi Malta; el, desigur, a înțeles că pentru această afacere este nevoie de o flotă, dar el însuși nu s-a putut depăși nici măcar atât de mult încât să conducă de la Kronstadt la Reval: rostogolirea mării l-a obligat să aterizeze În consecință, totul s-a limitat doar la acceptarea titlului de mare maestru maltez, ceremonii, haine noi și, mai mult, cel mai important, aceste comedii care erau ofensatoare pentru demnitatea noastră națională au adus cea mai mare plăcere lui Paul I și l-au îmbogățit pe Conte Litta Cu atâta plăcere, Paul I s-a predat ceremoniilor cu ocazia acceptării titlului de mare maestru maltez, cu atâta plăcere a îmbrăcat hainele unui mare maestru și i-a îmbrăcat pe cei apropiați într-o uniformă nouă creată cu această

ocazie, că a fost cu totul purtat de un nou rol, cu o meschinărie extremă l-a urmărit pe actualul bun mare maestru Gompesh, l-a insultat grosolan pe trimisul bavarez și l-a amenințat pe electorul bavarez cu represalii Golovkin caracterizează perfect activitatea *) Notele c Ribopierre Arhiva Rusă , p Această vedere a gr Ribopierre este împărțit de Panchulidzev Istoria gărzilor de cavalerie T P, p Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I Paul I ca mare maestru: "enfin jamais délire ne fut plus complet, * ni ne produisit en moins de temps autant d'actes illégaux et ridicules") Nu există nicio îndoială că niciun monarh nu a iubit ceremoniile la fel de mult ca Pavel I; în acest sens el ocupă o poziţie excepţională în istoria lumii Mobilitate extremă, impresionabilitate, viteză mare în combinarea ideilor, alături de o atenție extrem de slabă și, prin urmare, incapacitatea de a lucra sistematic și serios - toate acestea, desigur, explică pe deplin dragostea pentru ceremonii la o persoană care a primit puțină plăcere din plăcerile fizice Desigur, înțelegerea cea mai superficială și incorectă a puterii suveranului rus a jucat un rol semnificativ În cazul de față regăsim aproximativ aceleași elemente ale acestei pasiuni în zadarnice femei, care iubesc mai mult decât orice pe lume tot felul de ceremonii, la care apar în toalete strălucitoare Li se pare că aceste toalete le sporesc importanța, că devin astfel mai importante; În același timp, timpul trece plăcut în îmbrăcare, în arătare etc Dacă Pavel I ar fi iubit plăcerile vieții, nu ar fi avut atât de mult timp și dorință să stea pe tron, să primească salutări etc Paul I s-a comportat întotdeauna într-un mod teatral și solemn, iar această manifestare constantă, cel puțin din exterior, a măreției sale i-a făcut atât de multă plăcere, încât a suportat oboseala cauzată de poziția încordată a corpului și de mersul nefiresc Czartoryzhsky, descriind pasiunea lui Paul I pentru ceremonii, exact în același mod ca gr Golovin și gr Golovkin afirmă: "când Paul I a apărut în public, mergea cu pași măsurați (cadancés), parcă încălțat în koturny; s-a întins să pară mai înalt; când s-a întors în apartamentele interioare, mergea deja ca toți oamenii și se vedea oboseala, cauzată de eforturile de a părea maiestuos și milostiv) Acest joc de rol constant a intrat *) Op cit , p) Amintiri T I, r Biblioteca "Runivers" V F chizh obicei, iar în ultima zi a vieții sale, în fața celor doi fii ai săi și a unui ofițer nesemnificativ în ochii săi, "Paul a intrat în propria persona în cizme și pinteni, cu o pălărie în mână și un baston în cealaltă și s-a dus grupului nostru cu pas ceremonial, parcă la paradă Alexandru a fugit în propriul apartament, Konstantin a rămas uimit, cu mâinile bătându-și buzunarele, ca un om neînarmat care a întâlnit un urs Panchulidzev) spune destul de corect: "Prin însăși natura naturii sale și condițiile întregii sale vieți anterioare, Pavel Petrovici nu a putut suporta supunerea, nu a recunoscut nicio disciplină pentru el însuși" Într-adevăr, el s-a supus doar unei forțe exterioare, adică nu a făcut ceea ce, după părerea lui, era periculos pentru el; dar a recunoscut pentru sine o disciplină exterioară, s-a supus mereu disciplinei formei și îmbrăcămintei Înfățișarea pentru el era cea mai înaltă putere, pe care a ascultat-o de bunăvoie, nu a încălcat niciodată cerințele acestei singure legi imuabile pentru el Întreaga groază a impotenței complete constă în faptul că, în loc de legi morale eterne, o persoană se supune de bunăvoie legii cu privire la forma de îmbrăcăminte Dragostea pentru ceremonii se explică atât printr-o înțelegere greșită a puterii cuiva, cât și prin goliciune spirituală și, în cele din urmă, prin disprețul pentru "ces gens-là" Fără îndoială că disprețul pentru "ces gens-là" a jucat un rol însemnat în această

dragoste de ceremonii, a existat dorința nu doar de a-și exalta propria personalitate, ci și de a-i arăta "acest popor depravat" nesemnificația sa Acest motiv, trebuie să ne gândim, stă la baza foarte injurioase și extrem de incomode ale lui Pavel pentru cerința "ces gens-là" ca toată lumea să-și scoată pălăria atunci când se întâlnește cu el; "Cei care nu au avut timp să coboare din trăsură, care au trecut în calea împăratului, au fost duși la poliție: cai sub artilerie, oamenii erau pedepsiți cu bastoane Domnii tremurau, totul în case se agita, dacă unul din gospodărie nu se întorcea curând acasă Bătrânii și bătrânii nu și-au lăsat copiii și nepoții să iasă și nu au ieșit ei înșiși în momentul în care au presupus că s-ar putea întâlni x) Sablukov op cit) Istoria gărzilor de cavalerie T II; pagina Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I G tit imparat *) Datorită mobilității sale, Paul I apărea des pe străzi și nu era deranjat că întâlnirea cu el era foarte neplăcută pentru toată lumea Este nevoie de multă lipsă de inimă pentru a aduce astfel de probleme chiar și "ces gens-là" și, prin urmare, acolo, unde astfel de onoruri aduse suveranului sunt considerate necesare, monarhii apar rar pe străzi, de exemplu, în China Dacă Pavel I era convins în adâncul sufletului că pentru prestigiul puterii, chiar și o bătrână, la întâlnirea cu suveranul , ar trebui să coboare din trăsură și să-și arunce hainele de blană, ar trebui să aibă doar în cazuri deosebit de importante, să apară pe străzi; dar îi făcea plăcere să-și arate măreția și puterea Sunt surprins de istoricii care cred în generozitatea și bunătatea lui Paul I XI Paul I nu abuza de plăcerile sexuale, nu-i plăcea compania femeilor vesele Înainte de căsătorie, Pavel Petrovici a avut o legătură cu văduva lui S S Chartoryzhskaya; Castera relatează că a existat o teamă că țareviciul ar fi puțin dispus să dea moștenitori ai statului și, prin urmare, S S Czartoryzhskaya a testat puterea farmecelor ei asupra lui Pavel Petrovici) S-a născut un fiu, pe nume Semyon cel Mare; a murit în Cel mai strict moralist nu ar îndrăzni să-l învinovăţească pe Pavel Petrovici pentru acest păcat Valishevsky s) vorbește despre legătura lui Pavel Petrovici cu domnișoara de onoare Shkurina Chiar dacă o astfel de legătură a existat cu adevărat, totuși, ținând cont de obiceiurile de atunci, nu avem dreptul să-i reproșăm lui Pavel I imoralitate Nu putem explica o asemenea modestie prin faptul că Pavel I, care a vorbit constant împotriva licențioșiei, a vrut să dea un exemplu pentru contemporanii săi, să fie deasupra reproșului Știm că a avut o voință foarte slabă și a făcut adesea ceea ce credea că este greșit Cu o mare probabilitate, comportamentul virtuos al lui Paul I se explică prin slăbiciunea dorințelor sale sexuale Având în vedere semnificativ) Note ale lui Velyaminov-Zernov Schieinann, op S s) Histoire de Catherine Vol P, p y) Le roman d'une imperatrice Catherine p p Biblioteca "Runivers" V F chizh detinerea unor procese catabolice in corpul sau, este chiar greu de recunoscut ca avea dorinte sexuale puternice Îi poți reproșa lui Paul I legătura simultană cu Yuryeva și Lopukhina; circumstanță atenuantă ar trebui luată în considerare faptul că Lopukhina nu a cedat dorințelor lui Paul I pentru o lungă perioadă de timp; trebuie să țineți cont de cât de greu este să rezistați păcatului când cei din jur folosesc toate trucurile pentru a-i face pe plac domnitorului Dragostea pentru femei nu a jucat un rol important în viața lui Pavel Petrovici; pasiunile sale sincere nu erau profunde și doar relațiile sale cu Nelidova aveau un caracter serios Este extrem de instructiv pentru profesori că un singur reproș poate fi făcut educatorilor lui Pavel Petrovici: ei nu au încercat deloc să înfrâneze senzualitatea băiatului, și totuși singura calitate bună a lui Pavel Petrovici este

decența în relațiile cu femeile Nu înțelegem prea bine motivele pe baza cărora educatorii lui Pavel Petrovici nu numai că nu au restrâns senzualitatea băiatului, ci chiar au tratat interesele amoroase ale țareviciului mai mult decât condescendent octombrie , i e când Pavel Petrovici avea unsprezece ani, Poroshin spune: "În glumă au spus că a venit timpul ca Marele Duce să se căsătorească Se înroși și din rușine din colț în colț s-a demnit să fugă; În cele din urmă, s-a demnat să spună: "De îndată ce mă voi căsători, îmi voi iubi foarte mult soția și voi fi geloasă Chiar nu vreau să am un corn Da, problema este că sunt foarte bătut: am auzit zilele trecute că astfel de coarne nu văd și nu simt cel care le poartă Este evident că sub Pavel Petrovici s-au spus multe despre aceste întrebări delicate, chiar dacă știa că încornoții de obicei nu știu despre nenorocirile lor La octombrie , cu permisiunea împărătesei și însoțit de Orlov și Panin, Pavel Petrovici a mers să viziteze doamnele de serviciu care locuiau în palat "Întoarcându-se în sine, maiestatea sa s-a demnita să vorbească despre campania sa cu o admirație deosebită și, oricine venea, s-a demnit să întrebe: "ghici unde am fost astăzi?" După povești, a intrat în gânduri tandre și, încântat de încântare, a căzut pe canapea Apoi au citit Dictionnaire encyclopédique Înălțimea Sa a găsit acolo cuvântul amour Biblioteca Runiverse IMPARATUL PAUL I și citește o explicație a acesteia Panin a întrebat-o pe Înălțimea Sa de cine este îndrăgostit acum Alteța Sa a recunoscut că este îndrăgostit, dar nu a spus pe cine În cele din urmă, Panin i-a spus să-i spună măcar de cât timp era îndrăgostit La aceasta, Înălțimea Sa a răspuns că va fi un an în următoarea lună a lunii decembrie O lună mai târziu, Înălțimea Sa s-a demnit să danseze mult cu iubita lui și a făcut cu mâna foarte vizibil Trebuie mărturisit că astăzi a fost deosebit de bună și nu a învins cu severitate atacurile Înălțimii Sale Panin a glumit despre Marele Duce, despre cum a fost anterior îndrăgostit de Prințesa Khovanskaya, iar acum nu vrea să joace o comedie la fête d'Amour cu ea La octombrie , Poroshin a remarcat că Pavel Petrovici devenise inteligent și a spus "l'amour fait des prodigues" Persoanele, și astfel de alcătuiesc marea majoritate, care cred în puterea metodelor pedagogice, nu pot decât să fie indignate de o astfel de conviețuire a educatorilor lui Pavel Petrovici și, de exemplu, Shumigorsky x) consideră că este necesară, în ceea ce privește creșterea acestui suveran , să notăm: "societatea din jurul lui Pavel nu era leneșă sau neascultătoare în țările Sankt Petersburg și credea că el nu va fi așa în vremurile moderne; dar totusi, sub nici un sistem de educatie, era necesar sa se rasfete dezvoltarea prematura a senzualitatii la un baietel de io ani si sa-i inflameze imaginatia Fără îndoială, însă, că greșelile educatorilor - dacă au existat, pe care nu mă prezum să le judec - nu au avut consecințe rele, iar Pavel Petrovici nu a fost molipsit de exemplul prost al contemporanilor săi În general, toate eforturile cele mai lăudabile ale profesorilor lui Pavel Petrovici nu i-au corectat deficiențele, iar greșelile profesorilor nu i-au făcut rău Pavel a iubit patru femei, dar un singur atașament față de Nelidova merită un studiu atent "La septembrie , Paul s-a căsătorit cu Natalya Aleksevna (Wilhelmina de Hesse - Darmstadt); La aprilie , Marea Ducesă a murit în urma nașterii Sub influența rapoartelor lui Asseburg, contele Panin, ale cărui dorințe coincideau cu intențiile lui Frederic cel Mare, a stat !) Dicționar bibliografic rus, p Biblioteca "Runivers" V F h și w Urmând prințesa Wilhelmina, a tratat problema în așa fel încât Pavel Petrovici s-a obișnuit imperceptibil cu ideea de a o considera pe Natalya Aleksyevna viitoarea sa mireasă În momentul decisiv, țareviciul a înmânat cu adevărat mărul persoanei potrivite;

între timp în culise stăteau regele Prusiei și contele Panin Este destul de firesc ca Pavel Petrovici, cu toată ardoarea tinereții, să se îndrăgostească de soția sa, care, din câte se poate judeca, din unele informații disponibile, poseda inteligență și caracter Marea Ducesă avea ani când s-a căsătorit și, prin urmare, putea avea deja un caracter consacrat) Natalya Aleksievna l-a supus rapid și complet pe Pavel Petrovici influenței ei; acest lucru era atât de evident încât trimisul englez Harris a scris: "Prima soție a Marelui Duce a reușit să găsească arta de a-l guverna în așa măsură încât a demis câțiva camarazi, aparent aleși de el însuși, iar de atunci societatea lui, a lui divertisment, chiar și sentimentele lui - totul se supunea complet soției sale Abia i-a permis să-și dezvolte abilitățile mentale, în urma cărora dispoziția lui dintr-un loc viu și rapid a devenit grea, tristă și apatică ") Natalya Aleksievna a vrut să joace un rol politic, și-a tratat soțul despotic și l-a adus pe Andrei Razumovsky atât de aproape de ea, încât împărăteasa a considerat necesar să-și avertizeze fiul despre intrigile unui prieten care a abuzat de încrederea nemărginită acordată în el și în problemele care au mers dincolo de politică Tânăra soție, cu lacrimi, și-a convins soțul îndrăgostit de altfel, iar Pavel Petrovici a avut un nou motiv de furie împotriva mamei sale, care ar fi vrut să-l ceartă cu soția sa Moartea soției l-a cufundat în disperare pe Pavel Petrovici Ecaterina a II-a, grăbită să "compenseze pierderea" și, de asemenea, milă de fiul ei frânt de inima, l-a prezentat pe Pavel Petrovici cu hârtiile lăsate după defunct; "Remediul", spune Schilder, "a fost fără îndoială crud, dar adevărat, corespunzător circumstanțelor S-a dovedit că A K Razumovsky nu a făcut-o) Schilder, Op cit , p) Corberon (Journal intime , p) a scris despre Natalya Alexevna: Si celle là ne fait pas une revolution, personne n'en ferra) Șumigorski, împărăteasa Maria Feodorovna, p nr Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I a abuzat demn de încrederea lui Pavel Petrovici Cred că orice mamă iubitoare și rezonabilă, fiind în postura Ecaterinei a II-a, ar fi procedat în același mod Este clar că Pavel Petrovici în acest caz ar fi trebuit să fie convins atât de previziune, cât și de atitudinea iubitoare a mamei sale față de el, dar, vai!, cruda lecție dată de viață nu a fost de folos Este evident că prima soție a lui Pavel Petrovici nici nu și-a iubit și nici nu și-a respectat soțul; a reacționat cu un fel de cruzime de neînțeles și inutilă la dragostea arzătoare a tânărului ei soț; desigur, se poate face presupuneri că ea și-a dat seama în curând de nesemnificația lui completă și a vrut să aibă o persoană dedicată ei pentru "acțiune" A doua soție a lui Pavel Petrovici era virtutea întruchipată; foarte frumos, posedă un caracter uniform și, în general, ar putea fi fericirea unei persoane care iubește viața de familie Împărăteasa Maria Feodorovna a jucat un rol semnificativ în istoria noastră și există o lucrare minunată a lui Shumigorsky despre activitățile ei în literatura noastră: Împărăteasa Maria Feodorovna, Cuvioasa și virtuoasa Maria Feodorovna a fost mereu devotată soțului ei și a făcut tot ce a putut pentru a-i păstra afecțiunea și respectul, i-a tratat cu condescendență neajunsurile și, în măsura în care a știut să-l influențeze în mod benefic Deficiențele Mariei Feodorovna nu au putut avea o influență rea asupra relațiilor maritale ale lui Pavel Petrovici; îngustimea orizontului ei politic, atașamentul excesiv față de rude și antipatia față de Ecaterina a II-a - toate acestea erau virtuți în ochii lui Pavel Petrovici Soții au convergit în venerarea Prusiei, cultul rudeniei și antipatia față de Ecaterina a II-a Vanitatea meschină, pedanteria, aroganța față de cei mai de jos și respectul față de cel mai înalt, dragostea pentru

ceremoniile Mariei Theodorovna nu putea decât să-i placă lui Pavel Petrovici În mintea ei, Maria Feodorovna era și o soție perfect potrivită pentru Pavel Petrovici; nu era foarte deșteaptă, dar nu era limitată Chiar și observatorii atenți diferă în părerile lor cu privire la care dintre întrebările filozofiei, carte Biblioteca "Runivers" V F chizh супруговъ умнѣе Карберонъ въ г сообщалъ о Маріи Ѳеодоровнѣ "Îi mulțumește soțului ei cu farmece de tinerețe, de prospețime și poate de superioritatea pe care o are asupra ei" Въ g Іосифъ II писалъ своему брату Леопольду "Marele Ducesă are o influență pozitivă bazată pe cele mai strânse legături cu voința și dorințele Marelui Duce Este privită mai mult sau mai puțin, ca viitoare suverană a acestei vaste monarhii, Marele Duce, fără a fi un imbecil, este totuși departe de a se putea compara pentru spirit și talent cu soțul său) La septembrie , a avut loc căsătoria prințului moștenitor și a început cea mai bună perioadă a vieții sale; tinerii soți se iubeau, locuiau împreună, departe de curtea mare Această idilă a durat până în sau , când, potrivit c Golovina, Nelidova a devenit subiectul unei atenții speciale a lui Pavel Petrovici) În acest caz, am cea mai mare încredere în mărturia Golovinei, pentru că Nelidova s-a născut în și, prin urmare, este cu totul de necrezut că Pavel s-a îndrăgostit de ea după ; pentru prima impresie, pentru excitarea iubirii, aspectul joacă încă un rol important Nelidova a fost urâtă și, prin urmare, este pur și simplu de necrezut că dragostea pasională a izbucnit pentru o bătrână urâtă Este de la sine înțeles că Maria Theodorovna era extrem de inconfortabilă de pasiunea soțului Nelidovei; scene de gelozie, reproșuri reciproce și împăcare, lupta partidelor la curtea marelui prinț a durat câțiva ani În , mânia lui Pavel Petrovici împotriva soției sale a ajuns în punctul în care a cerut de la Nikita Petrovici Panin "respect pour la Ne-lidoff, mépris pour la grande-duchesse" Refuzând o asemenea propunere, Nikita Petrovici a auzit cuvintele amenințătoare: "Le chemin que vous tenez, monsieur, ne peut vous conduire qu'à la fenêtre ou à la porte" Contele Panin s-a retras și împărăteasa Ecaterina l-a acordat maestrului ceremonial") Maria Feodorovna s-a împăcat cu Nelidova și a intrat într-o alianță cu ea pentru a avea împreună un efect benefic asupra lui Pavel Petrovici și, conform mărturiei tuturor contemporanilor, !) Jurnal intime, p ·) Șumigorski, împărăteasa Maria Feodorovna, p) Însemnări ale contesei Golovina, p *) Schilder, p Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I Nelidova a avut mai multă influență asupra lui Pavel decât soția sa Datorită prieteniei sale cu Nelidova, Maria Feodorovna a trăit relativ bine până în Medicul obstetrician, care a ajutat-o la ultima naștere, a declarat că împărăteasa nu va putea suporta următoarea naștere; este foarte probabil că a fost mituit de adversarii Nelidovei și a împărătesei Maria Feodorovna a fost atât de neglijentă, încât i-a scris o scrisoare lui A Lopukhina, în care o sfătuia să nu vină la Petersburg Când Paul I a aflat despre asta, și-a tratat cu cruzime soția și Nelidova, care a susținut-o Potrivit lui Geiking Pavel I "Sagre der Kaiserin unglaübliche Dirige", și Nelidov "ohne Sclionung behandelt" x), și Golovkin a auzit că, dacă Alexander Pavlovich n'eut fait de son corps une egide à sa mère, on ne sait quelles en auraient pu etre les suites Golovkin consideră că este dovedit că Pavel și-a încuiat soția cu o cheie, iar aceasta a stat în arest timp de trei ore Maria Feodorovna s-a împăcat cu situația ei tristă, "s-a tratat întotdeauna foarte bine pe Lopukhina pentru a-i face pe plac soțului ei Marile Ducese, fiicele împăratului, au cochetat prea mult cu ea, arătându-i atenția "), dar toate acestea nu au ajutat, iar Paul I și-a tratat soția cu ură și

neîncredere "În penultima seară a vieții sale, înainte de a ieși la masa de seară, Pavel s-a apropiat de împărăteasa care stătea în apropiere, s-a oprit în fața ei, zâmbind batjocoritor, încrucișându-și brațele și, ca de obicei, respirând greu, ceea ce era un semn de nemulțumire puternică; apoi a repetat aceleași trucuri amenințătoare în fața celor doi mari duci, Alexandru și Constantin În încheiere, s-a apropiat de contele Palen, i-a șoptit câteva cuvinte la ureche cu un aer de rău augur și s-a grăbit la masă Toți l-au urmat în tăcere și cu pieptul strâns Tăcerea de moarte a domnit peste această masă tristă, iar când, la sfârşitul ei, împărăteasa şi marii duci au vrut să-i mulţumească împăratului, el a înlăturat |) Aus den Tagen Kaiser Pauls , S) La cour et le regne de Paul, p) Însemnări de Golovina, p * Biblioteca "Runivers" V F chizh i-au îndepărtat de el cu un zâmbet batjocoritor și s-au retras repede fără să se încline Împărăteasa a plâns, iar întreaga familie s-a împrăștiat profund agitată Neîncrederea și ura lui Pavel față de virtuoasa soție au fost atât de mari încât nu numai că a închis ferm ușa de la dormitorul său către camerele împărătesei, dar i-a scris personal un decret lui Palen să o aresteze pe împărăteasa și l-a instruit să facă acest lucru atunci când a găsit-o este necesar Nu știm ce intenționa de fapt să facă Pavel I cu împărăteasa - să o închidă într-o cetate sau o mănăstire sau chiar să-i ia viața Ultima presupunere poate fi făcută pe baza următoarelor: Palen i-a explicat împăratului că arestarea împărătesei era un pas riscant și că era greu să găsești executori pentru așa ceva; Pavel l-am chemat pe Arakcheev și liderul, știind că acești monștri sunt capabili de orice Desigur, este posibil ca Paul I să-i fi chemat pe acești călăi, neavând deloc încredere în Palen Cuvintele foarte formidabile ale lui Paul, spuse în repetate rânduri sub A P Gagarina și Kutaisov, sunt cu greu inventate: "Sous peu je me verrai forcé de faire tomber des têtes qui jadis m'etaient chères") Amenințările "un grand coup" au același sens Gagarina, izbită de cuvintele formidabile ale împăratului (văd că este timpul să dea o lovitură mare), a avut simplitatea de a spune: "Nu-mi pot imagina ce a vrut să spună prin marea lovitură pe care vrea să o dea" De asemenea, cuvintele lui Pavel aveau un înțeles teribil: "J'ai un plan que je veux exécuter, qui me rejeunit tout d'un coup de ans"; Nikolai Pavlovici era cu ani mai tânăr decât Konstantin Pavlovici Presupunând că ceva și chiar multe au fost inventate aici de oameni care l-au urât pe Paul I pentru a-și justifica comportamentul, rămâne fără îndoială - acest lucru nu poate fi în niciun caz infirmat - că Pavel a fost atât de ostil față de soția sa, încât l-a instruit pe Palen să o aresteze pe împărăteasa când a găsit-o necesar Chiar presupunând că Palen l-a forțat cu viclenie pe Pavel I să scrie acest decret pentru a avea un document de influențat *) Schilder, op cit , p) Sursele despre aceste circumstanțe sunt date de Gganchulidzev Istoria gărzilor de cavalerie Vol , p Este de la sine înțeles că nu se poate avea încredere deplină în aceste povești; este destul de clar că știm doar o parte din adevăr Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I pe moștenitorul tronului, totuși este evident că Pavel și-a urât atât de mult soția, a avut atât de mult încredere în ea, încât a pus soarta împărătesei încoronate în mâinile slujitorului său Se știe că Maria Feodorovna nu i-a dat soțului ei nici cel mai mic drept de a bănui că e de încredere Maria Theodorovna era atât de virtuoasă, încât nu putea decât să-și iubească soțul; a fost una dintre acele femei care își iubesc mereu soții, oricât de răi ar fi ei Cât de demnă de respect o asemenea virtute, atâta indiferență față de obiectul iubirii, este o întrebare foarte dificilă, dar nu există nicio îndoială că există femei

virtuoase care își iubesc soții doar pentru că sunt soții lor Fără îndoială că Maria Feodorovna a fost întotdeauna devotată soțului ei, l-a tratat cu respectul pentru rangul său, nu cred că l-a iubit pe Pavel Petrovici în a doua jumătate a vieții lor de căsătorie ; și este posibil să iubești un bărbat care umilește demnitatea umană a unei soții devotate Având deplină încredere în sinceritatea lui Sablukov, care povestește despre cât de sfidător și-a exprimat tristețea Maria Feodorovna după moartea soțului ei, nu trebuie să pierdem din vedere faptul că un tânăr ofițer putea fi indus în eroare cu ușurință: din motive de înțeles, a fost util pentru văduvă să-i spună orbe et urbi, cum a fost ucisă de moartea soțului ei Mai credibilă este povestea Golovinei, o femeie observatoare și inteligentă "La opt sau zece zile de la moartea împăratului, am primit vestea despre moartea Arhiducesei, Mare Ducesă Alexandra, care a murit de la prima naștere Atâtea nenorociri ar fi trebuit să o lovească pe Împărăteasa Mamă, sau măcar să o facă să uite în acest moment de tot ce nu avea legătură cu durerea ei În schimb, împăratul Pavel nu fusese încă înmormântat, ea prevăzând deja tot ce era necesar în astfel de cazuri, despre care, din compasiune pentru ea, fiul ei a evitat deocamdată să-i vorbească Împărăteasa Maria a anunțat că slujba curții îi va sluji pe ea și pe el în egală măsură la vremea aceea, împărăteasa mama putea realiza totul de la fiul ei și și-a promis că nu va *) Note ale lui Sablukov, p - Biblioteca "Runivers" LA * Y F ratați o oportunitate De îndată ce primele săptămâni au trecut, ea a început din nou să participe la recepțiile de la tribunal Împărăteasa Maria a ordonat ca portretul ei să fie pictat într-un doliu profund și l-a împărțit tuturor celor care putea În mai, a plecat să locuiască la Pavlovsk, care îi aparținea personal în Pavlovsk a dus un stil de viață mai împrăștiat și mai strălucit decât sub Paul I A avut recepții mari, au fost călărie, la care a participat întotdeauna; au luat masa, au luat micul dejun, au luat masa in diverse parti ale gradinii A plantat copaci, a construit, s-a amestecat în treburile statului, pe cât a putut, într-un cuvânt, părea mulțumită și purtată de plăcerile vieții Reținută, liniștită, mereu ocupată, Maria Feodorovna deja la începutul anilor optzeci a încetat să-l intereseze pe Pavel Petrovici, care căuta mereu ceva nou, mereu nemulțumit de prezent Numai un moralist strict l-ar condamna pe Pavel Petrovici pentru că a început să se plictisească în compania soției sale: mulți s-au plictisit în compania ei Tânărul soț neocupat a devenit interesat de domnișoara de onoare plină de viață și frumos dansatoare a Marii Ducese, Nelidova Compania ei, vioicitatea ei, talentul ei scenic și mai ales dansul l-au încântat atât de mult pe Marele Duce plictisit, încât s-a îndrăgostit de o fată în vârstă: Nelidova era cu doar doi ani mai mică decât admiratorul ei Dar ea s-a remarcat din mulțime nu numai prin vivacitate, inteligență și har, ci și cu o înaltă dezvoltare morală "Această fată bine comportată și respectabilă") nu a vrut să exploateze pasiunea Marelui Duce în scopuri egoiste; din câte știm, ea a căutat să profite de atașamentul lui Pavel I față de ea însăși în folosul său și al vecinilor săi Desigur, nu se poate învinovăți pe Nelidova pentru faptul că mândria ei a fost măgulită de adorația țarevicului, că i-a plăcut preferința care i-a fost acordată Din moment ce Maria Feodorovna a arătat gelozie, Nelidova a avut plăcere de succesul și înfrângerea rivalei ei din august Această personalitate originală a studiat bine personajul lui Pavel Petrovici, a reușit să-l lege de ea mult timp și să-și păstreze pentru totdeauna respectul Nu există nicio îndoială că Nelidova nu este *) Op cit , p ι $ *) Sișkov, Note, p Biblioteca "Runivers" YMTSEYATOR A

DAT ï nu a urmărit scopuri egoiste, iar când Maria Feodorovna s-a împăcat cu ea, acest idealist s-a mulțumit cu rolul bunului geniu al lui Paul I Nelidova a câștigat dragostea și respectul lui Pavel cu inteligența, decența și abnegația Numai ea știa să-l distreze pe plictisit Pavel Petrovici, știa să-l ademenească cu o conversație interesantă; era, de asemenea, profund religioasă, kdk și admiratorul ei, iar asta i-a adus împreună Pavel Petrovici și Nelidova au acordat o importanță deosebită relației lor, ei credeau că această apropiere este plăcută Providenței Shumigorsky în lucrarea sa "Ekaterina Ivanovna Nelidova" citează o scrisoare a lui Pavel Petrovici, din care reiese clar cum a înțeles țareviciul relația sa cu Nelidova "În cine este binele cel mai înalt, dacă nu în Tom, Căruia îmi pun fericirea să te încredințez la fiecare pas al zilei? Îndrăznesc să spun asta: legăturile care există între noi, proprietățile lor, istoria acestor relații, dezvoltarea lor, în sfârșit, toate împrejurările în care atât eu, cât și tu ne-am petrecut viața - toate acestea au ceva atât de special încât este imposibil ca să-mi fie dor de tot din memorie, din atenție, mai ales pe viitor Numai Dumnezeu știe cât și în numele a ceea ce îmi ești drag; Îți chem la binecuvântările Sale cele mai sfinte și rămân tot al tău, slujitor și prieten Numai Nelidova a înțeles caracterul lui Paul I și, prin urmare, a știut să-i inspire un respect serios; ea nu i-a fost frică de el și a răspuns la bufniile lui cu acțiuni și mai îndrăznețe Așa că Sablukov povestește că, împreună cu el și cu soldații care erau de gardă, un pantof de doamnă a zburat pe lângă suveran, care a intrat repede, aproape lovindu-se în cap Suverana s-a dus în biroul lui, iar Nelidova a ieșit pe coridor, și-a luat pantoful, l-a pus și s-a întors în același loc din care venea A doua zi, când Sablukov scotea din garda, suveranul s-a apropiat de el și i-a șoptit încet: "Mon cher, nous avons eu du grabuge hier" Sablukov nu putea spune decât: Oui, Sire' *) Când Paul I în s-a certat în cele din urmă cu soția sa, iar Nelidova nu a reușit să-i împace, ea a salvat totuși Notele lui Sablukov, p Biblioteca "Runivers" V F chizh nul respect pentru suveran; la plecarea ei la Lod, Pavel, după spusele lui Golovin, stătea cu pălăria în mână *) Paul I, în cele din urmă, a dorit să se împace cu prietenul său și a trimis trăsuri de curte la Lod și, deși nu a avut loc o împăcare completă, Paul I nu a manifestat ură față de Nelidova Oricât de mult prețuim virtutea Nelidovei, este încă fără îndoială că ea nu l-a iubit pe Pavel Petrovici; este incredibil și pur și simplu inacceptabil ca o fată, oricât de virtuoasă ar fi, cu apropierea care era între Pavel Petrovici și ea, să reziste tentației, Dacă l-ar iubi, ca pe un bărbat Nu avem nicio informație care să ne dea dreptul de a presupune că Nelidova a fost deosebit de bolnavă, iar o fată sănătoasă este încă supusă legilor iubirii Dacă Nelidova îl iubea pe Pavel Petrovici și nu dorea să fie favorită, pur și simplu s-ar retrage de la curtea mare ducală Nelidova a fost sinceră când i-a scris lui Pavel Petrovici: "Te-am privit vreodată ca pe un bărbat? Îți jur că nu am observat acest lucru de când eram atașat de tine; Cred că ești sora mea Cât de mult a apreciat Pavel I virtutea Nelidovei este dovedit de povestea lui Velyaminov-Zernov Când a vizitat Mănăstirea Smolny, însoțit de Kutaisov și de persoana care i-a spus această poveste lui Velyaminov-Zernov, Paul I a intrat în dormitorul Nelidovei, a tras draperiile patului ei și a exclamat cu încântare: "Acesta este templul virtuții, acesta este templul purității Aceasta este o zeitate în formă umană", a îngenuncheat, i-a sărutat patul de mai multe ori, apoi s-a întors) statornicia morală, curajul și altruismul lui Nelidova l-au impresionat pe Paul I și, prin urmare, această cea mai bună

personalitate din anturajul său a avut cea mai benefică influență asupra lui Bineînțeles, Nelidova, în cele din urmă, nu și-a putut păstra influența asupra lui Paul I, dar este de netăgăduit că dragostea platonică a acestui suveran pentru Nelidova demonstrează că avea interese pur spirituale, că avea nevoie de compania unei persoane înzestrate cu o minte vie, noblețe apreciată de caracter, supus puterii morale Dacă printre * Op, cit pagina) Schemaim Die Ermordung Pauls, S Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL i Nobilimea de atunci avea mai multe persoane la fel de dezinteresate și decente moral ca Nelidov, care au știut să respingă izbucnirile lui Paul I, domnia sa nu ar fi fost atât de groaznică și absurdă Este foarte instructiv faptul că neînsemnatul Kutaisov a reușit să rupă prietenia lui Paul I cu Nelidova; De asemenea, Kutaisov a reușit să împiedice împăcarea între vechii prieteni, deși suveranul se plictisise încă în absența Nelidovei; cu greu nu înțelegea că ea singură îi era devotată cu totul dezinteresat Caracterul sau, mai corect, absența completă a caracterului lui Pavel Petrovici s-a manifestat prin faptul că, după o lungă dragoste platonică pentru Nelidova, s-a îndrăgostit de Lopukhina Este destul de firesc ca, în al patruzeci și cincilea an de viață, Paul I, având în vedere starea de sănătate a împărătesei, și-a dorit să aibă o amantă Desigur, toată viața condamnând moravurile ușoare, toată viața propovăduind sfințenia vetrei familiei, este inconsecvent să începi maitresse en titre, dar poți găsi întotdeauna justificare pentru dorințele tale - cavalerii aveau doamne ale inimii lor, Henric al IV-lea și Ludovic al XIV-lea a avut amante etc Pavel, fără nicio luptă cu el însuși, și-a ales un favorit, i-a dat tatălui ei un titlu princiar, l-a făcut procuror general, până și iubitul mamei vitrege a favoritului a fost răsplătit peste măsură Alegerea favoritului demonstrează că Paul I nu cunoștea deloc oameni, deoarece a fost dificil să găsești o persoană mai puțin potrivită pentru rolul propus decât A P Lopukhina "Expresia feței ei era blândă și blândă și, într-adevăr, Lopukhina era bună și incapabilă fie să-și dorească, fie să facă ceva rău, dar, în același timp, avea o minte îngustă și nu a primit o educație adecvată Influența ei s-a manifestat doar în distribuirea favorurilor; nu avea date care să o extindă asupra afacerilor, deși dragostea suveranului și ticăloșia celor din jur îi dădeau ocazia să se amestece în toate Adesea ea cerea iertare, inocenta cu care împăratul acționa foarte strict în momentele de furie: apoi plângea sau se îmbufna și astfel obținea ceea ce își dorea "*) *) Însemnări de Golovina, p Biblioteca "Runivers" h tí Zh ѣ Nu numai că lui Lopukhina nu-i plăcea Pavel, dar era dezgustat de ea sau îi era frică de el d); a tratat cu fermitate curtarea suveranului îndrăgostit, a avut curajul să-i declare lui Paul I că inima ei îi aparține prințului Gagarin; suveranul a dat premii unui rival fericit, care din punct de vedere moral era atât de inferior soției sale, încât în cele din urmă tânăra a trebuit să cedeze împăratului Paul I nu numai că i-a adus favoruri "dame de ses pensées", acordându-i Crucea Malteză, dar și-a pus numele pe steagul primului său regiment de gardă Culoarea roșie, îndrăgită de Lopukhina, a devenit culoarea preferată a împăratului Ofițerii și toți curtenii, cu excepția servitorilor, purtau această culoare; marea navă se numea Anna etc În general, Pavel o curta pe doamna de ses pensées atât de înflăcărat și de tandru, încât avea dreptul la reciprocitate, dar Anna Petrovna era obosită de această legătură și nu a făcut nimic pentru a-l salva pe Paul de conspiratori O tânără și frumoasă doamnă, cu câteva zile înainte de moartea lui Paul, i-a spus prințului Eugen de Württemberg: "Dacă ai nevoie de azil (azil), îl vei găsi la mine" La prima întâlnire

cu principele, după martie, Maria Feodorovna l-a întrebat dacă este adevărat că o doamnă i-a oferit azil Prințul a răspuns afirmativ și a întrebat cine este această doamnă; împărăteasa a spus: "Îi datorezi recunoştinţă veşnică acestei doamne; dar nu o vei vedea niciodată: ea a plecat" În consecință, Anna Petrovna știa despre conspirație și nu a făcut nimic pentru a-și salva iubitul Cu greu se poate îndoi că era atât de obosită de această legătură, încât nu-i părea deloc rău să-și piardă înaltul patron; este foarte posibil să fi înțeles ce pericole amenințau Rusia dacă conspirația ar fi eșuat! *) A M Turgheniev, în calitate de adjutant al guvernatorului militar al Moscovei, putea cunoaște detaliile acestui caz El asigură că negocierile cu părinții lui A P Lopukhina l-au îngrijorat pe suveran, că mama vitregă a convins-o pe Lopukhina să "să fie de acord" Când Lopukhinii au plecat din Moscova spre Sankt Petersburg, "s-au slujit rugăciuni de despărțire, au binecuvântat apa, au stropit-o pe Anna Petrovna și au silit-o să se culce pe jos și prin ea au purtat sfintele icoane" Antichitatea Rusă USD, pagina Biblioteca "Runivers" ymyeyoatoi * b adus ï Deci, nicio femeie nu l-a iubit pe Pavel Petrovici; a doua lui soție i-a fost devotată, dar prima lui soție și singura lui favorită nu i-a apreciat deloc dragostea Nelidova era prietenoasă cu el, dar el era un mijloc pentru ea, nu un scop Femeile sunt mai sensibile decât bărbații și, prin urmare, nu pot iubi o astfel de persoană așa cum a fost acest suveran nefericit Din câte se știe, nici măcar intriganții curții nu au încercat să-i câștige reciprocitatea și nu au căutat cu el mici intrigi Prințul Eugen de Württemberg, conform poveștilor mătușii sale Maria Feodorovna și a altor membri ai familiei regale, precum și curtenii, care l-au cunoscut bine pe Paul I și ca o persoană deșteaptă care l-a înțeles corect, vorbește despre el astfel: "În allen ande-ren Verhãltnissen ais auf dem Throne würde eg (Paul I) für einen bemitleidungswürdigen Sonderling gehalten haben " Valabilitatea acestei judecăți este confirmată de atitudinea față de el a femeilor pe care le-a iubit * Soarta, parcă ar dovedi marea sensibilitate a inimii unei femei, l-a apropiat pe Paul I de patru femei de cel mai variat caracter Prima lui soție, din câte știm, o femeie ambițioasă și înfometată de putere, l-a tratat pe "bemitleidungswürdigen Sonderling" extrem de crud, evident, pur și simplu îl disprețuia, ca Sonderling Pentru Lopukhina cu minte îngustă și bună, Paul I era atât de antipatic, încât toate eforturile rudelor ei și ale multor curteni care voiau să-i facă pe plac suveranului au fost în zadar; abia când s-a căsătorit cu Gagarin a cedat, dar era atât de obosită de această legătură încât, știind despre conspirație, nu a încercat deloc să-și salveze iubitul august Idealistul Nelidova nu l-a privit pe Paul I "ca pe un bărbat", a fost devotat soției admiratorului ei și, împreună cu ea, a încercat să corecteze deficiențele "bemitleidungswürdigen Sonderling" Virtuoasa Maria Feodorovna și-a dat seama, de la urcarea soțului ei, că "Sonderling" nu era capabil să domnească și a visat să pună ea însăși frâiele guvernului În noaptea și în martie, Maria Theodorovna, ca urmare a unei emoții extreme, și-a trădat visele prețuite, ceea ce reiese nu numai din mărturia unor martori oculari, ci este dovedit și de faptul că contele Biblioteca "Runivers" V F chizh Beningsen, cel mai responsabil pentru catastrofă, s-a bucurat de favoarea lui Alexander Pavlovich, trebuie să ne gândim că, datorită energiei lui Beningsen, visele prețuite au rămas doar vise Sincer iubitor și respectând profund mama lui Konstantin Pavlovich i-a spus lui Langeron că atunci când i-a apărut în noaptea de martie lui Alexander Pavlovich "Dans se moment, on vint avertir mon frère de tout ce que prétendait ma mère; il s'écria

"Mon Dien, encore ce surcroît d'embarras Il ordonna a Pahlen d'aller la raisonner et la faire renoncer à des idées au moins singuEeres et fort déplacées dans un pareil moment" *) Desigur, puterea este atât de atractivă încât visele menționate mai sus sunt destul de ușor de înțeles Dezamăgirea crudă și conștiința că aceste vise prețuite au fost descoperite destul de inutil, explică pe deplin disperarea ulterioară și starea de spirit dificilă a Mariei Theodorovna Evident, a fost necesar să arătăm o întristare profundă, a fost necesar să ne răzbunăm pe "eliberatori", care nu au ținut cont de aceste vise prețuite Maria Theodorovna a făcut tot posibilul pentru a-i face pe "eliberatorii" să sufere, dar Beningsen, care a asigurat că i-a spus Mariei Theodorovna - "Doamnă, on ne joue pas la comedie" s-a bucurat întotdeauna de favoarea, sau,, by cel puțin, cu încrederea lui Alexandru Pavlovici În cele din urmă, pentru a elimina eventualele neînțelegeri, trebuie să spun câteva cuvinte despre o împrejurare din viața lui Pavel I, deși în sine nu are sens și încă nu este deloc delicat să vorbim despre ea Când obstetricianul, invitat să ajute la ultima naștere a Mariei Theodorovna, a anunțat că următoarea naștere ar putea amenința viața împărătesei, Maria Theodorovna, "ainsi que toutes les femmes vertueuses, fort attachée aux devoirs conjugaux ne goûta point cette belle résolution , trait le professor allemand d 'ignorant et d'impertinent mais autre n'en fut') Golovkin cunoștea viața și oamenii și, prin urmare, această remarcă veninoasă este destul de adevărată, dar mi s-a părut nepotrivită și nu în totalitate decentă Observatorul și cinic Golovkin, desigur, nu știa că împărăteasa i-a scris cu o franchețe excesivă lui Ple *) Panchulidzev, op cit , p) Golowkine La cour et le regne de Paul I, p * Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I Şceev "După nașterea mea, moartea mamei mi-a stricat sănătatea în așa măsură, încât împăratul a vrut să aibă grijă de mine Știi că atunci a plecat într-o călătorie La întoarcerea lui, am hotărât de patru ori să-i vorbesc (mi-e rușine să fac o astfel de mărturisire, dar mărturisesc că mă așteptam la această întorsătură a lucrurilor și am considerat că era de datoria mea să-l avertizez) că sănătatea mea a fost restabilită, că Rogerson , Beck și Bock m-au asigurat că o nouă sarcină nu mă pune în niciun pericol și că este de datoria mea să-i spun asta Împăratul mi-a obiectat că nu voia să fie cauza morții mele și că, din cauza ultimei mele nașteri grele, aceasta va sta pe conștiința lui При дальнѣйшемъ разговорѣ Павелъ объяснилъ: "că era complet bolnav fizic că nu mai știa de nicio nevoie, că era complet inutil și că nu mai era o idee care i-a trecut prin cap, că "a fost paralizat definitiv" *) Cred că Shumigorsky ne vorbește absolut în zadar despre aceste conversații maritale intime; Cred că istoricul nici măcar nu are dreptul de a atinge astfel de aspecte secrete ale vieții, nu are dreptul de a folosi sinceritatea cu totul excesivă a Mariei Theodorovna; era pe deplin conștientă de acest neajuns al ei și, prin urmare, i-a cerut lui Nikolai Pavlovici să-și ardă jurnalul fără să-l citească, ceea ce a fost făcut de acest suveran N A Engelgardt (Review of the work of Shumigorsky Emperor Paul I, , Historical Bulletin, , May, p) acordă o mare importanță acestei scrisori a Mariei Theodorovna către Pleșceev; el scrie: "Dar, fără îndoială, dezechilibrul caracterului lui Pavel și agravarea sa deosebită în perioada de la ianuarie , poate fi foarte satisfăcător explicat de orice medic tocmai pe baza mărturiei mai sus menționate a împărătesei și a lui Paul I propria mărturie despre starea de masculinitate " Întrucât este posibil ca alți cititori ai lucrărilor prezente și promise ale lui Shumigorsky să aibă neînțelegeri exprimate de N Engelhardt, consider că este necesar, ca medic, să mă oprim asupra

acestei împrejurări în viață *) Șumigorski Împăratul Paul I, p -
Biblioteca "Runivers" V F chizh Îl cunosc pe Paul L, deși, repet încă o dată, cred că în esență nu merită să vorbim despre el, și este incomod "Fiecare doctor" știe că de obicei un soț care își întemeiază o a doua familie își asigură soția obosită că este: "tout à fait nul" etc ; este foarte posibil ca toate aceste asigurări ale lui Paul I să nu fi fost altceva decât o încercare de a o liniști pe împărăteasa, într-o formă politicoasă, un refuz de a devoirs conjugaux Așa le spun soții politicoși soțiilor lor când își iau o amantă și dintr-un motiv sau altul nu vor să se certe cu soția lor Este posibil ca Paul I, în cel de-al patruzeci și patrulea an de viață, să fi îmbătrânit atât de mult, din cauza predominanței semnificative a proceselor catabolice în corpul său, încât să se considere sincer mal au physique O astfel de auto-amăgire apare la persoanele în vârstă; de cateva luni nu au "besoin" si cred ca a venit deja batranetea x) Dar Pavel I fie s-a sustras politicos de la propunerea soției sale de a restabili relațiile conjugale, fie s-a înșelat în privința apariției timpurii a bătrâneții La scurt timp după această scrisoare a Mariei Feodorovna către Pleshcheev, ea a aflat că soțul ei era încă tânăr Nu știm ce fel de conversații au avut loc între soți și, în cele din urmă, nu ne interesează deloc aceste conversații intime, dar virtuosul soț, în grija ei pentru sănătatea și atașamentul față de casa soțului, a mers așa da Este usor ca camarelul imparatesei, nobila Yuryeva, a avut copii de la Paul I) "Fiecare medic" cunoaște astfel de cazuri de solicitudine ale soților virtuoși și chiar ale mamelor Evident, Maria Feodorovna a apreciat plângerile lui Pavel cu privire la pierderea tinereții și, temându-se de influența lui Lopukhina, a găsit o frau de cameră acomodativă și devotată Dar "masculinitatea" lui Paul a fost atât de mare încât Iuriev nu a fost suficient pentru el și a căutat cu insistență reciprocitatea prințesei Gagarina Este evident că el, ca om care nu a abuzat niciodată de Baccho et Venere, și-a păstrat curajul) Observaţii interesante despre această împrejurare: "Doctor *, , No i- ; La problema actului sexual) Shumigorsk Împăratul Paul I, p Iuriev este înfățișat de Pisemski Marea agitată Partea I, capitolul IX Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I și în al patruzeci și cincilea și al patruzeci și șaselea an al vieții sale Prin urmare, referirea lui N Engelhardt la "starea masculinității sale (a lui Paul)", ca motiv al dezechilibrului caracterului său și a agravării sale deosebite începând cu ianuarie , este evident o neînțelegere De-a lungul vieții sale, Paul I a fost foarte moderat în viața sa sexuală, ceea ce se explică pe deplin prin marea predominanță a proceselor catabolice în corpul său Pavel I a murit foarte devreme și, prin urmare, a rămas necunoscut când viața lui sexuală s-ar fi ofilit complet; trebuie să ne gândim că ar fi devenit relativ devreme învechit, ceea ce depindea de predominarea proceselor catabolice în corpul său XII Nu avem nici măcar un indiciu al bolii mintale a lui Paul I, cu excepția cazului în care, bineînțeles, numim acțiunile lui nesăbuite și cruzimea și severitatea cu care a pedepsit uneori cele mai nesemnificative infracțiuni Pentru a aprecia corect semnificația acestor acțiuni și această cruzime, este necesar să se compare comportamentul lui Paul I înainte de urcarea la tron și după urcarea sa - Ecaterina a II-a, cu perspicacitatea ei caracteristică, și-a dat seama că Pavel Petrovici nu era în stare să domnească și dorea să-l înlăture de pe tron; este imposibil de stabilit cu certitudine când i-a venit gândul la aceasta, pentru că, desigur, înțeleapta împărăteasă a înțeles bine cât de greu era să pună în aplicare o asemenea idee și s-a gândit îndelung Indiferent cât de fără

inimă am considerat-o mamă pe Ecaterina a II-a, i-a fost încă greu să se decidă cu privire la privarea de drepturile propriului fiu și a tatălui nepoților ei iubiți Ea trebuie să fi gândit mult timp la această problemă extrem de complicată, a cântărit cu atenție toate argumentele pro și contra și, în cele din urmă, a decis să treacă tronul nepotului ei Este destul de firesc că dacă Pavel Petrovici ar fi arătat semne clare și neîndoielnice de boală mintală înainte de moartea mamei sale, sau ar fi comis acte care i-au dovedit nebunia, sau absolut criminală, sarcina Ecaterinei a II-a ar fi fost mult facilitată Ea s-ar putea referi fie la un bo spiritual Biblioteca "Runivers" V F chizh plângerea fiului, ca motiv pentru înlăturarea lui de pe tron, sau pentru a-i sublinia crimele, lipsindu-l de dreptul la tron Printre apropiații acestei împărătesi se numărau oameni care erau complet devotați, care doreau să-i facă pe plac și, desigur, acești oameni au aflat despre comportamentul țarevicului prin toate mijloacele, chiar și imorale, și nu au putut afla nimic așa hotărât să-l înlăture pe Pavel Petrovici de pe tron Țareviciul i-a bătut pe soldați și chiar pe ofițeri, dar l-a amenințat doar că îl bate pe grădinarul Bush cu un băț pentru că i-a trimis flori fiicei țarului Desigur, unii au crezut că acest lucru nu este bine, dar au fost mulți oameni care au găsit o asemenea severitate nu inofensiv Țareviciul a făcut multe necazuri pentru mama sa), și-a permis comentarii foarte dure despre ea), dar a apărut totuși la nunta lui Alexandru Pavlovici în septembrie , deși la început a refuzat să participe la sărbătorile care au însoțit căsătoria lui fiul său La fel ca însăși Ecaterina a II-a, la fel sunt și unele persoane din Europa și din Europa Rușii i-au recunoscut lui Pavel Petrovici un anumit drept de a avea o atitudine negativă față de mama lui, iar Pavel Petrovici a folosit acest drept fără a depăși limitele permisului; chiar şi când unii curteni *) Arhiva principelui Vorontsov, vol XXIV, p) S M Solovyov i-a spus lui Bartenev că avea în mâini o foaie din mâna Ecaterinei, pe care ea își transmite conversația cu fiul ei și adaugă că a izbucnit în plâns (Arhiva Rusă, , vol II, p) ·) La întrebarea pusă de Ludovic al XVI-lea, este adevărat că în alaiul său nu există nicio persoană pe care să se poată baza, Pavel Petrovici a exclamat: "Aș fi foarte nemulțumit dacă ar fi un pudel loial mie lângă mine; înainte de a pleca de la Paris, mama ar fi ordonat să-l arunce în Sena cu o piatră la gât" (Hunolsteìn Corespondence inedit de Marie Antoinette, p) Țareviciul a vorbit și mai ascuțit despre mama sa în fața Carolinei din Napoli, care ea însăși a povestit apoi despre acest truc Contelui Golovkin Regina, când conversația a atins guvernarea, a remarcat că nu era nevoie să vorbim despre legi în prezența unui prinț care trăia într-o țară cu cea mai perfectă legislație Țesareviciul a spus la aceasta: "Legile în Rusia! legi într-o țară în care cea care domnește rămâne pe tron, călcând legile cu picioarele* Potrivit Karolinei, "a fost o frică generală și s-au grăbit să schimbe conversația" Ekaterin / Pavel Petrovici i-au vorbit foarte aspru lui Leopold al Toscana despre angajați Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I după toate probabilitățile, l-au provocat în mod deliberat la bufnii ascuțite și complet inacceptabile, știa să se rețină Deși nu avem nicio informație pozitivă despre asta, putem presupune cu siguranță că, dacă Ecaterina a II-a l-ar fi considerat nebun pe fiul ei, ea ar fi cerut părerile medicilor, ar fi prescris vedete străine pentru a-și verifica în sfârșit părerea și a o confirma cu lor autoritate Ea cunoștea bine istoria Danemarcei și evenimentele din Anglia, știa despre ereditatea dificilă din casa Holstein-Oldenburg x) Într-un cuvânt, înainte de a urca pe tron, Pavel Petrovici s-a comportat atât de atent, a fost atât

de reținut încât toți cei care nu și-au dorit aderarea, prin urmare, aproape toți cei care au luat parte activ la viața politică a Rusiei, nu au avut dovezi sigure ale sale nebunie; Folosesc în mod deliberat această expresie, deoarece este cea mai largă: ei consideră că atât o persoană bolnavă mintal, cât și o persoană extrem de nesăbuită, incapabilă de viață independentă, sunt nebuni Pavel Petrovici nu numai că a fost reținut și și-a permis să se trezească numai în limitele a ceea ce era permis, dar și-a pregătit și asistenți și executori devotați Deși nu există nicio îndoială că exercițiile militare de la Gatchina i-au făcut plăcere imediată, totuși, pe baza acțiunilor sale la început la aderare avem dreptul să credem că la Gatchina şi-a pregătit cu prudenţă un sprijin, mai ales împotriva gardienilor ostili Pavel Petrovici în Gatchina și-a instruit angajații și apărătorii, i-a instruit în conformitate cu opiniile sale despre administrația publică A reușit chiar să selecteze și să pregătească angajați care erau destul de potriviți pentru el, care și-au asimilat opiniile și obiceiurile, de exemplu, Arakcheev, Lidener, Obolyaninov, Kologrivov etc ; au fost și soldați devotați lui, așa cum sa dovedit în martie ; ingeniosul ofiţer a profitat cu pricepere de ura dintre paznicii Ecaterinei şi "ticăloşii Gatchina") Ne va fi și mai clar că Pavel Petrovici) Scrisoare către doamna Bjelka din ianuarie Colecția, vol XXVII, p) iSchiemann op cit , S Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" c F chizh era sănătos din punct de vedere psihic înainte de aderare, dacă acordăm atenție relației sale speciale cu mama sa; Desigur, au existat carierişti frivoli, oameni ambiţioşi ofensaţi care au folosit toate trucurile pentru a-l pune pe ţareviciul "deposedat" împotriva mamei sale "care îi încălcase drepturile"; cu toate acestea, aceste intrigi nu au provocat niciun act nesăbuit din partea lui Pavel Petrovici De asemenea, a fost consecvent comportamentul lui Pavel Petrovici la aderarea sa; încet, încetul cu încetul, caracterul său s-a manifestat în toată deplinătatea; domnia sa este o manifestare psihologică a caracterului său și, prin urmare, prezintă un mare interes pentru psiholog și sociolog Paul I, care până la de ani s-a stăpânit suficient de satisfăcător, încetul cu încetul se eliberează de toate constrângerile exterioare, de tot ce l-a împiedicat să trăiască așa cum și-a dorit și în sfârșit face aproape tot ce-i place - asta este regalitatea este pentru un psiholog acest suveran nefericit Nu e nevoie să spunem că în toată istoria lumii găsim puține cazuri de studiere a emancipării treptate a individului de toate constrângerile exterioare Abia la sfârşitul domniei sale, Pavel I aproape că nu s-a înfrânat şi a făcut tot ce a vrut; nu mai poate exista nici o îndoială că dacă această domnie nefericită ar fi continuat încă câțiva ani, caracterul suveranului s-ar fi manifestat și mai deplin Cu atât mai sigur este că până la urmă, mai devreme sau mai târziu, o personalitate neîngrădită ar fi intrat într-un conflict fatal cu interesele altor persoane; războiul care amenința Rusia ar forța într-un fel sau altul un individ neîngrădit să se supună voinței altcuiva; În cele din urmă, putem presupune o reacție a cel puțin unei victime a crudei arbitrarități a lui Paul I Singurul motiv de întârziere pentru Pavel I la aderare a fost teama de a-și pierde tronul și viața; la începutul domniei, această teamă a fost atât de mare încât au fost emise legi care să atragă simpatia clerului și a țăranilor La decembrie , împăratul a eliberat de pedepse corporale persoane din cler; în ziua încoronării, un manifest special ordona ca țăranii să lucreze la pom Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I lucrătorilor doar trei zile pe săptămână și era interzisă obligarea acestora să lucreze duminica Cu toată ura lui

pentru mama sa și instituțiile pe care le-a creat, la noiembrie , Sărbătoarea Ordinului Cavalerilor Sfântului Gheorghe nu a fost anulată În ziua încoronării, favorurile au căzut ca o corn de abundență, ceea ce, desigur, s-a datorat în principal dorinței de a avea angajați și interpreți devotați Încoronarea a avut loc la aprilie ; Pavel I i-a acordat o importanță deosebită; știa de sfatul regelui-filozof către nefericitul Petru al III-lea să se grăbească cu încoronarea După aprilie , Pavel I se temea deja mai puțin pentru soarta lui și, prin urmare, putea să ducă la îndeplinire mai liber ceea ce îi plăcea, iar acum la aprilie nu numai că se confirmă decretul din ianuarie: "de îndată ce nobilimea este înlăturată , atunci privilegiul nu-l privește", ci "față de aversiunea disidenței și păstrarea conceptelor directe și monotone ale legii", cetățenii breslei și persoanele din cler erau echivalați cu nobili Astfel, în Rusia nu existau persoane excluse de la pedepse corporale; acum, conform legii, era posibil să se bată pe oricine "căzuse într-o crimă" Mitropolitul Platon, în calitatea de fost mentor al lui Pavel, s-a angajat, prin cererea nobililor, de a fi purtătorul de cuvânt al nemulțumirii lor: nobilii i-au cerut mitropolitului să raporteze suveranului că este foarte strict și că ar trebui să-și schimbe tratamentul față de ei Dar Paul I "nu a luat bine cuvintele lui Platon și i-a poruncit să nu părăsească Moscova" x) Clerul a fost liniștit prin ordine și "pentru cavalerie" a suportat totul și au fost emise două ordine pentru a pedepsi nobilimea îndârjită: la aprilie a urmat un manifest * despre iertarea gradelor inferioare absente și a oricărui rang de oameni și pe mai a urmat un decret al senatului, "ca de la nimeni în niciun loc să nu fie primite petiții semnate de mulți În consecință, iobagii fugari își luau rămas bun, iar nobilimea a fost lipsită de unul dintre drepturile lor esențiale Ar putea fi date multe astfel de exemple; este general recunoscut că persoanele clerului au suferit cel mai puţin în timpul acestei domnii; nici o ciocnire puternică cu demnitarii bisericii la *) Shumigorsk, Dicționar biografic rus, p * Biblioteca "Runivers" V F chizh Pavel I nu a fost acolo și nici măcar Platon, care a decis să se opună suveranului, nu a suferit Diaconul, care l-a numit pe Konstantin Pavlovici împărat pe ectinia, a fost doar privat de locul său; aceasta a fost în , după căderea Nelidovei *) Evident, Paul I și-a amintit întotdeauna cât de influenți au fost clerul în Pavel I a avut o memorie bună și și-a amintit bine zicala profetică a marii sale mame, exprimată despre părerea fiului său despre metoda de suprimare a revoluției din Franța "Vous êtes une animale feroce, sau nu înțelegeți că Pușkini se pot lupta cu idei? Dacă vei domni astfel, domnia ta nu va dura mult " Pavel! era atât de deștept încât încă mai acorda importanță predicției mamei sale; "lașitatea la primul pericol" i-a amintit multă vreme fiului său de aceste cuvinte înțelepte ale marii împărătese Dar, deși "toată lumea a fost în fiecare minut în anxietate și entuziasm, dar cu toate acestea, nimeni nici măcar nu s-a gândit la indignare", așa cum mărturisește Velyaminov-Zernov) Paul I a ajuns la concluzia că avea dreptate, dar mama lui a greșit În cele din urmă s-a hotărât să spună: "Ei bine, nu știu cine acum, nu spun "ferice", ci "bête", eu sau mama") Desigur, Paul I a fost destul de fericit când a fost convins că nu el, ci mama lui urâtă s-a dovedit a fi "bête" Pavel I a fost atât de superstițios încât a crezut predicția: dacă domnește în siguranță timp de patru ani, atunci nu are de ce să se teamă De aceea, în ultimele luni, socotindu-se în afara oricărui pericol, s-a gândit cu deosebită plăcere că "bête" era mama lui, iar nu el; cu cât regimul lui diferă mai mult de cel al mamei sale, cu atât ea va fi mai "bête" și el va

avea dreptate Prin urmare, ultimele luni ale acestei domnii au fost
cele mai groaznice: Pavel I considera totul permis pentru el însuși ■
Trebuie să recunoaștem că a avut aproape dreptate: dacă curierul nu ar
fi întârziat cu o zi ordinul către Arakcheev, Paul I ar putea avea
"mener ces gens-là" după cum credea de cuviință; nu fi printre *)
Golovkin, op cit , p ,) Schiemann , op cit , S) Schilder, p
Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I conspiratorii unui om atât de
energic și inteligent ca Palen, conspirația nu ar fi izbutit și î > ° '
Am folosit traducerea din cartea lui Schilder) Schilder, op cit , p
Biblioteca "Runivers" V F chizh dovedește două lucruri: în primul rând,
că nu trebuie să meargă noaptea când vrea să doarmă și, în al doilea
rând, să nu se atingă de pereți, abia dezghețați, într-o climă ca a ta,
domnule Sunt sigur că îmbrăcămintea ta a fost pătat de praf de pe
pereții casei din partea stângă Nu este prințul? > termină de Lin,
întorcându-se către Prințul Kurakin Oberkirch nu dă răspunsul lui
Kurakin; este puțin probabil ca ea să nu noteze răspunsul lui Kurakin,
deoarece acel răspuns ar explica totul Kurakin trebuia să tacă: dacă ar
fi răspuns nu la întrebarea lui de Lin, ar fi confirmat totuși că s-a
întâmplat ceva; nu putea spune da, pentru că într-adevăr rochia
țarevicului nu era acoperită de praf Toată povestea lui Pavel Petrovici
pentru un psihiatru pare o invenție proastă; cel puțin, în decursul
celor treizeci de ani de activitate psihiatrică, nu am auzit sau citit
niciodată despre o asemenea viziune sau o asemenea viziune O
halucinație complexă - și în acest caz vorbim despre o halucinație
foarte complexă - nu este niciodată singura în viață În viziunea
compusă de Pavel Petrovici au existat halucinații clare ale văzului,
auzului și atingerii; aceste halucinații au continuat mult timp, au
fost persistente, semnificative; toate acestea nu pot apărea deodată;
halucinațiile, ca toate fenomenele patologice, se dezvoltă și se opresc
treptat Cunoscând natura lui Pavel Petrovici, este pur și simplu
imposibil să îi permiteți să se ascundă despre halucinațiile care au
apărut în el și, între timp, nu a spus nimănui despre nicio altă
viziune Asemenea viziuni frumoase și profetice, pe care le-a compus
Pavel Petrovici, indică tocmai invenția lor; nu există astfel de
viziuni poetice în viață După cum știe toată lumea, o invenție care
seamănă cu realitatea este accesibilă numai oamenilor talentați, dintre
care Pavel Petrovici nu a aparținut și, prin urmare, există detalii în
opera sa care indică în mod clar nesiguranța completă a poveștii sale
Da, destul este imposibil, mergând pe străzile din Sankt Petersburg, să
atingem constant pereții caselor lateral, deoarece în aproape fiecare
casă avem intrări cu trepte situate pe trotuar; trebuie să ne gândim că
Pavel Petro- Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I în timpul poveștii,
și-a amintit de străzile orașelor italiene și a uitat de străzile din
Sankt Petersburg Pe vremea aceea în Petersburg erau puține străzi cu
case care se atingeau direct una cu cealaltă Numai în poveștile de
Crăciun există viziuni; nimic de genul acesta nu se întâmplă în viață
și, prin urmare, povestea țarevicului că viziunea l-a lăsat exact în
locul unde a fost ridicat ulterior monumentul lui Petru cel Mare,
indică faptul că întreaga poveste este gânditoare Comportamentul lui
Pavel Petrovici atunci când se întâlnește cu un străin misterios este,
de asemenea, greu plauzibil; dacă Pavel Petrovici ar fi luat o viziune
pentru realitate, atunci, desigur, le-ar fi ordonat însoțitorilor săi
să-l apuce pe cel obrăzător; dacă l-ar fi confundat pe misteriosul
însoțitor cu o viziune, atunci ar fi țipat de frică, ar fi chemat
ajutor; nici oamenii care nu sunt la fel de timizi ca Pavel Petrovici
nu se plimbă calm pe lângă apariție Este la fel de puțin clar cum Pavel

Petrovici l-a putut vedea pe misteriosul tovarăș de lângă el, când el însuși era în contact cu zidul; se poate presupune că a fost o pseudo-halucinație; dar în acest caz, detaliile pe care halucinantul le-a perceput sunt complet neplauzibile: strălucirea ochilor, îndepărtarea pălăriei etc , ca să nu mai vorbim de halucinațiile auzului și atingerii Știind cum Pavel Petrovici nu a știut să fie secretos, este greu de recunoscut că timp de câțiva ani nu a spus nimănui despre această viziune până în și nu a spus nimănui despre ea după aceea; spunând această poveste în , el a cerut o promisiune de a păstra tăcerea pentru a nu-și supăra soția iubită de atunci; dar mai târziu, când a insultat-o pe Maria Theodorovna, nu a avut nevoie să ascundă această aventură misterioasă De asemenea, este incredibil că prințul Kurakin, chiar și după moartea lui Paul I, nu a spus nimănui despre acest incident Kurakin știa cum Maria Feodorovna a onorat memoria soțului ei, a înțeles că i-ar oferi o oarecare consolare să știe că nefericitul ei soț a murit din voia sorții, conform unei preziceri date de puteri superioare, și nu a povestit niciodată despre această viziune profetică Oberkirch a scris asta Biblioteca "Runivers" V F chizh Kurakin a zâmbit în timpul povestirii, lucru pe care naratorul august a observat-o; Kurakin cu greu ar fi zâmbit dacă ar fi existat măcar un sâmbure de adevăr în povestea lui Pavel Petrovici Pavel Petrovici se putea considera Hamlet; povestea lui vizionară prost concepută este pur și simplu o imitație nefericită a lui Shakespeare; Pavel Petrovici a avut suficientă inteligență și gust pentru a nu încredința rolul vieții de apoi lui Petru al III-lea: toată lumea a înțeles că memoria tatălui său nu permitea o asemenea profanare a viziunii lui Hamlet și, în loc de spiritul sau umbra tatălui, era nevoie de spiritul lui Petru cel Mare; părea să iasă mai maiestuos decât al lui Shakespeare Chiar și un istoric atât de serios precum Schilder crede în veridicitatea acestei povești; Între timp, această poveste este la fel de probabilă pe cât este adevărată asemănarea lui Pavel Petrovici cu Hamlet · Așadar, Paul I nu a suferit de boli mintale și trebuie să fim de acord cu opinia marii împărătese despre el, care își cunoștea bine nefericitul fiu, era dotat cu o perspectivă extraordinară și înțelegea clar situația politică din Rusia Odată, în societatea intimă a Ecaterinei a II-a, Platon Zubov a spus despre Pavel Petrovici: "Il est fou"; împărăteasa i-a răspuns: "Je le sais comme vous, malheureusement il ne l'est pas assez pour pouvoir mettre l'Etat à labri des maux qu'il lui préparé" Înțeleapta împărăteasă, convinsă că Pavel Petrovici nu poate fi înlăturat de pe tron din cauza bolii și înțelegând clar cât de groaznică va fi domnia lui pentru Rusia, a decis să facă o lovitură de stat; în caz contrar, este imposibil să se numească înlăturarea de pe tron a moștenitorului legitim, declarat și încoronarea fiului cel mare al acestui moștenitor legitim S-a dovedit a fi foarte greu chiar și pentru Ecaterina a II-a să facă o asemenea lovitură de stat; din câte se ştie, a fost chiar peste puterile ei datorită intervenţiei lui La Harpe, conform remarcii corecte a lui Valishevsky, care l-a făcut rău lui Alexandru Pavlovici apropiindu-l de Pavel Petrovici) Este de la sine înțeles că Ecaterina a II-a a înțeles pe deplin ce impresie proastă ar face o asemenea lovitură de stat ca) Golovkin La cour et le regne de Paul, p Nu) Waliszewsky" Autour d'un tron Ecaterina a II-a, p Biblioteca Runiverse IMPARATUL PAUL I el va slăbi puterea nepotului ei iubit Probabil că nu puțini oameni au gândit la fel ca Bolotov: "Dacă ar fi avut un sfârșit al vieții ei obișnuite și nu atât de brusc atunci de ce să știi? - poate s-ar fi întâmplat ceva, la sfârșitul vieții ei , astfel încât să producă niște consecințe triste și dezastruoase în

stat, sau un fel de dezacord și anxietate, neplăcute pentru toți rușii Zvonul care circulase înainte că, se presupune că, ea nu intenționa să-și lase tronul fiului ei și și-a numit nepotul drept moștenitori - a dat multor oameni să se teamă că ceva asemănător nu va urma la moartea împărătesei Și toți au tremurat la doar gândul la asta ") Înțelegând toată dificultatea și toate pericolele, sau cel puțin consecințele dăunătoare ale înlăturării lui Pavel Petrovici de pe tron, Ecaterina a II-a a decis să facă această stare!! o lovitură de stat pentru a salva Rusia de acele necazuri care o amenințau din cauza incapacității lui Pavel Petrovici de a guverna Dragostea fierbinte pentru Rusia și dragostea pentru fiul ei sunt motivele care au determinat-o pe Catherine a II-a să transfere coroana lui Alexandru Pavlovici Ecaterina a II-a nu a fost rea și, prin urmare, se poate afirma cu certitudine că a decis să-și elimine nefericitul fiu, chiar și pentru binele său: nu a putut să nu înțeleagă că fiul ei nu va sta mult pe tron și pe bună dreptate este dificil să recunoască că mama nu a vrut să-l salveze de la moartea fiului ei, care nici măcar nu era iubit de ea După cum știți, Ecaterina a II-a a decis să-și înlăture fiul de pe tron, nu pentru că era bolnav, ci pentru că era complet incapabil să guverneze Cu greu și-a cunoscut fiul mai puțin decât prințul Eugen de Württemberg, care se afla în starea lui Paul I "noch ărger ais factischer Wahn-sinn") Scurta domnie a lui Paul I a dovedit că înțeleapta împărăteasă și-a înțeles fiul destul de corect; într-adevăr, acțiunile sale la aderare au mărturisit că nu era nebun, dar era destul de incapabil să domnească) Bolotov Monumentul vremurilor trecute, p) Schiomano, op cit ^s Biblioteca "Runivers" V Ф chizh Acțiunile sale au fost determinate de întreaga sa personalitate și, conform remarcii destul de corecte a Prințului Eugene de Württemberg, el a făcut mai mult rău decât ar fi putut să facă unei persoane cu adevărat nebune Istoria și psihiatria ne învață că suveranii bolnavi mintal erau periculoși pentru cei din jur, dar nu puteau guverna țara, motiv pentru care fie rudele, fie demnitarii lor au preluat puterea) Proprietatea principală sau trăsătura principală a bolnavului mintal este asocialitatea lor; sunt întotdeauna singuri și nu pot să acționeze sau să lucreze mult timp în comun cu ceilalți Ei nu pot urmări obiective îndepărtate pentru o lungă perioadă de timp și, prin urmare, nu se pot înconjura de oameni și angajați cu gânduri asemănătoare și, în consecință, nu se pot înconjura de paznici, cu atât mai puțin de a pregăti paznici pentru ei înșiși Bolnavii mintal sunt de mic pericol tocmai pentru că acţionează singuri, ca să spunem aşa, fără ajutor din afară, şi de aceea este atât de uşor să-i lupţi Desigur, o persoană bolnavă mintal poate comite cea mai groaznică crimă - crimă, incendiere etc , dar din moment ce comite întotdeauna o crimă fără ajutor din exterior, nu reușește să ascundă urmele În general, bolnavii mintal nu sunt foarte periculoși, deoarece sunt incapabili de luptă persistentă și sunt asociați Se știe cât de ușor este să gestionezi acești pacienți și cât de rare sunt accidentele în instituțiile pentru bolnavi mintal; o persoană bolnavă mintal nu își poate găsi niciodată prieteni și ajutoare și, prin urmare, cei mai periculoși bolnavi mintal fac doar atacuri aleatorii, care pot fi prevenite în marea majoritate a cazurilor Chiar și psihopații geniali sunt în esență asociali și, prin urmare, incapabili de a controla oamenii; o asemenea concluzie este infirmată de faptul binecunoscut că anumiți psihopați geniali au exercitat o influență extraordinară asupra cursului istoriei lumii; dar această infirmare este doar aparentă Într-adevăr, Ioana d'Arc, Savonarola a jucat un rol major, dar influenţa lor s-a extins asupra

mulţimii, adică pe chipuri Cele mai bune cercetări despre suveranii bolnavi mintal din Brache! Pathologie mentale des Rois de France lV-f-str Biblioteca "Runivers" IMPARATUL PAUL I dintre cei care nu știau și, cel mai important, a fost foarte scurt Nici măcar acești psihopați geniali nu puteau controla oamenii așa cum o fac cei sănătoși, iar influența lor asupra mulțimii nu a fost de durată Cu toate acestea, toate acestea sunt bine cunoscute și nu este nevoie să ne oprim asupra acestui semn de boală psihică în detaliu; asocialitatea bolnavilor mintal este proprietatea lor principală și, prin urmare, nu sunt capabili de prietenie de durată, iar relațiile de prietenie ale lui Paul I cu Nelidova sunt fără îndoială Desigur, boala psihică a unui monarh este întotdeauna o mare nenorocire pentru țară, dar această nenorocire este totuși ușor de eliminat; Petru al III-lea era bolnav mintal și, prin urmare, Ecaterina a II-a, fără vărsare de sânge, a preluat tronul spre fericirea Rusiei Întrucât Paul I nu era bolnav mintal, domnia sa a fost teribilă și a adus Rusia în pragul morții Tragedia situației a constat tocmai în faptul că nu a fost posibilă înlăturarea lui Paul I de la putere și, prin urmare, salvarea Rusiei Dacă acest nefericit suveran ar suferi de boli psihice, nu ar fi greu să salveze statul de nebunia lui; dar este absolut imposibil să te lupți cu un conducător psihic sănătos; conducătorii sănătoși au întotdeauna slujitori credincioși, întotdeauna au executori ascultători Evident, o astfel de situație tragică trebuie să se încheie fie cu moartea domnitorului, fie a celor care consideră că acțiunile lui sunt dăunătoare țării Lupta dintre suveran, care dorea "mener" "ces-gens-là" și "ces-gens-là" a durat mai bine de patru ani și s-a încheiat tragic, pentru că nu putea avea un rezultat pașnic Aceasta nu a fost o luptă între un conducător bolnav mintal și supușii săi sănătoși; era lupta suveranului, care era convins că este înzestrat cu un "suflet mare" și trebuie să conducă "acest popor corupt" Proprietarul "marelui suflet" și-a învățat copiii: "Vedeți, copiii mei, că oamenii trebuie tratați ca niște câini"; în cuvintele prințului de Lin: "Și detestă o națiune"; toată lumea va fi de acord cu concluzia lui De Ligne: "Malheur à ses amis, ses alliés et ses sujets" Această domnie a fost atât de groaznică și s-a încheiat atât de tragic pentru că a trecut în lupta dintre țară și domnitor, convins că are dreptul de "a face apel Biblioteca "Runivers" V F chizh cu oamenii ca cu câinii", care disprețuia "națiunea sa", și se considera înzestrat cu "un suflet mare" O amăgire atât de teribilă ar fi trebuit să ducă fie țara la o catastrofă, fie pe conducător la o moarte tragică; astfel sunt legile eticii și psihologiei Scopul acestei lucrări a fost acela de a clarifica terenul pe care s-a dezvoltat această eroare fatală, apariția și dezvoltarea ei Evident, aceasta necesita o clarificare completă și cuprinzătoare a întregii personalități a suveranului, era necesar un studiu detaliat al întregului material disponibil pentru a evita un reproș just al lui Descartes acelor lucrări în care "on ne paraissait pas dire assez clairement à l 'esprit pourquoi les choses étaient comme on les montrait, et par quels moyens on parvenait à leur decouverte") V Chizh Descartes (Ed Cousin) XI, p Biblioteca Runiverse Despre personajul anxios-suspect · O organizare neuro-psihică înnăscută, și nu dobândită, foarte frecventă este acea constituție care, după părerea mea, are cea mai strânsă legătură cu stările mentale obsesive; cea mai slabă, cea mai ușoară manifestare a acestora din urmă este un personaj alarmant Indivizii care aparțin aici suferă de indecizie excesivă; iar asta îi afectează atât în treburile mari, cât și în tot felul de fleacuri care uneori nici nu merită nici o atenție Înainte de a lua orice decizie

definitivă, o persoană cu un caracter anxios și suspicios va ezita mai mult decât este necesar și se va gândi cum să acționeze și ce să facă Se întâmplă adesea ca ceea ce este în esență lipsit de importanță să provoace în acest caz mai multă ezitare; dimpotrivă, într-o problemă serioasă o astfel de persoană tinde mai ușor la o decizie hotărâtă Este de la sine înțeles că în unele cazuri această indecizie este exprimată diferit și asta depinde de cât de clar este dezvăluită organizarea neuropsihică dată, cât de adâncă este, cât de mult sunt afectate trăsăturile individuale caracteristice fiecărui caz individual Uneori această indecizie excesivă este mai mare, alteori mai mică, iar aceste fluctuații pot exista chiar și la același individ, care are un caracter anxios și suspicios Cu indecizie excesivă, se observă de obicei că este dificil pentru o persoană să o facă imediat i) Raportat în Societatea Neurologilor și Psihiatrilor de la Universitatea din Moscova (Întâlnirea din septembrie) Biblioteca "Runivers" S SUKHANOV faceți bagajele și părăsiți casa; de exemplu, va dura mai mult decât este necesar să se îmbrace și să se pregătească să iasă, dacă este lăsat singur, desigur, și dacă nu există stimulente de la alții Și aici se obține adesea o astfel de impresie încât parcă persoana dată supraestimează semnificația și importanța a ceea ce o face să-și oprească atenția asupra acestui lucru Comparativ, mult timp este petrecut de aceste persoane cu un caracter anxios și suspicios, gândindu-se și gândindu-se la diverse fleacuri și fleacuri, în special la cele legate de nevoia de a decide asupra unui lucru cert Uneori, tocmai acolo unde intensitatea și tensiunea indeciziei excesive fac un leagăn care depășește ceea ce s-ar putea numi normă, se observă că această trăsătură a caracterului interferează, de exemplu, cu mersul la culcare la timp, deoarece întotdeauna în astfel de cazuri atenția subiectului se oprește și zăbovește asupra a ceva, iar acest lucru îi dă motive să amâne chiar și îndeplinirea acestei necesități simple și necomplicate Observând, interogând cu atenție, analizând starea psihică a indivizilor cu caracter anxios și suspicios, trebuie să ajungem la concluzia că această indecizie excesivă la ei se datorează a ceea ce le apare în minte, împotriva voinței lor, a tot ceea ce este opozițional, a tot care ar putea fi contestată împotriva deciziei și alegerii viitoare a uneia sau aceleia acțiuni Cu toate acestea, trebuie remarcat că, posedând o indecizie excesivă, un individ dat poate în același timp să înțeleagă și să realizeze bine acest mic defect al său și această anomalie a lui; de obicei, într-o conversație sinceră, el însuși subliniază existența acestei trăsături în caracterul său și se autointitulează indecis Ce face o persoană să fie indecisă în aceste cazuri, ce o împiedică să se comporte ca oamenii cu un temperament diferit? Răspunsul la această întrebare este ușor de obținut de la același individ cu un caracter anxios și suspicios Din ceea ce spune, pare să se simtă puțin neliniștit și puțin anxios dacă nu este sigur că a acționat și a făcut ceva după cum crede de cuviință Dacă, pentru a-ți baza judecata pe un individ cu un anxios și suspicios Biblioteca "Runivers" DESPRE PERSONAJUL ANXIOS-SUSPICIOS caracter pe această trăsătură de caracter, despre care tocmai am discutat, atunci trebuie spus că el se distinge prin slăbiciune a voinței sau, după cum se spune, abulie Foarte corect, în unele privințe, acolo unde apare această trăsătură de caracter, acest individ are o voință slabă Dar dacă ne-am opri la faptul că persoanele cu un caracter anxios și suspect au slăbiciunea voinței sau abulia ca trăsătură distinctivă, atunci fără îndoială am face o mare greșeală; adevărul este că acești indivizi nu sunt în niciun caz întotdeauna abolici și nu întotdeauna

atât de nehotărâți pe cât s-ar putea crede la prima vedere; dimpotrivă, uneori trebuie să observe o hotărâre excesivă, din cauza nerăbdarii și agitației În aceste cazuri, o persoană are dorința de a finaliza ceea ce este în față cât mai repede și cât mai repede posibil; aici avem de-a face cu ceea ce se numește în cămin "se aprinde dorința" Se întâmplă adesea ca până când nu a fost făcut și făcut ceea ce și-a dorit sau trebuia să facă, un individ cu un caracter anxios și suspicios să experimenteze nemulțumire, nemulțumire, iar gândul la viitor să nu-i iasă din cap; in acelasi timp, are un impuls excesiv de a indeplini ceea ce este necesar, ceea ce si-a planificat, ceea ce are nevoie Și aici poate chiar să se dovedească a fi mai degrabă hotărât și deloc la fel cum l-am văzut noi când ni s-a părut bătăuș și nehotărât; el poate chiar să persevereze în atingerea scopului propus Adevărat, această hotărâre excesivă nu poate fi trasă cu el pentru o perioadă lungă de timp; este mai probabil să se găsească acolo unde împlinirea a ceea ce este planificat și necesar poate fi realizată într-un timp relativ scurt; dacă tocmai acest lucru este întins, atunci din nou aici poate fi observată indecizia excesivă familiară nouă în acest subiect, poate uneori una sau alta, sau ambele aceste trăsături într-o combinație curioasă unele cu altele Ceea ce a făcut ca un individ cu o dispoziție anxioasă să fie inutil de nehotărât, adică o stare de sănătate neplăcută și o oarecare anxietate dacă procedează altfel, același lucru îl îndeamnă să scape rapid de necesar și conceput acolo unde găsește Întrebări de filosofie, carte "Eu Biblioteca "Runivers" S SUKHANOV trăiește, dimpotrivă, cu o hotărâre mare și, parcă, necaracteristică Acesta din urmă poate ajunge uneori la o tensiune foarte mare; iar un individ de acest fel este uneori nu numai persistent, ci pur și simplu încăpățânat; se poate strădui să se asigure că ceea ce dorește se face exact așa cum își dorește, și nu altfel Dacă lucrurile nu ies așa cum ar avea nevoie, atunci el capătă și rămâne în sufletul său o impresie inutil de neplăcută a ceea ce s-a întâmplat Deci, la un individ cu caracter anxios și suspicios, pot fi observate două trăsături de caracter, parcă opuse una față de alta, parcă s-ar exclude, asociate cu manifestări volitive: abulia și hotărârea excesivă în unele cazuri, mai des, totuși, primul decât ultimul Odată cu aceasta, indivizii din această categorie au o impresionabilitate deosebită, sporită în raport cu impresiile personale neplăcute, și în aceste cazuri trebuie să fii convins că o circumstanță nesemnificativă, care nu are sens pentru mulți oameni, îi poate supăra; impresiile neplăcute, într-un fel sau altul legate de personalitatea lor, rămân în conștiință mai mult timp, mai des și mai ușor apar în câmpul conștiinței, înlăturând alte idei și alte gânduri și umplându-le; și nu este atât de ușor să te lupți cu aceste impresii neplăcute care se impun conștiinței, căci se dovedesc a fi relativ persistente Dacă un individ cu un caracter anxios și suspicios experimentează un fel de neplăcere, uneori chiar nesemnificativă, atunci își va aminti de asta mai mult decât o persoană cu o altă întorsătură a minții; iar impresia acestei neplăcute nu va fi ștearsă curând din memorie și nu își va pierde în curând din intensitatea și strălucirea; impresiile neplăcute în aceste cazuri au o anumită tendință de a persista în mintea individului Comparând acest individ cu persoane dintr-o altă organizație neuropsihică, este ușor de convins că, cu un caracter anxios și suspicios, ideea unei neplăcute trăite nu se estompează rapid și pentru o lungă perioadă de timp produce o impresie deprimantă relativ mare asupra subiectului, care se distinge în același timp printr-o oarecare obstrucție; si aici Biblioteca Runiverse DESPRE PERSONAJE ANXIOȚI-SUSPICIOSEѢ S trebuie

observat că gradul sau profunzimea urmei lăsate de orice impresie nu corespunde adesea cu importanța acesteia din urmă Totuși, trebuie adăugat că impresiile neplăcute, care persistă mai mult decât ar trebui, în psihicul unui individ cu caracter anxios și suspicios, au și ele tendința de a se înlocui una cu alta: dacă ceva îl îngrijorează în mod special astăzi și dacă nu îl îngrijorează iesi azi din cap, atunci se poate intampla ca a doua zi, sub influenta altora noi sau la amintirea unor impresii vechi, cele dintâi sa fie ascunse macar o vreme si sa fie inlocuite cu altele, purtand semne ale acelorasi importunitatea Este interesant că impresiile mai mult sau mai puțin plăcute, în ciuda strălucirii și intensității lor, sunt adesea lăsate la o parte de amintiri de alt fel, opuse, și nu pot avea prioritate față de acestea din urmă Astfel, trebuie să precizăm câteva, dacă pot să spun așa, un fel de afinitate a psihicului unui individ cu caracter anxios și suspicios pentru impresiile neplăcute Anxietatea de caracter se manifestă din exterior și se exprimă diferit la indivizi diferiți În anii studenției, când lecțiile aproape umplu conștiința individului, aceasta se manifestă sub forma unei griji excesive în raport cu ceea ce este dat de profesor; așteptând să fie întrebat, un astfel de elev este mai îngrijorat decât mulți dintre colegii săi; chiar știind bine despre ce va fi întrebat, nu este sigur că totul va ieși bine pentru el aici și așteptând un răspuns înainte ca profesorul să fie însoțit pentru el de un sentiment de anxietate și emoție neplăcută, pe care el însuși le recunoaște uneori ca fără scop și zadarnic Anxietatea mamei de familie va fi, desigur, exprimată în îngrijorare excesivă pentru cei dragi, în special pentru copiii care dau multe griji și o persoană cu un temperament diferit; foarte instructive în acest sens sunt poveștile veridice și sincere ale mamelor care au o fire anxioasă și suspectă, deoarece viața de zi cu zi le oferă o cantitate imensă de material, în legătură cu care se manifestă această tendință de suspiciune și anxietate; dacă copilul unei astfel de mame se îmbolnăvește, dacă vreun necaz, chiar și unul mic, i se întâmplă vreunuia dintre copiii ei - toate acestea oferă hrană bogată Biblioteca "Runivers" S S SUKHANOV pentru anxietate inutilă, griji, pentru suspiciune Ceea ce tocmai s-a discutat este de înțeles de la sine și fără alte explicații și exemple; dar în unele cazuri există acele sau alte caracteristici individuale, diferențe, în funcție de dezvoltarea mentală, perspectiva, stocul de cunoștințe și așa mai departe Un individ cu un caracter anxios și suspicios este de obicei înclinat spre fantezie, adesea inutil; adesea el este ocupat cu viitorul, cu propriul destin, iar capul lui lucrează la asta mai mult decât este necesar; sub influența unor impresii din viața actuală, începe să se gândească la ce se va întâmpla cu el în continuare, când se încheie ceea ce trăiește în prezent sau ceea ce a trăit recent; iar în fanteziile sale este purtat departe de realitate, în timp ce imaginația îi atrage cutare sau cutare perspectivă, uneori chiar și a viitorului îndepărtat, și înțelege că toate acestea nu duc la nimic și nu au o căptușeală reală suficientă Aceeași trăsătură de caracter este exprimată în faptul că nu este întotdeauna ușor pentru un astfel de individ să se concentreze asupra a ceea ce este cerut de momentul actual și de mediu Fiind angajat într-o afacere, el s-ar putea dovedi a fi distras în acest moment, iar gândurile sale pot merge departe de ceea ce ar trebui să facă; trebuie să se surprindă făcând asta și să depună un efort asupra lui însuși pentru a aduce în conștiință acele idei care sunt necesare tocmai în acest moment În perioada religiozității în rândul tinerilor, în rândul celor religioși în general, această capacitate, această tendință de a fantezi, eludând

controlul voinței conștiente, se exprimă prin faptul că în timpul rugăciunii, în biserică este greu să te concentrezi asupra rugăciunii, iar în aceste cazuri o altă dată din partea subiectului, un anumit efort de voință, o anumită încordare a atenției active, astfel încât conștiința să fie umplută exact cu acele idei, care sunt dezirabile în acest moment și care îi corespund Persoanele cu caracter anxios și suspicios sunt adesea pedante, iar această trăsătură a caracterului lor se reflectă, printre altele, în faptul că le place ca lucrurile din camera lor să stea într-un anumit fel Biblioteca "Runivers" DESPRE PERSONAJUL ANXIOS-SUSPICIOS nom order, în felul în care le place; iar dacă în această privință oamenii din jur nu fac ceea ce ar dori un astfel de subiect, atunci acest lucru provoacă nemulțumire și mormăi din partea lui Uneori, această pedanterie se manifestă prin acuratețe excesivă; trebuie remarcat, totuși, că acesta din urmă este uneori aici un fel de parțial, adică este remarcabilă și remarcabilă în unele privințe, în timp ce în altele, dimpotrivă, absența sa, chiar și o calitate destul de opusă acesteia, iese în prim-plan Un individ cu caracter anxios și suspicios își dezvoltă adesea obiceiuri, uneori oarecum ciudate, iar de aceste obiceiuri, chiar și recent dobândite, nu îi este ușor să se despartă Suspiciunea și anxietatea în natura persoanelor despre care vorbim acum se referă nu numai la incidente externe, circumstanțe externe, nu numai la persoanele apropiate din jur, ci și la propria lor sănătate; multi dintre ei au o preocupare excesiva pentru sanatatea lor fizica, ajungand la idei ipohondrice, care insa nu ii impiedica deloc sa duca un stil de viata complet neigienic Adesea, la astfel de subiecte, o boală accidentală se transformă în imaginația lor într-o boală teribilă incurabilă; o tuse ocazională sau durere în piept crește în conștiința lor în consumul plămânilor, o leziune nesemnificativă a pielii sau a mucoaselor se transformă în fantezia lor oarecum nestăpânită în sifilis sau cancer etc Împreună cu aceasta, au aceeași trăsătură de caracterul și în raport cu intruzivitatea anumitor idei, tendința de a fantezi, care nu este întotdeauna susceptibilă de eforturi voliționale, conștiința unor ciudățenii - toate acestea, cu o anumită tendință spre gânduri ipohondrice, dă motiv unui astfel de subiect să gândească că poate avea o boală psihică, sub formă de pierdere a cunoştinţei etc ; adică, în aceste cazuri, se observă semne ale așa-numitei ipohondrii mentale Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că frica și anxietatea excesivă pentru sănătatea mintală a cuiva nu ține deloc un individ cu caracter anxios și suspicios de un stil de viață dăunător în acest sens Biblioteca "Runivers" S SUKHANOV Persoanele din această categorie se disting adesea prin timiditate, frică} timiditate, jenă; dar uneori toate aceste trăsături de caracter sunt înlocuite temporar sau pentru o lungă perioadă de timp, parcă, de calități inverse; cel mai adesea se întâmplă aici sub afluxul de animație temporară și distragere a conștiinței de la impresii neplăcute și deprimante, în legătură cu impresii noi și plăcute incitante și înălțătoare De aceea, aceeași persoană în aceste cazuri poate produce impresii diferite asupra altora în momente diferite Este și felul de a se ține de persoanele despre care vorbim acum: sunt înclinați spre singurătate, de multe ori nu au camarazi apropiați și prieteni; nu le place viața zgomotoasă; în societate, în special străinii, sunt ușor jenați și jenați, iar aspectul împrejurimilor necunoscute sau chiar simpla idee a acestui lucru este de obicei foarte neplăcut pentru ei Uneori, în timpul conversațiilor cu cineva, mai ales dacă această conversație este însoțită de o oarecare emoție, aceștia experimentează o ușoară

confuzie, care nu este întotdeauna perceptibilă de interlocutor, iar acest lucru se întâmplă deoarece în minte apar gânduri și idei cu un conținut diferit, inconsistente cu conținutul a conversației care are loc într-un timp dat Se simt bine, numai liber, printre oameni apropiați și cunoscuți și plăcuti; își fac noi cunoștințe fără tragere de inimă și cu greu să o facă Cât priveşte sentimentele morale, trebuie remarcat că acestea din urmă, cu un caracter anxios şi suspect, sunt în cea mai mare parte relativ bine dezvoltate; indivizii incluși aici se disting de obicei prin bunătate; au capacitatea, exprimată cu claritate, de simpatie și compasiune față de vecini și față de nenorocirile și necazurile lor Vederea celor nefericiți și asupriți, vederea celor suferinzi îi pot supăra uneori foarte tare și, de obicei, au impulsuri altruiste Citind, de exemplu, în ziare despre nenorocirile umane, ei își opresc atenția asupra lor mai mult decât asupra persoanelor cu o altă dispoziție de caracter, iar aceste impresii lasă o urmă mai mare în psihicul lor decât mulți dintre asociații lor Cu toate acestea, în ciuda faptului că sentimentele morale ale persoanelor cu anxietate și suspicios Biblioteca Runiverse DESPRE PERSONAJE ANXIOȚI-SUSPICIOSEђ T personajul este de obicei bine dezvoltat, dar adesea acțiunile lor poartă amprenta egoismului din exterior; de exemplu, sub influența intruzivității unor idei, sub influența agitației și a grabei în îndeplinirea celorlalte dorințe și motive, o astfel de persoană se poate strădui să îndeplinească ceea ce ar trebui să-l calmeze, dar care nu este în întregime convenabil pentru alții și cei din jurul lui; în același timp, el rămâne adesea conștient de faptul că acest act al său provoacă îngrijire inutile și necazuri inutile celor apropiați; el însuși, recunoscându-și și înțelegându-și greșeala, poate fi foarte chinuit de aceasta și alteori Persoanele cu caracter anxios și suspicios sunt predispuse la ceea ce se numește agitație, iar acest lucru se vede în modul lor de a se comporta; făcând ceva, se grăbesc adesea, manifestă o oarecare neliniște motorie, fac mișcări excesive, impetuoase și inutile; acest lucru se observă mai ales atunci când, de exemplu, trebuie să-și împacheteze undeva: într-un tren, pe un vapor cu aburi sau să se mute din apartament în apartament Această agitație crește și mai mult dacă trebuie să te grăbești cu adevărat într-o anumită ocazie Una dintre trăsăturile lor exterioare deosebite este tendința lor, ca pentru confortul lor, de a întreba și a vorbi despre același lucru de mai multe ori, dacă ceva îi deranjează, îi deranjează, îi excită Observațiile mele mă conving că multe dintre persoanele cu un caracter anxios și suspicios încep să-și amintească devreme; în același timp, foarte devreme lasă o urmă mare de diverse impresii neplăcute, care apar cu ușurință mai târziu în minte; impresiile neplăcute lasă o urmă adâncă în psihicul lor încă din copilăria timpurie, iar multe idei asociate cu amintirile dureroase ale copilăriei timpurii păstrează în ele o strălucire și o viață considerabilă până la bătrânețe În ele se întipăresc în mod deosebit accidentele, martorii cărora au trebuit să fie în copilărie, sau povești despre care au fost relatate în prezența lor neglijent de cei din jur Cu un caracter anxios și suspicios, se întâmplă adesea, sub influența fanteziei și sub influența oricărui Biblioteca "Runivers" S SUKHANOV ele și impresii vii, dorința de a vorbi cu sine atunci când o persoană este lăsată singură, când merge, când se gândește la ceva; uneori, reminiscențe importunate obligă aici să-și imagineze viu în imaginația cuiva anumite scene, trecute sau posibile, legate de realitatea actuală Deși personajul anxios și suspicios îi oferă proprietarului său multe minute neplăcute, totuși, cu un psihic

dezvoltat, acest lucru oferă și ceva pozitiv Mintea superioară în aceste cazuri este bine păstrată, iar persoana este rezonabilă nu numai cu caracteristicile sale mentale, ci și față de acțiunile multor altora Avem impresia că, parcă, un personaj anxios și suspicios este dispus la autoobservare, la autocunoaștere și la o evaluare mai corectă a celorlalți; este de la sine înțeles că aceste manifestări cele mai înalte ale minții umane sunt posibile atunci când dezvoltarea mentală a unui subiect dat este la un nivel înalt și când intelectul său este suficient de larg și versatil Dintre trăsăturile care însoțesc un caracter anxios și suspicios, este necesar să remarcăm intoleranța acestor indivizi la alcool; se pare că mulți dintre ei se îmbată mai degrabă sub influența vinului, deși are un efect benefic asupra anxietății și suspiciunii, dar acest lucru nu durează mult; a doua zi, după doze chiar și mici de alcool, se instalează o stare de sănătate neplăcută, anxietate și suspiciune crescute · I Apropo de un personaj neliniştit şi suspect, am prezentat aici doar o descriere sumară; Am încercat să dau doar o imagine generală a acestei stări în cele mai slabe manifestări ale ei Desigur, nu în fiecare caz se pot găsi toate trăsăturile notate ale acestui personaj, dar în fiecare dintre acești indivizi există o combinație a multor caracteristici enumerate Diferindu-se din punct de vedere calitativ de persoanele cu un temperament diferit, persoanele cu caracter anxios si suspicios se deosebesc intre ele atat prin puterea mintii, cat si prin dezvoltarea mentala; uneori un caracter anxios și suspicios, ca varietate calitativă, este combinat cu abilități mentale limitate, cu o perspectivă îngustă Biblioteca "Runivers" DESPRE PERSONAJUL ANXIOS-SUSPICIOS cu interese mentale înguste; de multe ori el există alături de talent, talent, o minte clară și sănătoasă, abilități mentale bune și chiar strălucitoare Această organizare neuropsihică înnăscută particulară este întâlnită destul de des în viață; servește ca fundal principal, bază principală a stărilor mentale obsesive esențiale Chestionând cu atenție persoanele care suferă de gânduri obsesive, sunt întotdeauna convins că ele se dezvoltă pe baza unei naturi anxioase și suspecte, iar fără ea sunt greu posibile, ceea ce mă face să evidențiez un tip aparte de organizare neuropsihică, sub forma unei constituirea stărilor obsesive (constitutio ideo-obsessiva) Această constituție conferă o colorare specifică deosebită atacurilor melancolice de psihoză maniaco-depresivă, dacă se dezvoltă la persoane cu caracter anxios și suspicios S Suhanov Biblioteca "Runivers" percepția de ușurare- Toată lumea știe că putem percepe cu ajutorul vederii în corpurile din jurul nostru trei dimensiuni, adică înălțimea, lățimea și adâncimea lor, dar nu toată lumea acordă atenție faptului că pe retina fiecărui ochi se obține o imagine cu doar două dimensiuni În fizică, este recunoscut ca un fapt ferm stabilit că transformarea o astfel de imagine bidimensională în tridimensională se realizează numai prin vedere binoculară Stereoscopul este de obicei citat ca o dovadă a acestei propuneri Dar când vine vorba de explicarea fenomenelor stereoscopiei, se observă contrariul: întreaga explicație se reduce la indicația că stereoscopul repetă același lucru care are loc în vederea obișnuită Deoarece relieful este perceput în acesta din urmă, trebuie să-l percepem și în cazul unei perechi de imagini stereoscopice Evident, aceasta nu este deloc o explicație, deoarece stereoscopia nu poate fi explicată prin referire la fenomenele vederii normale atunci când cauzele acestor fenomene nu sunt cunoscute De fapt, nu stereoscopul este explicat de ei, ci invers: fenomenele vederii normale pot fi explicate doar cu ajutorul datelor stereoscopice Oricât de

hotărâtă ar fi afirmația fizicii moderne despre binocularitate, ca o condiție absolut necesară pentru impresia de ușurare, această afirmație suferă de o exagerare semnificativă Ceea ce constituie baza impresiei de relief este deja dat în vederea monoculară Ochi în elementele de bază) "Stereoscopul este important ca instrument fizic, prin care a fost posibil să se găsească condiția fizică care stă la baza vederii corporale" - Sechenov, I - Eseuri fiziologice, partea , , Sankt Petersburg, Biblioteca "Runivers" PERCEPȚIA RELIEFULUI la naiba, aceeași cameră foto Când, privind o imagine fotografică, ne întrebăm cum a ieșit pe ea, adică pe un plan, imagini cu părți ale peisajului aflate la distanțe diferite de obiectiv, vom vedea cu cea mai scurtă privire asupra imaginii că acest lucru se realizează prin plasarea unor părți din imagine deasupra altora, și anume, mai îndepărtate deasupra mai puțin îndepărtate Privind fotografia cu o priveliște maiestuoasă a muntelui care se află în fața mea, văd o creastă de arbuști chiar la baza imaginii; deasupra ei este o imagine a unui câmp, sprijinit cu marginea superioară de o pădure de pini care coboară un versant de munte din stânga Deasupra acestui lemn este asezata imaginea unei alte pante, deja goale; deasupra lui iarăși șiruri de pini întunecați; deasupra lor se află o bucată de vale, iar deasupra ei se află baza unui munte imens, care ocupă fundalul întregului peisaj Această bază este aproape în mijlocul imaginii Diferite părți ale imaginii sunt situate la distanțe diferite față de partea inferioară a acesteia, iar aceste distanțe corespund într-un anumit fel gradelor de îndepărtare a părților corespunzătoare ale peisajului din obiectiv, deoarece sunt proiecții pe planul acelor linii înclinate în care cele mai scurte distante dintre obiectiv si diverse parti au fost exprimate in timpul fotografierii stymi kind Și când privim o astfel de imagine, noi, fără să ne dăm seama, percepem aceste proiecții ca distanțe de la ochi la una sau alta parte a imaginii Astfel, deja într-o imagine plată există câteva date de relief, iar acum vom vedea că aceste date reprezintă însăși baza percepției reliefului în general Ceea ce folosim pentru a aranja detaliile unui peisaj complex în diferite grade de adâncime, ne face posibil să descriem corpuri tridimensionale pe un plan Dar o diferență între distanțe verticale ale diferitelor puncte ale imaginii nu este suficientă în acest scop Având, de exemplu, o linie verticală (desenul i), vedem punctul d în același plan cu punctul c, deși al doilea este situat deasupra primului; dimpotrivă, în desenul putem vedea un punct într-un plan mai îndepărtat de ochi decât punctul a Pentru o astfel de impresie, pe lângă diferența de distanțe verticale, este necesar Biblioteca "Runivers" N B P O V K O există și prezența unor distanțe laterale între punctele comparate, care sunt tocmai pe acestea vedem distanțe îndepărtate una față de alta De aceea, pătratul ni se va părea pe același plan, în timp ce ne putem imagina paralelogramul (desenul) întins cu părțile sale în planuri inegal îndepărtate de ochi și, prin urmare, înfățișăm în plan, de exemplu, o tablă Esența acestei afecțiuni importante ne va deveni clar puțin mai departe Rahat Rahat i Rahat În comparație cu relieful complet al unui stereoscop, un astfel de relief este doar o amintire îndepărtată a ei Dar poate fi întărită și, în plus, cu ajutorul unei tehnici care este complet contrară viziunii că nu poate exista o ușurare fără vedere binoculară Pentru a face acest lucru, este suficient să plasați o imagine fotografică bună în fața ochilor la o distanță de vedere clară și să închideți un ochi Apoi desenul capătă un anumit grad de fizicitate Desigur, acesta nu este încă relieful unui stereoscop, dar acest semi-relief poate fi îmbunătățit și mai mult examinând imaginea

cu un ochi, de exemplu, prin sticla unui stereoscop Dar o ușurare completă, încântătoare cu realitatea sa, se obține doar în cazul unei stereograme, adică când una dintre imaginile pereche, nu chiar identice, este plasată în fața fiecărui ochi Se știe că diferența necesară este asigurată de diferența de puncte de vizualizare din care se obține o pereche de imagini stereoscopice O imagine acoperă subiectul mai mult la dreapta decât cealaltă și invers - a doua face același lucru mai mult la stânga decât prima Într-un aparat fotografic, acest lucru se realizează prin setarea a două lentile care filmează simultan un anumit obiect Biblioteca "Runivers" PERCEPȚIA RELIEFULUI medie la o distanță de de centimetri; în cazul vederii, prin aceeași dispoziție a ochilor Datorită acestei aranjamente a două sisteme optice, se obține același lucru care poate fi observat aproximativ punând un degetar pe masă și privindu-l de sus, închizând pe rând un ochi Apoi, cu ochiul drept deschis, vârful degetarului va părea oarecum la stânga, cu ochiul stâng deschis, la dreapta, iar dacă această închidere alternativă a unui ochi se face foarte repede, atunci degetarul ni se va părea balansându-se cu aceeași viteză dintr-o parte în alta Doar cu o diferență similară de esență între două fotografii pereche, vedem, fiecare plasând în fața unui ochi, o imagine cu același relief cu cel observat în obiectul însuși reprezentat Dar nu este deloc la fel care dintre aceste două imagini va fi în fața ochiului drept sau stâng Ochiul drept ar trebui să vadă o imagine care acoperă obiectul mai în dreapta; o imagine ar trebui să fie plasată în fața ochiului stâng, oferind obiectului mai mult la stânga Deci, pentru a obține impresia unui corp tridimensional din două imagini plate ale unei piramide trunchiate, este necesară acea diferență de imagini plate, care este vizibilă din desen (desenul) J) Recurs - Rahat Trecând la măsurare, vom vedea că părțile corespunzătoare ale imaginii perechii, de exemplu, punctele i și și punctele b și nu se află la aceeași distanță orizontală) În acest desen și în următoarele, sunt plasate imagini pereche o astfel de distanță încât persoanele care știu să-și controleze ochii să poată folosi desenul ca stereogramă Cel pentru care acest lucru este dificil ar trebui să pună între ochi, de exemplu, o carte și să se uite la desen până când vede o imagine în relief Biblioteca "Runivers" N B P O V K O Același lucru, doar cu diferență de grad, are loc pi în stereograma fotografică, care poate fi văzută cu ușurință cu ajutorul unei busole Această diferență de distanță presupune un rezultat foarte clar Și anume, cu vederea stereoscopică, vedem mai aproape de ochi acele puncte, ale căror imagini corespunzătoare în cele două figuri sunt situate la o distanță mai apropiată una de cealaltă decât restul Vedem baza superioară a piramidei mai aproape de ochi deoarece distanța dintre punctele a și αλ este mai mică decât distanța dintre punctele c și bb cu câțiva milimetri Același lucru este valabil, desigur, pentru toate punctele intermediare Că în acest fapt avem de-a face cu legea vederii binoculare, acest lucru este dovedit de fenomenele de pseudoscopie Pic-geamă, care a inventat stereoscopul, a descoperit în același timp că dacă o imagine destinată ochiului drept (să numim Mărimea acestor distanțe permite fluctuații în limite semnificative Biblioteca "Runivers" PERCEPȚIA RELIEFULUI pentru concizie dreapta) plasate în fața ochiului stâng, iar imaginea stângă în fața dreptului, apoi în loc de piramidă, de exemplu, vom vedea un coridor, în loc de con, interiorul unei țevi etc Cu o astfel de rearanjare, adânciturile par a fi convexități, iar convexitatea - o adâncitură Și măsurarea arată că imaginile corespunzătoare ale unui și ale unui punct care se aflau

anterior pe secțiunea superioară a piramidei, adică la cea mai apropiată distanță de ochi, după mutarea desenelor, acestea se dovedesc a fi mai îndepărtate unele de altele decât aceleași imagini în și în dintr-un anumit punct din secțiunea inferioară, iar întreaga figură din piramidă se transformă într-un coridor lung (desenul) Dar asta nu este tot Adâncimea acestui coridor pare să depășească înălțimea piramidei (desenul) "Remarcabil", spune autorul uneia dintre cele mai populare lucrări de fizică pe acest subiect, "și în același timp o înșelăciune în ceea ce privește adâncimea aparentă Ea pare ultima dată Rahat în cazul în cauză, mult mai semnificativ decât înainte (adică, în cazul piramidei) "Dar nu există nicio înșelăciune aici Fenomenul este destul de firesc Dacă ne dăm osteneala să recurgem la măsurare, se va dovedi că acest fenomen aparent ciudat merge mână în mână cu o creștere a distanțelor dintre imaginile corespunzătoare ale părților desenului cele mai îndepărtate de ochi Într-adevăr, prin măsurarea distanței dintre in și et din desenul și distanța dintre) L Grunmakh-Fenomene și forțe fizice, studiul lor și utilizarea lor în scopuri practice -Trad cu el profesorul V Skobelyin Spo , p Biblioteca "Runivers" N B P O V K O a și ar în desenul , pe al doilea îl vom găsi mai mare decât primul (Distanța dintre imagini este aceeași în ambele cazuri) De aceea, depărtarea, în anumite limite, a imaginilor stereoscopice pereche duce la o creștere a reliefului și, în cazul cadrelor mediocre, poate avea o anumită semnificație practică Fiind o consecință logică a primei legi a vederii binoculare, pseudoscopia o confirmă cu capacitatea sa și stabilește a doua lege: adâncimea reliefului crește odată cu creșterea distanței dintre punctele corespunzătoare ale imaginilor stereoscopice pereche și nu depinde de diferenţa dintre distanţele punctelor din primul plan şi distanţele dintre punctele din ultimul plan Când se depărtează imaginile stereoscopice pereche, diferența dintre distanța dintre cele mai apropiate și cele mai îndepărtate puncte față de ochi nu se modifică, în timp ce relieful crește între timp Oricine s-a ocupat de un stereoscop a fost, fără îndoială, uimit de cât de mult sunt lungi liniile care exprimă distanțele dintre primul și ultimul plan al unei stereograme, adică sunt prelungite în timpul vederii stereoscopice pe desene sunt sau linii care descriu marginile piramidei Cu vederea stereoscopică, acestea cresc de mai multe ori Dacă ne uităm cu un ochi la una dintre imaginile desenului , nu vom vedea nicio ușurare Dar dacă o copie exactă a acestei imagini este plasată în fața celuilalt ochi, atunci în ciuda absenței acelei diferențe în imaginile inerente stereogramei, vom vedea clar relieful, totuși foarte ușor Deoarece în acest caz imaginile sunt identice, iar relieful rudimentar nu este aproape exprimat, motivul apariției reliefului ar trebui recunoscut ca fiind plasarea la o distanță cunoscută a imaginilor, adică divergenta axelor vizuale Când privim cu ambii ochi o singură imagine, axele vizuale converg către unul sau altul; dar când o stereogramă este plasată în fața ochilor, aceste axe pe planul desenelor ele diverg cu - milimetri Se știe că la aceeași dimensiune a imaginii pe retina ochiului, obiectul poate apărea fie mai mic, fie mai mare, în funcție de gradul de divergență al axelor vizuale "Acest lucru se dovedește în felul următor Pe o bandă de hârtie de patru lungime Biblioteca "Runivers" PERCEPȚIA RELIEFULUI răsuciți, la câtiva centimetri lățime, desenați două figuri identice, de exemplu, două cercuri și, tăind panglica dintre cercuri în jumătate, introduceți ambele jumătăți una spre alta într-un stereoscop cu unul întunecat, astfel încât atunci când vă uitați la ultima , ambele figuri se contopesc într - una singură Imediat ce acest lucru este realizat,

ambele jumătăți încep să se depărteze extrem de lent, continuând să privească cu încăpățânare în stereoscop Cu o oarecare îndemânare, îmbinarea imaginilor poate fi păstrată chiar și în timpul extinderii cercurilor, dar în același timp se pare întotdeauna că imaginea care s-a îmbinat împreună devine mai mare atunci când cercurile sunt extinse Faptul este că odată cu extinderea cercurilor, gradul de convergență al axelor vizuale îndreptate spre ele scade, iar imaginile lor pe retine rămân neschimbate "- Acest fenomen a fost descoperit de inventatorul stereoscopului Pe baza ei, se poate crede că aparenta în cazul unei stereograme, creșterea liniilor care exprimă relief provine din faptul că punctele lor corespunzătoare diverg treptat pe măsură ce se apropie de ultimul plan, ceea ce în total dă o creștere aparentă a dimensiunii din aceste linii Dacă este așa, atunci cu vederea stereoscopică ar trebui să se observe o anumită distorsiune a imaginii: părțile acesteia par să se afle pe ultimul plan, în cazul unei distanțe semnificative între primul și ultimul plan, ar trebui să se dovedească să fie oarecum mărită în comparaţie cu impresia cu vedere monoculară Și acest lucru se vede într-adevăr foarte bine în figura Aici planul cristalului cel mai apropiat de ochiul observatorului este reprezentat de un triunghi cu baza întoarsă la dreapta, iar planul cel mai îndepărtat este un triunghi mult mai mic cu o bază întors la stânga Dar dacă ne uităm la acest desen, folosindu-l ca stereogramă, atunci nu vom mai vedea o diferență puternică în dimensiunea acestor triunghiuri, iar atunci când desenul este introdus într-un stereoscop, datorită lupelor sale, vom vedea o triunghi mult mai mic mărit atât de mult încât ohmii vor depăși clar primul ca dimensiune Pseudoscopia relevă și adevăratul rol al vederii binoculare) Sechenov, I "- Eseuri fiziologice, partea , pp - , Sankt Petersburg, Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" N B OP O V K O niya în percepția reliefului Nu este nimic mai ușor decât să o obții, să te ocupi de desene ale unei piramide, ale unui cristal etc , cu imagini simple Dar te-ai înșela foarte mult dacă speri, prin deplasarea imaginilor din dreapta și din stânga, să rezulte, ca să spunem așa, un instantaneu de un fel cu un relief rudimentar clar exprimat Cel mai mult care se poate realiza uneori într-un astfel de caz este să avansezi ultimul plan, dar atât Restul peisajului rămâne la locul lui; umflăturile nu se transformă în cavități și cavitățile în umflături Acest lucru se datorează faptului că, deși la mutarea imaginii drepte către ochiul stâng și a imaginii stângi către ochiul drept, se obțin condițiile tocmai considerate necesare pentru fenomenul de pseudoscopie, însă necesitatea lor nu atrage încă obligația de a pseudoscopie, deoarece relieful rudimentar nu este deloc afectat de acestea Această interpretare poate fi supusă imediat verificării experimentale Dacă este adevărat, atunci trebuie implementată o deducție logică din aceasta Această concluzie este că, odată cu distrugerea reliefului rudimentar, pseudoscopia trebuie să aibă loc și în cazul peisajului Asta se întâmplă în realitate Această eliminare a reliefului rudimentar se realizează (cu condiția ca imaginea să nu fie învățată ferm de către observator) prin simpla întoarcere a ambelor imagini stereoscopice cu susul în jos, fără a le schimba locul Cu o astfel de rotație în jumătate de cerc, imaginile corespunzătoare ale punctelor abordate diverg, iar cele îndepărtate se apropie unele de altele Mai mult, părțile desenului care erau cel mai apropiate, de exemplu, de marginea sa inferioară, devin cele mai îndepărtate și, dimpotrivă, i e relieful rudimentar este complet eliminat În acest fel, se obține un efect pseudoscopic chiar și cu vederea monoculară Dar dacă relațiile reciproce ale părților desenului

ne sunt bine cunoscute, de exemplu, în cazul unei figuri umane, atunci
o astfel de captură în jos a imaginilor pereche nu dă pseudoscopia
Diverse planuri ale situației se vor schimba locurile, dar figura
însăși în caracteristicile sale esențiale nu suferă distorsiuni *) *)
Acest fapt a fost subliniat cu mult timp în urmă de Carpenter, deși
motivul principal al lui i-a rămas necunoscut Biblioteca "Runivers"
PERCEPȚIA RELIEFULUI * * * Acum / când am clarificat condițiile de
percepție vizuală a reliefului, este necesar să stabilim pe ce se
bazează sensul acestor condiții Esența fenomenului de relief constă în
faptul că punctele se află în locuri diferite ale aceluiași polar față
de axa vederii Aceasta este o caracteristică comună cu caracteristica
principală a iluziilor vederii și, într-adevăr, fenomenul de relief,
este plan perpendicular pe axa vederii, vedem culcat în planuri
diferite oprire, perpendicular- Rahat y doar un caz special de optică,
acest lucru este necesar și suficient iluzii familiariza se ocupă de
esența iluziei vederii Iată trei desene (desenul), care au orizontală
spune el, servește minții doar ca material pentru reprezentarea unei
anumite corporalități Formarea unei reprezentări depinde mult mai mult
de starea anterioară a minții decât de relațiile pur optice ale
imaginilor de pe retină Dovada poate fi, după părerea mea, experimente
pseudoscopice Și anume, conform teoriei cunoașterii directe, bazată pe
diferențele optice ale ambelor imagini, fiecare lucru privit printr-un
pseudoscop ni se pare ca întors pe dos Între timp, multe obiecte asupra
cărora încercăm puterea de pervertire a instrumentului dau rezultate
negative; transformarea se limitează la cele pe care ni le putem
imagina cu ușurință în această nouă formă Mintea care percepe respinge
noutatea prea ciudată; Se încăpățânează să adere la realitate, în care,
pe baza experimentelor tactile anterioare, a învățat să vadă
transplantul necesar al publicului, primit de la subiect, și permite
doar astfel de modificări, care pot fi agreate de rezultatele acestor
experimente NU UȘOARE eforturile nu sunt capabile, aparent, să producă
o denaturare a reliefurilor; conștiința noastră (probabil sub influența
rațiunii) refuză în mod pozitiv să perceapă impresia unui chip viu,
care ar avea aspectul unei măști goale -U Carpenter - Foundations of
the Physiology of the Mind, vol I, §§ și , Sankt Petersburg, *
Biblioteca "Runivers " N B o P O V K O liniile sunt atât de clar
inegale încât fără măsurare este imposibil să fii convins de contrariul
De fapt, toate aceste trei linii sunt de aceeași lungime Cu puțină
atenție, oricine poate observa cu ușurință o anumită regularitate a
acestei iluzii: linia desenului superior pare să fie mai mare decât
linia corespunzătoare a desenului din mijloc, care la rândul său pare a
fi mai mare decât aceeași linie a celui de jos De asemenea, este ușor
de observat că aria ocupată de desenul superior este mai mare decât
aria celui din mijloc, la fel cum acesta din urmă este mai mare decât
aria capturată de al treilea desen În toate cele trei cazuri există
într-adevăr o inegalitate pe față - și anume, o inegalitate de zone;
noi, concentrându-ne atenția asupra liniilor, începem să le vedem
inegale, și tocmai în aceeași succesiune în care se observă
inegalitatea zonelor Prin urmare, această iluzie apare din cauza
relației care există de fapt Rahat între date cunoscute ca numere
întregi (adică, între zone), transferăm, de asemenea, la aceleași
componente ale acestor date (adică, la linii egale) Din același motiv,
vedem linia AB (desenul) mult mai mare decât linia BC De fapt, liniile
sunt egale; zonele surprinse de acele desene, care includ aceste linii,
sunt inegale Acesta nu este singurul tip de iluzie optică Este posibil
și opusul: atunci când relația care există efectiv între părțile a două

desene va fi transferată acestora ca și asupra celor întregi Deci, din două segmente inelare egale situate unul deasupra celuilalt (desen ș), cel inferior va părea mai mare decât cel superior Aici există o comparație inconștientă a părților adiacente ale desenelor: cel de jos are mai mult decât cel de sus; transferăm această relație la desene întregi Faptul că aceasta este cauza iluziei poate fi evidențiat prin tratarea desenelor mobile și Biblioteca "Runivers" PERCEPȚIA RELIEFULUI obligându-i să-și schimbe locurile: atunci desenul, care anterior părea mare, va începe să pară, dimpotrivă, mai mic decât vecinul său În loc de segmente circulare, puteți lua două potcoave egale sau două trapeze egale: cel al figurilor va apărea mai mare, în care latura cea mai apropiată de cealaltă va fi mai mare decât latura celei de-a doua figuri adiacentă acesteia Și aici, în consecință, relația care există cu adevărat între datele cunoscute este transferată la acele date între care nu există exista La naiba* ' În aceste cazuri aveam de-a face cu iluzia non-identității în realitate a datelor identice Este posibil și cazul opus: iluzia identității datelor diferite În general, cu toată varietatea aparentă de iluzii vizuale, ele pot fi reduse la un număr foarte mic de iluzii destul de definite Rahat io nyh și nu este greu să arătăm că fiecare dintre aceste grupuri se supune principiului tocmai indicat O dovada consistenta a acestui fapt necesita o investigatie speciala, ceea ce nu putem face aici; dar din numărul total de iluzii optice ¿ trebuie să izolăm iluziile schimbării - X) (*) relief nayuschayasya, ca în special în legătură cu subiectul nostru Dacă începem să examinăm figura din desenul io, atunci poate părea o imagine în planul unei piramide trunchiate, dar poate părea și ca o cavitate piramidală Cutare sau cutare caracter al impresiei vizuale depinde de către ce va fi îndreptată în principal atenția noastră Dacă examinăm figura, fixând pătratul mai mic, o vom vedea ca o piramidă, dar dacă ne este atrasă atenția către pătratul mai mare, atunci vom vedea o depresiune Acest lucru se întâmplă deoarece în primul caz ochiul parcurge distanța de la punctele z, b c și d până la punctele B, C și Z); Biblioteca "Runivers" I S O R O V la o Rahat ii în al doilea caz, invers În ambele cazuri se obține un anumit grad de îndepărtare a punctelor finale de la cele inițiale, ceea ce dă impresia îndepărtării unui pătrat de celălalt Această dependență a reliefului de punctul de plecare este mult mai clară în figura Schroeder (desenul i) Aici putem vedea peretele A în fața peretelui B, iar apoi desenul oferă o imagine a unei serii de trepte, sau, invers, vom vedea peretele B în fața peretelui L, iar locul treptelor va fi luat de relieful care se observă privit de sub scara de fier Primul caz se obține dacă marginea de jos a desenului este fixă; atunci distanța de la acesta până la punctul ¿z, de exemplu, va fi mai mică decât distanța până la punctul care, prin urmare, va părea să se afle mai departe de ochi decât punctul ¿z și, în consecință, peretele , pe care acest punct, retrageți-vă în adâncuri Dacă atenția este îndreptată în principal către marginea superioară a desenului, atunci distanța de la această margine la punctul a va fi mai mare decât distanța la punct și, prin urmare, prima va părea mai îndepărtată decât a doua, adică peretele B va ieși în față, iar peretele A se va retrage înapoi Aici esența iluziei este aceeași ca în orice iluzie a vederii: o relație care există de fapt între datele cunoscute este transferată de noi către astfel de date, între care nu există în realitate Cum are loc un astfel de transfer? Când comparăm lungimea liniilor ab și bc (desenul), nu o facem putându-le deosebi de desenele, din care sunt incluse, în puterea unuia acesta • La naiba J } temporar perceptibil și diferența de mărime a zonelor surprinse de

aceste desene Dar, deoarece în același timp toată atenția noastră este concentrată asupra liniilor, faptul că aceasta este o inegalitate de zone, și nu linii, nu se reflectă în conștiință Biblioteca "Runivers" PERCEPȚIA RELIEFULUI Complet ocupați de linii, le vedem și, din cauza imposibilității de a elimina zona desenelor din câmpul vizual, percepem în același timp inegalitatea Se dovedește în esență același lucru care are loc atunci când observăm două linii care sunt cu adevărat inegale ca lungime Cu o astfel de observație, avem două percepții inevitabile: percepția liniilor și percepția strâns legată a inegalității Percepem exact aceleași elemente și în aceeași legătură strânsă cu iluzia vederii - și vedem linii de aceeași lungime, una mai lungă decât alta Privind două segmente inelare egale, plasate unul deasupra celuilalt (desenul), percepem inconștient inegalitatea părților învecinate, dar întrucât atenția noastră este ocupată de zonele acestor figuri, două date strâns legate se reflectă simultan în conștiință: zonele segmentelor și inegalitatea Drept urmare, zonele comparate ni se par inegale În figura lui Schroeder, apare iluzia poziției diferitelor părți ale desenului, dar motivul apariției sale este încă același Aici, puncte diferite, situate pe același plan, perpendicular pe axa vederii, încep să pară a fi pe planuri diferite, nu la fel de îndepărtate de ochi De fapt, aceste puncte sunt în diferite planuri verticale paralele cu axa vederii Dar atunci când observatorul își concentrează atenția asupra acestei diferențe, în același timp, fără participarea conștiinței, el percepe și diferite distanțe ale acestor puncte, să zicem, din partea de jos a imaginii Aceste distanțe sunt date în direcția verticală, dar acest detaliu nu este acoperit de conștiință: reflectă doar a fi în planuri diferite și distanță inegală Rezultatul acestei asocieri este impresia de a găsi puncte în diferite planuri, îndepărtate inegal din ochi, adică se obţine impresia unui relief Ceea ce are loc în cazul figurii lui Schroeder stă la baza acelui relief rudimentar care este reprezentat de imagini pe planul corpurilor tridimensionale în general, și în special de imagini atât de complexe precum acesta sau acel peisaj etc Am văzut deja că, pentru ca diferite părți ale imaginii să apară în planuri diferite, este necesar să existe linii laterale între diferite puncte ale acestei imagini Biblioteca "Runivers" N B OP O V K O distanțe, ceea ce înseamnă că trebuie să se afle în planuri verticale diferite (paralel cu axa vederii) și să fie la distanțe verticale diferite față de o linie orizontală, de exemplu, din partea de jos a imaginii Aici există deja elementele unei iluzii de ușurare, dar aceasta este încă o ușurare în stare de melasă Totuși, dacă, având în fața ochilor o imagine fotografică a unui peisaj, îl duci la o distanță de vedere clară și închizi un ochi, acest relief rudimentar, așa cum s-a indicat deja, va crește imediat și vei obține ceva între relieful rudimentar și relieful complet al unui stereoscop Acest semi-relief este complet inexplicabil cu viziunea general acceptată a vederii binoculare, ca o condiție necesară pentru impresia de ușurare În acest caz, nu numai că nu există binocularitate, dar chiar relieful se obține tocmai datorită absenței sale *Într-adevăr, este suficient să deschideți celălalt ochi și imaginea devine plată Acest din urmă fenomen poate fi explicat prin rolul jucat în crearea oricărei iluzii optice prin îngustarea câmpului de atenție Deci, pentru a obține o piramidă chiar și într-un stereoscop, este necesar să reparați o parte a acesteia (dar nu și secțiunea superioară); pentru a obține o iluzie frumoasă a cercurilor rotative ale lui Thomson, se recomandă fixarea unui punct în apropierea acestor cercuri Chiar și în cazul unui stereoscop, unele fețe trebuie să fixeze un punct, de

preferință pe fundalul imaginii, pentru a obține relief Când se examinează o imagine fotografică cu un singur ochi, se obține o impresie clară dintr-o singură parte a întregii imagini; pentru părțile rămase, câmpul de atenție este restrâns, ceea ce facilitează foarte mult, chiar și parțial determină apariția unei iluzii Dar când celălalt ochi este deschis, această îngustime necesară a câmpului de percepție clară dispare și, odată cu ea, dispare și iluzia de relief incomplet Dacă totuși, în fața fiecărui ochi se pune aceeași imagine, de exemplu, două pozitive obținute din același negativ, relieful incomplet reapare și, din motivul deja analizat, este încă atât de intensificat, mai ales la vizualizarea unor astfel de imagini identice prin lupele unui stereoscop, că în această direcție este posibilă chiar și falsificarea stereoscopică lovituri de vârf, cel puțin pentru ochiul neantrenat Și acest lucru este complet inexplicabil, dacă fără vedere binoculară nu poate exista o ușurare Creșterea în sine sporește relieful incomplet, care este ușor de verificat atunci când se privește printr-un stereoscop cu un ochi închis, adică privind doar o singură imagine mărită În acest caz, în primul rând, imaginea este mărită, ceea ce facilitează îngustarea câmpului de percepție clară; în al doilea rând, din cauza creșterii generale a dimensiunii imaginii, crește și diferența dintre distanțe verticale ale diferitelor sale puncte, de exemplu, din partea de jos a imaginii Dacă mărirea este destul de semnificativă, atunci, din aceleași motive, relieful incomplet va fi vizibil cu ambii ochi simultan, ceea ce este cunoscut de multă vreme pentru cazul vizionării unei fotografii printr-o lupă mare și iese deosebit de bine într-un mod recent a apărut dispozitiv, care este o oglindă concavă, în fața căreia este plasată o poză Pentru a transforma un relief incomplet în acel relief izbitor în care o stereogramă bine executată poate fi privită cu ambii ochi simultan, este nevoie de încă o dată, după cum am văzut deja: diferența dintre distanțele dintre perechile de imagini corespunzătoare de diferite puncte din imagine Acele puncte, între imaginile pereche a căror distanță este mai mică, le vom vedea situate mai aproape de ochi decât acelea, între imaginile pereche a căror distanță este mai mare Dar acesta va fi cazul numai dacă relieful rudimentar fie susține această iluzie, fie cel puțin nu o contrazice brusc De aceea, pseudoscopia este ușor de realizat în cazul imaginilor în mișcare ale unei piramide, unui cristal etc , unde relieful rudimentar este foarte slab exprimat și se dovedește a fi de neatins cu aceeași metodă de rearanjare a imaginilor pentru un peisaj în ea totalitate Dar dacă înlăturăm această fundație a oricărui relief prin întoarcerea imaginilor cu susul în jos, atunci în cazul peisajului vom obține un efect pseudoscopic, răsturnând întreaga imagine pe dos, ca să spunem așa Totuși, nici în acest fel nu se poate distorsiona un obiect care ne este foarte familiar, de exemplu, o figură umană, cu atât mai puțin o față, sau un peisaj foarte familiar Toate acestea arată că percepția reliefului se bazează pe n th o P o è É o La naiba, eu h aceste puncte relativ la date ale vederii monoculare; vederea binoculară nu face decât să sporească mult influența acestor date Cu alte cuvinte, vederea binoculară nu numai că nu joacă rolul semnificativ care i se atribuie în percepția reliefului, dar nici măcar nu joacă unul decisiv: este doar un rol auxiliar A vedea doar într-o parte nesemnificativă a ei este un act fizic; în rest, mult mai extins, este un proces psihologic foarte complex Principalele trăsături ale acestui proces, în ceea ce privește percepția reliefului, sunt acum ușor de stabilit Dacă începem să luăm în considerare două puncte

(desenul), limitându-ne atenția doar la ele, atunci le vom vedea întinse pe planul hârtiei la o distanță cunoscută unul de celălalt Le vom vedea pe același plan, perpendicular pe axa vederii, dar în diferite planuri verticale paralele cu axa vederii Dacă, în plus, începem să comparăm pozițiile unei linii AB și să comparăm pentru a ne termina atenția asupra acestui punct, putem avea impresia că punctul superior (adică, mai îndepărtat de linia AB) se află într-un plan mai îndepărtat de ochi decât al doilea punct Prin urmare, iluzia reliefului apare atunci când percepem simultan pozițiile punctelor comparate în planuri orizontale paralele cu axa vederii, și în planuri verticale, tot paralele cu axa vederii În același timp, percepem distanța dintre primul (adică diferența dintre distanțe ale punctelor de la dreapta AB) și distanța dintre al doilea; în același timp vedem ambele puncte pe planul hârtiei perpendicular pe linia de vedere Prima distanță dă impresia unor puncte inegal îndepărtate, iar această impresie, în legătură cu impresia că ambele puncte sunt pe un plan de hârtie perpendicular pe axa vederii, provoacă iluzia că punctele se află în planuri inegal îndepărtate perpendiculare pe axa de vedere b; distanța dintre punctele în sine dă dimensiunea îndepărtării acestor planuri unul de celălalt Biblioteca Runiverse RELIEFUL YOOSYRIYATIE prieten Ca urmare, se obține într-un grad sau altul o impresie de ușurare, iar această impresie nu este în niciun fel diferită de orice iluzie a vederii, întrucât relațiile cu adevărat existente, datorită percepției simultane a acestora și a acelor date între care aceste relații nu sunt, sunt strâns asociate cu acestea din urmă și ni se par inerente acestor date Când trăsăturile vederii binoculare vin în ajutor, i e diferența de distanțe între imaginile pereche ale diferitelor puncte de pe retinele ochilor, atunci iluzia atinge maximul și vedem un relief pronunțat într-un moment în care pe fiecare retină este desenată doar o imagine bidimensională a unui obiect Oricât de neclară ar fi semnificația acestui ultim factor, esența problemei este, în orice caz, destul de clară: viziunea se bazează pe același principiu ca și iluzia optică, iar acest principiu este de natură pur psihologică nimic ciudat in faptul ca dupa o operatie la copii orbi, care ii face vazatori, trebuie sa invete sa vada cateva luni A avea o imagine pe retina ochiului nu înseamnă încă a vedea Astfel de imagini cu două linii pot fi egale, dar le vom vedea clar ca fiind complet inegale (desenul) Subiectul experienței hipnotice poate avea imaginea unei foarfece pe retina ochiului, dar prin forța sugestiei poate să nu le recunoască drept o femeie născută oarbă după o operație care i-a făcut vederea Această femeie în acel moment învața doar să vadă, dar simțul ei tactil fusese de mult crescut în ea și, prin urmare, a recunoscut imediat aceleași foarfece când le-a simțit La fel s-ar fi întâmplat, fără îndoială, subiectului hipnotic dacă i s-ar fi cerut să simtă foarfecele, dar astfel de fapte nu vorbesc pentru "experiența tactil-musculară" a lui Berkeley ca element inevitabil al vederii, ci pentru importanța enormă a clasificare, adică pentru natura psihologică a actului de a vedea Este cazul unui băiat orb născut, care, după o operație în anul al treisprezecelea, "a fost perfect capabil să recunoască un câine și o pisică la atingere, dar nu și-a putut aminti trăsăturile lor distinctive când a văzut aceste animale Într-o zi, nehotărât fiind, a luat pisica în brațe și, cu grijă ij W Carpenter, Foundations of the Physiology of the Mind, Vol I, § Biblioteca "Runivers" H BOP privind, a început s-o simtă; apoi, coborând-o la pământ, i-a spus: "Ei, acum îmi voi aminti de tine" *) Acest băiat și-a folosit simțul tactil timp de aproximativ ani, iar vederea doar câteva

luni Primul a fost pe deplin dezvoltat cu el, al doilea tocmai începea să funcționeze Este destul de de înțeles că primul a făcut posibilă clasificarea diferitelor impresii, în timp ce a doua nu a făcut-o încă Dar nu rezultă deloc de aici că băiatul a început, în general, să recunoască imaginea vizuală a unei pisici doar prin atingere La început, probabil l-a recunoscut după legătura testată dintre experiența vizuală și experiența tactilă, adică pur și simplu pe baza celor din urmă, dar asta nu înseamnă că vederea lui, dacă nu ar fi recurs la atingere, ar rămâne pentru totdeauna în faza ei Probabil că ar dura mai mult timp pentru a se dezvolta, dar asta-i tot Dacă un astfel de subiect nu poate distinge la început un pătrat de un cerc, atunci aceasta înseamnă doar că nu a învățat încă să surprindă diferența și asemănarea în impresiile sale vizuale, ceea ce este inevitabil la primii pași ai oricărui tip de senzație și care, cu toate acestea, nu împiedică pe toată lumea să se dezvolte treptat din aceste specii Conform teoriei lui Berkeley, cineva născut fără brațe ar fi trebuit să rămână orb; cu toate acestea, încă nu se știe că un astfel de fapt a fost vreodată stabilit Actul de a vedea este actul de a simți; fiecare act de senzație presupune clasificare, adică stabilirea asemănării acestei impresii cu una dintre * impresii anterioare și deosebiri cu ceilalți; orice stabilire a asemănării și neasemănării este un act de gândire, chiar dacă este subconștient și cel mai inițial Vederea, ca orice senzație, este rezultatul unui proces de gândire, adică munca mentala; partea fizică a vederii oferă doar material pentru acest proces mental N Borovno *) Acolo CRITICA SI BIBLIOGRAFIE Recenzie de cărți William James Experiența varietăților religiilor Un studiu asupra naturii umane Londra, New Jork și Bombay -e изд XII+ Fără îndoială, în fermentul cultural și etic al timpului nostru, problema religiei se deplasează din ce în ce mai mult de la periferia vieții spirituale spre centrul ei Negarea rațională a unora, care nu cu mult timp în urmă era atât de mulțumită de sine, și dogmatismul nepretențios sau indiferența plictisitoare a altora, sunt înlocuite de o oarecare curiozitate pripită și dor reală de religie Această adâncire a conștiinței religioase se reflectă și în schimbarea decisivă a interesului cognitiv de la cercetările antropologice despre "religia primitivă" la experimentele de pătrundere psihologică în profunzimile conștiinței religioase dezvoltate și la întrebările despre valoarea religiei în întregime Desigur, este încă greu de caracterizat acele noi puncte de vedere care ies la suprafața gândirii religios-filosofice Mai degrabă, în primul rând, există o neîncredere tot mai mare în soluțiile vechi, o căutare a unor noi căi, iar cartea lui Iacov, care a apărut deja în scurt timp la a douăsprezecea ediție, este în acest sens cu atât mai interesantă decât în domeniul religios și opiniile filozofice ale acestui remarcabil psiholog american, motivele gândirii sale personale și influențele eterogene venite din exterior (neocritica lui Renouvier, teoriile ocultismului modern) Adevărat, cea mai mare parte a cărții este ocupată de pur   prelucrarea psihologică a vastului material empiric, dar parțial în treacăt și chiar mai mult în capitolele finale, James trece la întrebările generale ale filozofiei religiei și, trebuie să ne gândim, la interpretarea populară și aluzivă a acestor întrebări, nu mai puțin decât cea a autorului mare nume, a determinat succesul remarcabil al cărții sale în publicul larg Punându-și drept sarcină imediată analiza psihologică a experienței religioase în toată diversitatea ei individuală, James lasă deoparte, ca ceva "secundar", cultul, biserica și dogma, și își concentrează atenția asupra

experiențelor religioase directe ale indivizilor "în singurătate", pe de altă parte religii , pe care el o contrastează ca "religie personală" (religie personală) cu "religie ca instituție" (religie instituțională) Și, din nou, el nu se referă la acele manifestări ale conștiinței religioase, care se bazează pe tradiție și sunt întărite în virtutea imitației și obișnuinței, ci la experiențe mai independente de asemenea naturi, în care o religiozitate înflăcărată și agitată îmbrățișează întreaga dispoziție de viață James preferă formele extreme, chiar patologice, și nu numai din considerente metodologice Insistând asupra necesității de a distinge întrebările despre natura și originea experiențelor religioase de întrebările despre valoarea conținutului lor, se răzvrătește cu pasiune (la capitolul "Religie și neurologie") împotriva obiceiului, bazat pe autoritatea medicilor, de a discredita cutare sau cutare manifestare a religiozității (și a vieții religioase în general) indicând legătura lor cu isteria, epilepsia, degenerarea, în general cu organizarea psihică patologică James merge și mai departe: el subliniază direct prezența unei astfel de conexiuni, dar în "temperamentul psihic", desigur, atunci când este combinat cu inteligență înaltă, el este gata să vadă condiția naturală pentru orice dezvoltare religioasă mergând adânc și când el se întreabă dacă să introducă un astfel de temperament într-un asemenea tărâm al adevărului religios, care va rămâne pentru totdeauna ascuns de proprietarul mulțumit al unui sistem nervos sănătos, atunci în totalitatea gândurilor lui James aceasta nu este deloc o presupunere întâmplătoare Este clar că distingând apoi două tipuri de religioase Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE experiența, și anume religia celor sănătoși la minte și religia soni bolnavilor, dintre toate diferențele de conștiință religioasă, el capătă cea mai mare semnificație pentru această opoziție Indivizii de primul tip, ca și cum în sentimentul lor inițial de unitate cu cursul general al vieții, nu tind să se ocupe de părțile tragice ale acesteia, nu simt înțepătura care stă în problema răului și fără luptă și șocuri, își găsesc credința Dimpotrivă, cei din urmă, chinuiți de îndoieli și de scindarea interioară a sufletului (eul divizat), de conștiința propriei lor păcătoșeni sau de oroarea tragediei oricărei existențe, dezvăluie adesea în experiențele lor semne ale unei melancolie patologică Pentru a găsi pacea și unitatea sufletească, ei au nevoie de o criză, așa cum ar fi, de o a doua naștere, iar acel proces de renaștere religioasă sau "conversie" în care dobândesc credința care îi salvează, atrage atenția lui Iacov ca fiind fenomen central al unei vieţi religioase dezvoltate În explicarea mecanismului psihologic al acestui proces, el folosește în mare măsură concluziile la care a ajuns psihologia americană a religiei (Leuba, Starbuck, Soy) Cea mai semnificativă ulterioară pentru punctul său de vedere personal este aplicarea pe scară largă a conceptului de viață mentală "subconștientă", mai ales în raport cu cazurile de conversie "subită" Conversia are loc fie ca rezultat al luptelor conștiente ale sufletului și atunci este de obicei "gradată", fie, dimpotrivă, creșterea motivelor pentru schimbarea spirituală are loc în sfera subconștientă și atunci când rezultatul procesului intră imediat în conștiința subiectului, conversia este trăită ca o criză psihică bruscă Și James explică alte trăsături ale acestei crize prin participarea "sinelui subconștient" (subcon-scioiis self) Dacă, în procesul de convertire bruscă, subiectul se simte pasiv și schimbarea este trăită ca un miracol, ca impact al unei puteri superioare, dacă convertirea și tot felul de "inspirații" religioase sunt adesea însoțite de halucinații ("viziuni", "voci"), emisiuni involuntare ("dar de limbi"),

în general, prin fenomenele de automatism, asta pentru că în experienţa religioasă suntem în mare măsură Biblioteca "Runivers" recenzie de cărți ne întâlnim cu "intruziuni" (irupții) în câmpul obișnuit al conștiinței de imagini, sentimente și impulsuri înrădăcinate sub pragul său (eul subliminal) Iacov nu afectează prin aceasta eliminarea doctrinelor teologice ale "conversiei" Dimpotrivă, în "eul subconștient" el este gata să vadă o legătură intermediară între psihologie și teologie Este de imaginat că sfera subconștientă a sufletului este tocmai conducătorul acțiunii forțelor transcendentale, iar în viitor James se oprește serios asupra acestei ipoteze Aducând astfel în prim plan subconștientul și involuntarul în experiența religioasă, James, în acest sens, subliniază caracterul predominant mistic al acestuia Acel transcendent (fie că este un "Dumnezeu" sau vreo ordine mondială invizibilă), care constituie obiectul credinței religioase, este simțit direct de mistici "Revelațiile" și "iluminările" mistice sunt, după mărturia misticilor, cunoștințe la fel de directe ca percepțiile simțurilor exterioare, deși ele sunt realizate fără mijlocirea acestora din urmă James susține că el însuși este aproape complet incapabil de "stări mistice de conștiință", dar el insistă asupra realității lor ca tip special de conștiință și încearcă să indice analogii lor în afara domeniului experienței religioase propriu-zise În același timp, ca o aproximare a stărilor mistice de conștiință, sunt date primele etape ale intoxicației cu alcool experiențe deosebite ("revelații anestezice "), uneori generate de gaz râd, cloroform și alte "anestezice" James însuși a trebuit să experimenteze acțiunea gazului râd și nu poate decât să atribuie experiențelor sale "o anumită semnificație metafizică" Această experiență a dat naștere la convingerea în el că conștiința obișnuită, normală, "rațională", bazată pe sentimente și rațiune exterioare, este doar un tip special de conștiință împreună cu forme potențiale de conștiință care este complet diferită În orice caz (și acesta este cel mai important lucru pentru James) mistica religioasă dezvăluie mai clar ceea ce caracterizează viața religioasă în general, și anume importanța primordială a siguranței imediate, indiferent dacă sursele acesteia din urmă se află în experiențele mistice sau în cele emoționale viata sufletului, inainte de clipa Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE raţional Sentimentul, spune James, înțelegând prin acest termen toată experiența mentală directă, este sursa mai profundă a religiei, iar formulele filozofice și teologice sunt ceva secundar În zadar încearcă să raționalizeze adevărul religiei și să opună sentimentului cu argumente care ar fi universal obligatorii Aceste încercări sunt "absolut fără speranță" James disprețuiește vechiul raționalism teologic cu "dovezile sale ale existenței lui Dumnezeu", dar idealismul modern (James înseamnă în principal tendința hegeliană foarte influentă din America și Anglia de astăzi) nu a reușit să depășească sfera sentimentului și a experiențelor directe ale individului , dar ƅ îmi oferă doar o expresie verbală mai generalizată Dacă James este înclinat să apere "sentimentul în detrimentul rațiunii", atunci motivele acestei lupte împotriva raționalismului nu stau doar în domeniul considerațiilor psihologice și epistemologice, ci și în faptul că el apără cu hotărâre individualismul în religie Intelectul, pe măsură ce își găsește expresia consecventă în gândirea științifică naturală, tinde să dizolve particularul și personalul în general, universal, cosmic Dimpotrivă, "individualitatea se bazează pe simțire", iar interesul individului pentru destinul său privat, personal, cererile și nevoile sale personale este axa în jurul căreia se învârte viața

religioasă, iar "religia este un capitol monumental din istoria omului egotism" Dar, din moment ce viețile și sarcinile indivizilor sunt diferite, religiile lor nu trebuie să fie deloc aceleași Ceea ce este comun în varietatea individuală a credințelor religioase se reduce doar la faptul că în experiența religioasă suntem conștienți de noi înșine în legătură cu și comuniune cu ceva mai mare și mai înalt decât "Eul" nostru obișnuit Analiza psihologică duce la concluzia că acest "mai mult" pe acea parte, cu care se alătură direct "eu"-ului nostru, este o continuare subconștientă a personalității noastre conștiente Dar de îndată ce se ridică întrebări despre ce este acest "mai mult" în extinderea sa ulterioară, ce este în general, cum funcționează și care este natura întrebărilor noastre de filosofie, voi Biblioteca Runiverse RECENZIE carte ((unitatea" cu el, încep diferențele de conștiință religioasă și intrăm în domeniul acelor completări individuale ale faptului religios de bază, pe care Iacov îl numește "supra-credințe" (supra-credințe) și în care el vede "cel mai mult lucru valoros și cel mai interesant la o persoană ѣ" Poate că varietatea de tipuri religioase, secte și credințe exprimă mai îndeaproape ceea ce constituie adevărul în domeniul religiei decât filozofia, cu "pasiunea ei pentru unitate", este gândul la care se apropie James în propria sa "super-credință " a arătat întotdeauna o tendință de a deveni panteist și monist și de a privi lumea ca o unitate absolută " James, pe de altă parte, crede că filosofia finală a religiei va trebui să se ocupe mai serios cu ipoteza pluralistă decât a fost înclinată până acum dificultățile pe care le întâmpină monismul în problema răului În orice caz, conștiința religioasă nu mărturisește deloc atât de unanim în favoarea credinței că Divinitatea este "una" și " infinit", iar "teismul popular sau practic a fost întotdeauna mai mult decât sunt mai puțin pluralisti, ca să nu spunem politeisti Atât nevoia religioasă, cât și experiența religioasă imediată sunt acoperite pe deplin de credința că în spatele fiecărui om, în contact direct cu el, există o forță mai mare, prietenoasă cu el și cu idealurile sale Este chiar foarte posibil ca această forță să fie doar un din ce în ce mai mare ((eu asemănător unui zeu) al cărui personalitate conștientă este o expresie distorsionată, iar întregul univers să fie o colecție de astfel de "eu", neunite în niciun absolut unitate Acest lucru ne readuce la "un fel de politeism" și la o apărare a acestuia împotriva atacurilor filozofiei moniste, James promite că va prezenta o lucrare ulterioară, în care intenționează să-și dezvolte punctul de vedere personal mai detaliat În altă privință, James încearcă să se bazeze pe conștiința religioasă directă a oamenilor Omul are nevoie de un Dumnezeu care să poată interveni în cursul privat al evenimentelor și să vină în ajutor ca răspuns la rugăciunile adresate lui Prin urmare, rugăciunea în sensul cel mai larg al acesteia Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE cuvinte, adică comuniunea internă cu acele forțe pe care omul le recunoaște ca fiind divine este "sufletul și esența religiei)), iar în comuniune prin rugăciune cu zeitatea, o persoană simte direct că energia curge dintr-o regiune superioară și este impregnată de convingerea că, datorită rugăciune, ceva se întâmplă cu adevărat în lume, ceea ce altfel ar fi imposibil Acest supranaturalism "mai aspru" al credinței religioase vii a lui James se apără împotriva supranaturalismului "mai rafinat" al majorității filozofilor Supranaturalismul lor este "universalist" "Absolutul" lor se referă la lumea experienței în ansamblu, dar nu condescende să afecteze lumea experienței în special, iar cursul natural al evenimentelor lumii fenomenale nu este întrerupt în puncte separate pentru a lăsa loc

influențelor din sfera ideala Dar aceasta înseamnă acceptarea legilor vieții așa cum sunt stabilite de naturalism, adică fără speranță de ajutor de sus în cazuri particulare, și dacă pentru că, indiferent dacă Dumnezeu există sau nu, nimic nu se schimbă în lumea faptelor (și toate faptele sunt fapte particulare), atunci problema existenței lui Dumnezeu își pierde interesul S-ar putea crede că Iacov ar insista pe "nemurirea individuală" ca fiind cel mai important fapt care decurge din existența lui Dumnezeu, dar tocmai acesta este ceea ce el consideră un punct secundar "Dacă numai idealurile noastre sunt îngrijite în veșnicie", spune el, "atunci nu văd niciun motiv pentru care să nu acceptăm să încredințăm grija lor altora, nu propriilor noastre mâini" Cu o asemenea înțelegere, James introduce tocmai acea tendință universalistă, care îl atrage atât de puțin în orice altceva Dar în alte puncte ale interpretării sale a problemei religiei, se reflectă ciocnirea tendințelor opuse, care este atât de caracteristică gândirii religioase și filozofice moderne El pune în contrast conștiința mistică, "sursa și centrul experienței religioase personale", cu conștiința rațională, nu vede în aceasta din urmă o cale, ci un obstacol în calea cunoașterii acelei realități care se află de cealaltă parte a senzualului și doar "înțeles" " lume și pe care subconștientul, amurgul o vede (subliminal visător), adesea patologic * Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE "Eu", și în același timp atribuie "științei religiilor", care ar trebui să țină loc de filozofia religiei, sarcina de a coordona experiența religioasă cu știința naturii, aceasta, în opinia sa, produsul "rațional" " constiinta Desigur, nu se poate decât saluta tendința exprimată în această tendință de a considera experiența religioasă într-un context mai larg Dar atunci nu ar trebui să se recomande filozofiei religiei "să lăsăm metafizica pentru inducție", nu trebuie să fim atât de sceptici cu privire la construcțiile metafizice din domeniul religiei și să reducem munca gândirii în acest domeniu doar "la traducerea unui text într-o altă limbă" " De fapt, religia "eului subconștient" se bazează nu numai pe analiza psihologică a mecanismului "conversiilor" și extazelor de rugăciune, și nu poate exista nicio îndoială că a fost inspirată în mare măsură de metafizica ocultei lui James El nu acceptă doar întreaga doctrină a categoriei "eului subconștient", care este foarte nedefinită în sens pur psihologic, aproape în forma în care se dezvoltă acum în cercurile oculte pe baza unei interpretări destul de răspândite a fenomenele de hipnoză și personalitate divizată, dar și, în general, atitudinea lui James față de teorii ignama ocultului foarte simpatic și, așa cum afirmă în altă parte (Human Immortality, Londra,), anumite fenomene oculte sunt fapte pentru el Acest apel la ocultism, indiferent de modul în care s-ar judeca în orice altceva, este o expresie a acelei nevoi de unitate a cunoașterii și a credinței religioase, care se afirmă din ce în ce mai mult în gândirea religios-filosofică modernă A Lazarev B Schmid Cititor filozofic Un manual pentru instituțiile de învățământ secundar și pentru autoeducație Pe cu el Yu A Goveev, editat și prefațat prof H N Lange Odesa, Necesitatea studierii operelor filosofice din surse primare nu are nevoie de dovezi: este prea evident că nicio expunere nu poate înlocui lucrările autentice ale lui Platon, Augustin, Kant, Hegel etc Marile minți acționează asupra noastră nu numai prin conținutul lor Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE T sistemele, dar și forma lor, nu numai, ca să spunem așa, tonul principal al filozofiei sale, ci și tonurile ei "Multa apud Platónicos Augustinumquc praeclara reperiuntur, sed quae arbitrer ab ipsismet non satis intellecta, et ex ímpetu magis et calore, quam luce nata", spune

Leibniz Dar din moment ce lucrările filosofice, atât ca volum, cât și ca dificultate de expunere, nu sunt accesibile celor care încep studiul filosofiei pentru prima dată, se naște în mod firesc ideea de a alcătui "antologii filosofice" care să ofere o serie de selecții sistematic selectate , cele mai vii și împreună cu cele mai ușoare pasaje din lucrările geniilor filozofiei Antologia filosofică a lui B Schmid, supusă revizuirii mele, și-a propus un astfel de scop și, evident, ar trebui evaluată, în primul rând, din punctul de vedere al demnității pasajelor așezate în ea și, în al doilea rând, din punctul de vedere al din perspectiva accesibilității acestora pentru cei cărora le este destinată "M-am străduit pentru o asemenea varietate de articole care să corespundă varietății de subiecte studiate și întrebărilor care apar în acest caz *, afirmă în prefață compilatorul antologiei Trebuie să mărturisesc că o astfel de tendință a compilatorului nu îmi este în totalitate clară Ce a vrut, de fapt, să dea: un manual pentru studiul filosofiei ca știință predată independent sau o colecție de articole care ajută la iluminarea din punct de vedere filozofic a acelor concepte și principii care sunt folosite de științele speciale studiate la școală? A avut în vedere un student care studiază filosofia sistematică, fie și numai ca propedeutică filozofică, sau a vrut să-și adapteze cititorul la cel de-al doilea dintre scopurile indicate? Este clar că acestea nu sunt chiar același lucru și este clar că această dualitate de tendință trebuie să se reflecte în valoarea cărții De fapt, dacă s-ar urmări al doilea scop, atunci cititorul ar aborda tipul unei colecții de articole despre filosofia științelor speciale Cu toate acestea, pe de o parte, cea mai mare parte a cărții atribuite problemelor filozofice generale, pe de altă parte, acele întrebări care pot apărea în timpul trecerii istoriei, teologiei, lingvisticii, în general, tuturor științelor umaniste, nu primesc răspuns în această carte Articole despre teoria cunoașterii, metafizica și filosofia științelor naturale, psihologie și logică, etică și estetică aici Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE conținutul cărții Astfel, antologia se încadrează mai degrabă sub primul tip - un manual pentru studenții de filozofie ca subiect independent Dar totuși, a doua tendință se face simțită Citim o antologie, care ne captivează imediat cu conținutul ei pestriț*, cititorul va afla aici despre viziunea lui Poincaré despre rolul ipotezelor și despre principiile unei viziuni mecanice asupra lumii, despre conceptele de forță și energie și despre vitalism, și despre lupta pentru existență, și despre teleologie, și despre paralelism psihofizic, și despre cauzalitate mentală, și despre conceptul de număr, și despre multe, multe alte lucruri, și toate în articole separate, și peste de pagini! Dar, întreb eu are rost să dai astfel de răspunsuri și, în general, are rost să te grăbești cu răspunsuri? O astfel de metodă nu liniștește gândul în loc să o stârnească? În cele din urmă, aceasta introduce într-adevăr filozofia, cititorul face φιλόσοφος în adevăratul sens (socratic), nu dă în locul unei dispoziții filozofice rodnice o σοφίαν deșartă? Și că redactorul cărții, într-adevăr, a mers pe calea greșită, demonstrează următoarele: în căutarea răspunsurilor la întrebări "moderne", el nu a găsit aceste răspunsuri de la geniile filozofiei și, prin urmare, a apelat la filozofii moderni În antologia sa întâlnim numele lui Haeckel, Dubois-Reymond, Busse, Paulsen, Ostwald, Liebmann, Wundt, Sigwart, Villa, Volkmann și alții, întâlnim articole de B Schmid însuși și doar de pagini din !), dedicată pasajelor din Descartes, Locke, Hume și Kant Desigur, Wundt, Sigwart, Paulsen sunt mari talente, dar tot nu genii; și, între timp, o necesitate Antologia filosofică este cauzată tocmai

de nevoia de cunoaștere directă a pasajelor unor filozofi de geniu Platon, Augustin nu poate fi înlocuit cu repovestirea; fiecare rând, fiecare cuvânt din "Pir", "Sofist", "Confessions" inspiră și emoționează și merită să-i cităm pe Busse și Ostwald, Volkmann și Volkelt în original! N-ar fi mai bine atunci, în loc de "antologie filozofică", să-și scrie propria "introducere în filozofie" Adevărat, pasajul din Augustin nu spune nimic despre energie, dar el se poate descurca mai bine ca filozof decât Ostwald Dar să luăm punctul de vedere al compilatorului și să evaluăm conținutul cărții, stând pe propria sa poziție "Noi credem că Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE Domnul Schmid și-a făcut selecția cu pricepere, ținând cont de dimensiunea cărții și de nivelul cititorilor pentru care este compilată", spune editorul la Russian pe prof N Lange Dar pentru cine este? "Am vrut să creez un manual pentru profesor, dar în același timp am încercat să aranjez materialul astfel încât acolo unde filozofiei i se acordă mai multă atenție, această carte să fie utilă în mâinile elevului", spune domnul Schmid A reușit? Cât despre studenți, domnul Schmid însuși recunoaște că "unele dintre articolele pe care le-am ales sunt foarte dificile" De fapt, este puțin probabil ca pasaje din Critica rațiunii pure despre spațiu și timp, Logica lui Sigwart despre legea rațiunii logice sau conceptul de număr, pasajul "cauzalitate în voință" din Wundt și unele altele să poată fi accesibile elevul cel puțin ultima clasă În ceea ce privește profesorii, deși cititorul le va oferi o mulțime de lucruri interesante, totuși, în acest scop trebuie să capete o dimensiune mai mare și un conținut mai complicat Conținutul cititorului este următorul: după ce a clarificat esența și sensul filosofiei într-un fragment din Riehl (Introducere în filosofia modernă) și propriul său articol, Schmid oferă o idee despre materialism (articole proprii și extrase din Lamettry și Haeckel), despre opiniile lui Dubois-Reymond și despre idealism (primele două reflecții ale lui Descartes, Locke asupra ideilor a priori, Hume despre cauzalitate, Kant despre cunoașterea metafizică, spațiu și timp, critica lui Busse la adresa scepticismului, Paulsen despre problema realitate) Dacă excludem articolele proprii ale domnului Schmid, oarecum vagi, așa cum le caracterizează redactorul traducerii în limba rusă și, poate, pasajul despre sufletul lui Haeckel, pasajele rămase sunt foarte interesante și reușite, deși pare ciudat că printre articole dedicat problemei realității, nu există un pasaj din Berkeley, un clasic ușor de citit Dar din acest motiv, această secțiune nu dă impresia de completitudine: monismul este reprezentat doar de Haeckel, iar cititorul nu va afla nimic nici despre Spinoza, nici despre ultimii moniști; mai departe, printre articolele despre materialism ar trebui inclus un fragment din Lucretius (din canto sau); în plus, nu există nimic despre monadologie, voluntarism, pozitivism și agnosticism, și totuși toate acestea sunt ramuri necesare ale filosofiei Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE fii, și în plus, aici nu lipsesc pasaje luminoase și luminoase A doua secțiune se deschide cu un fragment din Poincaré despre ipoteze în fizică, urmat de pasaje din Stallo, Ostwald, Poincaré și propriul său articol despre forță și energie; Verworn despre vitalism și Darwin despre lupta pentru existență, Liebmann despre cauzalitatea reală, Schmid despre dezvoltarea conceptelor de substanță și cauzalitate, Wundt despre liberul arbitru, Sigwart despre legea rațiunii logice și Schmid intenționat Această secțiune este cea mai sistematizată, și unele pasaje, de exemplu de la Stallo şi Wundt au mare succes Totuși, articolul lui Schmid despre conceptul de forță este foarte slab, pasajul din Verworn este palid, iar cititorul învață puțin

despre motivele aversiunii oamenilor de știință naturală față de vitalism și nu învață nimic despre neovitalism și argumentele sale Articolele lui Liebman, Schmid, Wundt și Siegwart nu sunt în ordine; în cele din urmă, în loc de un articol slab al său despre conceptul de a cânta, Schmid ar fi putut oferi un fragment din Sigwart Departamentul "psihologie și logică" este cel mai slab: articole Willa despre psihologie și conștiință, Wundt despre paralelism psihofizic, Paul despre subiectul psihologic și gramatical, Mill despre logică, Sigwart despre număr, Volkmann despre inducție și deducție Aleatoritatea selecției este imediat evidentă, iar pasajele (cu excepția celui reușit de la Wundt) sunt nereușite Primul articol ar putea fi înlocuit cu orice pasaj din Wundt; în plus, nu există un reprezentant al psihologiei spiritualiste; pasajul despre conștiință este palid pentru student, articolul lui Paul nu poate decât să-i provoace nedumerire, în sfârșit, care a fost nevoie să includă pasajul din Sigwart pe număr? Și câte pasaje strălucitoare și întrebări de primă importanță au fost omise! În secțiunea a -a ("Etică și estetică") etica este prezentată cu mare succes de pasaje din Heffding și Paulsen, în ceea ce privește estetica, alături de un pasaj excelent din Volkelt și unul destul de viu din Liebmann despre idealul estetic, sunt palide sunt omise fragmente din Ratzel despre frumusețea în natură și, din nou, o serie de întrebări primare despre sentimentul de frumos, despre conceptul de frumusețe etc Deci, neajunsurile cărții: incertitudinea sarcinii sale, un număr foarte mic de pasaje din operele geniilor, pestriță și Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE superficialitatea conținutului, aleatoriu în selecția și sistematizarea pasajelor; avantajele cărții: atitudinea atentă și atentă a compilatorului față de caz, care s-a reflectat în atitudinea atentă față de pasajele citate, varietatea articolelor și modernitatea lor Această antologie nu va face un filozof, nu va fi un manual pentru studiul sistematic al propedeuticii filozofice, dar pentru o persoană angajată în autoeducație și puțin familiarizată cu filosofia și știința, va oferi material variat și interesant Traducerea rusă, în general, este satisfăcătoare și literară Totuși, în căutarea unei forme literare ușoare, domnul translator nu ezită să fie aproape de o traducere literală și recurge adesea la parafrazare Adevărat, acesta este un mic păcat în relație cu Busse, Villa, Liebman etc , unde nuanțele frazei și acuratețea terminologiei nu sunt atât de scumpe și importante, dar, totuși, uneori duc la erori De exemplu, la pagina : "Sentimentul interior idei despre sufletul însuși " (în lung: Der innere Sinn gibt zwar keine Anschauung von der Seele selbst în continuare: sentimentul interior nu, este adevărat, dați intuiție despre sufletul însuși) pe aceeași pagină: "Spațiul nu este un concept empiric abstras din experiența exterioară (în original: Der Raum ist kein empirischer Begriff, der von ausseren Erlahrungen abgezogenen cuvânt spațiul nu este un cuvânt empiric concept extras din experiențe externe) Există și anumite greșeli De exemplu, la pagina o: "În spațiu trebuie să se vadă condiția posibilității fenomenelor, și nu relația care depinde de ele" (în original: Es wird also ais die Bedingung der Mõglichkeit der Erscheinungen, undnichtals eine von ihnen abhãngende Bestimmung angesehen următoarele: prin urmare, trebuie privit spațiul ca o condiție a posibilității fenomenelor, și nu ca o definiție dependentă de ele)', la p : masa și mișcarea sunt separate) Cartea este bine publicată P Blonsky M Etttinger Untersuehungen über die Bedeutung der Deszendenztheorie für die Psychologie Etude Ettlinger este dedicat uneia dintre cele mai urgente întrebări ale cercetării psihologice - întrebarea sensului Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE

CARTE teoria dezvoltării pentru psihologie Concis, dar foarte semnificativ, el tratează principalele aspecte ale problemei, concentrându-se mai ales pe analiza și verificarea acelor concepte care stau la baza construcției psihologiei evoluționiste Trebuie să facem dreptate autorului că a stăpânit complet spiritul psihologiei moderne: analizele sale se disting prin subtilitate și profunzime Și chiar dacă nu ești de acord cu concluziile autorului, nu poate decât să fii atent la instrucțiunile sale metodologice Nu merită să expun conținutul studiului scris succint al lui Ettlinger; să ne oprim doar asupra unora dintre consideraţiile sale interesante ' Ettlinger subliniază pe bună dreptate compoziția psihologică a teoriei dezvoltării: concepte precum conceptele de adaptare, obiceiurile au un conținut pur psihologic și, în același timp, sunt de bază pentru teoria dezvoltării În legătură cu aceasta, Ettlinger, nu fără motiv, se plânge că într-o parte semnificativă a lucrărilor zoopsihologice există o absență completă a conceptelor psihologice clare și precise Tocmai lipsa unei școli psihologice în rândul cercetătorilor este cea care ar trebui să explice acea disonanță, acea diversitate extremă de opinii, adesea opuse, care domină zoopsihologia modernă în ceea ce privește însăși fundamentele ei Remarcile lui Ettlinger cu privire la rolul "conștiinței" în cercetarea psihologică comparată sunt interesante și pline de conținut profund Pentru publicul rus, în care se păstrează încă legendele celebrei "psihologie obiective", ar fi extrem de util să se familiarizeze cu capitolul indicat din studiul lui Ettlinger în primul rând, ușurarea prezentării sale și, cel mai important, excelenta lui cunoașterea diferitelor domenii ale psihologiei moderne Curios este și capitolul despre "criteriile conștiinței" Ettlinger respinge oportunitatea acțiunilor animale ca criteriu al conștiinței și el însuși vorbește doar pentru recunoașterea doctrinei ca criteriu al conștiinței Dezvoltându-și gândurile despre această problemă, Ettlinger face o distincție foarte importantă între conceptele fiziologice și psihologice conexe Pe Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE ' se pronunță categoric împotriva acelei interpretări extinse, fiziologice, a memoriei care o leagă de ereditatea; la fel de ascuțit el face o distincție între adaptarea activă și pasivă, între exercițiu și obișnuință Nu putem să nu remarcăm justa remarcă a lui Ettlinger că, pe baza paralelismului psihofizic, zoopsihologia este lipsită de posibilitatea fundamentală de a-și rezolva problemele Concluzia generală a lui Ettlinger este că teoria dezvoltării nu ajută atât de mult, ci face dificilă îndeplinirea sarcinilor psihologiei "Înțelegerea dezvoltării spirituale a omului", spune el, "este o sarcină pe care psihologia o poate rezolva prin mijloace proprii" β Zѣnkovsky A Yarosh Originea sufletului și elementele cunoașterii Experiențe de viziune paralelă asupra lumii Sankt Petersburg, Preț rub Punctul de vedere al autorului este monismul psihofizic înțeles realist al lui Spinoza în acea modificare care se numește panpsihism În acest sens, autorul se află aparent sub influența pr Paulsen Acordând o critică consistentă a materialismului sau, mai degrabă, a realismului și spiritismului naiv, A Yarosh dezvoltă părerile lui Spinoza, pe care îl numește "monism universal" și pe baza faptului că este imposibil să se stabilească logic vreo linie solidă și definită între lumile organice şi cele anorganice în diversele lor manifestări ajung la recunoaşterea nevoii de inspiraţie universală Realizând, în continuare, până la capăt, inevitabil și strâns legat de punctul său de vedere, paralelismul principiilor spirituale și materiale, autorul construiește conceptul de "suflet atomic", înzestrând fiecare atom material cu o oarecare

conștiință atomică și elementară și considerând dezvoltarea individualității spirituale și a sufletului însuși ca un produs al evoluției atomilor sufletești Scrisă într-un limbaj clar și plin de viață, cartea domnului Yarosh și-ar putea îndeplini bine scopul principal: "A da o expunere clară și satisfăcătoare a teoriei monismului psihofizic pentru cititorul obișnuit" (p III), dacă nu ar conține, alaturi de meritele sale, din pacate, si Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE o serie de neajunsuri grave Deci, în primul rând, trebuie remarcat că critica spiritismului, pe care o regăsim în al treilea capitol - dacă se poate numi doar o critică a acuzaţiilor nefondate ale spiritiştilor de "neconcepţie, copilărie şi lipsă de temei" (p), se bazează aproape pe o ciudată confuzie a spiritismului cu idealismul subiectiv Cum, de fapt, să înțelegem o astfel de frază, de exemplu: "să afirmăm, așa cum fac spiritii, că lumea exterioară există doar în imaginația noastră" etc (p)? Care spiritualiști fac asta și este aceasta caracteristică spiritismului? Mai mult, înțelegerea și critica autorului teoriei lui Kant despre spațiu și timp provoacă nedumerire completă în cititorul informat Dacă în raport cu Kant filosofia modernă continuă să domnească dezacordul complet, atunci există cel puțin un punct asupra căruia, într-o măsură sau alta, toți cercetătorii sunt de acord: nimeni nu consideră metoda lui Kant ca fiind genetico-psihologică Între timp, iată ce citim la pagina a eseului analizat: "Nu suntem de acord, scrie autorul, cu o asemenea analiză a genezei *) a reprezentărilor spațiului și timpului" (ca la Kant), și aceasta este pe baza că, după Kant, este ca și cum spațiul și timpul ar avea, în raport cu experiența, un avantaj temporar (pp și) Definițiile esențiale ale domnului Yarosh păcătuiesc prin totală nedeterminare sau chiar confuzie: astfel, la p li se spune despre filozofie că "este un produs, pe de o parte, al cunoașterii, iar pe de altă parte, al gândirii"; la p , despre realism (epistemologic), se afirmă că el "vede în cunoaștere amprenta exactă a realității", iar despre idealism (epistemologic), că, potrivit lui, "toate ideile noastre sunt o reflectare a realității distorsionate dincolo de recunoaștere " Găsim și o afirmație ciudată la pagina , unde se spune că creștinismul privește realitatea ca pe un amestec mecanic de substanțe spirituale și corporale În fine, în domeniile istoriei și filosofiei, autorul arată) Cursive ale noastre Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE uneori un anumit curaj care poate provoca nedumerire directă în cititor: din note la pagina i aflăm, de exemplu, că Ostwald, care a scris celebrul Die Ueberwindung des wissenschaftlichen Materialismus, nu este altceva decât un "materialist consecvent" Vorbind despre diferitele înțelegeri ale sarcinii și metodei filozofiei, domnul Yarosh notează la p că Kant "evidențiază un subiect cu totul special pentru filozofie epistemologie", iar la p că, potrivit lui Kant, " obiectul filozofiei este un fapt cunoașterea umană" Cititorul, nefamiliarizat cu istoria filozofiei, aparent, nu va afla niciodată că, în afară de "Kr HR " Kant a scris "Fundamentals of the Metaphysics of Morals", "Kr practic vremuri "," Religie în pur, vremuri " etc Toate aceste gafe mai mult sau mai puțin majore din opera domnului Yarosh, credem noi, vor da naștere unei mari confuzii în mintea cititorilor săi, iar această împrejurare poate fi cu greu răscumpărată prin faptul că o serie de informații interesante și considerații pot fi, de asemenea, culese din carte ρθ dong Cărți și broșuri noi trimise editorilor Ananin, S A Sofist Dialogul lui Platon Kiev, Art Bernstein, A N Metodă experimental-psihologică de recunoaștere a bolilor mintale Moscova, Art c k Bekhterev V Psihologie

obiectivă Emisiune I Sankt Petersburg Art Biryukov, P Dukhobortsy Ed "Intermediar" Artă C și r Moscova, Bosma, G Copii nervoşi Transl cu el N Kashina, ed A N Korolkova Moscova, Art i C k Vandal, Albert armenii și reformele turcești Transl cu fr M Ya * Alverdyants SPb , Art Gershenzon, M P Ya Chaadaev SPb , Art IV-f- C i r k Guntzberg, Benedikt Die Gesellschafts-und Staatslehre der Physio-kraten Leipzig, Art KhVH-Ts M Ed Dunker și Gumblot Biblioteca "Runivers" de cărți și broșuri noi Denisyuk, N Gr Alexei Konstantinovici Tolstoi Timpul, viața și scrierile lui Moscova, Art IV+ C k Al lui Literatură critică despre lucrările lui gr A K-Tolstoi Cu un portret și o schiță biografică Eliberați primul Moscova, Art C si freca Emisiune sec Artă C i rub George, Henry sarcini publice Transl din engleza S N Nikolaev cu prefață L N Tolstoi Artă VSh-¡- C k Ed "Intermediar" Sorgenfrey, G Întrebări ale școlii moderne SPb Art C k Dulgher, Edv "Eu sunt" Transl din engleza I F Nazhivina Moscova, Art C k Ed "Intermediar" ' Kardov, N S Note de psihologie pedagogică St Petersburg, Art ibh C k Klinger, Max Pictură și desen SPb , Art C k Lapie, P La femme dans la famille Artă C fr Paris, Ed O Doin Leclère A La morale rationelle dans ses relations aves la philosophie générale Paris Art C fr ani Lutgenau, Franz Religia naturală și socială St Petersburg, Art C i r Raport privind starea celui de-al șaselea gimnaziu din Sankt Petersburg pentru anul universitar - SPb , Art Platonov, A I În zorii unei noi vieți Tiflis, Art ib C yu k Polan, pr Voi SPb Art +IP C și r Transl cu fr M Vasilieva Sorel, Georges Eseuri sociale despre economia modernă Transl cu italiana G Kirdetsova Moscova, Art VII - C i r k Stolitsa, K Eseuri despre filosofia idealismului SPb Art C kop Edițiile "Intermediar:" Tolstoi, L N Ce este de făcut? Artă C la Al lui Conectarea, traducerea și studiul celor Evanghelii TI art VI - C k Biblioteca "Runivers" cărți și broșuri noi Al lui Scrisoare către chinezi Artă C la- Al lui Împotriva lui Tolstoi Artă C la Al lui Despre viata Artă -C k Moscova, Tormozov, S Ghicitoarea fumatului SPb , Art C k Filosofia cauzei comune Articole, gânduri și scrisori ale lui Nikolai Fedorovich Fedorov, publicate sub redacția lui V A Kozhevnikov și H P Peterson TI Verny, Art XII-¡- dacă-III Khelchitsky, P Web of Faith Din cehul Yu S Annenkov Cu prefață L N Tolstoi Moscova, Art XXIX-|-ioi C k Ed "Intermediar" Ce sunt "sectarii" și ce vor ei? Din prefața lui Iv F Nazhivin Moscova, Art C k Shein-Vogel, A Gramatica rusă, prelucrată pe principii noi de origine veche și veche Tiflis, C k Art VI+ Al lui La reforma ortografiei Tiflis, Art C θ c Biblioteca "Runivers" Știri și note A K Shimansky În octombrie a acestui an, Adam Karlovich Shimansky a murit la Viena Pentru majoritatea cititorilor de Questions of Philosophy and Psychology, acest nume probabil nu înseamnă nimic A K a murit în zorii activității sale științifice și filozofice, iar puținele lucrări pe care le-a rămas sunt fie publicate în ediții care nu sunt foarte răspândite în rândul publicului larg, fie împrăștiate sub formă de mici note în diverse reviste lunare, fie, în sfârșit, abia început, dar nu s-a terminat S-ar părea că nu este nevoie să menționez moartea unui om care a făcut atât de puțin și a știut atât de puțin Dar tocmai pentru că doar câțiva îl cunoșteau pe decedat, vreau să spun câteva cuvinte despre ce a fost și cât de mult a luat cu el în mormânt A K a fost un filozof în sensul bun, profund al cuvântului: întreaga sa viață scurtă și bogată, suferintă, era impregnată de acea dispoziție specială, care este rezultatul muncii constante și persistente a spiritului asupra misterelor eterne ale fiinţă şi care poate fi numită filozofic prin excelenţă Înzestrat de natură cu un fler poetic subtil, el a aparținut acelor oameni rari pentru care "World Harmony" nu este un concept gol,

nu o abstracție, ci un fapt real, perceput cu forță de simțire Iar acest lucru s-a reflectat în viziunea lui asupra lumii, în întregul său caracter moral; știa să privească viața de la acea înălțime, din care se văd doar laturile ei luminoase și întuneric Biblioteca Runiverse LACĂȚI ȘI LACĂȚI se retrag în fundal, luând sensul unor fenomene întâmplătoare și trecătoare O înțelegere profundă înnăscută a frumosului l-a condus pe A K la căutarea filozofiei: a început cu studiul esteticii Dar "gândirea pură" conține aceeași forță atractivă ca și "arta pură": întrebările de epistemologie și metafizică l-au fascinat din ce în ce mai mult pe A K ; filozofia, cu străduința ei de a stabili unitatea, armonia în cunoașterea disparată a lumii, i-a oferit aceeași satisfacție ca și arta Kantianismul, școala imanentă, empiriocritica - acestea sunt etapele prin care a trecut treptat gândirea lui, fără să-și găsească odihna finală în niciunul dintre aceste sisteme Solovyov a avut o influență deosebit de puternică asupra lui: în lumina filozofiei sale, toate căutările anterioare ale adevărului păreau fără rezultat și, cu o dispoziție mistică, inspirată de un filosof-poet înrudit cu el în spirit, A K a trăit tot anul trecut, si cu el a plecat pentru vesnicie Din exterior, viața lui A K nu este bogată în evenimente Polonez de origine, a crescut și a fost crescut pe pământ rusesc, sub influența culturii ruse La sfârșitul cursului într-unul din gimnaziile de la Kiev, a intrat în universitatea locală, mai întâi la facultatea de natură, apoi la facultatea de istorie și filologie În calitate de student la filologie, a participat activ la studiile Seminarului Psihologic, fondat și condus de prof Chelpanov În același timp, a scris un eseu pe tema "Învățăturile lui Kant și Spencer despre spațiu", pentru care a fost distins cu o medalie de aur Anii de studenție au fost pentru A K o perioadă de nevoie materială severă, exacerbată de o boală gravă (nefrită), care i-a redus treptat forțele Dar claritatea obișnuită a spiritului, o atitudine filozofică calmă față de viață nu l-au părăsit nici în cele mai dificile momente În condiții extrem de dificile, a continuat să lucreze din greu la acele întrebări care au fost principalul interes al vieții sale După ce a absolvit Facultatea de Filologie, A K a fost lăsat la Catedra de Filosofie pentru a se pregăti pentru un post de profesor Nevoia de a căuta de lucru l-a împiedicat însă să se dedice complet activității științifice; în câteva Întrebări de filosofie, carte , θ Biblioteca "Runivers" NOTE ȘI NOTE Câțiva ani a fost profesor în diverse instituții de învățământ secundar din Kiev și, în plus, a citit logica la cursurile superioare fondate de prof Dovnar-Za-Polon A K și-a adus entuziasmul și seriozitatea obișnuite în munca sa pedagogică; s-a ocupat cu sârguință de problemele educației și, cu puțin timp înainte de moartea sa, a început să prelucreze materiale pentru un manual de psihologie educațională Boala din ce în ce mai mare l-a smuls curând de această activitate; pentru a-și salva rămășițele sănătății, a trebuit să plece la Cairo Dar era prea târziu: câteva luni petrecute într-un climat cald nu l-au ajutat și în curând a plecat Dintre tovarășii de universitate, ca mai târziu printre studenți și colegi, A K s-a bucurat de cea mai sinceră simpatie Toți cei care l-au cunoscut îndeaproape au fost atrași involuntar de el de sufletul său limpede, de viziunea lui strălucitoare asupra vieții, de dragostea sa dezinteresată pentru știință și artă A K credea în nemurirea sufletului Poți fi un sceptic și să nu fii de acord cu el în această problemă, dar înainte de moartea unor oameni ca el, te vei gândi și te vei întreba involuntar: este natura într-adevăr atât de risipitoare încât tot ceea ce era valoros în ea va dispărea fără urmă și va dispărea doar crește cantitatea ei?

entropia", energie pierdută iremediabil pentru viață, care este esența și coroana procesului mondial? Și aș vrea să cred că ultimul cuvânt încă nu a fost spus în acest domeniu, că nu cei care își construiesc înțelegerea lumii doar pe concluziile unei minți reci limitate de experiență, ci cei care, ca A K , da dreptul la o voce decisivă intuiției pătrunzătoare, au dreptate N Frig Biblioteca "Runivers" Societatea Psihologică din Moscova CXXXVP Proces-verbal al următoarei ședințe din martie Ședința a fost deschisă în Sala de Consiliu a Universității, la ora , sub președinția lui L M Lopatin, cu secretarul N D Vinogradov, în prezența domnilor membri activi: A N Bernstein, D V Viktorov, P B Gannushkin, N P Korelina, M K Morozova, F P Lann, V M Khvostov și vizitatori terți În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele:) Procesul-verbal al ședinței precedente a fost citit și aprobat) Un vizitator extern al Societății, Dr Yu) După pauză, a avut loc o dezbatere despre procesul-verbal citit, la care au participat, cu excepția referentului, V M Hvostov și L M Lopatin) La sfârșitul dezbaterii, L M Lopatin, în numele celor prezenți, și-a exprimat recunoștința referentului pentru un raport interesant și a propus ca Yu V Kannabikh să fie ales ca membru cu drepturi depline al Societății A N Bernstein, N D Vinogradov și D V Viktorov s-au alăturat propunerii lui L M Ședința a fost suspendată la ora din noapte SSXXXVPP Proces-verbal al următoarei ședințe (închise, cu invitați) din octombrie Ședința a fost deschisă la ora , în holul Consiliului de Administrație al Universității, sub președinția lui L M Lopatin, cu un secretar Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVA container N D Vinogradov, în prezența domnilor membri titulari ai Societății: A N Bernshtein, II V Bezobrazova, D V Viktorova, N P Korelina, G I Rossolimo, F E Rybakova, V M Khvostova, G I Chelpanov, membrii concurenților E D Moshkina, N P Foerster şi cei din afară În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele:) Procesul-verbal al ședinței precedente a fost citit și aprobat) Un terț vizitator al Societății, G G Shpett, a citit un rezumat sub titlul: "Explicația fiziologică în psihologie") După o pauză, a avut loc o dezbatere despre rezumatul citit, la care au participat, pe lângă referent, următoarele persoane: G I Chelpanov, L M Lopatin, V M Khvostov, A N Bernshtein și D V Viktorov) După dezbatere, preşedintele s-a exprimat, în numele prezentului celor prezenți, mulțumiri referentului pentru un eseu scris interesant, vioi și plin de duh ,) În partea închisă a ședinței, a fost făcut un vot pentru membrul cu drepturi depline al Societății, Dr Yu V Kannabikh Candidatul a fost ales în unanimitate) G I? Chelpanov și L M Lopatin și-au propus să aleagă niyu în membrii actuali ai Societății autorului rezumatului G G Shpett, care s-a dovedit cu mai multe lucrări tipărite în domeniul filosofiei și traduceri de lucrări filosofice La această propunere s-au alăturat: N D Vinogradov, D V Viktorov și A N Bernstein * Întâlnirea a fost închisă la % din noapte CXXVII Proces-verbal al următoarei ședințe (închise, cu invitați) din octombrie Ședința a fost deschisă la ora */ , în Sala de Consiliu a Universității, sub președinția lui V P Serbsky, cu secretarul N D Vinogradov, în prezența lui membri reali ai Societății: K A Andreeva, P V Bezobrazov, S N Bulgakova, D V Viktorova, V E Giacintova, H M Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ Gorbova, N P Korelina, L M Lopatin, B K Mlodzev-skago, A G Petrovsky, P P Sokolov, V M Hvostov, G I Chelpanov și invitații În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele: i) Procesul-verbal al ședinței precedente a fost citit și aprobat) L M Lopatin a citit mesajul sub titlul: "Fizician-Idealist" (în memoria lui N I Shishkin)) În ceea ce privește mesajul

citit, a avut loc un schimb de opinii, la care au participat, pe lângă referent, B K Mlodzevsky și G I Chelpanov) În partea închisă a ședinței, s-a făcut un vot pentru membrul titular propus al Societății, G G Shpett Candidatul a fost ales în unanimitate Întâlnirea a fost închisă la / pm SXXXX Proces-verbal al următoarei ședințe (închise, cu invitați) din noiembrie Ședința a fost deschisă la ora vech , în sala Societății Bibliografice, sub președinția lui L M Lopatin, cu secretarul N D Vinogradov, în prezența domnilor membri titulari ai Societății: K A Andreeva, N P Korelina, V M Khvostov, G I Chelpanov, G G Shpett, membru al concurentului N P Foerster şi oaspeţii În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele:) Procesul-verbal al ședinței precedente a fost citit și aprobat) Vizitator extern al Societății A P Blonsky a citit un rezumat sub titlul: "Doctrina lui Kant despre oportunitatea") După o pauză, a avut loc o dezbatere despre rezumatul citit, la care au participat, pe lângă referent, următoarele persoane: G I Chelpanov, N G Gorodensky, G G Shpett, V M Khvostov și L M Lopatin) La finalul dezbaterii, L M Lopatin, în numele celor prezenți, și-a exprimat recunoștința referentului pentru un raport interesant j) În partea închisă a ședinței au fost audiate propuneri Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVA Editura Rubinshtein și Skladchina Ambele propuneri au fost respinse de Societate) Au fost propuşi spre alegere ca membri titulari ai Societăţii ·' prof Moscova Univ A A Grushka L M Lopatin și N D Vinogradov (la această propunere s-au alăturat G I Chelpanov și N P Korelina) și prof Moscova Academia Teologică, Privatdozent Moskov univers N G Gorodensky și G I Chelpanov și N D Vinogradov (L M Lopatin și G G Shpett s-au alăturat acestei propuneri) Întâlnirea a fost închisă la ora : SXXXXI Procesul-verbal al următoarei ședințe (închise, cu invitați) din decembrie Ședința a fost deschisă la ora seara, în holul Consiliului de Administrație al Universității, sub președinția lui L M Lopatin, cu secretarul N D Vinogradov, în prezența domnilor membri titulari ai Societății: S N Bulgakov, D V Viktorova, I V Popova, G A Rachinskaya, f E Rybakova, A A Spassky, P P Sokolov, G I Chelpanov, G G Shpett și invitați În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele:) Procesul-verbal al ședinței precedente a fost citit și aprobat) Membrul Societății I V Popov a citit un rezumat sub titlul: "Idealul religios al vechii Biserici de Răsărit și fundalul său cultural și istoric") După o pauză, a avut loc o dezbatere despre rezumatul citit, la care au participat, pe lângă referent, următoarele persoane: A A Spassky, S N Bulgakov și L M Lopatin) La finalul dezbaterii, președintele și-a exprimat, în numele celor prezenți, recunoștința referentului pentru un raport profund interesant) În partea închisă a ședinței, s-a făcut un vot pentru membrii cu drepturi depline ai Societății propuși: A A Grushka și N G Gorodensky Ambii s-au dovedit a fi aleși (A A Grushka - împotriva , N G Gorodensky - împotriva) Întâlnirea a fost închisă la ora Biblioteca "Runivers" MATERIALE PENTRU STATISTICA REVISTA - Materiale pentru statistica jurnalului În , exemplare ale revistei "ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE" au fost distribuite după locul abonamentului în felul următor: PROVINCIA Vъ spec Eu Kievskaya ' Khersonskaya Tambovskaia Kazanskaya ! Tauride Tomskaya Harkovskaya Ekaterinoslavskaya i Varșovia Sud Donsk II Nijni Novgorod Permskaya iZ Vilenskaya U Ch Vladimirskaya · * Moskovskaya ib Poltavskaya Saratov * i Bessarabskaya Viatskaya Livonian Smolenskaya Orlovskaia Primorskaya II Samara II Tiflis II Ó Tula II Tverskaya II Cernihiv Astrahan IO Kursk IO Sankt Petersburg IO Voronezhskaya Minsk Iaroslavskaya Kovno Zb Volynska Vologda Novgorod Podolskaya θ Vitebskaya i Irkutskaya Kostroma

Lublinskaya Orenburg Pskovskaya Simbirskaya №№ Въ PROVINCIA cop Kaluga Kubanskaya Mogilevskaya ° Stavropolskaya · Terskaya Grodno Yenisiskaya Petrokovskaia Ryazanskaya Tobolskaya Ufimskaya Arhangelsk Bakuskaya o Transcaspică i Zabaikalskaya Kutaisskaya bz Olonetskaya Penza Semirychenskaya Syr-Dariya Seldetska Erivanskaya Yakutskaya Akmola Elizavetpolskaya Radomskaya Semipalatinsk Ferghana Chernomorskaya Estonă Amur I Batumi I Vyborgskaia I o Daghestan I i Lomzhinska I Total pe provincii II III Moscova I I VI Sankt Petersburg În străinătate Total (Liber și schimb) Biblioteca "Runivers " ANUNTURI Studii filozofice, = recenzii etc , publicate sub redacția prof G Chelpanova CONŢINUT TI Vol Shimansky, A K Doctrina lui Kant și Spencer despre spațiu Chelpanov, G I Despre filozofia imanenta Raport de activitate Psych Seminarii pentru - TI Vol al -lea Shcherbina, Doctrina lui A M Kant despre lucrul în sine Weinstein, A E Doctrina realității Schubert-Soldern Chelpanov, G I Avenarius și școala lui TI Vol al -lea Shcherbina, A M Doctrina lui Kant despre lucrul în sine (sfârșit) Zѣnkovsky, VV Starea actuală a problemei psihofizice Shpett, G G Problema cauzalității în Hume și Kant (Introducere) Chelpanov, G I Apriorism și empirism (replica prof Gilyarov) TI Vol al -lea Shpett, G G Problema cauzalității în Hume și Kant Chelpanov, G I Recenzia Op I S Vândut "On Memory" Raport de activitate Psych Seminarii pentru anii - T II Emisiune al -lea Blonsky Doctrina lui Berkeley despre realitate V Prețul pentru fiecare număr este de p Depozitul de publicații în redacția revistei "Întrebări de filosofie și psihologie" și în librăria lui N P Karbasnkkov, Moscova, Mohovaya, împotriva Universității Biblioteca "Runivers" ANUNTURI Abonamentul pentru este deschis XIX G revista XIX "VESTNIK EDUCATION^ Revista își pune ca sarcină clarificarea problemelor educației și educației pe baza pedagogiei științifice, în spiritul societății, al democrației și al liberei dezvoltări a individului În acest scop, revista urmărește dezvoltarea ideilor pedagogice, starea actuală a educației și educației în Rusia și în străinătate și oferă recenzii magice despre cărțile nou publicate despre pedagogie, științe naturale, științe sociale și altele, despre reviste pentru copii, cărți publice și pentru copii În plus, revista conține articole de știință de popularitate despre diferite ramuri ale cunoașterii și artei, eseuri literare și pedagogice, povești, memorii și așa mai departe Cu această redacție, jurnalul a fost prezenți de: Doctor în Filosofie V Henri (Victor Henri), Yu I Aikhenvald, A D Alferov, prof V M Arnoldi, Dr D D Bekaryukov, Yu A Bunin, I A Bunin, prof A V Vasiliev, V P Vakhterov, B N Wentzel, IO A Veselovsky, prof R Yu Whipper, A F Gartvig, pr -asoc A V Gorbunov, S T Grigoriev, A E Gruzinsky, E A Zvyagintsev, H N Zlatovratsky, Pr -Assoc V N Ivanovsky, Pr -Conf univ N A Ivantsov, Dr V E Ignatiev, prof N A Kablukov, prof I A Kablukov, prof M M Kovalevsky, prof H M Kulagin, E I Lozinsky, prof T V Lokot, A I Lototsky, prof I I Mechnikov, N Mirovici, H F Mihailov, S P Moravsky, H M Nikolsky, prof D N Ovsyaniko-Kulikovski, prof I G Orshansky, prof A P Pavlov, prof A A Radtsig, G Rokov, pr -asoc P N Sakulin, Pr -Conf univ E D Sinitsky, L D Sinitsky, S G Smirnov, N V Speransky, G A Falbork, prof A t Fortunatov, V P Hoprov, V I Charnolusky, Prinț D I Shakhovskoy, prof F F Erisman, Dr Vl I Yakovenko, V E Yakushkin, E N Yanzhul, acad I I Yan-zhul și mulți alții Revista este publicată de ori pe an (în lunile de vară revista nu este publicată); în fiecare carte a revistei există mai mult de de coli tipărite Prețul abonamentului: pe an fără livrare ruble, cu livrare și expediere ruble, în jumătate de an ruble; cu redirecționare la frontieră p k ; pentru studenți și persoane insuficiente, prețul se

reduce cu p Se acceptă abonamente: în redacție (Moscova, Arbat, Staro-Konyushenny per , satul Mikhailova) și în toate librăriile importante din ambele capitale gg Nerezidenții sunt rugați să contacteze direct editorul Editor-editor Dr H F Mihailov Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Abonamentul pentru la reviste este deschis:) "Tânăra Rusia" ("CITEREA COPIILOR") revistă lunară ilustrată pentru familii și școli EDIȚIE DE PATRICE DE ANI , Un departament special al Comitetului Academic al Min Nar Proev, jurnalul poate fi emis, prin abonament prealabil, în bibliotecile studențești ale instituțiilor de învățământ secundar și inferior și în sălile de lectură și bibliotecile publice gratuite În anul p k , fără transport p cu redirecționare În , revista "Rusia tânără" ("Lectura copiilor") oferă tuturor ■ abonaţilor: CĂRŢI ALE REVISTA APLICAȚII GRATUITE: L N Tolstoi - Povești alese pentru școală și familie Bret Garth - Povești selectate pentru școală și familie Oscar Wilde - Basme Prof A L Pogodin -Eseu despre istoria Poloniei Cu multe desene "Tânăra Rusia" cu "Listkom pedagogic" (cărți) Fără livrare timp de un an ruble Cu livrare peres , timp de un an br DEPLEMENTAREA ESTE PERMISĂ Seturile rămase ale revistei "Lectură pentru copii" pentru anii precedenți - pentru ruble fără trimitere S) "Ptsagaiyay tam", revista pentru educatori si profesori populari EDIȚIE DE PATRICE DE ANI Ministerul Educației Publice este permisă eliberarea prin abonament prealabil, pentru bibliotecile profesorilor și sălile publice de lectură gratuite, r, * k fără redirecționare p cu redirecționare Revista apare de ori pe an, în cărți de până la coli ADRESA EDITORIALĂ: Nr , Bolshaya Molchanovka, Moscova Abonamentele sunt acceptate și în toate librăriile cunoscute Librării % concesiune Taxă pentru anunțuri în revistele "Rusia tânără" și "Listok pedagogic": pe pagină de ruble Pentru % din pagina de ruble Editura E N Tikhomirova Editor D I Tihomirov Sub jurnalul "Tânăra Rusia" și "Listoc pedagogic" a fost organizat un depozit de carte al publicațiilor lui D I Tikhomirov:) Biblioteca pentru familie și școală;) Biblioteca profesorului,) Manuale de D I Tikhomirov Catalogul este trimis gratuit la prima cerere Biblioteca "Runivers " ANUNTURI, Abonamentul pentru este deschis PE REVISTA ")Yíocko ckiü €jekel ѣelnik" Intrat în al treilea an de existență, săptămânalul Moscova păstrează neschimbate principiile care i-au determinat direcția în cei doi ani precedenți Fără a adera la niciunul dintre partidele politice existente, jurnalul își propune să servească drept organ de asociere pentru acei constituționaliști care converg pe baza unei viziuni comune a idealismului, atât creștin, cât și umanitar, și se străduiesc să acopere politica și cultura probleme din punctul de vedere al principiilor morale de nezdruncinat ~ Prinţul E N Troubetzkoy Editorii revistei sunt: < "' Cartea I G N Trubetskoy La jurnal iau parte următoarele persoane: N N Avinov, preot K M Aggeev, prof A S Aleksev, V P Aleksev, Mikh Andreev, K K Arseniev, N V Bazhenov, P V Bezobrazov, A N Venua, N A Berdyaev, M I Brun, E Buzhansky, prof S N Bulgakov, P I Vineberg, I N Werner, Pr -Conf univ D V Viktorov, prof P G Vinogradov, M O Gershenzon, I M Goldstein, prof I M Gromoglasov, prof A : G Gusakov, pr -conf N V Davydov, N Dobronravov, prof V E Den, Pr -Conf D fi Egorov, prof M E Zdz-khovsky, M A Ivantsov, prof I I Ivaniukov, prof A V Kartashov, A A Kaufman, N D Kashkin, Priv -Asoc I A Kistyakovskyi, prof M M Kavalevskyi, Priv -Conf S A Kotlyarevskii, prof N A Kotlyarevskii, prof V D Kuzmin-Karavaev, prof V F Levitsky, A R Lednitsky, prof L M Lopatin, prof I V Luchitsky, N N Lvov, V A Maklakov, A N Maksimov, M M Margolin, B M Markels, V G Mihailovski, prof B M Mlodzeevsky, prof P I Novgorodtsev, I D Novik, Yu A

Novosiltsev, prof L I Petrazhitsky, Shchriv -Conf univ A I Pokrovsky, T I Polnər, prof A S Posnikov, Pr -Conf univ G K Rakhmanov, F; I Rodichev, Serghei Glagol, L Z Slonimsky, P B Struve (fost editor al "Eliberarea"), Prof S S Salazkin, Prof N A Umov, Prof S F-Fortunatov, Prof V M Hvostov, Prof Chuprov, Prof von-Schulze-Gevernitz (Freiburg v Breisgau), M P Shchepkin, profesorul L N Yasnoyaolsky și alții În special, au promis o serie de articole pe următoarele probleme: A N Benois - artă, S N Bulgakov - biserică, N A Berdyaev - scrisori din Paris, H θ Ezersky - viața publică, A A Kaufman - politică agrară, S A Kotlyarevsky - politică internă, P B Struve - politică socio-economică Următoarele recenzii periodice vor apărea în jurnal: Activitățile Dumei de Stat; administrația locală; politica externa; arta si muzica Pe parcursul anului, abonații vor primi de cărți de coli pe săptămână, excluzând sărbătorile de Crăciun și Paște Condiții de abonament pentru : Pentru G< timp de luni p timp de luni p k timp de lună k PENTRU DUBLARE PENTRU FRONTIER DEPLEMENTAREA GPP < ESTE PERMISĂ numai pentru abonații anuali pentru următoarele id b V în condiții generale: cu abonament - ruble, aprilie - rub și - iulie p Anunturile sunt acceptate la birou intre orele - zi ADRESA EDITORIALĂ: Moscova, Bulevardul Prechistensky, satul Kapmver Tele(r) Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE I-i anul publicării ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU Anul nou de publicare marelui ziar politic financiar, economic și literar "GOLOS MOSK Y" Un organ de presă independent cu o direcție moderat progresivă "Vocea Moscovei" primește prin telefon și telegraf de la corespondenții săi speciali rapoarte complete despre confiscările Dumei de Stat și ale Consiliului de Stat și ale tuturor "comisiilor, formate din aceste instituții, despre viața fraqui-ului parlamentar, cluburilor politice, și VOCEA MOSCOVEI primește prin telegraf de la corespondenții săi aflați în toate marile zone populate ale Rusiei cele mai detaliate informații despre cursul vieții provinciale "VOICE OF MOSCOW" are reprezentanți speciali pentru mesajele telegrafice: la Berlin, Viena, Paris, Londra, Roma, Belgrad, Sofia, Constantinopol, Praga, Madrid, Seul, Beijing, Washington, New York și Chicago Berlin ъ , Shanghai și Tokyo O sarcină specială a comitetului editorial este o organizație largă în ziarul departamentelor financiare, economice și comerciale și industriale În ziarul "VOCEA MOSCOVEI" participă imediat: V Avse "enko, A Artsishevsky, prof E Berends, A Bobrishchev-Pushkin, N Bre "shko-Breshkovsky, prof B Varneke, N Vinogradov, prințul N Volkonsky" M Galkin, prof V Gribovsky, prof I Gromogl "sov , N Demchinsky, prot L Dobronravov, P Kamensky, prof M Kapu'stin, G Kachalov, prof gr L Komarovsky, A Kondratiev, prof P Kuleshov, B Kumanin, prof A Mihailov, prof Iu Morozov, N Nasa-kin-Simbirsky, M Nevezhin, D Odinoky, A Osipov, M Petrov, F Plevako, A Potemkin, B Popov, V Preobrazhensky, B Sadovskoy, Ilya Sad , A Timofeev, gr L L Tolstoi Ziarul le-a promis colaborarea: N Avdakov, prof Afanasiev E Bergman, S Bogushevsky, Waldi, prof A Wulfert, prof II Vysotsky, prof D Golovin, prof Dorimedontov, K Diaghilev, A Ermolov, A Eropkin, prof M Krasnozhen, prof P Krotov, P Kutler, Pr -Conf univ K Kuzminsky, prof F Latkin prof Y Legra, prof K Lindeman bar Meindorf, Y Miliutin, N Petrovskaya, L Polovtsev, A Remizov, prof B Sergheevici, prof V Sudeikn, M Suhotin, V Tatarinov, Todorov-Petko, PPP Homiakov, P Chistiakov, prof N Tsitovich, acad I Yanzhul și alții Prețul abonamentului: cu livrare și expediere timp de un an - ruble, timp de luni - ruble k,, timp de luni - p k , timp de lună - k În străinătate de două ori Pentru militari, clerici, profesori, studenți din învățământul superior educational stabilimente

kop peste luni Ziarul va fi trimis abonaților anuali pentru gratuit până la ianuarie Redacția și sediul principal al ziarului "Vocea Moscovei" se află în Moscova, Leontievsky ler, casa numărul Editor Yu V Vulfert Editura: "Parteneriatul de la Moscova pentru editarea de cărți și ziare" Biblioteca "Runivers " ANUNTURI ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU pentru publicaţia lunară literară şi politică -u O O C A l GÂNDIREA sub redacţia generală a lui A A Kizevetter şi P B Struve Cu participare strânsă: Yu I Aikhenvald, θ K Arnold, V I Vernadsky, I M Grevs, A S Izgoev, B A Kistyakovsky, S A Kotlyarevsky, P I Novgorodtsev, S Ya Frank și L N Yasnopolsky În cărțile următoare din vor apărea, printre altele, lucrările următorilor autori: A P Cehov - "Scrisori inedite", D S Merezhkovsky - "Dramă din noua istorie a Rusiei", P Bulygin - pov "Fantome", Osip Dymov-descriere "Insula Apusului", P A Kozhevnikov-"Lunci", K D Nosilova- întoarcere "Râul de aur", M K Pervukhin- întoarcere I Timkovsky-pov "Pe lac" Povești: I Bunin, Boris Zaitsev, Vatslav Seroshevsky, T Sollogub, A Fedorov, I S Shmelev, T L Shchepkina-Kupernik și alții Articole: Walter - "Richard Vener", Volzhsky - "Din lumea cercetării religioase și sociale moderne", I M Creștinismul", B A Kistyakovsky - "Despre chestiunea ucraineană", I M, Kuleshera - "Istoria economică ca știință", I I Lapshina - "Ed F Hartmon", D S Merzhkov-skago - "Despre Leonid Andreev", H M Minsky - "Clasa muncitoare și Partidul Muncitoresc" A S Prugavin - "Cetatea Suzdal", V V Rozanova - "Despre cel mai dulce Isus și despre fructele amare" al acestei lumi", A M Rykachev - "Sindicatele profesionale din Germania" *P B Struve - "Marea Rusie", "Inteligentsia rusă", "Motive filozofice în istoria economiei, gânduri" și o serie de publiciști, schițe sub rubrica generală "Pe diverse teme" D I Shakhovsky - "Întrebări Zemsky", G Schvitau - "Organizațiile patronale în lupta cu muncitorii" și "Partidul muncitoresc în Parlamentul englez", L Yasnopolsky - Bugetul nostru pentru Yu Engel - "Despre Grieg" Articole: N Kutler, A Kaufman, S Frank, S Bulgakov ş a Scrisori din Franţa-N A Berdyaev, scrisori din Germania - K Dvernitsky Publicist, eseuri de A Izgoeva Litru -critic eseuri - Yu Aikhenwald și D I Filosofov Legislație și viață - VN Linda Străin, recenzie-S Kotlyarevsky Zhur revizuire - f Arnold Eseuri din istoria politicii, idei în Rusia - - A A Kizvetter În bibliografie departamentul de cameră recenzii pe toate ramurile de litere și știință semnate de constantă angajaţii revistei şi alţi specialişti Condiții de abonament (fără stemă, taxă): ~ Cu livrare, si transfer Anul ~ Λ~" p In strainatate · """"" Taxa pentru schimbarea adresei, k bordură k cu un an copie Se acceptă abonament: la Moscova, biroul revistei Vozdvizhenka, d Kumanina În Sankt Petersburg, Vilna, Varșovia - în carte mag N Karbasnikova La Kiev - în carte mag Ogloblin La Odesa - în carte mag "Trud" m m p r " k " k m p YU " m k " Abonamentul pentru este deschis • PE REVISTA "Știrile bisericii și să PUBLICAT LA ACADEMIA SPIRITUALĂ S PETERSBURG Buletinul Bisericii este un jurnal săptămânal care servește ca organ al gândirii teologice și al vieții bisericești și publice în Rusia și în străinătate "Buletinul Bisericii" intră în în al treizeci și patrulea an de apariție - Biblioteca "Runivers " b ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU - (din septembrie până în septembrie) LA NOUA REVISTA LUNARĂ "EDUCATIE GRATUITA" Publicat de A N Konshin Editat de I Gorbunov-Poeadov Revista "Educația liberă" are ca scop dezvoltarea întrebărilor despre creșterea și educația liberă, adică o astfel de creștere și educație, care se bazează pe autoactivitate, pe satisfacerea nevoilor gratuite ale copiilor și tinerilor și pe munca productivă , ca bază necesară a vieţii În

legătură cu sarcina principală a revistei, stau următoarele sarcini:) Contribuția la protecția copiilor împotriva cruzimii și exploatării și) Elaborarea întrebării a reformei vieții personale, familiale și sociale în sensul schimbării însăşi condiţiile educaţiei Toate aceste sarcini ale revistei se presupune a fi dezvoltate conform următorului program:) Articole pe probleme de educație mentală, morală și fizică, educație și autoeducație) Articole, eseuri și povestiri din viața de familie, școală și socială din punctul de vedere al intereselor creșterii și educației) Articole despre maternitate și creșterea unui copil în primii ani de viață) Articole și eseuri despre protecția copiilor împotriva cruzimii și exploatării) Articole despre inițiative educaționale pentru populația activă) Articole şi eseuri despre munca manuală (agricolă, meşteşugărească etc)) Eseuri şi articole despre ştiinţele naturii, organizarea de excursii etc) Eseuri despre igienă şi copilărie şi tineret) "Din carte și viață" - Recenzie de reviste, cărți și ziare pe probleme de creștere și educație) Corespondență dintre părinți, educatori, profesori și în general toți cei interesați de problemele reformei educației și educației) Întrebări și răspunsuri de la editori și cititori) Bibliografie "Educația liberă" urmărește să unească profesorii, părinții, educatorii și în general pe toți cei care simpatizează cu reforma creșterii și educației și doresc să conlucreze pentru aceasta Colaboratori la revista: E M Bem, I A Benevsky, Dr G M Berkengheim, X A Bessel, P I Biryukov, P N Biryukova, E I Bulgakova, Dr -r A S Butkevich, prof Yu N Vagner, V M Velichkina, K N Wentzel, S A Venztel, M V Veselovskaya, Yu A Veselovskiy, A M Vikhrov, E E Gorbunova, I I Gorbunov-Posadov, A A Trombakh, N N S Guselin Dunryv, N N A A U Zelenko, A S Zonov, A A Zubrilin, O V Kaidanova, E A Karavaeva, acad N A Kasatkin, M V Kistyaksvskaya, M M Klechkovsky P V Krotkov, A N Konshin, S A Levitsky, V I Lukyanskaya, Yu I Menzhinskaya, K A Mikhailov, Dr D V Nikitin, S D Nikolaev, Sergey Orlovsky, E I Popov, V V Petrov, A B Petrishchev, S A Pervukhin, S A Poretskii, A S Nrugavin, Dr B V Rakhmanov, N A Rubakin, Prof I E Repin, I M Soloviev, V M Sukhova, A M Hiryakov, S G Chefranov, E I Chizhov, S T Shatskyi, Dr A Shkarvanu, M A Ertel și alții În primul număr al revistei vor fi plasate printre altele următoarele articole: Convorbiri cu copiii despre problemele morale ale lui L N Tolstoi -Școala nouă Elslander - Despre munca productivă la școală și profesorul viitorului K N Vunselya - Experiența unei școli de familie din Moscova M K - Istoria unei școli libere S N Duryliya -Scrisori despre educație E I Popova -Aşezări în America şi Rusia A N Konshin și Gorbunova-Posadov - Gânduri ale profesorului poporului Kitaev și așa mai departe Preț abonament: pentru an cu livrare și expediere ruble Fără livrare la Moscova p k Pentru cadrele didactice din mediul rural cu livrare si expediere pe un an p Taxa de abonament poate fi plătită în două termene: prima jumătate la abonament, a doua până cel târziu în februarie Primul și al doilea număr al revistei vor fi publicate în octombrie Abonamentele sunt acceptate la Moscova:) în biroul redacției Svobodnago Vospitaniya, Devichye Pole, Trubetskoy per Nr) în librăria Posrednik* (linii Petrovsky);) în biroul lui N N Pfchkovskaya (Petrovsky lines)) în Sankt Petersburg, în Muzeul Mobil al Societății Tehnice (Pridukskaya,) și în toți cantorii pentru primirea abonamentelor și în librăriile care acceptă abonamente la reviste Biblioteca "Runivers" ANUNTURI NOTE SUCURSALA MOSCOVA Societatea Tehnică Imperială Rusă (zece numere pe an) - Pentru un an cu transport și livrare ruble} timp de șase luni ruble; fara transport si livrare pe an p k , timp de șase luni p k CUPRINS: Nr impare - lucrări originale și cercetări pe probleme tehnice și socio-

economice pe baza realității rusești, recenzii, bibliografie
(articolele traduse nu sunt tipărite) Chiar <№№ - din viața internă a
Societății, procese-verbale de ședințe, rapoarte privind activitățile
Filialei și departamentelor; cereri constând în lucrări finalizate ale
membrilor Societății sau ale departamentelor acesteia Se acceptă
abonamente:) în librăria N Lidert, Moscova, linii Petrovsky și) în
redacția Zapisok, Znamenka, M Znamensky per , casa K K Mazinga
Anunțurile sunt acceptate la S S Kalmanson, Moscova, Myasnitskaya, , ap
, tel - eu Ya F Kagan-Shabshay Comitetul editorial: <¡ PI Kedrov Eu Da
I Perelman ABONAMENTUL ESTE DESCHIS la o nouă revistă lunară religioasă
- filozofică - științifică "BULETIN DE TEOSOFIE' Revista va fi
publicată începând cu ianuarie , data de a fiecărei luni, în cărți în
formatul °, nu mai puțin de cinci coli tipărite fiecare, sub conducerea
lui A A Kamenskaya, cu participarea Annie Besant, Dr Rudolf Steiner,
Alba , N Gernet, M Kamenskaya, K Kudryavtseva, N Likhacheva, A
Mintslovoi, E Pisareva (E P), D Stranden și alții Pret ruble pe an cu
livrare și expediere în cadrul Imperiului Rus Rata este permisă: pentru
V ani - ruble k , timp de luni ~ p k Abonamentele se acceptă la
redacție (Sankt Petersburg, str Kabinetskaya, , ap) zilnic, cu
excepția zilelor de sâmbătă și sărbători legale, între orele - zi și
duminica între orele - zi, precum și în librăriile N II Karbasnikova
(Gostinny Dvor) și Good Deed* (Basseinaya,) În scop editorial,
editorul acceptă personal în zilele de luni, marți și vineri de la
orele - zi Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE
Abonamentul pentru este deschis (Anul XIII de apariție) la revista
ilustrată literară și populară pentru familii și școli "ISHODY" În ,
VVSHODY* va fi publicată în același spirit și direcție ca în anii
precedenți În , abonații la ediția completă a lui Vskhodov vor primi: №
№ format mare de conținut variat Compoziția lor cuprinde: povestiri și
nuvele, originale și traduse, poezii, povestiri istorice, lubrifianți,
legende, biografii ale unor oameni celebri, călătorii, eseuri de
științe naturale, geografie, etnografie etc Secțiuni permanente: Din
știință și viață - Obo vsem -Indice critic al literaturii pentru copii
si populare IO №№ "Biblioteca lui Vskhodov" - cărți de format mic,
fiecare conținând o lucrare întreagă, ficțiune sau știință populară
poze individuale La jurnal participă următoarele persoane: I Abramov, A
Altaev, V Anuchin, K Barantsevich, A Boane, V Bpj-syaniv, I Bunin, L
Vasilevsky, M Watson, Vorotynsky, P Volnogorsky A Galagai, G Galina, A
Dobrokhotov, S Elpatevskiy, A Zarin, I Ignatiev, V Izmailov, S
Karaskevich, V Carrick, P Levashov, M Lyalina, D Mamin-Sibiryak, S
Mintslov, V Nemirovich-Danchenko, A Nechaev, A Nikolsky, N Novici, K
Nosilov, N Noskov, D Pakhomov, V Pisnyachovsky, Z Portsky, I Potanekpo,
I Pruzhansky, Ragozina, B Rozov, A Svirsky, V Sroshevsky, G Tumim, A
Cheg-'lok, A Yatsuta și alții În , printre altele, va fi tipărită "La
Polul Nord" Expediția polară a ducelui A Abrutsky Bar S Wrangel -"Sub
zgomotul stejarilor " Povestea sursă de S Mintslov -"Oamenii noștri
autodidacți* M V PREȚ DE ABONAMENT cu transport și manipulare: Ediția
completă a "Vskhodov": Timp de un an în Rusia ruble, timp de ani ruble
k , timp de / ani rub k În străinătate ruble Vskhodov": Timp de un an
în Rusia p k , timp de ani R k , pentru / din an k , în străinătate p
Abonamentul "BIBLIOTECA VSHHODOV" nu este inclus separat admis
ABONAMENTUL ESTE ACCEPTAT la sediul revistei: Sankt Petersburg, th
Rozhdestvenskaya, Nr ; în koyat Pechkovskaya: Moscova, linii Petrovsky
și în toate librăriile cunoscute Ed -ed E Monvizh-Montvid Biblioteca
"Runivers " ANUNTURI ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU - al cincilea an
de publicare - LA REVISTA LUNARĂ DE ARTĂ ȘI LITERATURĂ Intrând în al

cincilea an de publicare, "Vsy" rămâne fidel programului său și va fi publicat cu aceeași componență de angajați "Vsy", pentru o taxă de abonament ieftină (cinci ruble pe an pentru cărți) oferă o publicație artistică tipărită pe cea mai bună hârtie, fiecare număr conținând reproduceri în negru și colorate executate artistic de picturi și desene ale artiștilor ruși și străini revista publică: romane, povestiri, nuvele, poezii, biografii ale scriitorilor și artiștilor, articole despre probleme generale și o bibliografie bogată evaluând toate cărțile noi remarcabile care apar în limbi: rusă, poloneză, franceză, germană, italiană, engleză, norvegiană , etc în toate principalele orașe ale Europei, "Vesovul" are proprii corespondenți În , Vsakh *, de altfel, va fi publicat: "Îngerul de foc *, un roman istoric de Valery Bryusov, partea , capitolele XI-XVI (Noii abonați ai părții I a acestui roman, capitolele I-IX, pot primi gratuit) - Fragmente nepublicate (traducere autorizată dintr-un manuscris în limba engleză) din Prison Papers a lui Oscar Wilde - "The Grey-winged Dove*, o poveste din viața modernă a lui Andrey Belago -" O Lermontov *, un studiu critic de D Merezhkovsky - "Poveștile * ale lui Alexander Blok -" Chimes of Love *, un poem liric de M Kuzmin - Povești noi θ Sollogub, S Auslundera, Gippius și alții - Poezii noi de K Balmont, Valery Bryusov, Vyach Ivanova et al-Desene noi de K Somov, S Sudeikin, N Milioti, Karl Walser, N Teofilaktov et al Prețul abonamentului pentru un an (cărți) cinci ruble cu transport maritim în toată Rusia; timp de șase luni, trei ruble Întârziere permisă Abonații anuali care au plătit în totalitate banii de abonament înainte de lansarea nr vor primi o primă: publicații ale Scorpionului *, la alegerea lor, din lista care va fi atașată la numărul , în valoare de până la ruble Toți abonații "Vesov*" la cumpărarea cărților publicate de "Scorpio" (peste de ediții) beneficiază de o reducere de până la % Adresa sediului central: Moscova, Piața Teatralnaya, Metropol, ap , editura de carte "Scorpion* Filiala: Sankt Petersburg, Sadovaya, , depozit de carte "Comisar" * Editor-Editor S A POLYAKOV- unsprezece Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAMENTUL ADH ACCEPTAT PENTRU ADH B́ET Ed^veiny în Rusia WUBIJ A ITT OD JUD popular-științific Щ J GNAL D pe probleme de spiritualism, psihism, mediumnitate și misticism (Revizuire și studiu de teorii și fapte puțin cunoscute: telepatie, clarviziune, transmitere a gândurilor, personalitate divizată, obsesie, somnambulism, magnetism animal, mediumnitate, hipnotism, spiritism și alte fenomene și fapte oculte) Un cuvânt independent în afara școlilor și a partidelor pe toate problemele controversate ale științei și vieții Iese de cel puțin ori pe lună în numere de la una la coli tipărite Articolele sunt însoțite de desene explicative, desene și portrete, după caz Sunt postate recenzii ale cărților noi și vechi; clarificări și răspunsuri editoriale la întrebările și scrisorile abonaților Secțiunea literară va conține nuvele, nuvele, romane, poezii și nuvele care corespund direcției revistei În ultimii ani, în jurnal, printre alte articole, au fost publicate: prof F Myers - "Despre viața de apoi" și "Fantome intravitale"; profesorul A Butlerov - "Articole despre mediumitate"; A Aksakov - "Animism și spiritualism"; prof N Wagner - "Fotografia mâinii invizibile"; A Dassier - "Pozitivismul în domeniul spiritismului"; Prof C Richet - "Ar trebui să studiem spiritismul"; Dr J [Maxwell - "Fenomenele psihismului"; Dr M Prince - "Pluralitatea personalității"; prof C Lombroso - "Case neliniştite";A Schopenhauer - "Despre viziunea spirituală"; Dr Du Prel - "Sufletul ca principiu organizator"; M Saburova - "Moartea este doar o metamorfoză"; prof Charcot - "Despre somnambulism și hipnotism"; Dr Okhorovich -

"Prelegeri despre magnetismul animal"; A Wallace - "Darwinismul spiritual";Prof W Crookes - "Despre relativitatea cunoașterii umane"; P Chistyakova - "Istoria magiei și superstiției"; "Kant ca spiritist"; "Radiumul și clarviziunea", etc ; apoi Rapoartele Societății din Londra pentru Cercetare Psihică a Societății Spiritualiste Ruse etc Ppppipiyap pѢiz· în Rusia: timp de un an ruble, pentru */ ani ruble fara pret În străinătate timp de un an în r pe </, anul p k Emisiune separată la vânzare Í k (se poate trimite cu timbre poștale) Ppppipigya ppiiimadtpp * la Moscova: în redacția revistei - Arbat, casa lui Neidgart, Iiidiiippa IirIPPigitsbi лL kv, , și în toate librăriile din Rusia Biblioteca "Runivers " REVIZUIRE unsprezece ABONAMENTUL ESTE DESCHIS la ziarul cotidian politic, economic, social și literar CUVÂNT Sarcina principală a "CUvântului" este de a servi cauza implementării efective rapide a noului sistem de stat - monarhia constituțională în Rusia și implementarea reformelor urgente pentru reînnoirea țării, începând cu autoguvernarea locală Conștientizarea largă în toate domeniile vieții și cunoștințelor politice, sociale și economice naționale este pusă de "SLOVOM" ca bază a publicației Cele mai bune forțe din domeniul jurnalismului, ficțiunii, teatrului, muzicii, artei și criticii sunt atrase de catedrele literare şi artistice ale "SLOV" * corespondent despre şedinţele Dumei de Stat Prețul abonamentului: pentru an ruble, metri ruble, metri Zrvb , metri ruble k , m p k În străinătate: timp de un an p , m Și p , m p , m p Pentru studenții din instituțiile de învățământ superior, preoții volost și rural, profesorii și profesorii și paramedicii timp de un an ruble, timp de luni p , m p k , m p k , min k publicată la Sankt Petersburg din noiembrie în ediţia şi sub redacţia lui M M FEDOROV Cu cea mai apropiată participare: Gr K· Gradovek, Maxim Kovalevsky, V D Kuzmina-Karavaeva, H N Lvova, V A Maklakova, pr Grieg Sp Petrova, P B Struve, N a Tverskoy, Prinț Evg N Trubetskoy și alții Abonamentul este acceptat la sediul central din Sankt Petersburg Nevsky , ap ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU O NOUĂ REVISTA SĂPTĂMÂNALĂ "Trăind viața" Participarea la jurnal: pr K M Aggeev, S A Askoldov, I A Berdyaev, pr I Brihnichev, prof S N Bulgakov, Andrei Bely, A S Volzhsky, Z N Gippius, A V Elchaninov, V V Zenkoveky, A V Kartashev, D S Merezhkovsky, A A Meyer, Arh Mihail, V A Nikolsky, G A Rachineky, V V Rozanov, V P Sventsitsky, prof carte E V Trubetskoy, D V Filosofov, P A Florensky, V F Ern Revista este publicată de două ori pe lună în cărți de - coli tipărite Prima carte va fi publicată la începutul lunii noiembrie Prețul abonamentului ruble un an cu transport maritim, p k , timp de o jumătate de an, k pe lună Cameră privată - k Preoți din mediul rural, profesori și studenți din instituțiile de învățământ superior % reducere Abonamentele sunt acceptate la biroul revistei din librăria Bratstvo, Moscova, Tverskaya, satul Olsufiev (împotriva străzii Bryusovsky) Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE REVIZIE CRITICA SERIE DE COLECȚII PERIODICE, Publicat pe lângă Comisia de organizare a lecturii la domiciliu sub redacţia: Pr -Conf univ N D Vinogradova (secția filozofică), M O Gershenzon (secția literară), priv -docent P P Genzlya (Departamentul de economie), B A Kietyakov-ekago (Departamentul juridic), Pr -Conf N K Koltsova (catedra natural-științifică), prof D M Petrushevsky (istorie, departament) Lanțul de publicare: - să ridice evaluarea literaturii actuale la nivelul de adevărată științifică Program de publicare: Recenzii sistematice ale literaturii populare din diverse domenii ale cunoașterii, precum și în ficțiune Recenzii dramatice ale cărților, broșurilor și articolelor de reviste nou publicate în toate ramurile cunoașterii, precum și în ficțiune Informații bibliografice Scurte

știri științifice și literare Cutia poștală Programele întocmite de comisia de organizare a lecturii la domiciliu vor fi tipărite în anexă Colecțiile vor fi publicate lunar, cu excepția patru luni de vară, cărți de la - cuptoare cearșafuri, preț de la - copeici pentru o carte recenzii și recenzii au fost publicate în cele patru numere care au fost publicate C k ea emisiune Vsh V va fi lansat pe decembrie Până în prezent, următoarele persoane au acceptat să participe: M P Avsarkisov, Yu I Aikhenvald, prof A S Aleksev, S A Askoldov, A D Alferov, pr -d E V Anichkov, S M Baratz, M V Bernatsky, N A Berdyaev, S N Blazhko etc M P Bobin, Pr -Conf M I Bogol'pov, Pr -Conf univ M M Bogoslovskiy, A A Borzov, pr -asoc A A Borovoy, V N Bochkarev, N I Bronstein, V Ya Bryusov, O E Buzhansky V P Buzeskul, prof S N Bulgakov, M I Belorussov, Andrey Belyi, A M Vasyutinskiy, Z A Vengerova, S I Vengerov, post acad A N Veselovsky, Yu A Veselovsky, S B Veselovsky, Pr -Conf univ D V Viktorov, A S Volzhsky, A L Volynsky, pr -asoc A E Worms, bar N N Wrangel, prof G N Vulf, B P Vysheslavtsev, pr -asoc M N Gernet, Conf univ V M Gessen, prof P V Gidulyanov, N B Goldengeyser, B M Goldshtein, or M Goldstein, Pr -Conf univ A V Gorbunov, A G Gornfeld, Pr -Conf univ LA) V Gauthier, prof V E Grabar, I E Grabar, prof I M Grevs, S G Grigoriev, A E Gruzinskiy, pr -asoc A D Gulieev, prof V E Den, prof G V Demchenko, V K Dmitriev, A M Dolmatovsky, N A Dubrovsky, priv -asoc D N Egorov, conf univ V B Elyaşevici, pr -conf E Bl Efimov, Pr -Conf univ S I Jivago, S O Zagorsky, pr -asoc M D Zagryatskov, G Ya Zak, A V Zarthmba, prof θ F Zѣkhinsky, pr -conf A A Ivanovsky, Vyach I Ivanov, prof L A Ivanov, R V Ivanov-Razumnik, prof I I Ivaniukov Pr -Conf univ N A Ivantsov, Pr -Conf univ V E Ignatiev, I A Ilyin, prof N A Kablukov, A I Kalishevsky, V Ya Kapel, prof I I Karөv, Pr -Conf univ A A Kaufman, D N Kashkarov, B A Keltuyala, Pr -Conf univ A A Kizivvattir, Pr -Conf univ I A Kistyakovsky, M N Kovalevsky, P S Kogan, A I Koptyaev, prof V A Kosinsky, A N Kotelnikov, pr -asoc S A Kotlyarevsky, L P Kravets, T P Kravets, Pr -Asoc V A Krasnokutsky, pr -asoc S G Krapivin, M A Krechmar, A A Kruber, E D Kuskova, M K Lemke, N O Lerner, Pr -Conf univ I O Lossky, prof I V Luchitsky, O I Rudcenko-Letnik, E A Lyatsky, prof A A Manuilov, L S Meerovich, N Mirovich, B L Modzalevsky, S I Moravsky, Pr -Conf univ M I Iazarevskiy, Pr -Conf univ V M Nechaev, prof P I Novgorodtsev, K M Oberuchev, prof I X Ozerov, prof R M Orjinţki, prof N I Palienko, prof V K Piskorsky, V I Picheta, Pr -Conf univ S V Pozyayshev, pr -asoc H N Polyansky, dropie I A Pokrovsky, prof M M Pokrovsky, S N Prokopovici, V S Protopopov, prof Biblioteca "Runivers " ANUNTURI IS ?* Radov, prof A A Raevsky, prof M I Rostovtsev, V G Rudnev, A M Rykachev, prof S G Sabinin, Pr -Conf univ V A Savalsky, Pr -Conf univ A N Savin, V t Savodnik, pr -conf P N Sakulin, prof Ya V Samoilov, N V Samsonov, N A Svavitsky, N P Pavlov-Silvansky, A P Simөnenko, Priv -Conf E D Sinytskyi, A S Sklyar, prof M N Sobolev, prof P P Sokolov, Priv -Conf E V Spektorskyi, prof A V Speranskyi, N V Speranskyi, V N Storozhev', P B Struve, Priv -Asoc P P Sushkin, Priv -Conf B I Syromyatnikov, M A Taganskyi, prof θ V 'Taranovskyi, Priv -asoc E V Tarle, conferențiar privat X Ya Tauber, Priv -Conf V N Tverdokhlebov, prof P V Tihomirov, prof M I Tugan'-Baranovskyi, asistent universitar B M Ustinov, Priv -Conf univ M A Fatѣөвъ, prov -Conf univ A θ Flerov, prof A t Fortunatov, S t Fortunatov, A L Forshteter, S L Frank, prof B M Hvostov, Pr -Conf univ MM Hvostov, prof G I Chelpanov, K I Chukovsky, prof A I Chuprov, prof A A Chuprov, prof M P Chubinskiy, nrof L V Shalland, H N Shaposhnikov, pr -conf M N Șaternikov, prof G F Shershenevici, Pr -Conf univ V N Shiryaev, G N Shmelev, G G Shpet, S A Shumakov, Yu D Engel, P D Ettinger, E N

Yanzhul, acad I I Yanzhul, Pr -Conf univ A I Yakovlev, L N Yasnopolsky, pr -asoc 'A S Iascenko Librării % reducere - Se acceptă anunțuri (după text) despre cărți, ziare și reviste la un preț în Jur per pagină Depozitul publicației se află în redacția: Moscova, B Nikitskaya, satul Semenkovicha, apt Pentru Sankt Petersburg - în carte Depozitul "Prometeu", Sankt Petersburg, Pushkinskaya, Editor-editor E N Orlova *b IV an de publicare ABONAMENTUL ESTE DESCHIS pentru anul IV de publicare pentru o revistă lunară ilustrată pentru copii "FAMILIE ŞI ŞCOALA" Revista este destinată copiilor de vârstă mijlocie (- ani), atât elevilor din clasele inferioare ale instituțiilor de învățământ secundar, cât și elevilor din școlile primare, urbane și rurale "Familie și școală" constă din cărți de reviste lunare și * b cărți separate "Biblioteci de familie și școlare * Fără a-și atrage abonații cu niciun fel de prime sau așa-zise aplicații gratuite, redacția "Familiei și școlii" acordă o atenție excepțională demnității interne a revistei în sine, selecției atentă a materialelor accesibile și distractive pentru copii și susținute într-o atitudine pedagogică, - precum și față de aspectul său elegant În acest din urmă scop, textul revistei este ilustrat cu atenție cu desene executate artistic și, în plus, în fiecare carte sunt plasate imagini separate în vederea distribuirii revistei în școli, fiecare carte a "Familiei și școlii" este întocmită în așa fel încât să poată fi împărțită cu ușurință în părți, dacă se dorește, iar lucrările mari tipărite în mai multe numere ar putea fi legate într-un singur număr la sfârşitul cărţii de anul La "Familie și școală" participă: E A Bakunina, I A Belousov, E Volkova, N A Goltsova, S D Drozhzhin, P Zasodimsky, P P Infantiev, V V Kapelkin, Karysheva, A A Kizevetter, S A Knya Kolv, N K M A Krukovsky, V N Lvov, JT N Lvov, Vl Lvov, D N I I Mitropolsky, N Novich, Yury Novoselov, K D Nosilov, Sergey Orlovsky, O P Runova, S I Rerberg, V G Rudnev, V D Serafim Sokolov, A Serafim Sokolov N D Teleshev, M V Tiliceveva, V N Kharuzina, S A Fomichev și alții PREȚ DE ABONAMENT pentru cărți "Școala de familie" și pentru cărți "Biblioteci de familie și școală": cu livrare și taxă ruble, fără livrare ruble k În străinătate p Abonamentul fără livrare este acceptat la Moscova: în redacție, în biroul lui N Pfchkovskaya și în librăriile "Trud" și N Karmasnikov Un număr de probă este trimis de la redacție pentru trei șlepuri de șapte copeci Școală" Moscova, strada Goncharnaya, D nr Editor-Iz dăruitor Vl Lvov Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE NOTE DE STUDIU Universitatea IMPERIAL Kazan pentru Í Notele științifice conțin: I În catedra de științe: cercetarea științifică a profesorilor și cadrelor didactice; rapoarte și observații, prelegeri și discursuri publice; rapoarte despre călătoriile științifice de afaceri și extrase din acestea; lucrări științifice ale studenților, precum și lucrări ale persoanelor din afară recomandate de facultăți II În departamentul de critică și bibliografie: recenzii profesorale ale tezelor de master și doctorat depuse la Universitatea din Kazan și lucrări ale studenților depuse pentru premii; articole critice despre cărți și eseuri nou apărute în Rusia și în străinătate în toate ramurile cunoașterii, recenzii bibliografice și note III Cronica universitară: extrase din procesele-verbale ale ședințelor Consiliului; rapoarte despre dispute, articole dedicate revizuirii colecțiilor și stării instituțiilor de învățământ și auxiliare din universitate, eseuri biografice și necrolog ale profesorilor și altor persoane care au fost apropiate de Universitatea din Kazan, revizuirea predării, distribuirea prelegerilor, raportul actului, etc IV Aplicații: cursuri universitare pentru profesori și profesori; monumente istorice și literare, cu

comentarii științifice, și monumente cu semnificație științifică și încă nefăcute publice Notele științifice sunt publicate lunar în cărți de cel puțin file, fără a lua în considerare extrase din protocoale și aplicații speciale Prețul abonamentului pe an cu toate aplicațiile ruble Cărțile individuale se pot obține de la redacție pentru rub Abonamentul este acceptat de Consiliul Universității Editor A Alexandrov Tipărit prin decizia Consiliului Universității Imperiale Kazan Biblioteca "Runivers" ANUNTURI Anul de abonament este acceptat PE REVISTA "Psihiatrie modernă", publicată cu cea mai apropiată participare -A N Bernstein, P B Gannushkin și M Y Lakhtina (Moscova) (Moscova) (Moscova) V A Muratov și S A Suhanov (Saratov) (Moscova) Revista "Modern Psychiatry" este dedicată tuturor problemelor de psihiatrie teoretică, clinică și socială Revista va fi publicată lunar în cărți de aproximativ foi fiecare, aproximativ la sfârșitul fiecărei luni Prețul abonamentului: pentru un an cu livrare și expediere ruble, în străinătate - ruble Abonamentul este acceptat în biroul redacției "Psihiatrie Modernă" Moscova, Krasnoprudnaya, casa numărul , apt Autorii lucrărilor originale primesc gratuit de exemplare separate PLATA PENTRU ANUNTURI: Înaintea textului: Pagina θ p , !/ pagini p Va paginile p În spatele textului: Pagina p , y pagini p */ pagini p cop Copiile rămase ale revistei "Psihiatrie modernă" pentru sunt trimise pentru ruble (cărți: martie-decembrie; ANUL PUBLICĂRII PATRUzeci și trei "ASTRAKHAN LISTOK" • va fi publicată în sub ediţia anterioară şi cu aceeaşi componenţă de angajaţi permanenţi Ziar de direcție progresivă, dar independent de orice partide și cerc Sarcina principală a ziarului este de a promova implementarea unor reforme populare ample prin transformarea pașnică a statului și a modului de viață al oamenilor pe o bază democratică PRET DE ABONAMENT CU TRANSPORT; an- frecții de copeici, ani - ruble de copeici, luni - ruble lună- frecare "Astrakh Leaf* diferă mai mult decât toate celelalte publicații Astrakhan luate împreună Abonamentul este acceptat exclusiv în Astrakhan, în biroul "Astrakh Listka *, de-a lungul străzii Malo-Demidovskaya, casa ta Editor-editor V I Sklabinsky Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU Vistnpk al Libertății Poporului SĂPTĂMÂNALĂ K -D Săptămânalul este publicat la Sankt Petersburg cu participarea strânsă a lui V D Nabokov și A I Kaminka, conform aceluiași program și cu același personal În numerele publicate ale Buletinului Narodnaya Svoboda, printre altele, au fost plasate articole de următorii autori: A Yu , Prințul Pavel Dm Dolgorukov, Prințul Pyotr Dm Dolgorukov, A S Izgoev, H M Jordansky, Profesorul A I Kaminka, Profesorul N I Karѣv , A A Kaufman, A A Kizevettr, A M Kolyubakin, A A Kornilov, profesor asistent S A Kotlyarevsky, H N Kutler, A R Lednitsky, P N Milyukov, M M Mogilyansky, A I D Mukhanov, A A A Press, D D Protopopov , T I Rodichev, L Rodionov, A V Smirnov, P B Struve, L S Tal, A V Tyrkova, Z G Frenkel, profesor M I Fridman, N N Chernfnkov, Prințul D I Shakhovskoy, G Schvittau, A I S H Shigaref, profesor V E Yakushkin, L Yasnopolsky și alții Pe lângă articole, Vestnik Narodnaya Svoboda dedică mult spațiu rapoartelor despre viața curentă de partid Materialul legat de aceasta se află sub următoarele rubrici constante: Comitetul Central: Rapoarte asupra reuniunilor și activităților c la , circulare c organizațiilor locale de partid, rapoarte privind activitățile membrilor c la agrar, muncitoresc, bisericesc etc Grupul St Petersburg și Moscova": Rapoarte despre întâlnirile și activitățile comitetelor orașului și provincial, precum și ale comitetelor raionale ale doctoratului partide în capitale Rapoarte despre întâlniri,

rezumate etc Departamentul provincial: Corespondență, rapoarte și cronică a vieții de partid în teren Din viata altor partide: Mesaje despre momentele marcante din viata altor partide - stanga si dreapta Această secțiune conține, printre altele, rapoarte despre congrese și toate cele mai importante decizii și rezoluții ale organizațiilor de partid din Rusia O atenție deosebită este acordată Dumei de Stat și activităților fracțiunii parlamentare a Partidului pentru Libertatea Poporului Vestnik publică, de altfel, toate proiectele de lege ale partidului destinate să fie prezentate Dumei de Stat PREȚ DE ABONAMENT: cu livrare și expediere timp de un an ruble, timp de șase luni ruble Plan de rate: la abonament ruble și k la mai, p Dublu peste ocean Se vând numere separate în librăriile Wolf, "Duma", Karbasnikov, Mellier, Mityurnikov, Popov și "Pravo" și în chioșcurile lui Ptashnikov cu copeici Schimbarea adresei copeici Se acceptă abonament; în Sankt Petersburg: în biroul revistei Kirochnaya, nr , o filială a biroului pentru abonații orașului la biroul ziarului "Bogat", Nevsky Prospekt, nr (în cartea magicianului lup)) la Moscova: la depozitul de cărți "Legea poporului", B Nikitskaya, strada Chernyshevsky, casa lui Pustoshkin, ap ;) în comitetele constituţiei-democrat petreceri Numărul de probă este trimis de biroul principal pentru unul de copeici marca Redacția și adresa sediului principal; Sankt Petersburg, Kirochnaya, , ap Editura V D NABOKOV Editor A Yu BLOKH Biblioteca "Runivers "